

DE POTESTATE ECCLESIASTICA

SUMMORUM PONTIFICUM

E T

CONCILIORUM GENERALIUM

LIBER

UNA CUM VINDICIIS AUCTORITATIS PONTIFICIÆ

CONTRA OPUS

JUSTINI FEBRONII

AUCTORE

PETRO BALLERINIO

PRESBYTERO VERONENSI.

Accedit APPENDIX de infallibilitate eorumdem Pontificum in definitionibus Fidei.

VERONÆ

MDCCLXVIII.

Ex TYPOGRAPHIA MARCI MORONI

SUPERIORUM PERMISSU AC PRIVILEGIO.

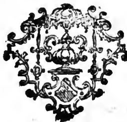

AD LECTOREM.

UR confutatio Febroniani operis, quo Pontificia auctoritas multis nominibus impetitur, tamdiu dilata fuerit, non obscuram rationem afferre licet. Cum totum Febronii opus falsis principiis innitatur; nisi ipsorum falsitas antea detegeretur, & principia contraria apte constituerentur; inanis prorsus inutilisque fuisset omnis confutandi labor. Explicanda primo erat natura & ratio Pontificii primatus, a quo omnis Pontificia auctoritas dimanat, & præcipua primatus prærogativa in materiis fidei, idest infallibilitas definitionum dogmaticarum, quæ ab adversariis catholicis in magnam controversiam adducitur, ex fine & ratione primatus, ac ex principiis, quæ ab iisdem adversariis probentur concessa, ita erat deducenda, ut qui concesserunt principia, cohærenter nequeant repugnare. Num id ex æquo præstitum sit in libro ante biennium vulgato, cum titulo *De vi & ratione primatus* &c. lector non præoccupatus dijudicet. Secundo explicanda erat Potestas Pontificia

comparata cum poteſtate Conciliorum generalium, de qua non levis eſt cum iiſdem adverſariis quæſtio præſertim in Canonibus diſciplinæ antiquæ, pro quibus Febronius maxime laborat; & in hanc rem diſcutienda erant multa circa juriſdictionem Epiſcoporum, juriſdictioniſque originem atque propagationem, & circa celeberrima decreta Concilii Conſtantienſis, quæ longam meditationem atque diſputationem poſtulabant. Hoſt eſt argumentum ejus operis, quod mox ſubjicietur inſcriptum: *De Poteſtate Eccleſiaſtica Summorum Pontificum & Conciliorum generalium*. His principiis præmiſſis & præſtitutis brevior & evidentior fiet Febronii confutatio hoc titulo edenda: *Vindiciæ auctoritatis Pontificiæ contra opus Juſtini Febronii*. Accedet tandem *Appendix de infallibilitate Pontificia in definitionibus dogmaticis*, quæ in hoc themate non pauca utilia, vel etiam neceſſaria ſuppeditabit. Ita pro uno tria opera hoc tomo prodeunt.

TITU-

TITULI

OPERUM, CAPITUM, ET SECTIONUM

Quæ hoc in Tomo continentur.

DE POTESTATE ECCLESIASTICA SUMMORUM PONTIFICUM ET CONCILIORUM GENERALIUM.

§. III.

§. III.

Jurisdictio propria S. Petri ratione primatus ipsius singularis ac personalis ea fuit, ut ceteris omnibus etiam Apostolis potestate ceteroquin æqualibus præesset non mera ordinis & honoris, sed peculiaris in ipsos juris prærogativa bono unitatis, jusque ipsi esset in omnes non distributive solum, sed etiam collective sumtos ad custodiam unitatis. Idem omnino jus competit similiter Romanis Pontificibus successoribus S. Petri, ad quos idem primatus ob idem unitatis bonum jure successionis pervenit. 6

§. IV.

In Episcopos Apostolorum successores non idem omnino jus Apostolorum transivit. Jus quod illis in initiis competebat Apostolis in universam Ecclesiam, extraordinarium fuit, quod in Episcopos eorum successores non transit: in solo autem S. Petro fuit ordinarium ratione primatus, & idcirco competit Romanis Pontificibus ejusdem primatus heredibus jure ordinario. Nulli Episcopo nisi successoribus S. Petri competit jurisdictio in alios Episcopos Apostolorum successores institutione divina, sed jure tantum Ecclesiastico quibusdam insigniorum sedium Episcopis tributa fuit, ita tamen ut omnes cum successoribus S. Petri in unitatis bonum conspirent: nihilque hæc institutio Ecclesiastica præjudicare potest juri S. Petri & successorum ejus, quod est institutionis divinæ. 10

§. V.

Episcoporum jurisdictio, licet sit institutionis divinæ, subest tamen juri Romanorum Pontificum, ita ut Episcopales illorum facultates in bonum Ecclesiæ possint ab istis limitari & restringi quoad usum & exercitium. 16

§. VI.

Hæc limitatio ac restrictio, licet versetur circa facultates Epi-

CAPUT II.

§. I.

§. II.

CAPUT III.

§. I.

§. II.

CA-

CAPUT V.

§. I.

§. II.

§. III.

CAPUT VI.

§. I.

CAPUT IX.

CAPUT X.

VINDICIÆ AUCTORITATIS PONTIFICIÆ CONTRA OPUS JUSTINI FEBRONII INSCRIPTUM *DE STATU ECCLESIÆ ET DE LEGITIMA POTESTATE ROM. PONTIFICIS.*

CAPUT I.

CAPUT II.

CAPUT III.

CAPUT IV.

CAPUT V.

§. I.

§. II.

§. III.

CAPUT VI.

CAPUT VII.

CAPUT VIII.

§. VI.

§. III.

TERTIA PROPOSITIO.

§. IV.

QUARTA PROPOSITIO.

§. V.

QUINTA PROPOSITIO.

§. VI.

DE POTESTATE ECCLESIASTICA
SUMMORUM PONTIFICUM
ET
CONCILIORUM GENERALIUM.

PRÆFATIO.

IN præfatione operis precedentis inscripti, *De vi ac ratione primatus Romanorum Pontificum, & de ipsorum infallibilitate in definiendis controversiis fidei liber singularis*, ubi utrumque explicavi atque constitui ex principiis concessis ab iis ipsis adversariis catholicis, contra quos tantum agendum suscepi; memini me promisisse alias, si vacabit, disputaturum de eorumdem Pontificum potestate collata cum potestate concilii œcumenici: quod ad eam quæstionem refertur tantopere inter catholicos Theologos agitatam, num Romano Pontifici ratione primatus jus & potestas sit supra ipsa concilia generalia, an generali concilio

lio jus & potestas sit supra summum Pontificem. Nunc promissum libens solvam. Adversarii catholici, quibuscum tantummodo non minus in hoc quam in præcedenti opere est disputatio, dum contendunt concilia potestatem habere in summos Pontifices, non conciliis particularibus, sed generalibus tantum hanc prærogativam vindicandam existimant. Ultro enim fatentur, alia quævis concilia, quæ non sint œcumenica, jurisdictionem non habere in summum Hierarcham, quem cuique personæ, seu concilio particulari, etiam amplioris regionis, & ex pluribus provinciis coacto, quod universalem Ecclesiam non repræsentat, nec totius Ecclesiæ jurisdictionem continet, jure universalis primatus superiorem agnoscunt; nullus siquidem inferior in superiorem suum jus habet, aut habere potest.

Adversariorum sententia explicata.

2 Neque aliter sentire queunt, qui in hac materia Constantiensis synodi Patres duces suos præferunt, atque sequuntur. Hi enim cum ex una parte solis conciliis generalibus, quæ universam Ecclesiam repræsentant, jus in summos Pontifices asserunt celebribus ejusdem synodi decretis actionum IV. & V., tum ex parte altera act. VIII. propositionem 41. Joannis Wicleffi, *Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias*, censura *erroris* notarunt, *pro quanto negaret primatum summi Pontificis super alias Ecclesias particulares*. Primatum, qui ex catholica doctrina tribuendus est Romanæ Ecclesiæ, eique præsidenti Romano Pontifici, non esse meri ordinis & honoris, sed præcipuæ jurisdictionis, propriæ & personalis solius Petri & successorum ejus,* libro præcedenti, catholicis quoque adversariis concedentibus,

*De vi primat. c. 2. & 3.

dentibus, probatum fuit. De primatu ergo jurisdictionis accipienda sunt Constantiensium Patrum verba in memorata censura, ita ut *erroris* notam affixerint Wicleffianæ propositioni 41. quatenus negaret summis Pontificibus primatum jurisdictionis, seu jurisdictionem propriam *super alias Ecclesias particulares*. Hinc in eamdem Constantiensium censuram * Bossuetus animadvertit: *En ut Ecclesias particulares .... Pontifici submiserint*; additque exinde Gallicanos cum Gersone illa sumpsisse, *Dandam esse supremam & plenam Pontifici potestatem, sed in comparatione ad fideles singulos, &* (1) *ad particulares Ecclesias*: quod idem est ac profiteri, Ecclesias particulares, seu particularium Ecclesiarum concilia, quæ non ita repræsentant universam Ecclesiam, uti repræsentatur a conciliis œcumenicis, subjici *supremæ* & *plenæ* potestati Pontificum, nullumque in eos jus ac potestatem habere. Hac de causa * lib. 10. *Defensionis* al. 15. c. 20. expresse docuit: *Sit ergo profecto NOBIS ETIAM AUCTORIBUS Romani Pontificis sacrosancta majestas. Nulla eam synodus particularis judicare audeat*. Hoc pariter sensu malos quoque Pontifices * *non subesse particulari concilio* affirmavit lib. 11. cap. 4. illudque vulgatissimum axioma, *Prima sedes non judicatur a quoquam*, ne suæ & adversariorum nostrorum sententiæ obsit, ita * interpretatur, ut valeat *de Romana & particularibus synodis* tantum, non autem de generali, cui soli memorata Constantiensia decreta ceterique adversarii catholici potestatem in summos Pontifices tribuunt (2).

* lib. 5. al. 9. Defens. declarat. Cler. Gallic. c. 15. t. 1. p. 416. novis. edit.

* tom. 2. p. 224. Confer infra notam subjiciendam n. •

* Ib. p. 260.

* laudat. lib. 10. al. 15. c. 20.

3 Hac

(1) Vide, si placet, eumdem Bossuetum lib. 1. *Defensionis*, nunc in Appendicem novæ editionis traducto c. 3. pag. 9.

(2) Hac de causa idem Bos-

3 Hac vero in re, de qua una nunc supereſt quæſtio (num ſcilicet concilium œcumenicum poteſtatem habeat ſupra Romanos Pontifices) antequam decidatur, præmittenda ſunt nonnulla de Eccleſiaſticæ juriſdictionis origine, ac de diſtinctione juris inter Epiſcopos ac ſummum Pontificem; ſine quibus Romani Antiſtitis & generalium conciliorum jus probe diſcerni ac definiri non poſſet. Cum porro editum nuper Juſtini Febronii opus, quo Pontificia auctoritas pluribus impetitur, *Vindiciis* ejuſdem auctoritatis lucubrandis ac ſubjiciendis occaſionem dederit, in quibus non pauca mox conſtituenda, aliis identidem momentis confirmanda fuere; aliquot *Vindiciarum* loca ſive ad marginem, ſive in notationibus aliquando allegabuntur, ut ea, quæ ibidem adjicientur, lector, ſi libuerit, conferat, veritaſque quoad fieri poſſit, magis magiſque eluceſcat. Præcedentem vero librum *De vi & ratione primatus*, cum opus erit, allegaturi, brevius indicabimus ſic: *De primatu*, vel *De vi primatus*.

ſuetus lib. 10. *Defenſionis* c. 12. pag. 204. affirmare non dubitavit: *Sedes Apoſtolica, tametſi ſubjecta eſt univerſali Eccleſiæ, eamque repræſentanti concilio generali; tamen ſuprema eſt reſpectu ſingularum Eccleſiarum, quemadmodum tradit, non modo ſchola Pariſienſis, verum etiam ipſum Conſtantienſe concilium, ut ſæpe diximus.*

DE

DE POTESTATE ECCLESIASTICA SUMMORUM PONTIFICUM ET CONCILIORUM GENERALIUM.

CAPUT I.

De jurisdictionis Ecclesiasticæ origine, & de discrimine juris inter S. Petrum & ceteros Apostolos eorumque successores, qui in varios Episcoporum gradus distinguuntur.

§. I.

Jurisdictio Ecclesiastica Petro & Apostolis immediate collata fuit a Christo, nec Ecclesiæ immediate tradita dici potest, perinde ac si Petrus & Apostoli illam acceperint ab Ecclesia quoad merum ministerium.

1 URISDICTIO ECCLESIASTICA a Christo ducit originem, qui eamdem S. Petro & Apostolis immediate tradidit, quando ipsis una cum clavibus regni cœlorum dedit potestatem ligandi atque solvendi, quæ potestas idem est ac jurisdictio; ac propterea hæc in origine est juris divini. Hæc quidem potestas, seu jurisdictio S. Petro & Apostolis immediate tradita fuit in ædificationem & bonum Ecclesiæ; at tradita antequam

 Christus

Christus in cœlum ascenderet; & (1) antequam ab iisdem Apostolis ipsa ædificaretur Ecclesia: ac proinde dici non potest immediate collata eidem Ecclesiæ, quæ nondum ab illis erat ædificata, nec ita immediate tradita Ecclesiæ dici potest, ut illam Petrus & Apostoli acceperint ab Ecclesia, quos ab ipso Christo eam accepisse Evangelica verba testantur. Id autem multo minus dici potest, si Ecclesiæ nomine tota Christi-fidelium societas intelligatur comprehensis etiam laicis atque mulieribus, quos omni spirituali Ecclesiastica jurisdictione carere omnibus catholicis certissimum est.

2 Hocce commentum ab hæreticis inductum, & a refractariis deinde susceptum, ut Pontificum & Episcoporum auctoritatem sibi infensam eluderent, plures Theologi etiam ex adversariis disertissime confutarunt. Hinc etiam Richerianum systema, quo Ecclesiastica jurisdictio primario & proprie & essentialiter Ecclesiæ data & convenire traditur, Romano autem Pontifici atque aliis Episcopis *ministerialiter* competere, & *quoad executionem* tantum; hoc, inquam, systema ab Edmundo Richerio propositum in libro *De Ecclesiastica potestate*, ut primum in Galliis prodiit, statim in duobus provincialibus Conciliis Senonensi & Aquensi reprobatum fuit, & a doctis Gallicanis Scriptoribus, manifestis Scripturæ & traditionis documentis confutatum. Vide inter alios P. Dionysium Petavium lib. 3. *De Hierarchia Eccles.* c. 14. & seqq. Quodsi S. Augustinus aliique nonnulli Patres alicubi affirmant, claves regni cœlorum, idest jurisdictionem Ecclesiasticam, a Christo datas fuisse Ecclesiæ in S. Petro, qui Ecclesiæ figuram gerebat; non ea mente affirmarunt, ac si claves, seu

(1) Ita sane S. Cyprianus scribens in epist. 73. *Ecclesia una est, & super unum qui & claves ejus accepit, Domini voce fundata*, Petrum claves Ecclesiæ, seu jurisdictionem Ecclesiasticam a Christo accepisse indicat, antequam idem Christus super ipsum ædificaret Ecclesiam. Petro quidem, non autem *Ecclesiæ* claves a Christo traditas, ipsa Christi verba palam significant, cum post verba *Ecclesiam meam* non dixerit *Ei*, sed *TIBI dabo claves regni cœlorum*.

seu jurisdictionem ipsi immediate Christus non dederit, nec promiserit (quod repugnat verbis, *Tibi dabo claves*); sed duplici ratione affirmarunt, tum quia Petro (2) unitatis & Ecclesiæ typum gerenti datæ fuerunt in bonum & ædificationem Ecclesiæ (neque enim illas Petrus accepit sui causa, & propter se, at Ecclesiæ gratia, ut Christianis omnibus in commune prodesset); tum etiam quia voluerunt intelligi veram jurisdictionem Ecclesiasticam non inveniri nisi in Ecclesia, & in unitate cum Petro, quem Christus catholicæ unitatis & Ecclesiæ caput centrumque constituit: qua de re post pauca redibit sermo. Alia ratio satis congrua ex Petavio subjicietur numero 4.

3 Neque vero moveant illa Christi verba apud Matthæum c. 18. v. 15. quibus Petro dixit, *Dic Ecclesiæ*. Hæc quam male a nonnullis afferantur ad confirmandum systema de clavibus immediate datis universæ societati Ecclesiæ, non vero Petro & Apostolis nisi tamquam ministris Ecclesiæ, ex toto contextu & ex perpetua Ecclesiæ praxi manifestum est. Agitur ibidem de correctione fratris, qui Petrum offendisset. Hunc privatim primo fraterno amore corrigendum Christus docuit. Quodsi inutiliter cedat, jussit adhiberi unum testem vel duos; & siquidem hi quoque nihil proficiant, *dic Ecclesiæ*, inquit; addensque statim, *si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus*, excommunicationem aperte significavit, qua ille præcisus ab Ecclesiæ corpore habendus sit velut Ethnicus & publicanus. *Ecclesiæ* igitur nomine, cui denuntiandi sint criminosi, ut, si non acquiescant ejus ju-

(2) Unitatis & Ecclesiæ figuram ac typum in Petro non esse disjungendum a jure coactivo ad unitatem, probavi in præcedenti libro *De vi & ratione primatus* c. 9. pag. 39. & 42. ibidemque præterea ostendi Christum ipsi non merum officium repræsentandæ unitatis tribuisse, sed vim præcipuam ad eam formandam, continendamque in Ecclesia, quæ vis primatui non meri honoris & ordinis, sed veræ jurisdictionis necessaria est. Quam in rem conferenda erunt adnotata in Pacianum & Optatum ibidem c. 13. n. 17. & 19.

dicio, excommunicandi sint, quinam intelligendi nisi illi, qui jus clavium & ligandi solvendique potestatem acceperunt a Christo? Hos autem non fuisse totam societatem Ecclesiæ laicis quoque feminisque comprehensis, sed Petrum & Apostolos, patet ex iis quæ mox ipse Christus subdidit: ***Amen dico vobis: Quæcumque alligaveritis super terram*** &c. ***Vobis***, inquit, non omnibus Ecclesiæ membris. Jure ergo S. Joannes Chrysostomus in Matth. c. 18. illa *dic Ecclesiæ* explicavit *de præpositis Ecclesiæ* (3), quibus tantum ea clavium potestas data fuit. Ipsa praxis, quæ in Ecclesia universa perpetuo fuit custodita, idipsum confirmat. Inobedientes enim & contumaces Ecclesiæ Præpositis delati fuerunt, nec aliis quam Petro & Apostolis, eorumque successoribus, quibus non nudum ministerium tantum, sed jus ipsum clavium a Christo traditum catholica Ecclesia perpetuo credidit. Hinc maneat certum hoc principium, Ecclesiæ nomine, cum de potestate clavium & jurisdictionis Ecclesiasticæ agitur, intelligi Præpositos Ecclesiæ; ea item omnia, quæ jurisdictionem eamdem involvunt, cum dicuntur proficisci atque pendere a consensu & approbatione Ecclesiæ, ex eorumdem successorum Petri & Apostolorum consensu vel approbatione vim habere: quæ animadversio non exiguum abusum vocis *Ecclesiæ* apud nonnullos adversarios non infrequentem deteget. Quare cum S. Petrus & Apostoli eorumque successores appellati inveniuntur *Ecclesiæ ministri*; non idcirco hic titulus iisdem tributus intelligi potest, quasi ab Ecclesia acceperint potestatem clavium, quam illos non ab Ecclesia, sed a Christo immediate accepisse vidimus (unde frequentius vocantur *ministri Christi*); sed quia potestas ejusmodi ipsis immediate tradita a Christo fuit, ut in Ecclesiæ bonum ea potestate uterentur, ipsique Ecclesiæ sacra ministrarent.

§. II.

---

(3) Hac de causa & S. Augustinus serm. 195. num. 2. scripsit, claves *non homo unus, sed unitas accepit Ecclesiæ*, se se explicans serm. 24. de Sanctis al. 147. n. 2. *unitatem omnium pastorum* in Petro significatam prodidit, propterea quod corpori pastorum clavium jurisdictio a Christo data fuit.

§. II.

Eadem jurisdictio Petro & Apostolis immediate tradita in bonum Ecclesiæ non debebat cum Petro & Apostolis extingui, sed in Petri & Apostolorum successores debebat transire, ac in istis æque immediate residere & permanere usque ad consummationem sæculi, sicut usque ad sæculi consummationem debet permanere Ecclesia, ob cujus regimen a Christo fuit instituta.

4 Cum porro regimen Ecclesiæ, cujus causa hæc jurisdictio S. Petro & Apostolis tradita fuit, ex Christi institutione ita futurum esset perpetuum, ut perpetua futura erat Ecclesia; jurisdictio, Petro & Apostolis collata ob regendam Ecclesiam, non debebat cum illis extingui, sed ad eorum successores debebat transire. Hac de causa optime Petavius lib. 3. de Hier. Eccles. c. 16. n. 8. hanc maxime congruam rationem addidit, *cur interdum a Patribus antiquis non tam Petro quam toti Ecclesiæ communicata dicatur Ecclesiastica jurisdictio: ut hoc pacto demonstrent non sic affixam & addictam uni illi fuisse, & quasi circumscriptam unius persona, ut eo sublato, etiam illa periret, nec amplius in Ecclesia maneret. Ergo eatenus Ecclesiæ traditam fuisse intelligunt, quod perpetuo habet illa successores potestatis ac dignitatis istius. Quemadmodum qui dicit Francorum populo regiam potestatem concessam fuisse, nihil significat aliud, nisi esse ibi semper aliquem qui regnet, & potestatem illam non exequatur modo, sed in se hærentem ac residentem circumferat.* Hoc quidem sensu Christus perpetuam durationem significaturus, Petro & Apostolis dixit: *Ecce ego vobiscum sum* (utique in successoribus) *usque ad consummationem sæculi*. Eadem itaque potestas seu jurisdictio Ecclesiastica, ex Christi institutione in Petri & Apostolorum successores propagata, ad Romanos Pontifi- Matth. 28. 20.

ces,

ces, qui succedunt S. Petro, & ad alios, quos Apostoli constituerunt Episcopos, quique Apostolorum successores existunt, pervenit: atque idcirco eodem divino jure his competit; ac in iisdem, qui constituunt corpus primorum Pastorum, immediate residet, ut in Petro & Apostolis residebat. Hinc autem liquet quam iners & inane sit illud quorumdam adversariorum argumentum, qui ut probent claves immediate non fuisse collatas Petro & Apostolis, hac ex sententia sequi dictitant, ipsas claves cum eorum morte defecisse in Ecclesia: neque enim defecisse dicendæ sunt, quæ post illorum mortem Christo instituente in eorum successores debebant transire, & in successoribus ipsis semper manere *usque ad consummationem sæculi* (4).

§. III.

Jurisdictio propria S. Petri ratione primatus ipsius singularis ac personalis ea fuit, ut ceteris omnibus etiam Apostolis potestate ceteroquin æqualibus præesset non mera ordinis & honoris, sed peculiaris in ipsos juris prærogativa bono unitatis, jusque ipsi esset in omnes non distributive solum, sed etiam collective sumtos ad custodiam unitatis. Idem omnino jus competit similiter Romanis Pontificibus successoribus S. Petri, ad quos idem primatus ob idem unitatis bonum jure successionis pervenit.

5 Discrimen potestatis inter Petrum & Apostolos, nec non inter Romanos Pontifices S. Petri successores & alios

(4) Ipse primatus, licet singulari personæ S. Petri tributus a Christo, cum ejus morte non desiit, quia debebat ad successores ejus transire; vis autem primatus in unitatem fidei, quæ Ecclesiæ est maxime necessaria, sede etiam vacante, viget in Pontificiis definitionibus decretisque dogmaticis, quæ Pontificibus mortuis vim suam non amittunt.

alios Episcopos successores Apostolorum notandum maxime est. S. Petrum & Apostolos omnes potestate pares fuisse excepto tantum jure proprio ac personali primatus, qui fuit non meri honoris & ordinis, sed præcipuæ jurisdictionis primatus, exploratum fecimus ex iis, quæ annuentibus quoque adversariis catholicis probavimus libro *De vi ac ratione primatus* c. 2. & 3. Ex hoc autem præcipuæ jurisdictionis primatu, quem uni Petro inter Apostolos Christus tribuit, jus aliquod peculiare ipsi debuit competere, quod aliis commune non fuerit: alias primatus ipsius inane nomen fuisset meri honoris, non juris. Hoc porro jus primatus proprium ex fine instituendi ipsius primatus est colligendum: qui cum ob formandam & perpetuo custodiendam in tota Ecclesia unitatem fuerit institutus a Christo, jus ad hanc totius Ecclesiæ unitatem compingendam atque tuendam præcipuum S. Petro collatum fuisse dicendum est, quo omnes Christiani ad unitatem cogantur. Hoc jure S. Petrus præstabat omnibus etiam Apostolis ratione primatus, adeo ut licet hi aliis Apostolicis facultatibus Petro essent æquales, in jure tamen cogendi ad unitatem subessent Petro, quippe qui debebant unitatem cum ipso tanquam unitatis catholicæ centro servare necessariam Ecclesiæ, nimirum non solum unitatem communionis, sed etiam, immo potissimum fidei unitatem, quæ potior est Ecclesiæ unitas; & in eamdem unitatem Ecclesias, quas ædificabant, & Episcopos, quos præficiebant Ecclesiis, debebant informare, ut ostendi in memorato opere cap. 12. n. 49. & seqq. Ita & ab Apostolis, & ab Episcopis, & a cunctis fidelibus eadem unitas cum Petro tenenda erat, ac in eamdem unitatem ab omnibus exigendam jus erat Petro peculiare ratione primatus.

Vid. lib. De vi ac ratione primatus c. 8. & 9.

Jus proprium primatus S. Petri.

6 Hinc porro jus istud primatus proprium fuit jus in omnes Episcopos & fideles omnes, non distributive tantum sumtos, sed etiam collective: neque enim obtineri potuisset finis a Christo sibi propositus in instituendo primatu, unitas scilicet totius Ecclesiæ, nisi omnes & Episcopi & fideles, qui sunt Ecclesiæ membra, ad eam cogerentur. Ex his principiis de jure primatus S. Petri clare deprehenditur, quodnam jus peculiare Romanis Pontificibus S. Petri successoribus competat ratione primatus, qui in ipsos

Jus fuit in omnes etiam collective sumtos.

tantum

Jus idem in Rom. Pontificibus.

tantum eadem cum jurisdictione transivit: est enim jus in omnes totius Ecclesiæ Episcopos & fideles omnes idem omnino ac fuit in Petro; inanisque cognoscitur illa quorumdam adversariorum distinctio, qua idem Pontificium jus in totam Ecclesiam ex primatu proveniens institutione divina, in omnes quidem Episcopos & Christianos distributive, non autem collective sumtos accipiendam comminiscuntur; de qua re plura dicenda erunt cap. 4. §. 3.

Quomodo ex hoc proprio primatus jure ceteræ prærogativæ R.Pont. dimanent.

7 Ex hoc proprio primatus jure in universam Ecclesiam, quod bono unitatis S. Petro & successoribus ejus jure divino tribuendum est, dimanant ceteræ prærogativæ jurisdictionis Pontificiæ in totam Ecclesiam, quas hic recensere non vacat, nec opus est. Ideo enim iis prærogativis & facultatibus Romani Pontifices uti possunt in universa Ecclesia, quia ex primatu universæ Ecclesiæ Christo instituente præpositi sunt. Id autem verum est agnoscendum non tam ex jure divino, quod divinæ institutioni primatus annexum est, quam ex naturali ordinis jure, quo si (5) Paulo docente inferiores quicumque subesse, & subordinati esse

(5) Cum ait Paulus ad Hebr. c. 13. v. 17. *Obedite præpositis vestris, & subjacete eis*, verbo *subjacete* subordinationem, quæ naturali lege ordinis æque ac divina præscribitur, indicat; verbo autem *obedite* non meri honoris externi, sed actualis jurisdictionis subordinationem cum debito obedientiæ conjunctam declarat. Cum duo Episcopi in una civitate facultatibus omnino pares esse non possint sine subordinatione unius ad alterum, ne ex omnimoda æqualitate oriantur dissidia & scissuræ contra bonum unitatis Ecclesiæ necessarium; Nicænum Concilium c. 8. de Catharis statuit, ut ipsorum Episcopis ad catholicam Ecclesiam accedentibus, si sint iis in locis, ubi inveniuntur Episcopi catholici, presbyterii honor, aut merum Episcopi nomen absque Episcopali jure tribuatur, *ne in una civitate duo Episcopi probentur existere*, quorum neuter alteri sit subordinatus. Hanc subordinationem unitati conservandæ penitus necessariam, suo cuique Episcopo ab omnibus inferiorum clericorum gradibus præstandam S. Ignatius Martyr, aliique Patres maxime commendarunt. Huic quoque subordinationi erga S. Petrum Apostolorum Principem, & ex pri-

esse debent præpositis suis, multo magis summo omnium præposito, atque pastori subordinati esse debent omnes inferiores Ecclesiæ pastores etiam Episcopi: sublata enim sub-

---

matu jurisdictionis superiorem suum ipsi Apostoli fuerunt obnoxii & obligati, non qnod in Apostolicarum facultatum usu, & in Ecclesiarum regimine iidem afflati S. Spiritu, qui caritatis & unitatis Spiritus est, possent a Petro desciscere, sed in Episcoporum, qui sibi succederent, nec eodem Sancto Spiritu futuri erant confirmati, institutionem & exemplum: ac propterea Gallicani Episcopi ad Apostolicam sedem detulerunt, jureque damnatam agnovere propositionem de bicipiti Ecclesiæ capite Petro & Paulo eo sensu proscriptam *& explicatam, ut ponat omnimodam æqualitatem inter S. Petrum & Paulum SINE SUBORDINATIONE & subjectione S. Pauli ad S. Petrum in potestate suprema & regimine universalis Ecclesiæ*. Enimvero si nemo dubitare potest quin S. Petrus Apostolorum omnium, ac ipsius S. Pauli princeps fuerit veræ & propriæ jurisdictionis primatu; neque poterit ambigere quin S. Paulus superiori & supremæ potestati S. Petri fuerit subordinatus in regimine universalis Ecclesiæ. Vide quæ hac de re notavi lib. *De vi & ratione primatus* c. 3. n. 2. Hanc eamdem S. Pauli subordinationem ad S. Petrum ex primatu debitam, quam adversarii nequeunt inficiari, nisi contra Constantiensis doctrinam primatus jurisdictionem negent etiam in Apostolos & Apostolorum successores distributive sumtos ex adnotatis in prooemio hujus operis; hanc, inquam, subordinationem S. Pauli ad S. Petrum satis indicasse videtur S. Cyprianus epist. 71. ad Quintum, ubi laudans S. Petri moderationem, dum Sancto Paulo sibi in faciem resistente nihil sibi arroganter assumsit, animadvertit eum primatum suum non opposuisse, ex quo *sibi a novellis & posteris* (idest ab ipso Paulo) *obtemperari oportebat*. Id subordinationem inferioris superiori debitam innuit. Quodsi aliquam ipsius Petri subordinationem erga Paulum fraterna correctione utentem in contextu indicavit, ea non est subordinatio Petri quasi inferioris Paulo, sed pertinet ad subordinationem debitam divino ac naturali juri, quod *veritati & rationi legitimæ* a Paulo licet inferiore propositæ ipsum Petrum consentire & acquiescere jubebat: de qua subordinatione eidem divino ac naturali juri a summis quoque Pontificibus præstanda inferius plura.

ordinatione inferiorum pastorum ad summum pastorem superiorem suum, & omnimoda æqualitate juris inter ipsos constituta, quis non videat facilem patere aditum ad dissensiones & schismata, ex quibus regimen & unitas Ecclesiæ detrimentum capiant? Qua vero moderatione hac summa potestate uti oporteat, cum potestas a Deo sit in ædificationem, non in destructionem; ad aliam disputationem pertinet, de qua hic mihi agendum non est, * alibique dicentur plura. In rem enim præsentem de primario tantum & radicali, ut vocant, primatus jure statuisse sufficiat.

* *Vid. infra cap. 3. §. 3. & Vindicias c. 3. n. 10.*

§. IV.

In Episcopos Apostolorum successores non idem omnino jus Apostolorum transivit. Jus quod illis in initiis competebat Apostolis in universam Ecclesiam, extraordinarium fuit, quod in Episcopos eorum successores non transiit: in solo autem S. Petro fuit ordinarium ratione primatus, & idcirco competit Romanis Pontificibus ejusdem primatus heredibus jure ordinario. Nulli Episcopo nisi successoribus S. Petri competit jurisdictio in alios Episcopos Apostolorum successores institutione divina, sed jure tantum Ecclesiastico quibusdam insigniorum sedium Episcopis tributa fuit, ita tamen ut omnes cum successoribus S. Petri in unitatis bonum conspirent: nihilque hæc institutio Ecclesiastica præjudicare potest juri S. Petri & successorum ejus, quod est institutionis divinæ.

§ Præstituto & explicato hactenus præcipuo ac radicali

cali jure primatus Romanorum Pontificum successorum S. Petri, ut aliqua dicamus etiam de jure Episcoporum, qui successerunt Apostolis, non eadem omnino potestas ad ipsos pervenit, quæ in Apostolis extitit. His enim jus fuit in totum mundum, cum æque omnes in totum mundum missi fuerint a Christo, ut Evangelium prædicarent omni creaturæ: sic enim illis in initiis utile vel necessarium erat. At cum Apostoli Episcopos certis in locis constituerint, ut iis suam curam & operam impenderent; expediret autem hos iisdem locis alligari; ipsorum jurisdictio non in totum mundum, ut Apostolorum erat, sed intra certos fines circumscripta & circumscribenda fuit ob Ecclesiæ bonum, ut quilibet suo cujusque gregi studiosius vacaret, juxta illud Petri, *Pascite, qui in vobis est gregem Dei*, nec distraheretur in greges aliis Episcopis assignatos, quod scissurarum & dissensionum seminarium esse solet non sine magno unitatis, pacis, & boni publici detrimento. Quodsi ob hoc unitatis bonum, Episcoporum, qui succedunt aliis Apostolis, jurisdictio certis locis alligata & circumscripta esse debebat; non idem dicendum de Romanis Pontificibus, qui cum in divinæ institutionis primatum succedant S. Petro, ex eadem institutione divina ob catholicæ unitatis custodiam jus obtinuerunt in universam Ecclesiam, æque ac obtinebat S. Petrus; nec quispiam poterat aut poterit eidem divino ejusmodi juri aliquid detrahere aut derogare. Hinc Apostolorum jus in totam Ecclesiam *extraordinarium* quodammodo fuit, quod in Episcopos eorum successores non descendit, uti cum Petro de Marca alii docti Gallicani etiam adversarii appellarunt: Petri autem fuit *ordinarium*, quod una cum primatu transivit in Romanos Pontifices ejusdem primatus & juris heredes. 1. ep. c. 5. v. 2.

9 Sicuti porro nullus Apostolorum, qui inter se potestate erant æquales, jure divino aliis Apostolis præerat nisi solus Petrus, qui ratione primatus ex institutione Christi non tam universæ Ecclesiæ, quam ipsis etiam Apostolis Ecclesiæ Principibus peculiari jure præstabat; ita nulli quoque Episcoporum, qui in Apostolorum locum successerunt, jure divino competit jurisdictio in alios Episcopos nisi Romano Pontifici, in quem idem S. Petri primatus divinæ institutionis descendit. Hac quidem de causa nulli

Patriarchæ, Metropolitæ nulli (6) jure divino instituti sunt, quibus jurisdictio in suæ regionis aut provinciæ Episcopos eodem divino jure competat; sed omnes Ecclesiasticæ aut Apostolicæ institutioni sicut originem, ita & auctoritatem referunt. Cum enim S. Petrus, ejusque successores Romani Pontifices nec ubique præsto esse, nec omnibus Episcopis per orbem dispersis, quotiescumque opus esset, possent pro suo jure æque & immediate prospicere; Ecclesiastica vel Apostolica institutione provisum fuit, ut in singulis provinciis singuli, & alii rursum in amplioribus regionibus majorem, quam simplex Episcopatus fert, in ipsos provinciæ aut amplioris regionis Episcopos haberet auctoritatem, quæ soli Petro ejusque successoribus jure divino competebat; & hac ratione, quam verissimam arbitror, jurisdictio Petri & successorum ipsius peculiaris ex institutione divina jure primatus, Ecclesiastica quodammodo delegatione aliis, qui subinde appellati sunt Patriarchæ, Exarchæ, vel Metropolitæ, communicata fuit. Huic profecto Ecclesiasticæ institutioni, & quasi delegationi bono publico maxime necessariæ S. Petrum ac successores ejus aliqua ratione consensisse dubitare non licet: nemo enim alius per se ea jurisdictione expers, illam potuisset cuipiam communicare, eo inscio vel invito, qui eamdem solus non humano, sed divino jure obtinebat, ut notavi in Observationibus ad dissertationem V. Quesnelli tom. 2. editionis S. Leonis col. 979. Quodsi Apostoli pro extraordinario Apostolatus jure in universam Ecclesiam, quod in successores ipsorum non transivit, cum supra Episcopos jurisdictionem haberent, poterant hanc aliquibus communicare; eamque reipsa quibusdam majorum sedium Episcopis communicasse præsumantur; quandoquidem hac in hypothesi communicassent jurisdictionem, quæ jure ordinario ac divino uni Petro & successoribus ipsius competebat, non sine aliquo saltem tacito istorum consensu eam comunicasse dicendi essent; vel saltem sine ipsorum Petri successorum præju-

(6) Vide S. Petri Damiani Epistolam ad Hildebrandum Archidiaconum tom. 4. Rerum Italic. col. 27. a.

præjudicio, ne jurisdictio, quæ ordinario ac divino jure ad ipsos pertinet, detrimentum caperet.

10 Memorati porro gradus hierarchici inter Episcopos cum peculiari ipsorum jurisdictione constituti fuerunt in idem unitatis bonum, cui tuendo primatus S. Petro ejusque successoribus divino jure tributus fuit: ita ut hi omnes gradus in promovendam & custodiendam communionis & fidei unitatem cum S. Petri sede unitatis catholicæ centro debeant conspirare. Ipsi sunt centrum unitatis earum provinciarum vel ampliorum diœceseon, quibus præsunt: at centrum unitatis omnium est sedes Petri, cui ut omnes, qui ipsis subsunt, adhæreant, debent contendere, maximeque cavere ne quis ab ea unitate desciscat. Hæc est explorata S. Leonis Magni doctrina, quam cohærentem cum aliorum Patrum traditione alibi fusius exposita idem Sanctus Pontifex in litteris ad Anastasium Thessalonicensem perspicue declaravit his verbis: *Hæc connexio totius quidem corporis unanimitatem requirit; sed præcipue exigit concordiam Sacerdotum, quibus cum dignitas sit communis, non est tamen ordo generalis: quoniam & inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis; & cum omnium par esset electio, uni tamen datum est ut ceteris præemineret. Da qua forma quoque Episcoporum est orta distinctio, & magna ordinatione provisum est ne omnes sibi omnia vindicarent, sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia; & rursus quidam in majoribus urbibus constituti, sollicitudinem susciperent ampliorem, PER QUOS* (nota scopum unitatis) *AD UNAM PETRI SEDEM universalis Ecclesiæ cura confluerет, & NIHIL USQUAM A SUO CAPITE DISSIDERET*. Id intelligendum esse, ne quis præcipue diffideret a fide capitis vi ac ratione primatus, qui unitatem fidei potissimum respicit, colligere licet ex ejusdem epistola 10. ad Episcopos provinciæ Viennensis c. 1. ubi sermonem faciens de fidei prædicatione, *Hujus muneris sacramentum*, inquit, *ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro Apostolorum omnium summo PRINCIPALITER collocarit, & ab ipso quasi quodam capite dona sua velit in corpus omne manare, ut exortem se mysterii intelligeret esse*

Ep. 14. al. 12. c. 11.

se

se divini, *qui ausus fuerit a Petri soliditate recedere*. Adverbium *principaliter* subjectum vocibus *Apostolorum omnium summo* ad primatum refertur ; verba autem *a Petri soliditate* solidam fidem a Petro prædicatam, & in Romana sede depositam, quam idem Petrus ex Christi institutione fundamentum totius Ecclesiæ posuit, & semper in suis successoribus loquutus est, atque loquetur, eam, inquam, fidem innuunt, a qua nemo ob necessariam fidei unitatem absque salutis periculo recedere potest.

Omnes hierarchici gradus subordinati Romanis Pontificibus in bonum unitatis.

11 Ex his omnibus patet Episcoporum & summi Pontificis jurisdictionem esse quidem juris divini, sed ita ut jus in Episcopos ipsos, soli Romano Pontifici competens institutione divina, aliis majorum sedium Episcopis in suæ provinciæ aut amplioris regionis Antistites Ecclesiastica tantum institutione communicatum sit ea lege, ut cum eodem summo Pontifice omnes unitatem communionis & fidei, quam primatus ratio ab omnibus exigit, custodiant atque conservent, nihilque ex hac Ecclesiastica institutione (sicut neque ex jurisdictione divini juris ipsis Episcopis competenti) præjudicii inferatur utrique unitati cum Romano Pontifice ex primatu debitæ, & nulla jurisdictio majorum sedium possit huic Pontificiæ auctoritati & unitati reluctari quocumque nomine, aut eam impedire. Hinc quorumcumque Episcoporum jus jurisdictioni Pontificiæ in unitatis bonum subordinatum ita subest, ut nihil illi possint nisi in unitate cum Apostolica sede, numquam vero contra eam unitatem. *Bono* enim *unitatis*, ut notavit Optatus, *B. Petrus & præferri omnibus Apostolis meruit, & claves regni cœlorum communicandas ceteris* (7) *SOLUS accepit* ; potestas autem ligandi & solvendi, quæ e clavium potestate pendens Ecclesiasticam jurisdictionem significat, etsi ceteris

l. 7. in Parm. c. 3.

(7) Id factum ob conservationem unitatis affirmat S. Thomas lib. 4. adversus Gentes c. 6. *Petro SOLI promisit* (Christus): Tibi dabo claves regni cœlorum, *ut ostenderetur potestas clavium per eum ad alios derivanda ad conservandam Ecclesiæ unitatem*. Idem indicavit etiam S. Anselmus in cap. 16. Matth. *Eam potestatem* (clavium) *quasi uni Petro concessit specialiter, ut ad unitatem nos invitaret.*

teris quoque Apostolis ab ipso Christo tradita fuit; non tamen ita cuilibet singillatim fuit tradita, ut S. Petro *, sed in commune & collective cum Petro, qui utique cum aliis erat, cum Christus dixit: *Quæcumque ligaveritis super terram* &c. (8) ut omnes intelligerent Episcopos Apostolorum successores nihil posse nisi in unitate cum Petro & successoribus Petri, qui *solus* claves aliis communicandas acceperat, quemadmodum animadverterunt inter adversarios Petrus de Marca, Bossuetus, atque Nicolius. Primus in differt. *De discrimine cleric. & laic.* c. 3. n. 2. considerans Ecclesiasticam jurisdictionem Petro promissam illis verbis, *Tibi dabo claves regni cœlorum, & quoscumque ligaveris* &c. quæ ceteris quoque Apostolis eorumque successoribus communicata fuit, idcirco ea verba ad unum Petrum directa affirmat, *ut scirent omnes Pontificii potestatem semper cum Petri Ecclesiæ capitis communione & unitate retinendam, ad quod ipse præcipue cum potestate ligandi contumaces huic unitati cogere posset*. Clarius autem Bossuetus in celebri sermone de Unitate Ecclesiæ ad Comitia Cleri Gallicani an. 1681. *Discimus ex doctrina S. Episcopi Ecclesiæ Gallicanæ* (allegat in margine S. Cæsarium Arelatensem in epistola ad Symmachum t. 1. Conciliorum Galliæ) *auctoritatem Ecclesiasticam, primum constitutam in unius persona, non fuisse propagatam nisi sub conditione, ut revocetur semper ad principium suæ unitatis, & quicumque eam exercendam susceperint, omnes debeant se præstare inseparabiliter unitos cum eadem cathedra*, idest cum Romana, de qua multa statim subjicit. Nicolius tandem in articulum 9. Symboli Apostolorum part. 1. c. 2. brevius & expressius idipsum declarat. Interroganti enim, *Nonne Apostoli ceteri eamdem Petri potestatem accepere?* respondet: *Verum est ipsos eam accepisse, sed ut eamdem exer-*

* *Quodcumque ligaveris* Matth. 16.

Matth. 18.

(8) Alvarus Pelagius, quem adversarii quoque maximi faciunt, lib. 1. *de Planctu Ecclesiæ* c. 55. id paucis explicat: *Petro ergo dictum est sine aliis, & non aliis sine Petro, ut intelligatur sic ei attributa potestas ejusmodi, ut alii sine ipso non possint, ipse sine aliis possit ex privilegio sibi collato, & concessa sibi plenitudine potestatis.*

exerceant in unitate cum S. Petro. Num si qui potestate clavium uterentur contra voluntatem Petri aut successorum ejus eadem prærogativa fungentium, eam exercerent in unitate ipsius Petri, an contra unitatem? Recolatur illud principium, centrum & radicem unitatis catholicæ ratione primatus situm esse in Petro & successoribus ejus, ut unitas servetur ab omnibus, & schismatum ac dissensionum occasio eorumdem auctoritate auferatur. Nonne si quidam Episcopi contra istos aliquid molirentur & auderent, aperta scissurarum causa contra bonum unitatis prodiret? Quis in hoc conflictu prævalere dicendus esset? nonne ille, cui vindicandæ unitatis cura jure primatus fuit a Christo commissa cum potestate ad ipsum finem obtinendum idonea? ut ex adversariorum consensu probavi lib. *De vi & ratione primatus* c. 9. Irritum ergo & inane esse deberet, quidquid alii Episcopi contra hanc unitatem tentarent; illaque tantum rata, quibus jus suum exererent in unitate cum Petro & successoribus Petri.

§. V.

Episcoporum jurisdictio, licet sit institutionis divinæ, subest tamen juri Romanorum Pontificum, ita ut Episcopales illorum facultates in bonum Ecclesiæ possint ab istis limitari & restringi quoad usum & exercitium.

Suprema potestas Pontif. & plenitudo potestatis.

12 Ex hac porro divini juris potestate summorum Pontificum supra ipsos Episcopos in bonum unitatis Ecclesiæ catholicæ dimanat illa suprema potestas, & plenitudo potestatis Ecclesiasticæ iisdem Pontificibus tributa a SS. Patribus atque Conciliis, ob quam Episcoporum jurisdictio tametsi institutionis divinæ (9), ita subest jurisdictioni summorum.

(9) Hæc summorum Pontificum potestas eam subordinationem ipsorum Episcoporum requirit, qua inferiores jure

morum Pontificum, ut ab his justas ob causas in Ecclesiæ bonum tendentes moderari & restringi queat. Episcoporum quidem potestatem a Christo in Apostolis institutam, non omnino illimitatam, sed ob subjectionem & subordinationem sedi S. Petri, in qua est potestatis Ecclesiasticæ plenitudo, posse ab hac aliquot limitibus circumscribi, notavit Clerus Gallicanus in Comitiis extraordinariis diei 8 Maii an. 1728. Loquens enim de Episcopali potestate a Christo instituta ait: *At Jesus Christus ipse sua institutione limites præscripsit huic potestati, quam subjecit sedi Petri, in qua posuit plenitudinem Apostolicæ potestatis.*

C Perspi-

---

divino ac naturali superioribus subjiciuntur. Cum enim Deus sit Deus ordinis, ordinem inter Potestates omnino servandum constituit. Ordo autem naturalis omnino exigit, ut inferiores sint superioribus subordinati atque subjecti juxta illud Petri ep. 1. c. 2. v. 13. *Subditi igitur estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive Regi quasi præcellenti, sive Ducibus* &c. nec non ex illis Pauli ad Romanos c. 13. v. 1. *Omnis anima Potestatibus SUBLIMIORIBUS subdita sit; non est enim Potestas nisi a Deo: quæ autem sunt, a Deo ORDINATÆ sunt.* En *ordinem* inter Potestates a Deo ita dispositum, ut inferiores quantumvis potestate aliqua præditi, *sublimioribus* sint subordinati atque subjecti. Vide, quæ attuli supra not. 5. ubi ipsum S. Paulum Petro Apostolorum principi aliqua ratione subordinatum ostendi; & confer quæ addentur in *Vindiciis* c. 2. n. 3. & seqq. Hinc inane prorsus agnoscitur illud nonnullorum argumentum pro asserenda æqualitate juris Apostolorum & Episcoporum cum S. Petro & successoribus Petri ductum ex illis Christi verbis ad Apostolos Jo. c. 20. v. 21. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*: quasi Apostoli eorumque successores Episcopi ita sine ulla restrictione potestatis, sine subordinatione ulla mittendi fuerint, uti sine ulla restrictione Pater Christum, & Christus Apostolos misit. Hac autem ratione primatus jurisdictio Petri supra Apostolos, & Romanorum Antistitum peculiaris supra Episcopos omnes, & quævis istorum subordinatio jure divino instituta, ac primatui jurisdictionis adnexa, esset excludenda: quod neque adversarii catholici admittent, qui in æqualitate potestatis ac juris inter ipsos Pontificium primatum (utique jurisdictionis) excipiunt, uti ex catholico dogmate excipiendus est.

Perspicue Gerson in tractatu *De statibus Ecclesiasticis* sermonem faciens de statu Prælatorum, postquam docuit Episcoporum institutionem esse juris divini, tradit eorum *Statum* subesse summis Pontificibus, non ita tamen quod *illum possit Papa annullare*, sed ita ut *quoad usum & exercitium* possit potestatem illorum *limitare & arcere*. Et consideratione tertia: *Status prælationis Episcopalis habuit in Apostolis & successoribus usum vel exercitium suæ potestatis sub Petro & successoribus ejus, tamquam sub habente vel habentibus plenitudinem fontalem Episcopalis auctoritatis, Unde & quoad talia minores Prælati subsunt Episcopis, a quibus usus suæ potestatis quandoque limitatur vel arcetur: & sic a Papa posse fieri circa Prælatos majores ex certis & rationabilibus causis non est ambigendum*. Similia habentur in ejusdem Gersonis dialogo *De potestate ligandi & solvendi* tom. 2. part. 3. pag. 399. *Cujus potestatis* (loquitur de potestate jurisdictionis) *plenitudo residet penes summum Pontificem, & est in ipso tota potestative: ceteris vero per partes derivatur juxta determinationem legitimam istius fontalis & primæ potestatis*, idest ejusdem Pontificis; infertque hunc idcirco posse prohibere Prælatis absolvere a quibusdam casibus, quod est restringere solvendi facultatem. Hunc adversariorum ducem alii Gallicani adversarii sequuti paria tradidere.

13 Id quidem omnes catholici exemplis evidentibus maximeque probatis fateri coguntur. Ita ex. gr. potestas ligandi & solvendi, quam in Episcopis Apostolorum successoribus esse institutionis divinæ nemo potest negare, per reservationes quorumdam graviorum criminum potuit a Pontificibus restringi; & ita pariter intra diœceseon Episcopalium fines quædam loca & personæ a jurisdictione Episcoporum potuere subduci; quorum utrumque etsi parce faciendum visum est, alterum vero * ob irrepentes nonnullorum abusus exemptionis nomine inductos quorumdam Sanctorum querelas incurrit; pro suprema tamen Romanorum Antistitum potestate ac potestatis plenitudine ratum per se se præsumpsit Tridentina Synodus, ubi de casibus reservatis, & de Regularium exemptionibus statuit. Hæc nimirum Synodus sess. 14. c. 7. casuum Apostolicæ sedi reservandorum facultatem refert non in consensum Episcoporum,

* Vid. S. Bernar. l. 3. de Consid. c. 4.

porum, ſed in ſupremam Romanorum Antiſtitum poteſtatem his perſpicuis verbis : *Merito Pontifices Maximi PRO SUPREMA POTESTATE ſibi in Eccleſia univerſa tradita cauſas aliquas criminum graviores ſuo potuerunt peculiari judicio reſervare*. Qua in re illud præſertim animadvertendum eſt, quod ſi quæ poteſtas Epiſcopis jure divino tradita videri poterat intacta relinquenda, ea procul dubio eſt poteſtas abſolvendi a quibuſcumque peccatis, quam ſine reſtrictione ulla ab ipſo Chriſto Apoſtolis & Epiſcopis Apoſtolorum ſucceſſoribus collatam liquet. Si ergo hæc tanta ac tam illimitata poteſtas ita (divino utique jure) ſubeſt auctoritati Pontificiæ, ut *pro ſuprema* Romanorum Antiſtitum *poteſtate* reſtringi per reſervationes *merito* potuerit; quidni aliæ eorumdem Epiſcoporum facultates, cum expedire viſum fuerit, eadem ſuprema poteſtate moderari ſeu reſtringi ſimiliter poterunt? Dum porrò eadem Tridentina Synodus exemptionum abuſibus proſpectura, locorum Epiſcopis non omnes, ſed quaſdam tantum facultates concedens in loca & perſonas exemptas, eas fere non ordinariæ ipſorum juriſdictioni conceſſit, ſed tanquam ſedis Apoſtolicæ delegatis; nonne exemptiones ejuſmodi ratas præſumpſit? Certe quoad exemptionum privilegium ſi nemo jure ſuccenſere poteſt duabus antiquis Synodis, Carthaginenſi anni 525. & anteriori Arelatenſi in ipſius Carthaginenſis actis laudatæ, quarum altera ſibi competere non dubitavit facultatem eximendi in quibuſdam capitibus a jure diœceſani Epiſcopi monaſterium Lerinenſe, prima vero quoddam monaſterium provinciæ Byzacenæ primati Africæ addictum confirmavit; quis in dubium revocet ſimilem poteſtatem Romanis præſulibus, quibus ſuprema pleniſſima poteſtas in univerſam Eccleſiam jure divino concedenda eſt?

T. 5. Concil. Ven. edit. Coleti col. 772. & ſeqq.

14 Neque vero quoad iſtorum auctoritatem in moderandis vel reſtringendis Epiſcoporum facultatibus vetuſtiora deſunt exempla. Nihil apud adverſarios frequentius ingeritur, quam Epiſcopos jure divino eſſe judices in controverſiis fidei. At nonne S. Petrus Chryſologus ſuam ſententiam rogatus ab Eutyche in materia ad fidem pertinente, ſe excuſavit reſcribens: *Nos enim pro ſtudio pacis & fidei extra conſenſum Romanæ civitatis Epiſcopi cauſas fi-*

Ep. 25. inter Leoninas nov. edit.

 dei

dei audire (seu ex Græco *dijudicare*) *non possumus*. Hæc manifesta restrictio est juris Episcopalis, cujus similem Ægyptii allegarunt in concilio Calchedonensi act. 4. *ut nihil absque ipso* (Antistite Alexandrino) *ageretur ab aliquo subjacente Episcopo*. Vide nostram adnotationem in recitatum Chrysologi locum. Divino quoque jure pertinere ad Episcopos conferre sacros ordines iis, qui regimini suarum ecclesiarum utiles, & multo magis si necessarii sint, quis ignorat? Africanæ autem ecclesiæ sub finem quarti & initio quinti sæculi magna sacrorum ministrorum laborabant penuria, adeo ut multæ earum plebes essent desertæ, nec unus saltem diaconus alicubi reperiretur. Provideri huic necessitati poterat partim recipiendo in suis gradibus eos, qui e Donatistis ad catholicam unitatem revertebantur, partim vero promovendo ad ordines saltem illos, qui apud Donatistas baptizati in infantia, rationis usu præditi ad catholicam redierant. Duo autem interdicta Romanorum Antistitum in transmarino concilio edita obstabant, unum quod memoratur in synodo Carthaginensi anni 401. Id. Septembris, *ut ordinati in parte Donati, si ad catholicam correcti transire voluerint, non suscipiantur in suis honoribus*; alterum indicatum in alia synodo Carthaginensi anni ejusdem XVI. Kal. Julias, ne infantes Donatistarum ad ecclesiam redeuntium ad ordines promoverentur. Vide Codicem canonum ecclesiæ Africanæ can. 57. ejusque procemium; ubi traditur decreta legatio ad Papam Anastasium, & Venerium Mediolanensem, uti necessitate exposita ad ordinationem infantium dispensatio peteretur, *quia ab his sedibus hoc fuerat prohibitum*. Hæc duo interdicta restrictionem potestatis Episcopalis evidentissimam præferunt; quam cur Africani non uni Romanæ, sed Mediolanensi etiam sedi tribuant, explicandum est, ut appareat Romanæ auctoritatis in ipsis Episcopalium facultatum restrictionibus præcipuam habitam fuisse rationem. Concilium transmarinum, in quo a memoratis sedibus ea interdicta manaverant, non aliud fuisse quam Capuanum anni 391. probabilissimum est. Hæc synodus coacta potissimum ob extinguendum celebre schisma Antiochenum. Ut expetita ab omnibus, & maxime necessaria restitueretur Antiochenæ Ecclesiæ unitas, non solus S. Ambrosius, qui a Theodosio Magno plurimi habebatur,

T. 4. Concil. Ven. edit. col. 1401.

Can. 68. Codicis Afric.

V. d. Tillem. in Ambros. §. 68.

batur, sed & summus Pontifex apud eum Imperatorem egerunt. Captum tandem consilium de convocando Capuæ concilio. Cum mos olim non esset ut Episcopi Romani extra Urbem ad Concilia accederent, S. Ambrosio præcipuam curam fuisse commissam, eumdemque forsitan ipsius Romani Episcopi vices quasdam gessisse satis credibile est. Etsi vero idem Ambrosius omnium quidem actorum moderator & quodammodo auctor habeatur; summi tamen Pontificis auctoritatem in iisdem gestis potissimum valuisse, ipsumque S. Ambrosium eidem auctoritati summam vim detulisse patet ex ejusdem epist. 9. ad Theophilum. Capuanæ enim synodi Patres in causa indicati schismatis, quæ ab ipsis terminari non potuit, totius negotii cognitionem & examen Theophilo aliisque Ægypti Episcopis ita demandarunt, ut de gestis hujus examinis referrent *ad S. Fratrem nostrum Romanæ sacerdotem Ecclesiæ* (sunt ipsius Ambrosiii verba), *ut cum id gestum esse compererimus, quod ECCLESIA ROMANA haud dubie comprobaverit, læti fructum ejusmodi examinis adipiscamur*. Cur non ad Mediolanensem, sed ad Romanam solam sedem relatio decreta; nisi quia hujus auctoritas ab Ambrosio, aliisque Capuanis Patribus maximi habita, ac si ad ipsam referre de examine, quod ab iisdem fuerat commissum Egyptiis, sit referre ad eam, cujus solius auctoritas in Capuano Occidentali concilio ita præstabat, ut cum sola ob universalem primatum in Patriarchales etiam Orientis ecclesias verum jus haberet, ejus solius comprobatio ad Antiochenum dissidium extinguendum crederetur sufficere? Hujus quidem sedis auctoritas id obtinebat, ut decreta etiam in frequenti Romana synodo constituta solius fere Pontificis nomine inscriberentur, quod unus pro omnibus ad vim decretis gignendam valeret. Hinc quoque cum Orientales Apollinaris atque Timothei depositionem petierunt ab Occidentalibus, quos S. Basilius generatim memorat, eam a Damaso Pontifice bis petiisse (*a me denuo postulatis*) affirmat idem Pontifex epist. 14. apud Coustantium num. 3. idque *ut debitam Apostolicæ sedi reverentiam præstarent*, ex ejusdem epistolæ num 1. quæ verba potiorem hujus auctoritatem significant.

15 Expressius vero Africani hanc potiorem Romanæ

sedis

sedis auctoritatem declararunt, cum ob memorata transmarinæ synodi interdicta decrevere, ut *litteræ mittantur ad fratres & Coepiscopos nostros, & MAXIME* (nota hoc adverbium) *ad sedem Apostolicam*; ad eam scilicet sedem, *unde nobis auctoritas præsto est*, ut jamdiu ante Tertullianus Afer scripserat. Ceteri enim licet magnarum urbium Occidentis Episcopi, nullum per se jurisdictionis titulum in Africam obtinebant, nisi quatenus uniti Romano Antistiti in aliqua synodo unam cum eo sententiam ferebant. In ea autem, quam exposuimus, animarum necessitate, nonne potuissent Afri providere suis plebibus ex Donatistis conversis, nihil obstantibus interdictis synodi transmarinæ, a quibus ipsa necessitas justam dispensationis causam præbebat? Ita quidem egissent, qui hanc restringendi facultatem Apostolicæ sedi denegassent. Sed Africani hoc jus eidem competere non ignorantes, etsi magnis premerentur angustiis, nihil ausi sunt ipsis interdictis contrarium facere, nisi prius missis legationibus transmarinam Ecclesiam, & *MAXIME* Romanam sedem consulerent. Confer quæ in hanc rem notavimus in Tractatu *De antiquis canonum collectionibus* part. 2. c. 3. Qui autem vel in maxima clericorum inopia conversos ex Donatistis ordinare noluerunt, *ne interdictum in transmarinis partibus factum dissolverent*, nisi prius eorum, qui interdictum sanxerant, & *MAXIME* Romanæ sedis consensum obtinerent; nonne legitimam profecto interdicendi, seu restringendarum facultatum Episcopalium potestatem agnoverunt?

c. 68. Cod. Afric.

De præscript. c. 36.

T. 3. edit. S. Leonis.

§. VI.

Hæc limitatio ac restrictio, licet versaretur circa facultates Episcoporum, quæ in origine sunt juris divini, quomodo referatur, ac referenda sit ad materiam disciplinæ, & ad jus Ecclesiasticum.

16 Supremæ Pontificiæ potestatis plenitudinem, cui Episcopalium facultatum modus & exercitium subjicitur, alia

alia animadversione clarius forsitan explicare & confirmare libet. Jurisdictio, prout distinguitur a potestate ordinis, absque subditis, in quos exeratur, sterilis est, omnique usu & exercitio caret. Hinc designatio & attributio subditorum, seu regionis, aut dioecesis, in qua Episcopale jus exerceatur, ad jurisdictionem actualem est necessaria: & qui subditos Episcopo aut dioecesim assignat, is Episcopo jurisdictionis ejus, quæ in origine est institutionis divinæ, usum & exercitium tribuit. Romanorum Pontificum jus in totum orbem, ipsaque totius orbis subjectio ex Christi institutione, ac jure primatus iisdem, ut vidimus, competit. Eadem vero jurisdictio etsi aliis quoque Apostolis in universum mundum a Christo missis extraordinario jure communicata, ut illis in initiis opus erat; soli tamen Petro & successoribus ejus competit jure ordinario ex institutione divina, cui nulla Ecclesiastica institutio derogare quidpiam potest, ut paullo ante observavimus. Porro sicut designatio subditorum hujus vel illius regionis aut provinciæ, quæ Patriarchis, Exarchis, aut Metropolitis attributæ fuerunt, non pendet a divino jure, quia Christus ejusmodi partitionem aut designationem non instituit; sed pertinet ad institutionem Ecclesiasticam, quippe quod eam partitionem ac designationem Apostolis, eorumque successoribus Christus reliquit; ita etiam dioeceseon Episcopalium institutio, subditorumque designatio, quæ Christum non habuerunt auctorem, ac propterea jurisdictio Episcopalis, quæ in origine est juris divini, quoad designationem attributionemque dioecesis ac subditorum, & quoad actualem ipsius jurisdictionis facultatumque Episcopalium usum in subditos, qui ab earumdem dioeceseon attributione dimanat, Ecclesiasticæ institutioni referenda est; & eatenus pertinet ad disciplinam, cujus materies variare, mutari, augeri, vel restringi potest, prout expedire judicetur ab iis qui superiori in eas dioeceses auctoritate funguntur. Cum scilicet Episcopalis potestas in bonum Ecclesiæ instituta fuerit a Christo jure divino; si in idem bonum expediat Episcopalium facultatum usum & exercitium moderari vel restringere, hæc moderatio vel restrictio, quæ publicum Ecclesiæ bonum a Christo præcipue intentum respicit, iis proculdubio attributa dicenda est, quibus eas dioeceses & subdi-

Jurisdictio uti distincta a potestate ordinis cur limitabilis.

subditos designare, atque huic vel illi Episcopo attribuere, eumque Episcopalium facultatum usun & exercitium, quod Ecclesiæ esset utile vel necessarium, præfinire ab ipsomet Christo relictum fuit; ut ne divinæ institutioni Episcoporum quicquam detractum credatur; cum ejusmodi moderatio seu restrictio non versetur circa id quod in Episcopis est originis ac institutionis divinæ, sed circa id quod a Christo Apostolorum, & Ecclesiæ Præpositorum dispositioni relictum, a jure Ecclesiastico proficiscitur, & ad disciplinam refertur.

17 Si vero hanc potestatem nemo negaret Apostolis, qui in universum orbem missi a Christo extraordinario jure jam explicato §. 4. fruebantur; nemo, inquam, hanc potestatem ipsis negaret, siquidem in Episcopales diœceses, & facultates Episcopis tributas pro varietate circumstantiarum, & Ecclesiæ bono moderationem, aut restrictionem aliquam inducendam putassent: quis eamdem potestatem negare poterit successoribus S. Petri, qui jure eodem, sed ordinario in totum mundum a Petro manante primatus causa potiuntur; eademque de causa (utique institutionis divinæ) in omne jus aliorum Apostolorum extraordinarium, Petri autem ordinarium ita succedunt, ut ei per se se nulla potuerit aut poterit Ecclesiastica institutio derogare? Nullus, credo, ex adversariis catholicis in dubium vocabit antiquissima provincialia concilia potuisse Episcopalium facultatum usum præfinire, moderari, vel restringere, prout bono publico expedire videbatur. Jus quidem antiquarum synodorum, quæ fere fuerunt particularium provinciarum, vel regionum ampliorum, ita illi legitimum habent, ut ad harum normam nostri quoque temporis disciplinam revocandam contendant. Ratio veri & proprii earum juris alia non est, nisi quia eadem concilia, licet particularia, non autem œcumenica fuerint; cum tamen ejusdem provinciæ vel regionis Antistitibus jurisdictione præstarent, poterant ipsis eum Episcopalium facultatum usum præscribere vel mutare, qui utilior esset, & in ædificationem Ecclesiæ conferret. Hoc jus si tribuitur conciliis particularibus, quæ solo jure Ecclesiastico toti provinciæ vel regioni, ejusque Episcopis jure divino in origine institutis præsident; quanto magis concedendum successoribus S. Petri, qui omnibus Episco-

piſcopis, ipſiſque particularibus ſynodis præſunt jure divino? Poterunt ergo & hi, ſi ex varietate circumſtantiarum expediat, in ædificationem Eccleſiæ Epiſcoporum facultates moderari, vel etiam reſtringere. Ex his autem omnibus facile eſt intelligere, quo æquo ſenſu juriſdictio Epiſcoporum, quæ quoad inſtitutionem a jure divino provenit, a jure ſimul Eccleſiaſtico quoad ſubditorum ac diœceſeon deſignationem, & quoad facultatum Epiſcopalium moderationem & exercitium dependeat, & Petro ac ſucceſſoribus ejus Romanis Pontificibus aliquatenus ſubſit: quod ſi adverſarii ſuum anteſignanum Gerſonem ſequentes non inficientur, licet verbis videantur diſcrepare, nobiſcum reipſa convenient.

18 Nolui hoc loco contendere, quonam ſenſu intelligenda ſint illa Patrum & antiquorum Pontificum teſtimonia, quibus claves per Petrum ipſis Apoſtolis communicatas, & Epiſcopatum a Petro & per Petrum originem ducere pronuntiantes, Epiſcopalem juriſdictionem a Petro & Petri ſucceſſoribus in alios dimanare, videntur innuere. Sententiam enim de ſuprema & plena iſtorum poteſtate ſupra Epiſcopos ex minus certa & controverſa interpretatione nolim pendere & arguere. Dum Epiſcoporum juriſdictio ſeu auctoritas, quæ juris divini negari non poteſt, Pontificiæ ſubordinata & ſubjecta concedatur quoad ſubditorum deſignationem, & quoad Epiſcopalium facultatum exercitium atque limitationem, ut adverſarii ex conſtitutis concedant oportet; ſatis mihi nunc eſt, quocumque modo explicanda ſit ejus origo & propagatio.

D CA-

CAPUT II.

De jure Romanorum Pontificum & Generalis Concilii. Num alterum alteri præstet in materia fidei.

§. I.

Num Romani Pontificis definitio si præcessit ipsum Concilium generale, cogat Patres Concilii, ita ut non possint ab ea dissentire; & quatenus Episcopi sint in Conciliis judices, etiamsi eidem definitioni unitatem & consensum debeant præstare.

1 NUNC veniamus ad Concilia generalia, in quibus & summi Pontificis & Episcoporum intervenit & concurrit auctoritas. Ut autem clarius decidatur quæstio, quodnam sit jus Papæ & Episcoporum in ejusmodi synodis, & utrum generalis synodus auctoritate præstet summo Pontifici, an e contra, distinguendum est. Vel enim agitur de materia fidei, vel de negotio disciplinæ. Si de primo agatur, iterum est distinguendum. Vel enim in materia controversa ad fidem pertinente edita præsumitur ante Concilium Apostolicæ sedis proprie dicta definitio, vel non. Si sermo sit de fidei definitione a summo Pontifice edita ante convocationem aut definitionem generalis Concilii; ex principiis jam constitutis in libro præcedenti *De vi & ratione primatus* decisio manifesta est. Cum enim ea Pontificis definitio per se se ad unitatem cogat omnes fideles & universam Ecclesiam,

De vi definitionum, quas ediderunt Pontifices ante Concilium.

siam,

siam, si præsertim (1) infallibilitatis privilegio gaudeat, uti eam gaudere probavi in eodem libro cap. 15., coget etiam ad assensum & unitatem omnes generalis Concilii Patres. Adversarii catholici, quibuscum agimus, si concedant præstituta principia, ut ex ipsorum sententiis ea comprobavi eodem in opere potissimum c. 14. cohærenter loquentes non poterunt repugnare, & quæstionem movere in hac thesi, quæ exinde fluit, nisi concessis principiis contradicentes, secum ipsi pugnent.

2 Neque vero his refragatur, sed potius suffragatur quam maxime primæ Hierosolymitanæ synodi exemplum. In ea S. Petrus primus omnium sententiam tulit; alii autem omnes eamdem amplexi, unam cum eo definitionem edidere. Idem dicendum de Romanis Pontificibus, qui eadem, qua Petrus, definiendi potestate atque auctoritate fruuntur. Si nimirum in fidei quæstionibus eorum præcedat definitio; cum ea omnes Concilii Patres ita debent concinere, uti Hierosolymitanæ synodi Patres cum Petri sententia convenerunt. Omnes quidem definitiones Pontificiæ in materia fidei inveniuntur semper receptæ a Conciliis vere œcumenicis, nullæ rejectæ. Quodsi quandoque ad novum examen res deducta fuit in Conciliis, id factum non cum libertate dissentiendi, sed ut nova discussione dissentientes aut dubitantes ad unitatem debitam revocarentur. Vide præcedentem librum *de primatu* c. 13. §. 13. & conferre pariter juverit §. 11. num. 59. Excitati sane nonnunquam non exigui tumultus per eos, qui errori ab Apostolica sede prædamnato favebant; sed semper ratum est habitum, quod a summo Pontifice fuerat definitum; & qui definitioni noluerunt acquiescere, inter hæreticos recensiti. Adde quod pauci semper fuerunt, qui repugnarunt definitioni Pontificiæ, præ illis qui acquieverunt & præstiterunt

 debi-

(1) Bossuetus quidem *in dissertatione prævia Defensioni Declarationis*, quæ præmissa est novæ editioni anni 1745. c. 2. pag. 2. sententiam illius, qui sit infallibilis, neque generali Concilio subesse fatetur. *Infallibilem, qua quidem in re talis est, cuiquam subesse nefas.*

debitam obedientiam atque unitatem; neque ex illis paucis a capite & centro unitatis catholicæ dissidentibus, qui non poterant dici aut haberi generale Concilium, jus generalis Concilii supra Papam colligere licet. Quodsi etiam complures contra Apostolicam definitionem conspirarent (quod nonnisi per dolum aut vim posset accidere); nemo his œcumenicæ synodi nomen & jus posset attribuere, sed Pseudo-synodi & Conciliabuli, uti Ariminensi & Pseudo-Ephesinæ synodis evenit, quæ sane nullum habuerunt jus in summum Pontificem, aut in Episcopos eidem adhærentes, qui ex unione cum capite & centro unitatis generalis Concilii titulo ac jure potiri poterant.

Episcopi quatenus sint in Conciliis judices.

3 Atqui, inquies, si Patres in Conciliis etiam generalibus sequi debent definitionem fidei, quam antea Romanus Pontifex edidisset; quomodo ibidem erunt veri judices, uti eos esse nemo inficiari potest? Quidni? Num judicis ratio in libertate dissentiendi collocanda est, ita ut cum obligatione assentiendi stare non possit? Nonne Episcopi in Calchedonensi judices fuerunt, tametsi Leonis definitioni in Eutychis errorem antea editæ, & ab Episcopis tum Orientis tum Occidentis subscriptæ, & ita catholicæ Ecclesiæ non solum tacito, sed etiam expresso consensu approbatæ, ex nostrorum quoque adversariorum sententia assentiri opus esset? Nonne * judices itidem egerunt illi totius Orbis Episcopi, qui post Calchedonensem definitionem utique peremptoriam, Leone Imperatore postulante, novum judicium protulere litteris, quæ in *Codice encyclio* continentur? Nonne judices haud dubie fuerunt Apostoli & seniores in Hierosolymitano Concilio, cum omnes in S. Petri sententiam transierunt, ut notavit S. Hieronymus, etiamsi idem S. Petrus Spiritu Sancto certissime afflatus, controversiam ante omnes definierit ea utique sententia, contra quam licite nemo catholicus poterat reluctari? Nonne (ut alia omittam) in ipso Tridentino Concilio veri judices fuerunt Episcopi quoad ea quoque fidei decreta, quibus damnarunt hæreses a novatoribus repetitas, & pluries etiam antea damnatas, etsi nemo de justa illarum condemnatione posset ambigere? Si adversarii non negent, Episcopos in hisce circumstantiis fuisse veros judices, licet de definitis antea non possent dubitare, vel ab iis dissentire; non ergo judi-

** Vid. lib. de vi & rat. primat. c. 13. n. 70.*

Epist. 75. inter Augustin. n. 7.

judicii proprie dicti in materia fidei essentiale est, ita posse Episcopos in utramlibet partem sententiam ferre, ut si id quandoque non possint licite, veri judices nec sint, nec haberi queant. Non inficiandum Episcopos posse, immo etiam debere dissentire a definitione, si eam doctrinæ fidei contrariam cognoscerent. At cum hæc hypothesis in memoratis circumstantiis sit omnino falsa (certum quippe est & S. Petrum Spiritu Sancto afflatum, & definitiones in generalibus Conciliis editas, seu comprobatas, vel Episcoporum subscriptionibus atque consensu receptas errori obnoxias esse non posse) : falsum pariter est Episcopos in dictis circumstantiis, in quibus judices agebant, potuisse ab iisdem definitionibus dissentire, perinde ac si judicii ratio dissentiendi potestatem semper requirat.

4 Idem est de fidei definitionibus Romanorum Pontificum, quos *ex Christi pollicitatione Petro facta* ita a Deo dirigi, *ut ipsoram judicia pro sancienda regula fidei DIVINA æque ac SUMMA auctoritate nitantur, cui Christiani OMNES ipsius quoque mentis obsequium præstare tenentur*, testati sunt tres ac triginta Episcopi Galliæ in litteris ad Innocentium X. an. 1653. Gallicani, qui ita credebant, dum in recipienda definitione Apostolica judices egerunt, ut adversarii cum Bossueto contendunt; judicii utique rationem cum potestate ambigendi vel dissentiendi connexam non judicarunt. Numquid enim liberum ac licitum credere poterant dissentire vel dubitare *de judicio divina æque ac summa auctoritate*, nec non *Christi pollicitatione nixo?* Egerint quidem illi in recipienda definitione, de qua tunc agebatur, tamquam veri judices, non tamen independentes, sed subordinati, ea scilicet *hierarchica subordinatione*, cujus iidem Gallicani Antistites meminerunt * in aliis litteris ad Episcopos regni in eodem negotio scriptis. Hæc autem subordinatio, dum juris æqualitatem inter inferiorem & superiorem excludit, cum generatim efficit, ut inferior, qui superiori judici est subordinatus, nequeat contra istius judicium legitimam ferre sententiam : tum multo magis efficit, ne id possint Episcopi subordinati summo Pontifici, cui cum Christus in finem custodiendæ unitatis præsertim in fide idoneam auctoritatem dedit, ut in dissensionibus circa fidem definitionem ederent,

Vide lib. De primat. pag. 254. not. 1.

* *Ibid. pag. 255.*

quæ

quæ omnes obligaret ad unitatem atque assensum; Episcopis profecto etiam judicum personam post Pontificiam definitionem gerentibus, eam solam potestatem dedisse credendas est, ut in eamdem unitatis finem cum Pontificis judicio conjungerentur, non vero ut contrariam ferentes sententiam, unitati obicem ponerent, & unitatis centrum in Romana auctoritate a se constitutum desererent. Hoc sensu memorati Episcopi Galliæ in laudatis litteris ad Episcopos regni scripserunt, se ita recepisse Apostolicum judicium, *cui per UNITATEM Christiani Episcopatus hierarchica SUBORDINATIONE colligati erant* (nota *hierarchicæ subordinationis* debitum in bonum unitatis) *ut merito crediderint propositionum condemnationem UNA CUM EO* (Romano Pontifice) *a se quoque esse prolatam & pronuntiatam*, eo nimirum mentis obsequio, quod etsi ab ipsis Episcopis, etiam cum judices agunt, *divinæ æque ac summæ auctoritati Christique pollicitationi nixæ*, hierarchica subordinatione *præstandum est*; non tamen idcirco judicii rationem exuit vel excludit. Et jure quidem.

5 Judicium enim proprie dictum tunc fertur, cum quis ex causæ cognitione sententiam pronuntiat: fertur autem sententia ex causæ cognitione etiam post auditum summi Pontificis judicium, cum habito sufficienti materiei controversæ & momentorum examine illud judicium cum veritate convenire dignoscitur & judicatur; tametsi alio nomine, ex. gr. ob prærogativam primatus atque ob debitam fidei unitatem ad assensum cogat. Quodsi expendamus accuratius quænam causæ cognitio sufficere possit ad ferendum judicium seu definitionem fidei; inveniemus satis esse cognoscere, num sententia aliqua conveniat nec ne cum traditione Ecclesiæ catholicæ. Cum vero traditionem omnium ecclesiarum inquirere nimis longum & fere impossibile sit; S. Irenæus in celebri textu quem fuse explicavi in præmisso libro c. 13. §. 1., & quem ipsi Gallicani adversarii laudant, satis esse duxit ad veritatem catholicam discernendam & ad hæresim dijudicandam cognoscere Romanam traditionem. Hanc autem cum exhibeant definitiones Romanorum Pontificum, * in quibus S. Petrus loquitur, & explicatur Romanæ Ecclesiæ fides; judicium

* Vid. lib. de primat. c. 13. n. 72.

cium fidei satis idoneum feretur ab his qui sententiam, de qua sit controversia, catholicam, si cum definitione Pontificia concordem; secus vero a catholico sensu judicent alienam, si discordem inveniant. Hoc quidem judicii genere usi Gallicani Episcopi in Eurychis causa scribentes ad S. Leonem Pontificem, nonne ex concordia cum definitione ejusdem Pontificis suarum Ecclesiarum doctrinam judicarunt veram atque catholicam; Eutychianam vero ex discordia jure damnatam suo quoque calculo comprobarunt? Hæc ab iis potissimum animadvertenda sunt, qui credunt non agere tamquam judices eos Episcopos, qui Apostolicis definitionibus acquiescentes, aliud examen ad ferendam sententiam necessarium non arbitrantur. *Quæ ratio si quid valeret* (inquiunt Gallicani in Comitiis Parisiensibus anni 1728. diei 8. Maii); *nullum esset amplius generale Concilium, cujus decreta similiter impugnari non possent; cum a Pontifice antea fuissent proposita: semper enim dicerentur plerique Episcopi ipsis subscribentes non aliud fecisse, nisi submittere se auctoritati, quam infallibilem judicant.*

Ibi n. 76. & 77.

6 Præclare admodum D. Fenelonus Archiepiscopus Cameracensis in epistola, seu instructione pastorali diei 20. Aprilis anni 1715. explicat qua ratione assensus Episcoporum Pontificiis definitionibus adhibitus & adhibendus judicii naturam induat, exemplisque subscriptionum, quæ generalis Concilii decretis pariter subjiciuntur, confirmat. *Judicare post judicium Pontificis est suum judicium cum Pontificio conjungere. Hac ratione Episcopi olim subscripserunt ipsorum Conciliorum generalium decretis. Eorum submissio erat judicium, & eorum judicium erat submissio. Subscribentes se se submittebant simul & confirmabant decisionem synodi.* Id constat ex actis, & ex his aliisque similibus subscriptionum formulis. *Judicans subscripsi; recognoscens consensi . . . . . Obtemperans sententiæ sanctissimorum & beatissimorum Episcoporum . . . . . . consentiens & ego subscripsi. Cognoscens discussionem sanctorum Patrum, & cum sequi debeam eorum judicium, subscripsi* &c. Si in Conciliis judicant Episcopi tunc etiam, cum *obedientes* subscribunt definitioni, quam *sequi debent*; quidni eadem judicii ratio habebitur, cum in iisdem Conciliis Patres definiunt, quod antea definivit summus Pontifex, quamvis

vis sequi debeant ejus judicium ? Quodsi quidam inter hos non ex intrinseco causæ & momentorum examine, sed ex auctoritate Pontificia atque ex debito unitatis & obedientiæ consentientes, ferrent sententiam; nonne rationes, quæ ad hujusmodi consensum movent ex primatus fine, & ex Christi institutione atque promissis, nec non ex traditione Patrum, quibus unitatis debitum, & inerrantiam Pontificiam in definitionibus libro præcedenti statuimus, certum & dogmaticum proprie dictum judicium eliciunt? Hoc sane si extra occasionem concilii vel per adversarios sufficere dicendum est ad statuendum tacitum illum Ecclesiæ dispersæ consensum, quem judicio œcumenicæ synodi æquivalere, & æque cogere omnes Christianos fatentur (Episcopi siquidem in tota Ecclesia dispersi non ob alias fere rationes Pontificiis, quæ extra Concilium generale eduntur, definitionibus assentiuntur & parent); haud video quomodo in Concilio œcumenico judicium ejusmodi insufficiens judicari queat.

§. II.

Quid dicendum cum generali Concilio nulla præcessit Pontificia definitio.

7 Si porro agatur de quæstione fidei, quam ante Concilium non definierit Romanus Antistes, quid sentiendum, si qua inter Concilii Patres & summum Pontificem oriretur dissensio ? Contingere quidem potest ut in discutiendis ante definitionem momentis, & in veritate inquirenda multi & plures Concilii Patres aliter atque aliter opinando discrepent & inter se, & ab ipso Romano Pontifice. At quoad discutiendo & inquirendo dissentiant, ac definitio nulla ex parte proferatur ; erit hæc dissensio opinionis, non definitionis, nec fidei : nec quisquam utrinque alterum coget ad assensum, cum coactio ex definitione edita atque Ecclesiæ proposita oriatur. In ejusmodi dissensionibus, quæ ex difficultatibus hinc inde ingestis, dum veritas quæritur, provenire solent, illud fere accidit, ut definitio-

nitio differatur, quoad veritas manifeste elucescat. In definiendo autem numquam factum est, & numquam fiet ut Concilii generalis Patres aliter circa fidem definiant, aliter Papa: ac proinde in hypothesi, quæ numquam fuit aut erit, immo nec esse potest, non est laborandum. Dixi *numquam fuit* (2) in generali scilicet synodo libera, ut excludantur Pseudo-synodi, in quibus fraus, seu vis, & metus dominetur, ut de Ariminensi & Pseudo-Ephesina diximus, quæ generalis Concilii nomen & vim nequeunt obtinere. Addidi *nec esse potest*. Sicut enim fieri nequit ut Petri ac successorum ejus fides vel momento desinat esse illa *petra*, cui bono unitatis ex Christi institutione tota Ecclesia catholica, seu totius catholicæ Ecclesiæ fides superstructa, in unitate ejusdem fidei debet consistere; ita fieri nequit ut eadem Ecclesia & Episcopi catholici, saltem plerique, desciscant ab ea petra, & ab unitate fidei Petri ac successorum ejus dissentiant sive in Concilio, sive extra Concilium, cum institutionem Christi nec Ecclesia, nec Episcopi catholicæ Ecclesiæ infringere vel mutare, aut deferere umquam possint. Semper itaque generalis ac liberi Concilii Patres, qui una cum capite legitime adunati universam Ecclesiam repræsentant, si non omnes, saltem plerique in definiendo conspirabunt cum definitione summi Pontificis: & si qui pauci dissentiant, horum judicium extra petram & centrum catholicæ unitatis, immo contrarium unitati fidei, quæ Apostolicæ sedi debetur, nullo jure coactivo gauderet, jurisdictione nulla, quæ solum habet locum & vim in unitate cum Petro, & cum successoribus Petri, ut in eam unitatem conspirent & conferant,

Vid. De primat. c. 11.

E non

(2) Inepta hoc loco, ubi de definitionibus fidei agimus, esset oppositio ex quinta Synodo, quæ si separatim a Vigilio judicium suum protulit, non tamen discordia fuit umquam in substantia fidei, sed in quæstione de personis tantum; & in hac ipsa quæstione Patrum ejusdem Concilii decreta vim generalis synodi non habuere, nisi postquam Vigilius, qui prius dissentiebat, peremptorio judicio consensum præbuit. Vide librum *De primatu* cap. 15. §. 10. num. 37.

non vero contra unitatem, quemadmodum ſtatui cap. I. num. 11. Hæc ex præmiſſis certa.

8 Cum adverſarii vim & auctoritatem in ſummum Pontificem tribuunt definitionibus fidei, quas Epiſcopi congregati in generali ſynodo ante ſententiam ipſius Pontificis ederent; idcirco tribuunt quia cenſent dogmatica ejuſmodi decreta tametſi Pontificio ſuffragio carentia, vere eſſe & vim habere decretorum concilii œcumenici. At hæc ipſorum hypotheſis falſiſſima eſt. Concilium enim vere œcumenicum, quod ex tota Eccleſia convocatum, repræſentat univerſam Eccleſiam, non ex ſolis Eccleſiæ Epiſcopis conſtat, ſed ejuſdem Eccleſiæ caput Romanum Antiſtitem requirit, idque non ob meram ejus materialem præſentiam, ſed præcipue ob directionem & auctoritatem, quæ ſine aſſenſu & vi coactiva ejuſdem intelligi nequit. Vide quæ in hanc rem animadvertentur cap. 4. §. 2., nec non addenda cap. *6.* §. 2. & 3. Hac de cauſa ſicut generalis concilii definitionem non conſtitueret præcedens ſolius Papæ ſententia, niſi Epiſcoporum quoque ſuffragia cum ipſius definitione jungerentur; ita nec iſtorum concors licet decretum dogmaticum ante Pontificis approbationem editum ſufficeret ad conſtituendum proprie dictum œcumenici concilii judicium, quod ex concordi Epiſcoporum & capitis judicio coaleſcit, & vim ejuſdem ſynodi propriam obtinet. Certe ſi in materia diſciplinæ decreta cujuſcumque frequentiſſimæ ſynodi, quibus deſit Pontificia approbatio, vim non habuerunt nec habere poterant generalis concilii, nec coegerunt, nec cogere poterant ſummum Pontificem, uti capite quarto probabitur latius; idipſum multo magis dicendum de ſanctionibus in materia fidei, in qua fides a concilii Patribus definita, niſi concordiam præferat cum fide ſucceſſorum S. Petri, nequit dici illa *petra* Eccleſiæ, quæ in Romanæ ſedis fide a Chriſto conſtituta, eſt fundamentum illud, cui totam Eccleſiam adhærere & incumbere neceſſe eſt, ut in libro *De vi primatus* demonſtravi. Negari quidem nequit, quin Epiſcopis in generali concilio definientibus conveniat illud prolatum in Hieroſolymitana ſynodo, *Act. Apoſt. c.15. v.28.* *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis*: at id ipſis non convenit, niſi in eo concilio Epiſcoporum ſententiæ ita conſpirent cum ſententia ſummi Pontificis, uti Apoſtoli atque ſenio-

feniores in Hierofolymitana fynodo confpirarunt cum S. Petri fententia. Neque dicat quifpiam: Cum Ecclefia catholica fit *columna* & fundamentum *veritatis*; nonne columna pariter & fundamentum veritatis haberi debent generalia Concilia & Patres, qui in generali Concilio univerfam Ecclefiam repræfentant? Ea enim prærogativa ficut convenit Ecclefiæ, quatenus fundata & ædificata eft fuper eam *petram*, *quam*, ut ait Auguftinus, *non vincunt fuperbæ inferorum portæ*; ita non aliter ipfis œcumenici Concilii Patribus convenire poteft. Hinc ad eos, qui etiam in generali fynodo non ædificarent fuper ipfam petram, feu in unitate fidei Petri & Apoftolicæ cathedræ, ea prærogativa & Chrifti promiffiones non pertinerent: cum Chriftus prius de Petri fide dixerit, *Super hanc petram ædificabo Ecclefiam meam*, ac dein promiferit, *Et portæ inferi non prævalebunt adverfus eam*, ideft adverfus eam petram, five etiam (fi velis) adverfus eam Ecclefiam, quæ tamen fuper illam petram fidei ædificanda, ipfi tamquam fundamento & unitatis centro debebat incumbere & adhærere.

Pf. in part. Donat.

9 Infallibilitas definitionum & doctrinæ fidei, quam Chriftus promifit Ecclefiæ docenti, feu Epifcopis docentibus Ecclefiam, cum fuerit promiffa Apoftolis non feparatis a Petro, fed una cum Petro, cui omnes quoque Apoftoli ratione primatus, ut * probavimus, debebant in unitate fidei adhærefcere; promiffionem quidem hujufmodi ad Epifcopos Apoftolorum fucceffores extendi certum eft, quando una cum Petro, feu cum Petri fucceforibus in unitate ejufdem fidei definiunt & judicant: non autem omnino certum pariter eft, num Epifcopi in hujus fidei unitate definierint, eaque infallibilitatis prærogativa gaudeant, nifi ex confenfu vel confirmatione fummi Pontificis conftet, ea Epifcoporum judicia cum Apoftolicæ fedis fide convenire. Ferrandus Carthaginenfis ecclefiæ diaconus in altera epiftola Pelagio & Anatolio Romanæ Ecclefiæ diaconis tradita c. 9. ad certitudinem & plenam confirmationem ftatutorum concilii generalis fufficere fcripfit, fi *perducta in notitiam totius Ecclefiæ . . . . . Apoftolicæ fidei CONVENIRE firmentur*, *Apoftolicæ fedis roborata CONSENSU*. Lege etiam capita 6. & 7., ubi iifdem conciliis univerfa-

* *l. De primatu c. 12. n. 49. & 50., & c. 14. n. 30.*

libus secundum auctoritatis locum post canonicos libros tribuit ex accedente Romanæ sedis consensu, definitionibus autem fidei ex eodem consensu vindicat *robur invictum*. Adversarii quoque, qui cum Bossueto conciliarium definitionum * *robur invictum* eliciunt ex consensu Episcoporum cum Apostolicæ sedis sententia, & in hac unitate plenam firmitatem sitam prædicant, nequeunt profecto tantam vim asserere Episcopis, si cum horum judicio sedes Apostolica nequaquam consentiat; a *qua* (3) *fidei certitudinem esse petendam* Joannes Gerson in sermone coram Alexandro V. affirmare non dubitavit. Consensus quidem vel dissensus capitis non æque æstimandus est, ac dissensus vel consensus cujuslibet alius Episcopi, cujus assensus si desit in generali concilio, ubi alii Patres cum capite concordent, nihil præjudicat firmitati sententiæ; uti præjudicaret, si Romani Pontificis assensus vel deesset, vel vocaretur in dubium.

*lege Bossueti textus c. 4. n. 4.

10 Hac de causa Marcianus Imperator sollicitus de confirmatione definitionis Concilii Calchedonensis, eamdem uti necessariam ad tollendam omnem, quam maligni interpretes

(3) Gerson. serm. in die Ascens. Domini t. 2. edit. Dupin. pag. 136. de Indis scripsit: *Facile in eis sinceritas corrumpitur, cum Ecclesiæ Romanæ non cohæreant, a qua fidei certitudo petenda est*. Cur verum sit certitudinem fidei ex Romana fide esse petendam, non solum ex eo patet, quia Romana fides certis Christi promissis munita indefectibilis est, ut in lib. *De vi primatus* c. 15. probavimus, & in Appendice hoc tomo edenda confirmaturi sumus; verum etiam quia ex antiquorum traditione ac dogmate catholico certum est, veram Christi fidem esse Apostolicam, quæ scilicet ab Apostolis tradita, & ab Apostolicis Ecclesiis suscepta, ac per successionem Episcoporum conservata, ad nos usque intemerata pervenit. Olim quamdiu certum fuit Ecclesias Apostolicas acceptam ab Apostolis fidem incorruptam servasse; ut discerneretur vera fides Apostolica, receptum erat ad sedes Apostolicas provocare, ut ex Irenæo liquet. Cum autem inter Apostolicas jamdiu omnes defecerint a catholica fide, una Romana sede excepta, quæ sola avitam traditionem custodivit; hinc jure ab hac fidei certitudinem esse petendam Gerson prodidit. Confer *De vi primat.* c. 13. n. 42. & 43.

pretes ſparſerant, dubitationem, his verbis enixe petiit: *Quod nonnullorum animis, qui Eutychetis etiam nunc pravam opinionem & perverſitatem ſectantur* (4), *ambiguitatem multum injecit, utrum tua Beatitudo, quæ in ſynodo decreta ſunt, confirmaverit. Et ob eam rem tua pietas litteras mittere dignabitur, per quas omnibus eccleſiis & populis manifeſtum fiat, in ſancta ſynodo peracta a tua Beatitudine rata haberi*. E contra vero Nicæna Synodus II. generalis VII. act. 5. Pſeudo-ſynodo Iconomachorum Epiſcoporum CCCXXXVIII. auctoritatem abrogavit, propterea quod *non habuerat adjutorem illius temporis Romanum Papam, vel eos, qui circa ipſum ſunt, ſacerdotes, nec etiam per vicarios ejus, neque per encyclicam epiſtolam, quemadmodum LEX DICTAT conciliorum*. Ex conciliorum itaque generalium *lege* in materia potiſſimum fidei, ut eorum ſtatuta vim œcumenicæ ſynodi habeant, aliquam Pontificum Romanorum approbationem neceſſariam eſſe ſeptima generali Synodo affirmante dubitare non licet.

Epiſt. 119. inter Leon. al. poſt ep. 88.

11 In-

(4) Omnis quidem ejuſmodi ambiguitas de Pontificio aſſenſu definitioni Calchedonenſi cunctis Patrum ſuffragiis editæ debebat excludi ex Leonis epiſt. 28. ad Flavianum, ad cujus normam ipſa definitio exacta fuerat; & multo magis ex epiſt. 106. ad Anatolium, in qua geſta concilii quoad fidem expreſſe approbata leguntur. Sed cum in iiſdem geſtis ad Pontificem miſſis præter definitionem fidei continerentur canones aliquot diſciplinæ, in quibus unus circa prærogativam ſedis CP. a Patribus editus, a Leone fuerat reprobatus; occultata Patribus hac epiſtola, maligni interpretes Eutychiani erroris fautores ſparſerunt in vulgum, ea geſta Pontificiam confirmationem non potuiſſe obtinere; & ita definitionem fidei, etſi a Leone certo approbatam, in dubium adducere niſi ſunt. Huic ambiguitati extirpandæ aliam epiſtolam 117. ad totius ſynodi Patres idem Pontifex dirigendam credidit, ne *infirma aut dubia* haberentur, *quæ nulla*, inquit, *ſunt conſenſus mei ſententia roborata*. Hæc dubitatio a perverſis licet interpretibus ingeri non potuiſſet, niſi eo quoque tempore apud catholicos obtinuiſſet ſententia, ad vim dogmaticæ definitionis a generalis quoque concilii Patribus editæ neceſſarium eſſe Apoſtolicæ ſedis conſenſum ſive confirmationem.

l. 7. Defens. al. 12. c. 13. n. 2. p. 18. 19. 20.

11 Ingerat nunc Bossuetus illa, quibus verbum *confirmare stylo Ecclesiastico* (seu ex Ephesinæ synodi actis) *nihil aliud esse* ait, *quam plenam & manifestam suam assensionem facere*: cumque id non soli Apostolicæ sedi, dum conciliorum decreta confirmat, sed omnibus etiam ecclesiis aptans, allatis verbis Philippi legati Apostolici, qui sententiam in Nestorium ab omnibus Orientis & Occidentis Episcopis approbatam, *firmam*, seu plane confirmatam dixit *juxta omnium ecclesiarum decretum*, subdit: *Hinc eluceet, ut se se mutuo ipsa ecclesiarum decreta confirment. Ea enim omnia vim habent confirmandi, quæ ecclesiarum omnium consensionem unitatemque declarant, cum ipsa unitate & consensione mutua decretorum Ecclesiasticorum firmitudo constet*. Quidnam hinc contra nos? Decretorum confirmationem fieri declaratione consensus nemo negaverit. Decreta item non solum Apostolicæ sedis, sed Episcoporum quoque ecclesiarumque ceterarum consensu confirmari, ita ut ipsæ definitiones Apostolicæ ab Episcopis sive in concilio præsertim generali adunatis, sive per orbem dispersis subsignatæ, seu receptæ & conprobatæ, ex hac omnium unitate, unanimique consensu maximum robur acquirant, in præcedenti opere *De vi primatus* pluribus affirmavimus. Nulla igitur in hoc vertitur quæstio. Solum videndum ne quis vim coactivam ad unitatem Apostolicæ sedis definitionibus neget, quamdiu non pateat hæc Episcoporum & ecclesiarum consensio; tribuat vero definitionibus Patrum generalis synodi, antequam ejusdem sedis confirmatio seu consensus accesserit. Eam vim coactivam ad unitatem ratione primatus ex institutione Christi competere Pontificiis definitionibus ante omnem consensum Ecclesiæ, in memorato libro probatum est. Vide præcipue cap. 14. §. 8. Num vero definitiones Patrum concilii vi coactiva fruantur, etiamsi quovis assensu sedis Apostolicæ careant, hactenus dicta, ut arbitror, satis declarant. Hic autem mirum maxime debet accidere, quosdam adversarios, qui ad vim propriam generalis concilii necessariam existimant consensionem Episcoporum cujusque saltem notabilis portionis, seu regionis Ecclesiæ catholicæ, ita ut ob defectum hujusmodi generalia habita non fuisse putent Concilia VI. & VII. quamdiu defuit Hispanorum & Gallorum consen-

sus.

sus: e contra vero necessariam non credere consensionem capitis ejusdem Ecclesiæ, licet caput negari nequeat pars præcipua & maxime necessaria corporis, ac in materia fidei fides Romanæ sedis ex institutione Christi sit *petra* & fundamentum Ecclesiæ, ac *centrum unitatis* fidei, cum quo totius Ecclesiæ fides conveniat & in unum coalescat necesse est.

C A-

CAPUT III.

De jure summorum Pontificum & generalium Conciliorum in materiis disciplinæ.

§. I.

De Canonibus disciplinæ editis in generali Concilio, quibus accessit assensus, seu confirmatio summi Pontificis. Hos canones ipse debet observare non jure eorumdem canonum, sed altiori naturali ac divino, quibus iidem Pontifices obstringuntur.

1 SI loquamur de altera quæstione in materiis disciplinæ, circa quas plerique canones generalium Conciliorum versantur, quæstio, num in his Concilium generale sit supra Papam, huc revocatur, num ejusmodi Conciliorum decreta in materia disciplinæ summos Pontifices obligent per se se, idest num jure generalis synodi istos obstringant, nec ne. Hac autem in re est distinguendum. Vel enim est sermo de canonibus disciplinæ, quos Papa una cum Patribus Concilii sanxit, seu a Patribus jam constitutos sua quoque auctoritate confirmavit; vel de iis qui statuti a solis Concilii Patribus, Papæ assensu & confirmatione carent. Hoc capite agetur tantum de primis. Certum est autem canones in œcumenicis synodis constitutos, quibus ipsius Pontificis assensus vel confirmatio accessit, obligare ipsum Papam. At ejusmodi obligatio non provenit ex humano jure, cui summus quoque Pontifex subsit. Concurrunt enim in statuendis ejusmodi canonibus & summus Pontifex & Concilii Patres. Obligatio autem humani juris, quod in subditos & inferiores tantum vim habere potest, summum Pontificem afficere nequit, neque ex jure ipsius assentientis aut confirmantis

mantis Pontificis, neque ex jure Patrum concilii. Non ex jure ipsius Pontificis; neque enim is in se aut in successores suos sibi æquales habet imperium. Non ex jure Patrum Concilii; hi siquidem per se, etiamsi collective accipiantur, cum subditi & inferiores sint summo Pontifice, uti capite sequenti §. III. demonstraturi sumus; nullam in ipsum superiorem suum jurisdictionem proprie dictam obtinent, aut obtinere queunt. Solum iis canonibus, quibus summi Pontifices assensi sunt, ita obstringuntur, uti suis & prædecessorum legibus obligantur, quas æque ac sacros canones se servaturos olim in solemnibus professionibus etiam jurejurando firmatis pollicebantur. Id autem non juri humano coactivo tribuendum, sed *vi directivæ*, ut ajunt, idest altiori juri naturali atque divino, quod exigit ut in iis, quæ bono publico constituta sunt, superior præcedat exemplo, nec aliis violandarum legum viam aperiat, quod in magnum scandalum cederet.

2 Bossuetus in sermone ad celebria Comitia Cleri Gallicani habito Parisiis an. 1681. distinguens inter potestatem Apostolis & Petro traditam, illam, quam *super omnes sine restrictione* S. Petro a Christo collatam confessus est, nullos alios terminos habere affirmavit, nisi quos præscribit *REGULA*. *Elle n'a des bornes que celle, que donne la REGLE*. Hæc autem regula, cui suberat idem S. Petrus, qui *super omnes sine restrictione* præfectus fuerat, nulla lex humana esse poterat, sed naturalis tantum ac divina, quam indicavimus. Hac de causa Gelasius epist. 13. ad Dardanos scripsit: *Uniuscujusque synodi constitutum, quod universalis Ecclesiæ probavit assensus, non aliquam magis exequi sedem præ ceteris oportet, quam primam, quæ & unamquamque synodum sua auctoritate confirmat, & continuata moderatione custodit*. Alia similia aliorum Pontificum leguntur. Nullus est Princeps, qui licet nulli humano coactivo juri subsit, eodem tamen directivo, & naturali ac divino jure suis quoque legibus non obstringatur, ne destruat exemplo, quod in bonum publicum statuit. Quare S. Ambrosius epist. 32. ad Valentinianum, *Quod præscripsisti aliis*, inquit, *præscripsisti & tibi*. *Leges enim Imperator fert, quas PRIMUS ipse custodiat*. Et Theodosius, ac Valentinianus ipse L. 1. Cod. tit. 14.

t. 5. Conc. Ven. edit. col. 326.

De leg. & Const. Digna vox est majestate regnantis, legibus obligatum se profiteri : quin tamen idcirco se iisdem aut prædecessoribus suis sibi æqualibus, vel sibimetipsi coactivo jure subesse dici possit. Hoc ergo sensu cum Romani Pontifices se obnoxios affirmarunt sacris disciplinæ canonibus, non idcirco conciliorum quandoque etiam non generalium, in quibus dicti canones fuerunt constituti, & ab Apostolica sede recepti, jus in ipsos exinde deduci potest, cum ad eorum observantiam non humano, sed naturali ac divino jure obligentur,

§. II.

Adeo vero hoc altiori naturali divinoque jure ad exequutionem & observantiam canonum disciplinæ, quamdiu vigent, obligantur summi Pontifices, ut licet pro suprema sua potestate possint in ipsis dispensare, vel eosdem etiam aliquando restringere vel mutare ; non tamen debeant, nec licite id possint absque legitima causa.

3 Potestatem dispensandi in materiis disciplinæ constitutæ canonibus conciliorum etiam generalium, quæ antiquissimis exemplis probatur, summis Pontificibus competere adversarii negare non possunt. Hanc quoque a Calchedonensi œcumenica synodo agnitam & approbatam demonstrat exemplum Maximi Antiocheni, qui tamquam Episcopus in ea fuit receptus ex sola Apostolicæ sedis auctoritate, atque dispensatione a rigore canonum, ex quibus illegitima illius ordinatio ipsum repellebat. Quia tamen eumdem S. Leo dispensatione usus tamquam Episcopum receperat, synodus quoque inter Patres recepit. Actionem, quæ hoc factum apertissi-

pertiſſime probat, in dubium revocare ſtuduit Paſchaſius Queſnellus. Eam vero cum & ex diverſæ originis codicibus, & aliis monumentis vindicarimus luculentiſſime in Obſervationibus ad diſſertationem IX. Queſnelli inſertam noſtræ editioni Operum S. Leonis tom. 2. adſtipulantibus cum * Tillemontio aliis doctiſſimis criticis; exinde concludendum eſt ipſius Queſnelli verbis: *Jam præclariſſimum antiquiſſimumque præ manibus habemus teſtimonium ſummæ auctoritatis Pontificis Romani tum IN SYNODOS, tum in Orientales Epiſcopos, majorum, inquam, ac primariarum ſedium*. Hoc & alia ſimilia diſpenſationum exempla ſunt. Quodſi hæ diſpenſationes non paſſim, nec temere, nec ſine juſta cauſa a Pontificibus conceſſæ aut concedendæ ſunt; id non ex eo pendet, quod canones Conciliorum, in quibus eſt diſpenſandum, jus coactivum in ipſos Pontifices habeant; ſed ne diſpenſantes ſine juſta cauſa, poteſtate in ædificationem Eccleſiæ a Deo collata utantur, aut potius abutantur in deſtructionem: quod in divinam ac naturalem legem pugnaret. Huc pertinent illa S. Bernardi ad Eugenium Papam: *Non ſum tam rudis, ut ignorem, poſitos vos diſpenſatores, ſed in ædificationem, non in deſtructionem. Denique quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur. Ubi neceſſitas urget, excuſabilis diſpenſatio eſt. Ubi utilitas provocat, diſpenſatio laudabilis eſt, utilitas, dico, communis, non propria. Nam cum nihil horum eſt, non plane fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt*. Qui autem ex cauſa neceſſitatis, vel publicæ utilitatis in canonibus diſciplinæ a generalibus quoque ſynodis conſtitutæ poteſt propria auctoritate diſpenſare; ſuperior utique, vel ſaltem non inferior probatur: neque enim facultas diſpenſandi in legibus ſuperioris ulli umquam inferiori competit, niſi forte ex interpretativo ſaltem ipſius ſuperioris conſenſu, quo nomine Epiſcopos in ordinariis & frequentioribus caſibus potuiſſe ac poſſe ne dum in canonibus diſciplinæ, ſed aliquando etiam in votis diſpenſare, Theologi docent. Summis autem Pontificibus facultas diſpenſandi in generalium ſynodorum canonibus ab iiſdem ſynodis conceſſa, & quodammodo delegata probari nullo ipſorum Conciliorum teſtimonio poterit. Immo cum Tridentina ſynodus ſeſſ. 25. c. 21. declaratum voluit, ea, quæ ſtatuit,

* *Not. 54. in Leonem. Queſnel. diſſert. 9. n. 3.*

lib. 3. de Conſid. c. 4. n. 18.

ita decreta fuisse, ut in his (1) *salva semper auctoritas sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur*; hæ formulæ, Apostolicæ auctoritatis præservativæ, auctoritatem eidem proprio jure competentem, non autem ab ipsa synodo concessam seu delegatam significant: potestas enim *salva* dici nequit illa quæ cuipiam tribuitur, sed quæ eidem aliunde competere præsumitur. Hac de causa assentiri non possum iis qui ea verba ita interpretantur, ac si idem concilium verbis ipsis facultatem summis Pontificibus concesserit, qua alias caruissent. Nisi prius probetur Papam, æque ac Episcopos reliquos, inferiorem ac subditum esse conciliis œcumenicis; suo jure dispensare poterit, neque hac concessione atque consensu indigebit. Tridentina certe synodus, quæ Apostolicæ sedi plurimum detulit, ejusque consensum & approbationem quæsivit, de hac facultate concedenda ne cogitavit quidem.

4 Ea porro auctoritate, qua Romanus Pontifex dispensare, ubi expedit, in generalium etiam Conciliorum canonibus ad disciplinam pertinentibus potest, potest etiam, ubi æqua causa adsit, abrogare vel mutare disciplinam canonum, ut aliquot exemplis etiam vetustis probare liceret; quod ad supremam ejus potestatem declarandam confert. Cautius id & multa cum moderatione agendum, atque ita ut ex abrogatione vel mutatione vitentur scandala, publicumque bonum promoveatur: quæ (2) conditio jure ipso naturali ac divino imposita, summos Pontifices non

(1) Huc referuntur illa etiam sessionis 7. in proœmio decretorum *de Reform. Salva semper in omnibus sedis Apostolicæ auctoritate*.

(2) S. Bernardus epist. 131. quasdam Pontificis facultates extraordinariæ & supremæ potestatis recensens, necessitatis vel utilitatis conditiones adjicit, *si utile judicaverit, si necesse visum fuerit, quoties expedire videbit*. Et e contra Gelasius in decretali epistola ad Episcopos per Lucaniam & Brutios ac Siciliam constitutos c. 9. scribens, illa decreta non immutanda, *quæ nec ulla necessitas, nec Ecclesiasticæ prorsus extorquet utilitas*, dispensationes, aut mutationes nonnisi ex utilitate vel necessitate Ecclesiastica esse faciendas significat.

non canonibus conciliorum, seu humano juri, sed naturali ac divino subjectos adstruit. Hac de causa etsi multa possint Romani Pontifices pro summa ipsorum potestate in universam Ecclesiam; si tamen non expediat, animadvertenda erunt illa Apostoli: *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt*; ex quibus S. Bernardi sermonem faciens de quibusdam privilegiis, quæ non omnino nec universim expedire judicabat, non dubitavit modeste scribere ad laudatum Eugenium Papam: *Sic factitando probatis vos habere plenitudinem potestatis, sed justitiæ forte non ita. Facitis hoc, quia potestis; sed utrum & debeatis quæstio est.* Qui potestatem non negat, sed adesse profitetur; & solum ejus exercitium & usum contineri vult intra justitiæ limites, ne ad id excedat, quod (3) non expedit; eamdem non canonum juri subesse censet, sed naturali atque divino, quod supremam quoque potestatem Principum non absimiliter obstringit. Ita etiam cum S. Irenæus in quæstione de die paschatis S. Victorem Papam removere studuit a ferenda excommunicationis sententia contra Asianos, ni Romanam ac ceterarum Ecclesiarum consuetudinem amplecterentur, non negavit illius potestatem, sed ostendens non expedire eos hac de causa separare a corpore Ecclesiæ, usum tantummodo potestatis intra eosdem limites, non humano, sed naturali divinoque jure, cuique supremæ etiam potestati præfinitos, coercendum indicavit.

1. Cor. 6. v. 12.

l. 3. de Consid. c. 4.

§. III.

(3) Confer, si libet, quæ in hanc rem explicavi in Observationibus ad dissertationem V. Quesnelli tom. 2. Operum S. Leonis edit. Ven. part. 1. c. 7. pag. 979. n. 5. & seqq. Vide etiam c. 6. ibidem n. 30. Plura de his invenientur in sequentibus Vindiciis c. 3. & 4.

§. III.

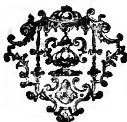
Criminatio, quæ multorum odio & invidiæ Apostolicam auctoritatem exponit, disjecta.

5 Ex his facile, ut arbitror, agnosces lector, quam perperam quidam adversarii ad invidiam nostræ sententiæ conflandam jactitent, Pontificiam potestatem ab ejusdem sententiæ defensoribus ita efferri, quasi summis Pontificibus tribuant posse ad se attrahere omnia, Episcoporum auctoritatem posse ad libitum extenuare, sacris canonibus universalis Ecclesiæ veneratione consecratis pro arbitrio contraire, nullisque limitibus supremam & plenam potestatem eorumdem Pontificum coerceri. Nonne hæc satis jure illo divino ac naturali constringitur, quod eam solam potestatem ipsis traditam concedit, quæ in Ecclesiæ ædificationem vergit; vetat autem eam, seu eum potestatis abusum, qui cederet in destructionem? Immo cum canones in ædificationem Ecclesiæ fuerint constituti; iisdem quoque aliqua ratione constringi dici possunt summi Pontifices, quatenus cum ipsis, si vigeant, copulatur naturale ac divinum jus prohibens, ne sine justa causa in iis dispensetur, aut aliqua mutatio arbitraria inducatur: siquidem in ipsis particularium quoque ecclesiarum moribus nullo canone, sed sola consuetudine firmatis, ubi de mutatione etiam utili inducenda agatur, magna circumspectione utendum est: *Ipsa quippe mutatio consuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat*, ut Augustinus recte monuit epist. 54. al. 118. ad Januarium num. 6. Velim hæc adversarios attente perpendere: & num ii qui potestatem plenissimam & supremam quidem, at indicatis divini ac naturalis juris limitibus circumscriptam, neque a canonum receptorum norma, nisi ubi expediat aut necesse sit, omnino solutam Romanis Pontificibus afferunt, nimium & per excessum afferant, æquo judicio decernant; &, ut confido, objectam criminationem odii plenam agnoscent ac respuent. Id autem multo magis præstabit, quisquis consideret potestatem dispensandi, derogandi, aut mutandi in canonibus discipli-

Confer Vindicias c. 4.

næ,

næ, quæ ex sola justa causa publicæ utilitatis aut necessitatis Papæ tribuitur, ipsos canones reipsa nequaquam impetere: *quia* (ut in epistola ad Avitum docuit Symmachus Papa laudatus a Bossueto) *quod fit præter regulam, modo fit EX JUSTA CAUSA, non infringit regulam* (canonum regulam intelligit) *quam sola pervicacia & antiquitatis contemtus lædit. Nam quamvis a Patribus statuta diligenti observatione, & observanti diligentia sunt custodienda; nihilominus propter aliquod bonum de rigore legis aliquid relaxatur; quod & ipsa lex cavisset, si prævidisset: & sæpe crudele esset insistere legi, cum observantia ejus esse præjudiciabilis Ecclesiæ videtur; quoniam leges ea intentione latæ sunt, ut proficiant, non ut noceant.* Quo uno testimonio diligens lector nostram sententiam firmatam comperiet. *lib. 10. Defens. c. 19.*

CAPUT IV.

De canonibus disciplinæ in generali concilio editis, qui Pontificio consensu seu confirmatione carent.

§. I.

Canones ejusmodi non approbati auctoritate summi Pontificis ipsum non obligant.

1 Expedita præcedenti capite prima quæstionis parte de disciplinæ canonibus in generali concilio editis, quos Apostolicæ sedis probavit auctoritas, nunc agendum de altera parte quoad eos scilicet generalium conciliorum canones, quibus summi Pontificis assensus aut confirmatio defuit. Hos autem non obligare ipsum Pontificem nemo jure vocabit in dubium, si memoria recolat celebrem canonem pro Constantinopolitanæ sedis prærogativa Calchedone constitutum, qui tamdiu per se irritus & inanis fuit, quamdiu Romanæ sedis caruit assensu. S. Leo quidem adeo se eo canone non obligari credidit, ut eidem repugnarit acerrime. Neque dicas eumdem canonem etiam contradicente S. Leone effectum obtinuisse. Obtinuit sane in Oriente, obtinuit, sed facto, & cessione atque assensu eorum, quorum intererat, non autem jure obtinuit, ita ut Occidentales aut Orientales ipsos cogeret; multo autem minus ut cogeret S. Leonem, qui ab adversariis quoque laudatur ob zelum atque constantiam, qua restitit. Neque vero eo solo nomine ei canoni potuit repugnare, quia Nicænos canones impetebat, verum etiam quia canon in quacumque frequentissima synodo

odo editus, quoad desit Pontificia approbatio, œcumenicæ synodi canon nec est, nec appellari potest. Cum generalium conciliorum sit æqualis auctoritas, in rebus autem disciplinæ, quæ varietati sunt obnoxiæ, synodus, quæ vere sit generalis, abrogare possit atque mutare, quod in alia generali synodo statutum fuit; cur Calchedonensis in edendo canone pro Constantinopolitanæ sedis prærogativa Nicænis canonibus derogare non potuit, nisi quia hi confirmati a Romana sede infringi non poterant Calchedonensi decreto, quod ejusdem sedis approbationem non obtinuerat? Quid ita? Quia scilicet illi ob approbationem Romanæ sedis vim & auctoritatem generalis synodi fuerant consequuti, & idcirco totius Ecclesiæ veneratione erant consecrati: memoratum vero Calchedonense decretum, ejus approbationis expers, carebat generalis synodi auctoritate, qua accedente (uti postea tandem accessit) Nicæni Concilii disciplina in Calchedonensi mutari potuisset.

2 Ad hoc apertissimum argumentum elidendum quam infirma sunt illa duo, quæ Bossuetus reposuit. Ait primo eos, qui *hæc objiciunt, ne statum quidem quæstionis intelligere. Defendimus enim Constantiense Concilium, quo nempe Concilii potior auctoritas agnoscatur in fide, in schismate, in reformatione generali promovenda. At Orientales Episcopi isto canone Episcopo Constantinopolitano consulebant, Imperatori gratificabantur, non fidei, non schismati, non reformationi generali providebant: immo vero rectum ordinem, & primarum sedium honorem ab antiquo institutum evertebant, qui rei universæ Ecclesiasticæ conducere videretur . . . . . ac proinde ad nostram quæstionem non pertinet quidquid actum ab illis fuit*. Nihil hæc nisi fucum & confusionem rei, de qua disputamus, offundere queunt. Nonne vera & genuina præsens quæstio in eo sita est, num Concilium generale per se sit potioris auctoritatis auctoritate summi Pontificis, ita ut ejus decreta ipsum Pontificem obligent etiam invitum, & ad eumdem obligandum ipsius approbatione & consensu non egeant? Qui per se se Pontifice superior, & potioris auctoritatis esset, num in tribus illis gravioribus & extraordinariis casibus tantum, de quibus Constantiense concilium loquitur, & non in aliis etiam potiori auctoritate frueretur? Scio Bossuetum alibi

lib. 8. Defens. c. 8. t. 2. pag. 85.

alibi conciliorum generalium necessitatem ad eos tantum tres casus extraordinarios atque rarissimos restringere, ne, si extendisset ad omnes etiam frequentiores & obvios, improbis hoc tribunal, quod semper præsto non est, nec facile præsto esse potest, appellantibus favere videretur. Ipsorum vero conciliorum generalium auctoritatem, quacumque occasione coeant, si per se sint supra Papam, intra eosdem rariores casus coercere non licet; & canones disciplinæ ab illis editi ligare deberent ipsum Pontificem, si per se iisdem esset inferior, sicut alios quoslibet inferiores Episcopos ligant. Rectus ordo ac primarum sedium honor a Nicæna institutus seu confirmatus, cum nec divini nec naturalis sit juris, mutatis rerum circumstantiis, a posteriori æqualis auctoritatis œcumenico concilio potuissent mutari non assentiente Romano Pontifice, si ad vim generalis concilii hujus approbatio aut assensus non requireretur. Canon controversus legatis absentibus conditus actione XV. cum Patres nihil de contradictione cogitarent. Cum vero in sequenti actione XVI. legatis petentibus relectus, istorum contradictionem incurrit; num Patres Concilii contenderunt, canonem omnium consensu statutum ob dissensum ejusmodi generalis concilii vim non amittere, nec posse ab ipso summo Pontifice, utpote inferioris auctoritatis, irritum fieri? Immo tota synodus, ipse Imperator, & Anatolius CP. Episcopus ad Leonem scripsere petentes, ut eum canonem probare dignaretur; & synodi Patres iis verbis sunt usi, quibus se inferiores, Papam vero superiorem

Ep. 98. al. 77. inter Leon. c. 4.

prætulerunt. *Rogamus igitur*, inquiunt, *& tuis sententiis nostrum honora judicium; & quemadmodum nos consensum in bonis CAPITI contulimus; sic & CAPUT FILIIS, quod decet, adimpleat.* Nonne *caput* membris superior est, patre autem *filii* sunt inferiores? Quis ergo neget Pontificium consensum requiri, quem tam expresse & adeo necessarium agnovere ipsi generalis Concilii Patres, ut Ana-

Inter Leonis epist. 132. al. 105. c. 4.

tolius testatus sit, *vim omnem & confirmationem auctoritati vestræ Beatitudinis fuisse reservatam?* Neque enim alia de causa fuit reservata post decretum a Patribus absolute editum, nisi quia audita legatorum contradictione ad vim generalis Concilii Pontificis approbatio necessaria habebatur.

3 Alte-

3 Alterum porro, quod Bossuetus subdit, thesim, quam debebat statuere, quodammodo destruit. *In eo canone statuendo*, inquit, (Patres Concilii, qui erant Orientales) *nequaquam Concilii generalis auctoritate gaudebant, a quorum decretis in ea actione cum sede Apostolica universus Occidens recedebat:* quia scilicet concilio præter Orientales soli ex Occidente Pontificis legati aderant, qui contra eum canonem Pontificis nomine protestati fuerant. Si hi, aut Pontifex assensisset laudato decreto, nonne generalis concilii vim & auctoritatem obtinuisset, tametsi alii Occidentales Episcopi, qui non accesserant ad eam synodum, assensum suum non declarassent? Id sane sufficiens crediderunt Patres, dum solius Papæ approbationem confirmationemque petierunt, & vim quidem totam ejus judicio reservatam declaravit Anatolius: idipsumque adversarii, ut arbitror, non inficiabuntur. Orientalium ergo frequentissima synodus, ejusque canones indigent Papæ confirmatione & assensu, ut generalis concilii vim & auctoritatem consequantur; carent vero tali auctoritate ac vi, si desit ejusmodi assensus, pateatque dissensus. Id autem dum thesim nostram, quæ Pontificiam approbationem requirit, Calchedonensi facto satis evidenter probatam adstruit, contrariam a Bossueto præsumptam, eodemque Calchedonensi facto reprobatam destruit. Sed alia in id evidentiora adjiciam. Ep. 98.

§. II.

De necessitate approbationis Pontificiæ in canonibus disciplinæ, ut generalis concilii vim & auctoritatem obtineant.

4 Necessitatem quidem Pontificiæ approbationis sive consensus ipsa generalium Conciliorum communis notio atque natura demonstrat. Quid enim est generale Concilium, nisi Episcoporum ex toto Christiano orbe convocatio atque conventus sub Romano Pontifice totius Ecclesiæ capite? Ut habeatur synodus vere œcumenica, haud necesse est omnes omnino Episcopos convenire, cum id pene impos- Concilii generalis notio.

fibile fit ; & fiquidem effet poffibile , non expediret omnes fimul ubique locorum proprias ecclefias deferere. At Romanum Pontificem vel per fe vel per legatos oecumenico concilio adeffe ita neceffarium eft , ut , fi defit , fynodus etiamfi Epifcoporum numero frequentiffima , generalis non fit , nec effe poffit. Synodus nimirum generalis idcirco per fe maximi eft præ quibufcumque particularibus conciliis, quia ob Epifcopos ex tota Ecclefia congregatos repræfentat univerfalem Ecclefiam. Hæc autem cum fit corpus Chrifti vifibile, vifibili capite prædita eft, quod ipfi a Chrifto in S. Petro ejufque fucceforibus conftitutum fuit. Hocce caput per fe Ecclefiæ perfonam gerens (ut de S. Petro Auguftinus loquitur) quomodo Ecclefiam repræfentare queat, commode explicare & intelligere licet : folum vero corpus non ita ; cum corpus fine capite truncus fit , qui totum hominem nec repræfentat, nec repræfentare poteft. Epifcopi , qui fuarum cujufque ecclefiarum , metropoleon, vel ampliorum diœcefeon funt capita , earum perfonam repræfentare queunt; totius vero Ecclefiæ , cujus nemo illorum eft caput , nequeunt perfonam gerere , nec eamdem univerfalem Ecclefiam repræfentare (1) , nifi cum ipfis fit fummus Pontifex , qui folus jure divino eft totius catholicæ Ecclefiæ caput. Hoc porro caput non ob materialem tantum præfentiam generali concilio neceffarium eft , fed præcipue ob directionem & affenfum , qui capiti præ ceteris membris potiffimum competit. S. Cyprianus , qui Ecclefiam definivit , *Plebs facerdoti adunata , & paftori fuo grex adhærens*, vocibus *facerdotis* & *paftoris* Epifcopum

Romanus Pontifex quâ neceffarius.

Cur.

Ep. 69.

(1) Cum veriffima fit illa S. Ambrofii ratiocinatio , de qua in opere præcedenti *De vi & ratione primatus* c. 11. n. 2. & 3. egi : *Ubi ergo Petrus, ibi Ecclefia;* fi loquamur de Concilio generali , quod Ecclefiam repræfentet , vera pariter erit ifta : *Ubi ergo Petrus, aut Petri fucceffores* (qui eodem jure conciliis generalibus præfident) *ibi concilium generale*: & confequenter vera erit pariter hæc : *Ubi ergo nec Petrus, nec Petri fucceffores adfint , quæcumque fit Epifcoporum congregatio , ibi generale concilium nec erit , nec effe poterit.*

pum cujuſque eccleſiæ deſignans, ita hunc cuique particulari eccleſiæ neceſſariam & eſſentialem ejus partem habuit, ut non dubitarit ſtatim ſubjicere, *Epiſcopum in eccleſia eſſe, & eccleſiam in Epiſcopo:* quæ non obſcure ſignificant, ſine Epiſcopo, qui tamquam caput præſit Eccleſiæ, corpus Eccleſiæ myſticum atque viſibile conſtitui atque intelligi nequaquam poſſe. Num caput, quod in qualibet particulari eccleſia neceſſarium eſt, in ſola generali Eccleſia, & in generali ſynodo, quæ viſibile univerſæ Eccleſiæ corpus repræſentat, non erit neceſſarium? Neceſſitatem Epiſcopi capitis in quavis particulari eccleſia, non in meram præſentiam aut repræſentationem ipſius eccleſiæ retulit idem Cyprianus, ſed in auctoritatis neceſſitatem, *Ut eccleſia ſuper ipſos conſtituatur, & omnis actus eccleſiæ per eoſdem præpoſitos gubernetur:* & in hunc finem juriſdictionem ac poteſtatem clavium a Chriſto traditam præmiſſum ab eo teſtimonium ex Matthæo c. *16.* ſatis indigitat. Idipſum clarius explicans Clerus Romanus in litteris ad ipſum Cyprianum datis poſt S. Fabiani mortem, innuit ſe non poſſe quicquam decernere in cauſa de lapſis, de qua Africani ſcripſerant, hac ratione allata, quia nondum Fabiani ſucceſſor fuerat conſtitutus, *qui omnia iſta moderetur, & eorum, qui lapſi ſunt, poſſit cum AUCTORITATE & CONSILIO habere rationem*. *Conſilium* ad directionem, *auctoritas* ad juriſdictionem & vim coactivam refertur. Si in concilio particulari Romanæ Eccleſiæ tanta capitis neceſſitas eſt, nonne in univerſalis quoque Eccleſiæ ſynodo, ſi non major, eadem ſaltem capitis neceſſitas, eademque neceſſitatis ratio eſt agnoſcenda, ita ut S. Petri ſucceſſores tamquam univerſalis Eccleſiæ & generalium Conciliorum capita poteſtate ſibi a Chriſto tradita utentes, omnia geſta non minus conſilio dirigant, quam muniant auctoritate atque conſenſu? Hunc quoque conſenſum profecto exigit illud pluries repetitum & ingeſtum adverſariorum veluti axioma, quo generalium Conciliorum vim omnium maximam ac plane invictam collocant in conſenſu corporis Epiſcoporum cum capite. Quo reſpiciens Boſſuetus lib. 7. *Defenſionis* al. 10. c. 13. n. 9. poſt laudata quædam ex actis Epheſini & Calchedonenſis concilii verba, quibus idem conſenſus exprimitur, ſcripſit; *Hæc ergo ſumma auctoritas, ſumma*

Ep. 32. inter Cyprian.

T. 2. pag. 20.

summa vis, quod membra & inter se, & Romano Pontifici conjunguntur: quod ex consensione invictum Ecclesiastici judicii robur. Et similiter lib. 8. c. 9. constitutivum & quasi caracterem, *quo synodi œcumenicæ asserantur, esse*, ait, *Ecclesiæ universalis consensum cum Apostolicæ sedis confirmatione conjunctum*. Ubi igitur desit consensio, seu approbatio capitis, ex solis Episcoporum suffragiis non erit summa decretorum vis, nec robur illud invictum, quod generalis synodi proprium sit.

Ibi pag. 87.

5 Quodsi consideretur jurisdictio Ecclesiæ collata a Christo Domino, ex qua eorumdem conciliorum generalium vis maxime pendet; cum adversarii hanc Ecclesiæ immediate collatam affirmant in Petro & Apostolis; *Ecclesiæ* nomine proculdubio intelligunt Episcopos Apostolorum successores, & Romanos Pontifices successores S. Petri, ex quibus cum constet generale concilium, generali quoque concilio eamdem jurisdictionem immediate traditam & competentem pronuntiant. Ipsam vero jurisdictionem cum clavibus & potestate ligandi atque solvendi S. Petro promissam & datam per se se independenter ab aliis Apostolis, his autem postea traditam non separatim a Petro, sed simul cum Petro superius observavimus c. 1. num. 11. quia nimirum Apostoli & Episcopi istorum successores jurisdictionem quidem habent in unitate cum Petro & successoribus ejus, non vero extra, & multo minus contra hanc unitatem, nec contra ipsum caput, centrum, & radicem unitatis: hoc autem caput cum jurisdictionem & claves separatim sine aliis, seu ab aliis independentem acceperit, ligare alios poterit, ligari autem non poterit ab aliis qui nonnisi in unitate ejus jurisdictionem obtinuere. Ubi ergo in conciliorum decretis Romani Pontificis assensus seu confirmatio desideratur; deest id quod est maxime necessarium, ut decreta vim & jurisdictionem generalis concilii habeant. Cum scilicet Ecclesia a Christo jurisdictionem non acceperit nisi in Petro, & in unitate cum Petro; quomodo concilia œcumenica universam Ecclesiam repræsentantia jurisdictionem exercere poterunt decretis, quæ nec edant cum Petro, nec in unitate cum ipso? Hinc quidem frequentissimæ quoque synodi decretis, assensu aut confirmatione sedis Apostolicæ carentibus, vis generalis synodi tribui

Vid. sup. c. 1. §. 1.

tribui non poteſt ; & licet quædam diſciplinæ decreta Romano Pontifice non contradicente aut non irritante obligare & cogere potuerint eos , qui ejuſdem ſynodi Epiſcopis ſuberant ; non tamen cogere & obligare potuerunt ſupremum caput ſummum Pontificem, in quem nemini illorum jus erat , ut vel ex Calchedonenſi canone antea laudato manifeſtum eſt. Hac de cauſa conſenſus & approbatio Romanæ ſedis a ſynodis œcumenicis quæſita fuit etiam in canonibus diſciplinæ, ut (2) ex Nicænæ, & Epheſinæ, Calchedonenſis &c. geſtis liquet, nec non ex noviſſimo Tridentino generali Concilio . Cur tanta confirmationis obtinendæ ſollicitudo fuit, niſi quia ob ejus defectum vis œcumenicæ ſynodi decretis & canonibus deeſſe perſuaſum erat ? Vera eſt ſiquidem illa S. Leonis ſententia epiſt. 104. al. 78. ad Imperatorem Marcianum ſcripta occaſione memorati canonis Calchedonenſis pro Conſtantinopolitanæ ſedis prærogativis conſtituti, quem idem Pontifex approbare noluit : *Nec præter illam petram , quam Dominus in fundamento*

(2) Nicænos quidem Patres omnia geſta miſiſſe ad Papam Silveſtrum tradit præfatiuncula Nicænis canonibus præfixa in quibuſdam antiquis diverſæ originis verſionibus , quæ ex Græco fonte proficiſcuntur : *confirmationemque rerum atque auctoritatem Romanæ Eccleſiæ* ab iiſdem petitam , affirmare non dubitarunt Patres Romanæ ſynodi anni 485. uti explicavimus tomo III. noſtræ editionis Venetæ Operum S. Leonis col. 45. not. 43. Quodſi hæc confirmatio a Nicænis Patribus non credatur miſſis geſtis quæſita ; aſſenſus ſaltem per Pontificios legatos ipſis canonibus præſtitus , & ſubſequenti receptione eorumdem canonum comprobatus, ad vim generalis ſynodi ſufficere potuit . Non recenſui hoc loco in textu Conſtantinopolitanum concilium , quod generale ſecundum appellari ſolet ; hoc enim ex ſolo Oriente congregatum, per ſe ab initio generale non fuit ; nec poſtea inter generalia computari cœpit quoad canones , quos ſedes Apoſtolica non approbaverat , ſed quoad ſymbolum fidei tantum, cum deinceps huic ſymbolo ejuſdem ſedis approbatio acceſſit. Vide hac de re *Tractatum de antiquis canonum collectionibus* , quem præmiſimus tomo tertio memoratæ editionis pag. LIII. & ſeqq.

mento posuit, *stabilis erit ulla constructio*. Ipsi adversarii id sane præsumpserunt, cum in Declaratione Cleri Gallicani an. 1682., ut Constantiensibus decretis vim & auctoritatem œcumenicæ synodi assererent, ea *a sede Apostolica comprobata* affirmarunt num. 2. quod vere ne, an falso affirmarint, postea expendemus c. 7. Quæ generalis concilii vim & auctoritatem obtinent, accedente approbatione & assensu summi Pontificis, ejus sunt generis, de quo egimus capite præcedenti, nullumque in ipsum Pontificem jus coactivum, nullam ipsius concilii jurisdictionem in eumdem adstruunt: vis enim omnis, quæ ex alicujus assensu pendet, omnem coactionem & imperium excludit. Quæ vero ejusmodi approbatione & consensu carent decreta, & ob ejusmodi defectum generalis concilii vim non habent, quomodo obligare & cogere possint Papam, quem soli generali concilio subjectum adversarii existimant, nemo cohærenter ratiocinans intelliget. Numquid enim generalis concilii decreta sunt & dici possunt, quæ ob eum defectum generalis concilii vi & auctoritate privantur?

6 Sed quid morosius in his distineor, si vim coactivam in Papam hujusmodi decretis inesse nemo suaserit, nisi prius ostendat, Patres Concilii, cum aliquid statuunt in materia disciplinæ, non assentiente vel etiam dissentiente summo Pontifice, licet per se se inferiores sint ipso supremo Hierarcha, jus tamen in eumdem superiorem suum habere, quod plane repugnat: nemo enim nisi superior in inferiores, sibique subjectos jus coactivum habere, aut exercere potest. Hanc potissimam rationem, & *a priori* (ut scholæ appellant) nisi adversarii æqua responsione solvant, inani conatu laborabunt.

§. III.

De jure summi Pontificis in omnes Episcopos etiam collectos in generali synodo, ex quo omnibus superior, conciliaribus ipsorum decretis in materia disciplinæ ejus approbatione carentibus cogi non potest. Distinctio inter Episcopos di-

stribu-

ſtributive, aut collective ſumptos ab adverſariis ingeſta, quam ſit inanis, & rationi primatus repugnans.

7 Vide autem quid illi excogitarint, ut memoratum efficaciſſimum argumentum eludant. Dicunt nemini quidem Epiſcoporum & Patrum Concilii, ſi ſeparatim ac diſtributive conſiderentur, jus coactivum competere in Papam, qui ſingulis ſuperior eſt; ſed aliter ſentiendum de omnibus ſumptis collective & adunatis in generali Concilio. Velim adverſarios, qui antiquitate gloriantur, hanc diſtinctionem aliquo antiquo textu probare. Vetus certe Eccleſiæ traditio contraria eſt. Romanis enim Pontificibus jus attributum fuit ab antiquis non modo in ſingulos Epiſcopos diſtributive ſumptos, verum etiam collective in omnes & in univerſalem Eccleſiam. Sicut enim antiqui paſſim affirmant S. Petrum fuiſſe præpoſitum omnibus Apoſtolis, totique Eccleſiæ catholicæ; ita & de ſucceſſoribus S. Petri, quos pariter pronuntiant cunctis non ſolum fidelibus, ſed etiam Epiſcopis Apoſtolorum ſucceſſoribus, totique præfectos Eccleſiæ. Audiantur ex antiquis Gallicani Epiſcopi Metropolis Arelatenſis, qui in epiſtola ad Leonem Magnum non dubitarunt ſcribere: *Per Beatum Petrum Apoſtolorum principem ſacroſancta Eccleſia Romana* (in ſucceſſoribus ejuſdem Petri) *tenet SUPRA OMNES TOTIUS MUNDI ECCLESIAS principatum*. Audiatur quoque pro ceteris alius Gallicanus S. Bernardus, qui anteriorum Patrum, ac Gallicanæ, immo & catholicæ Eccleſiæ doctrinam expreſſit: *Plenitudo ſiquidem poteſtatis SUPER UNIVERSAS ORBIS ECCLESIAS ſingulari prærogativa Apoſtolicæ ſedi donata eſt*. Non *ſuper ſingulas*, inquit, ſed *ſuper univerſas*, quod poteſtatem in omnes collective acceptas deſignat. In his Epiſcopos eccleſiarum capita comprehendi, & omnes quidem collective, declarant illa ejuſdem Sancti ex libro ſecundo *de Conſideratione* ad Eugenium Papam c. 8. n. 15. *Tu es, cui claves traditæ, cui oves creditæ ſunt. Sunt quidem & alii cæli janitores, & gregum paſtores: ſed tu tanto glorioſius, quanto & differentius utrumque præ ceteris nomen hereditaſti.*

Huic diſtinctioni contradicit traditio.

Ep.65. al.29. c. 2.

Plenitudo poteſtatis Apoſtolicæ ſedi data.

Habent illi singuli sibi assignatos greges, singuli singulos : (3) *tibi universi crediti, uni unus. Non modo ovium, sed ET PASTORUM tu unus OMNIUM pastor. Unde id probem quæris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolute & indiscrete totæ commissæ sunt oves?* Si me amas, Petre, pasce oves meas. *Quas? Illius vel illius populos civitatis, aut regionis, aut certi regni?* Oves meas, *inquit. Cui non planum non designasse aliquas, sed assignasse OMNES.* Et post pauca de Episcopis n. 16. *Alii in partem sollicitudinis, tu in plenitudinem potestatis vocatus es. Aliorum potestas certis arctatur limitibus; tua extenditur & in ipsos, qui potestatem super alios acceperunt.* Et dein: *Quisque ceterorum* (Episcoporum) *habet suam, tibi una commissa est grandissima navis facta ex OMNIBUS ipsa UNIVERSALIS ECCLESIA toto orbe diffusa.* Qui *universali Ecclesiæ*, omnibusque etiam pastoribus & Episcopis jurisdictione præest, nonne in omnes collective jus habet?

8 Hinc in decreto pro unione Græcorum, cui subscripserunt ipsi Græci in Florentino Concilio, jure *definitum* legitur *Sanctam Apostolicam sedem & Romanum Pontificem in UNIVERSUM ORBEM tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse Beati Petri principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum patrem ac doctorem existere, & ipsi in B. Petro pascendi, regendi, & gubernandi UNIVERSALEM ECCLESIAM a D. N.*

(3) In hanc sententiam S. Gregorius lib. 5. epist. 20. ad Imperatorem Mauricium, *Voce Dominica*, inquit, *sancto & omnium Apostolorum Petro Principi TOTIUS ECCLESIÆ cura commissa est.* Et antiquus Gallicanus Episcopus sub Eusebii Emiseni nomine vulgatus, in Natali SS. Petri & Pauli Sanctum Petrum *non solum pastorem, sed & pastorum pastorem constitutum* affirmans, addidit: *Pascit igitur Petrus agnos, pascit & oves; pascit filios, pascit & matres; regit & subditos & Prælatos. OMNIUM igitur pastor est, quia præter agnos & oves in Ecclesia nihil est.*

D. N. Jesu Christo plenam potestatem traditam esse, (4) *quemadmodum etiam in gestis conciliorum & canonibus continetur*. Si Romanus Pontifex ex Christi institutione *plenam potestatem* accepit pascendi, regendi, & gubernandi *universalem Ecclesiam*; non in singulas & particulares tantum Ecclesias distributive & separatim acceptas, sed (5) in omnes collective sumptas, ex quibus sane sumptis collecti-

Lectio decreti Florentini vindicata.

H 2 ve

(4) Quidam adversarii præferentes hoc loco lectionem editionis anni 1526. his verbis expressam, *juxta eum modum, qui & in gestis conciliorum, & canonibus continetur*, contendunt potestatem Pontificiam in universam Ecclesiam vi eorumdem verborum subjici canonibus conciliorum, damnantque alias editiones, ac si textum corruptum exhibeant. Verum editionibus non est opus, ubi quinque, vel potius sex originalia exempla latinum & græcum textum proferentia cum originalibus, seu autographis subscriptionibus supersunt, quæ verba a me exhibita vindicant, illa vero editionis anni 1526. ignorant. Vide hac de re fuse differentem Cardinalem Ursium cum P. Thoma Mamachio lib. 6. de Romani Pontificis auctoritate cap. 11. art. unico, ubi quinque originalibus exemplaribus laudatis (sextum, quod addidi ex nostro Maffeio Hist. diplom. l. 1. p. 87. custoditur in archivo publico Bononiensi) genuinum quoque eorum verborum sensum, cohærentemque cum textu græco, & cum ipsis etiam conciliorum gestis demonstrat, omneque effugium de medio plenissime tollit. Quamquam etiamsi recipienda esset lectio editionis 1526. *juxta eum modum* &c. nihil nos turbaret, offenderet nihil. Quis enim negavit umquam Pontifices in pascenda, regenda, & gubernanda universali Christi Ecclesia debere adhibere modum contentum in sacris canonibus, quos abs se quoque sequendos ipsi Pontifices professi sunt? Nulla in hoc quæstio, sicut & nulla ex hujusmodi professionibus Pontificum, de quibus dixi capite præcedenti num. 1. & 2. Tota autem quæstio est, num id debeant jure ipsorum canonum, & eorum quidem canonum, quibus assensus Pontificum defuit, ac si juri ipsorum coactivo subsint; an veto altiori illo divino ac naturali jure, quod sine præjudicio supremæ auctoritatis obligat, uti eodem capite explicavimus.

(5) Hanc eamdem potestatem Romani Pontificis in omnes Ecclesias satis clare præsumpsisse atque indicasse videtur

ve constat universalis Ecclesia, potestatem habet, ac proinde habet etiam in Patres quoque Conciliorum generalium, quæ illam repræsentant, nec majori quam ipsa universalis Ecclesia privilegio gaudent.

Censura in propositionem Wicleffi, quatenus non [illegible], explicatur.

9 Non deerunt fortassis, qui hisce testimoniis opponent decretalem *Inter cuncta* Constantiensi concilio approbante editam a Martino V. sessione ultima, ubi Wicleffi propositio, *Non est de necessitate salutis credere, Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias*, hac censura configitur: *Error, si per Romanam Ecclesiam intelligat universalem Ecclesiam, aut Concilium generale, aut pro quanto negaret primatum summi Pontificis super alias Ecclesias particulares:* quibus postremis verbis *Ecclesiæ* quidem *particulares*, non vero ipsa universalis Ecclesia, aut generale Concilium eam repræsentans, primatui seu Pontificiæ jurisdictioni subjicitur. Hæc Martinus V. totidem verbis exscripsit

---

ipsa generalis synodus Nicæna I. eum decrevit paschalem diem quotannis ab Alexandrina ecclesia ob peculiarem ipsius in paschali calculo peritiam Romanæ Ecclesiæ significandum, ut hæc *pro sua auctoritate* in universam Ecclesiam omnes adigeret ad eumdem diem sine ulla disceptatione ubique celebrandum. Sic enim de hoc decreto Nicæno scribit S. Cyrillus Episcopus Alexandrinus in prologo paschali apud Bucherium: *Cum iis igitur, atque hujusmodi dissensionibus* (circa diem paschæ) *regula turbaretur; sanctorum totius orbis synodi consensione decretum est, ut quoniam apud Alexandriam talis esset reperta Ecclesia, quæ in hujus scientia clareret, quota Calendarum vel Iduum, quota Luna pascha debeat celebrari, per annos singulos Romanæ Ecclesiæ litteris intimaret, unde APOSTOLICA AUCTORITATE UNIVERSALIS ECCLESIA per totum orbem definitum paschæ diem SINE ULLA DISCEPTATIONE cognosceret*. Vides *Apostolicæ auctoritati in universalem Ecclesiam* eam vim coactivam attribui, quæ omnem dubitationem de medio tolleret? Cur id non Alexandrino, sed Romano Pontifici adtributum, & huic quidem adtributum non ex delegatione quadam ipsius concilii, sed ex *Apostolica* ipsius *auctoritate*, nisi quia non Alexandrini, sed Romani tantum Antistitis *Apostolicam auctoritatem* ad universam Ecclesiam omni sublata dubitatione cogendam per se sufficere Nicæni Patres certissime noverant?

ſcripſit ex actis Patrum Conſtantienſium in condemnandis erroribs Wicleffi; Patres autem Conſtantienſes jure notarunt erroris, & erroris ſane contra fidem, de qua tum decidendum fuit, negare primatum & jus Pontificium ſuper particulares Eccleſias. Num vero par error contra fidem dici poſſet negare primatum & jurisdictionem Pontificis ſuper univerſam collective Eccleſiam, de qua re tunc tanta erat controverſia; quis non videat non fuiſſe pariter decidendum ab iiſdem Patribus in eo concilio, in quo jus ſupra ipſum Pontificem generali ſynodo tribuere ex circumſtantiis ejus temporis neceſſarium videbatur? Cum itaque Martinus V. ſub finem ſynodi ea verba ſuæ conſtitutioni inſerta recepit confirmavitque, illud recepit & confirmavit, quod certum & verum erat ex catholica fide; neque hoc approbare idem eſt, ac negare poteſtatem Pontificis in univerſam Eccleſiam, ſed eſt tantum id prætermittere, quod tum in magnam controverſiam adductum apud catholicos, ita certum de fide affirmari non poterat, uti certum erat ex ea parte, quæ particulares eccleſias reſpicit. Hinc ergo deduci tantummodo poteſt, primatum & poteſtatem Papæ ſupra univerſalem collective Eccleſiam, & ex conſequenti ſupra generales ſynodos eam repræſentantes tunc non fuiſſe definitum. Num vero quod tunc definitum non fuit, ex teſtimoniis antiquorum Patrum aliiſque momentis hactenus allatis, & mox adjiciendis ſatis manifeſte colligatur, quivis haud præoccupatus adverſariorum præjudiciis facile dignoſcet.

10 Ratio quidem Pontificii primatus idipſum exigit. Cum enim primatus non meri honoris & ordinis, ſed peculiaris jurisdictionis inſtitutus fuerit a Chriſto in bonum unitatis Eccleſiæ, ut capite conſtituto ſciſſurarum & ſchiſmatis tollatur occaſio; vim profecto coactivam in omnes collective debet habere, ſine qua latus ſchiſmatibus & ſciſſuris aditus pateret, unitatiſque bonum obtineri non poſſet. Hinc qua ratione ea vis in ſingulos ab adverſariis conceditur cauſa primatus, eadem in omnes collective concedenda eſt, cum univerſæ Eccleſiæ unitas non ex ſingulis tantum, ſed ex omnibus collective ſumptis & in unum coactis redeat. Quodſi hæc non valere credantur in materia diſciplinæ, in qua non ita unitas omnium neceſſaria eſt,

Primatus ratio exigit vim in omnes.

Vid. De vi primat. c. 8. & 9.

ut in

ut in negotio fidei ; nonne ex primatu Romanis Pontificibus jus a sanctis Patribus & potestas tribuitur non solum præcipiendi singulis, verum etiam ferendarum legum disciplinæ, quæ ex legum natura non singulos tantum, sed omnes etiam obligant ? Caput, quod præest non tam singulis quam omnibus membris, non tam singula quam omnia pro suo jure regit & moderatur. Cum Patres Calchedonenses de se in Concilio collectis scripserunt ad Leonem Papam, *Quibus tu quidem sicut membris caput præeras* ; nonne verbo *præesse* superiorem in se collective sumptos auctoritatem eidem tribuerunt, qualis capiti in membra collective sumpta competit ? Patres quoque in Ephesina synodo adunati, cum se *coactos litteris* Cœlestini affirmarunt ad depositionem Nestorii, nonne potestatem in se coactivam pariter agnoverunt ? Summus pastor, cui subordinati sunt atque subjecti inferiores pastores, imperare utique non solum singulis verum etiam omnibus potest. Obedientiæ quoque debitum, quo singuli obligantur summo Pontifici, cum neminem excipiat, omnes etiam collective sumptos adstringit. Jure propterea inter ipsos recentiores heterodoxos Jo. Laurentius Moshemius (*6*) in dissertatione *De Gallorum appellationibus ad concilium universæ Ecclesiæ unitatem Ecclesiæ visibilem tollentibus*, hanc eorumdem celebrem distinctionem de potestate summorum Pontificum in omnes singillatim seu distributive, non vero collective sumptos paucis refellens scripsit : *Quod universis, sive singulis Ecclesiis præesse Pontificem dicunt, non universæ Ecclesiæ, id tam mihi scitum videtur, ac si quis affirmaret, membra quidem a capite regi, non vero quod ex membris constat corpus ; aut urbes quidem omnes, villas, & prædia subesse Regi, non vero, quæ his continetur, ipsam provinciam*. Bossuetus etsi distinctionem distributivi & collectivi alicubi ingerit ; tamen in *Defensione* lib. 10. al. 15. c. 5. Romanos Pontifices *universæ Ecclesiæ præesse* affirma-

(*6*) Legitur inter ejus *Dissertationes ad historiam Ecclesiasticam pertinentes* edit. Altonaviæ 1733. t. 1. pag. 612.

affirmare non dubitavit : quod ex antiquorum formula communique ſenſu totam Eccleſiam collective acceptam denotat.

11 Audirem libenter, undenam adverſarii colligant probentque, Pontificium jus, quod negare nequeunt in ſingulos, non æque poſſe vim ſuam in omnes in œcumenica ſynodo collectos exerere. Dicent fortaſſis ex natura concilii generalis, in quo totum jus Eccleſiæ reſidet? Qui id aſſereret concilio ſejuncto a capite, cui ſcilicet caput non præbet aſſenſum, principii, quod negatur, & in quæſtionem venit, vitioſam, ut vocant, petitionem incurreret; decretis enim editis ſine aſſenſu capitis, concilii generalis vim & auctoritatem detraximus, quippe quam ipſis adverſariis docentibus ſitam eſſe vidimus in conſenſu membrorum, ſeu corporis Epiſcoporum cum capite. Num ex ſola convocatione legitima, cui Papa aſſenſus ſit, generalis concilii vis Patribus collective ſumptis ita acquiritur, ut etiam ſine capitis aſſenſu, vel potius cum diſſenſu, illorum decreta omnes ipſumque Pontificem obligent? Nonne concilium Epheſinum II. convocatione legitimum, deficiente aſſenſu capitis nihil potuit non ſolum in materia fidei, ſed neque in negotio diſciplinæ? Nonne Calchedonenſe fuit legitime convocatum? Cur ergo canon de prærogativa Conſtantinopolitanæ ſedis, cui Papa aſſenſus non eſt, vim generalis ſynodi, qua Leonem cogeret, ex ipſa legitima convocatione non eſt conſequutus? Nonne ipſi Patres Calchedonenſes, cum Pontificiam approbationem præſertim pro eo canone ſollicite poſtularunt, Pontificii aſſenſus neceſſitatem agnoſcentes, ſolam convocationem legitimam ad vim coactivam nequaquam ſufficere præſumpſerunt?

12 Nemo hic omni alio ſubſidio deſtitutus, ut ſuadeat a diſtributivo minus recte argumentum deduci ad collectivum, exemplum afferat ejus, qui poteſt per ſe movere, ac ferre ſingulos cujuſdam magni acervi lapides, non tamen omnes collective; vel ejus, qui poteſt pugnando ſingulos hoſtes vincere, non tamen collective omnes &c. Inepta enim prorſus hæc ſunt in rem præſentem, in qua non de potentia virium corporalium, aliorumque ſimilium agitur, ſed de poteſtate auctoritatis atque juriſdictionis nemini

mini (7) subordinata, atque suprema, qua qui fruitur in singulos distributive, fruitur etiam collective in omnes, cum non tam singulis, quam omnibus jurisdictione præsit. Ita Dominus non tam in singulos alicujus familiæ homines, quam in omnes collective jus habet; Rex non tam in singulos, quam in omnes sui regni subditos; pater non minus in singulos, quam in omnes filios &c. neque ullum reperietur exemplum, quo is, qui auctoritatem seu jurisdictionem habet in singulos, non habeat etiam collective in omnes. Quomodo igitur hæc distinctio adstruatur in summo Pontifice, qui vi primatus universæ Ecclesiæ præpositus fuit a Christo, & in unitatis bonum ita præpositus

(7) Excipiendus quidem esset casus, quo quis a suæ potestatis auctore ita præpositus esset singulis alicujus magistratus, vel communitatis, ut omnium collectioni subordinatus fuisset. Quis autem hoc de S. Petro, aut de Romanis Pontificibus suspicetur? S. Petrus, qui non ab Ecclesia, sed a Christo institutus fuit Apostolorum princeps jure primatus ob custodiendam totius Ecclesiæ unitatem, jus non tam in Apostolos singulos, qui Petro erant subordinati ex cap. 1. §. 3. not. 3. quam in omnes collective obtinuit (*super omnes sine restrictione*, inquit Bossuetus laudatus supra c. 3. n. 2.): & similiter dicendum de Pontificibus Romanis, qui in idem jus primatus succedunt. Bonum enim unitatis, ob quam jurisdictio primatus ipsi, ejusque successoribus tradita fuit, exigebat, ut qui ob custodiendam unitatem omnibus fuissent præpositi, nulli ipsorum, nec omnium collectioni essent subordinati, ne facilis dissidiis aditus pateret: quæ si sua auctoritate ille non posset componere, munus unitatis conservandæ sibi commissum defectu potestatis ad id sufficientis non posset implere. Romanorum Pontificum potestatem in spiritualibus cum *supremam* vocat Tridentina synodus ex traditione Patrum, qui eos præpositos affirmant *UNIVERSÆ ECCLESIÆ*, jurisdictionem Pontificiam nemini subordinatam declarat, ac proinde omnibus etiam collective sumptis superiorem significat: neque distinctio antiquitati ignota inter distributivum & collectivum hac in materia induci cœpit, nisi postquam ob remedium pertinacissimi schismatis necessarium visum est illorum potestatem concilio generali subjicere: quod quam sit infirmum ex sequentibus patefiet.

tus, ut nisi omnes collective posset cogere ad ea, quæ omnium unitatem Ecclesiæ necessariam respiciunt, idest ad fidei & communionis unitatem, inanis & inefficax esset auctoritas, Christique institutio? Ex hac autem Pontificia potestate in omnes collective ob unitatem communionis & fidei profluit, ut alibi monuimus, illa suprema & plenissima Romanorum Pontificum potestas in universam Ecclesiam in rebus ceteris, quæ regimini ejusdem Ecclesiæ utilia vel necessaria videantur, etiamsi in ipsis omnium unitas non perinde sit necessaria, uti in materia communionis & fidei: neque enim idem, qui singulis distributive sumptis præpositus sit, ex parte præesse omnibus collective dici potest, ex parte autem subesse. Si vero ex constitutis Romano Antistiti jus est in omnes etiam Episcopos collective sumptos, non minus quam in universam Ecclesiam; quomodo Episcopis in generali synodo collectis jus esse potest in ipsum Pontificem? Num jus juri repugnans utrinque æquale licet adstruere? Cum ergo jus summorum Pontificum in omnes collective Episcopos, & super ipsa generalia Concilia tot momentis probatum nutare non possit; irritus semper erit eorum conatus, qui jus eorumdem Conciliorum super Pontifices nulli antiquo firmo fundamento innixum, immo toti antiquitati repugnans, nec non rationi jurisdictionique propriæ primatus, defendere student. Id autem quod dixi *nulli antiquo firmo fundamento innixum, immo toti antiquitati repugnans*, multo patebit evidentius, si opinionis adversariorum feram originem novitatemque detegamus.

Ceteræ potestates Papæ quomodo ex primatu dimanent.

CAPUT V.

De sera origine & novitate opinionis, quæ Conciliis generalibus auctoritatem & jus tribuit coactivum in summos Pontifices.

1 Si tota lustretur antiquitas, cum multa documenta supremam illam summorum Pontificum auctoritatem indicant in universam Ecclesiam, quæ ex divini juris primatu fluit; & indicant quidem in totam Ecclesiam etiam collective sumptam, uti primatus ratio & scopus exigunt; tum vero nullum antiquum documentum licebit reperire, quod illos generalis concilii jurisdictioni subjiciat. In hanc rem demonstrandam juverit vetusta gesta recolentes, initia ejus sententiæ inquirere, quæ memoratis conciliis jus supra Pontifices asserit.

2 Novitatem & seram opinionum originem in materiis fidei certam esse erroris notam inter omnes catholicos convenit ex principiis Tertulliani, Vincentii Lirinensis, & aliorum Patrum: dogmata enim fidei cum ex revelatione divina, seu ex doctrina, quam Christus aut Spiritus Sanctus Apostolos docuit, provenerint, nova esse non possunt: quidquid autem posterius inductum antiquam originem nequit ostendere, non revelato dogmati, sed errori deputandum. Fieri quidem potest ut doctrina aliqua a Christo & ab Apostolis tradita, quæ ab initio Ecclesiæ explorate cognita, erat certum dogma, ita cursu temporis hominum opinionibus disputationibusque obfuscetur, ut quamdiu inter catholicos controvertatur ante definitionem Ecclesiæ, neutra ex parte dogma certum suppetat, nec hæretici habeantur propugnantes sententiam, quæ subinde definitione Ecclesiæ error & falsa declaretur. Ita S. Cypriani

Novitas erroris nota in materiis fidei.

& alio-

& aliorum Africæ Asiæque Episcoporum opinio de baptismo extra Ecclesiam collato hæresis non fuit, antequam Ecclesiæ definitio prodiret: & similiter hæreseos notari nequit eorum ceteroquin catholicorum sententia, qui re nondum definita summos Pontifices Conciliorum generalium jurisdictioni & auctoritati subjiciunt. Juvat nihilominus disputando hujus opinionis originem quærere; &, si mihi succedat ostendere, eam inter catholicos noviter inductam atque susceptam occasione schismatis pertinacissimi sub tempus Conciliorum Pisani & Constantiensis, falsitas ejus ipsa novitate demonstrabitur.

§. I.

De gestis Conciliorum generalium usque ad octavam synodum œcumenicam.

3 Cum jam inde ab initio Ecclesiæ ex perspecta divina Pontificii primatus institutione exploratum inter catholicos esset, Romanos Pontifices jurisdictionem habere in universam Ecclesiam; num eisdem subessent ipsa generalia concilia, quæ universalem Ecclesiam repræsentant, apud illos dubium non fuit. Soli hæretici post condemnationem suorum errorum appellantes a Papæ sententia ad synodum œcumenicam, hujus auctoritatem Pontificia superiorem prætulere: appellatio enim proprie dicta ab inferiori ad superiorem defertur. At cum ipsi ad id prorumperint non ex catholico sensu (omnes enim catholici ejusmodi appellationes damnabant), sed ex pertinacia in errore, ut se a legitima sententia appellationis titulo subducerent; hæc errantium & pertinacium hominum exempla apud catholicos nihil probare & evincere poterunt. Conciliorum quidem generalium Patres quantum detulerint auctoritati Apostolicæ non solum in materiis fidei, verum etiam in negotiis disciplinæ, cum non minus in istis, quam in illis ad generalis synodi vim Pontificio assensu indigerent, patet ex constitutis cap. 2. & seqq. Cum Ephesini Patres se dixe-

runt *coactos* Cœlestini litteris ad ferendam contra Nestorium sententiam, quæ ex parte definitionis pertinebat ad fidem, ex parte autem judicii circa personam Nestorii spectabat ad disciplinam; utraque in materia jus Pontificium super se & super generalem synodum plane coactivum satis declararunt.

4 Bossuetus ut antiquitatem contrariæ nobis sententiæ constitueret, licet expenderit diligentissime omnia vetera generalium synodorum acta & documenta; nihil tamen potuit reperire, ex quo jus earum supra Romanos Pontifices usquam colligeret. Solum excerpsit quædam gesta, quibus (1) novum examen, novumque judicium post Apostolicam definitionem institutum fuit. Istud autem cum non fuerit institutum, nisi ut dubitantes ad unitatem Pontificiis definitionibus debitam revocarentur, aut hæreticorum pertinacia apertius revinceretur (vide quæ in hanc rem attulimus *De vi & ratione primatus* cap. 13.); nihil hæc evincunt pro asserenda ejusmodi Conciliorum potestate supra ipsas definitiones Pontificias, si præsertim infallibiles dicendæ sint ex late constitutis cap. 15. ipso Bossueto explorate affirmante, *Infallibilem, qua quidem in re talis est, cuiquam subesse nefas*.

Differt. prævia Defensionis c. 2.

5 Ex generalibus antiquis synodis unum opponi posse videtur sextum Concilium, quod in Papam Honorium anathema tulit. Id autem opponeretur omnino inepte. Ut enim hoc factum probaret generalis concilii jurisdictionem in summos Pontifices, duo probanda essent, nimirum & Honorium, jamdiu ante e vivis sublatum, adhuc fuisse summum

De Concilii VI. sententia in Honorium.

(1) Hoc quidem uno argumento idem Bossuetus lib. 10. *Defensionis* c. 22. tom. 2. pag. 216. revinci posse credidit S. Gelasium, cum scripsit nulli licuisse de judicio sedis Apostolicæ judicare: *Neque tantus Pontifex ignorabat antecessorum suorum Cœlestini Leonisque sententias in Ephesina & Calchedonensi synodis retractatas, deque iis canonice judicatum*. Verum hoc argumentum quam sit imbecille patebit ex iis, quæ tum de Cœlestini Leonisque sententiis, tum de actis Ephesinis atque Calchedonensibus disseruimus in opere *De vi primatus* cap. 13. §. 11. & 13.

summum Pontificem actuali primatu fungentem, & Concilium eo anathemate veram in ipsum jurisdictionem exercuisse. Utrumque autem falsum est. Summi enim Pontifices, una cum vita Pontificatum actualem amittentes, secum non deferunt primatum, sed in sede Apostolica relinquunt ad successores transferendum: & sicut nullam primatus jurisdictionem habent amplius, nec exercere possunt in Ecclesiam; ita Ecclesiastica proprie dicta jurisdictio atque potestas, quæ Petro & Apostolis eorumque successoribus a Christo tradita fuit *super terram* tantum, ad mortuos non extenditur, quorum judicium soli Deo reservatur, ut monuit S. Gelasius in epistola ad Dardanos de causa Acacii, & in gestis synodalibus de absolutione Miseni. Damnatio vero & anathema, quod aliquando latum fuit ab Ecclesia in mortuos, sicut & quorumdam, qui obierant, absolutio, non fuerunt actus jurisdictionis proprie dictæ in ipsos, quasi mortuos extra Ecclesiæ judicium constitutos ipsa posset ligare vel solvere, nec sortem ipsorum, cui post mortem divino judicio fuere addicti, potuit mutare (indulgentiæ pro animabus purgantibus *per modum suffragii* impertitæ ab Ecclesia, ad jurisdictionem proprie dictam, non sunt referendæ); sed tota earum vis ac jurisdictio quædam vivos respicit, ut absolutos ex. gr. ab excommunicatione donare possint Ecclesiastica sepultura, atque juvare suffragiis; vel damnatos ex. gr. ob errorem, quem docuerunt, vel cui favorem præstitere, ita caveant, ne ipsorum scriptis aut auctoritate decipiantur. Ita Honorius damnatus, quia sua minus recta œconomica dispensatione, de qua diximus * antecedenti opere, Monothelitarum hæresi favisse judicatus est, (2) non eam quidem approbando, sed expressam

* *De vi & ratione primat. cap. 15. §. 9. Vid. Append. §. X.*

(2) Si quid gravius in Honorii condemnatione perstrinxisse credantur sextæ synodi Patres, non eum litterarum ejus sensum perstrinxerunt, quem obvia earumdem litterarum verba præferunt, sed illum, quo eadem verba œconomica quadam dispensatione minus caute expressa, in pravum sensum a Monothelitis fuerunt detorta, ut suo errori patrocinium ex ipso Pontifice quærerent. Non ergo obvium

sam condemnationem omittendo, licet ob implexas tunc circumstantias facti ita bona fide omisisse videatur, ut co-

verborum sensum, qui, ut alibi ostendimus, ab hæresi Monothelitica abest, damnarunt concilii Patres, sed eum, quem Honorii litteris prava interpretatione affixerunt Monothelitæ; eademque de causa ipse Pontifex cum iisdem Monothelitis concinere, novæque hæresi favorem præstitisse, ac idcirco una cum illis damnandus visus est. Hoc quidem sensu tantummodo condemnationem ejus factam in sexto concilio approbavit Leo II. in litteris ad Imperatorem Constantinum, quæ cum ejusdem concilii confirmationem continent, unde conciliorum generalium vis pendet; non alio sensu condemnatio concilii rata dici potest. Enimvero harum litterarum Leonis latinum originale exemplum non suppetit, sed Græca tantum interpretatio actis concilii subjecta, ex qua subinde duæ antiquæ versiones latinæ factæ fuerunt: ita ut Græcus ejus epistolæ textus pro originali habendus sit, sicuti & pro originali habetur textus Græcus epistolæ Agathonis, & synodicæ Romani concilii, quæ e latino originali, quod desideratur, tempore concilii in Græcam linguam traductæ actisque insertæ leguntur. Porro antiqua versio latina epistolæ Leonis ad Imperatorem in editis conciliorum recepta, minus accurata invenitur, ut patet ex emendationibus, quas Harduinus ex Græco ad suæ editionis marginem notavit. Ex his corrigendus ille textus latinæ antiquæ versionis in conciliis editus, quo Honorius Monothelitis idcirco accensetur, quippe *qui hanc Apostolicam Ecclesiam non Apostolicæ traditionis doctrina lustravit, sed profana traditione immaculatam pervertere conatus est*. Pro verbis *pervertere conatus est*, quæ hæreticam pravitatem innuunt, Harduinus ex Græco legendum notavit, *immaculatam maculari permisit*. Hanc quidem lectionem Leonis menti congruentem, & omnino præferendam vulgatæ versioni comprobant aliæ duæ ejusdem Pontificis originales epistolæ latinæ eodem tempore, & eadem de causa scriptæ, quæ ex originali latino in Hispaniam missæ conservatæ fuerunt in codicibus amplioris collectionis Hispanicæ, de qua vide *Tractatum de antiquis collectionibus & collectoribus canonum* præmissum tomo III. nostræ Venetæ editioni Operum S. Leonis part. 3. cap. 4. §. 4. num. 12. ubi etiam earumdem epistolarum germanitatem vindicavimus. Una ex his Leonis II. epistolis ad Episcopos Hispanos missa est: altera ad Regem Ervigium. Lectio, quæ in memoratis ad Imperatorem litteris

ram Deo a culpa saltem gravi excusari potuerit. Itaque anathema, latum a synodo VI. in Honorium post mortem, ad probandum jus ejusdem generalis synodi in ipsum Pontificem mortuum nihilum confert.

6 Notanda potissimum hac in re verba tertiæ allocutionis Hadriani II. ad Romanæ synodi Patres, quæ lecta subinde, & inserta fuerunt gestis octavi Concilii œcumenici act. 10. *Romanum Pontificem de omnium ecclesiarum Pontificibus judicasse legimus, de eo vero quemquam judicasse non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus* POST MORTEM (cum scilicet non erat amplius actualis Pontifex) *anathema sit dictum; sciendum tamen est, quia* T. 10. Concil. Ven. edit. Collet. col. 597.

ex Græco præfert, *Immaculatam maculari permisit*, concinit cum originali latino epistolæ ad Hispanos: *Flammam hæretici dogmatis, non, ut decuit Apostolicam auctoritatem, incipientem extinxit, sed negligendo confovit*: & non absimiliter cum originali epistolæ ad Regem: *Immaculatam Apostolicæ traditionis regulam .... maculari consensit*. Verba *maculari permisit*, & *negligendo confovit*, seu hac permissione ac negligentia *maculari consensit*, non expressam erroneam definitionem significant, sed omissionem definitionis, respiciuntque ea minus cauta ipsarum litterarum verba, quibus fraude Monothelitarum in erroris favorem traductis, Honorius fidem immaculatam maculari permisit, atque confovit, seu (ut legitur in professione Pontificum *Diurno* inserta) *pravis eorum* Monothelitarum *erroribus favorem impendit*. Quodsi ex ejus condemnatione facta a Patribus concili VI. id saltem inferri dicas, eos non judicasse Papam infallibilem in materia fidei, cum eum in dogmate Monothelitico errasse crediderint; nisi antea probetur Honorii litteras continere definitionem fidei, & tales habitas a Patribus sextæ synodi; nihil aliud ex ea condemnatione deduci ad summum potest, nisi eosdem Patres censuisse Papam errasse, & potuisse errare circa fidem extra definitionem fidei, quod nec ego prorsus inficior, cum solis proprie dictis definitionibus infallibilitatis privilegium afferendum contendam. Hanc animadversionem, quam satisfacturus objectioni sumptæ ex Patribus concilii VI. omisi in præcedenti opere, huc reservavi, ubi de eorumdem Patrum sententia in Honorium ex proposito disserendum fuerat.

quia fuerat super hæresi accusatus, (3) *propter quam solum licitum est minoribus majorum suorum motibus resistendi, vel praves sensus respuendi: quamvis & ibi* (in casu Honorii) *nec Patriarcharum, nec ceterorum Antistitum cuipiam de eo quamlibet fas fuerit proferendi sententiam, nisi ejusdem primæ sedis Pontificis consensus præcessisset auctoritas*.

7 Adeo vero octavæ synodi Patribus persuasum fuit, neminem posse contra primæ sedis Antistites sententiam ferre, ut nec ipsis œcumenicis conciliis hanc potestatem attribuerint. Sic enim illi act. 10. can. 53. *Si qua vero œcumenica synodo collecta de Romana etiam Ecclesia controversia extiterit; licebit cum decenti reverentia de proposita quæstione veneranter percontari, responsumque admittere, & sive juvari sive juvare, non tamen impudenter contra senioris Romæ Pontifices sententiam dicere*. In textu græco verbum ἀποφέρεσθαι legitur, quod hic redditur *sententiam dicere*. At si vim ejus verbi propriam spectemus, significat potius *in jus vocare* subintelligendo γραφὴν, vel δίκην, quæ formula est usitatior. Cur vero generali synodo non liceat nisi per impudentiam atque temeritatem Romanos Pontifices in judicium vocare, aut contra ipsos sententiam dicere, ubi rebus expensis causa justa credatur, si legitimam supra ipsos generale concilium jurisdictionem habeat? Hoc œcumenicæ synodi testimonium nulli obnoxium controversiæ quantum præstet aliis quibuslibet posterioris ævi, & inferioris multo, aut nutantis auctoritatis, quæ ab adversariis opponi solent, facile est judicare. Hic certe generalis Concilii canon, quo Romani Pontifices ab œcumenicæ quoque synodi sententia atque jurisdictione subtrahuntur, satis superque omnem excessus, aut assentationis notam detergit ab eo generali axiomate, *Prima sedes non judicatur a quoquam*, quod ex antiquitate ac ex quodam principio naturali depromptum, generalis quoque concilii jus in summorum Pontificum personas evidenter excludit. Ea vero Bossueti explicatio, qua eumdem octavi Concilii cano-

Ibi col. 879. A.

De illo axiomate *Prima sedes a nemine judicatur.*

Lib. 10. Defens. c. 11.

(3) De exceptione casus hæresis inferius erit sermo n. 15.

canonem restringendum putat ad eos casus, de quibus Photius contra Nicolaum Pontificem egit, haudquaquam congruit generalibus illius canonis verbis, quæ de quibuscumque controversiis & casibus circa Romanam Ecclesiam aut summos Pontifices aliquando excitandis, & ad œcumenicam synodum afferendis generalem regulam constituunt. Neque cum eodem Meldensi Episcopo reponas, ipsum canonem accipiendum de casibus vulgaribus & ordinariis, quorum causa convocatione synodi generalis Pontificiam majestatem lacessere *esset revera impudentissimum*; non autem intelligendum de casibus extraordinariis a Constantiensi synodo memoratis, in quibus tantum œcumenicam synodum posse de summis Pontificibus judicare pluribus in locis pronuntiat. Id enim etsi in speciem conciliaris auctoritatis restrictionem ac moderationem præferat; * re tamen cum principiis juris non convenit. Si enim Concilio generali per se jus esset supra Papam in extraordinariis casibus; nonne in ordinariis & minoris momenti multo magis? Neque enim ex causarum qualitate extraordinaria vel ordinaria supremi judicis jurisdictio pendet; nec qui in extraordinariis & gravioribus causis superior legitimus est, in vulgaribus definit esse superior. Id vero magis multo dicendum, si non agatur de generali synodo convocanda ob casum vulgarem & ordinarium, cujus causa omnes Ecclesiæ convocatione generali non essent commovendæ, sed agatur, ut canon loquitur, *de œcumenica synodo collecta*, & ad quam quæstio delata, in discussionem etiam sit adducenda, ut innuunt illa: *Licebit cum decenti reverentia de proposita quæstione veneranter percontari, responsumque admittere* &c. Cur in hac quæstione, quæ non versaretur circa casus extraordinarios in Constantiensi indicatos, *impudens* dici potuisset, generale concilium *contra senioris Romæ Pontifices sententiam dicere*, si Patres credidissent ipsam generalem synodum per se jus habere supra Romanos Pontifices? Quot minores aliorum Episcoporum causæ inter extraordinarios casus non referendæ in generalibus synodis fuerunt definitæ? In causis autem circa sedem Apostolicam aut Romanos Pontifices in hypothesi, qua non solum delatæ essent ad œcumenicam synodum jam collectam, sed ad examen etiam deductæ; num impudentiæ adscribi pos-

* *Confer infra c. 9. n. 2.*

ſet ſententia, quam cognita cauſa ſuperior in inferiorem ferret? Hæc utique generalis cenſura canone laudato alia de cauſa affiƈta non fuit, niſi quia generali quoque concilio jus per ſe ſe in Romanos Antiſtites nullum competere crediderunt oƈtavæ œcumenicæ ſynodi Patres, qui cum fere Orientales fuerint, quanto magis ab omni præjudicio & affeƈtu liberi, tanto minus ſuſpeƈti eſſe queunt.

§. II.

De geſtis ſynodorum particularium, ac de aliquot inſignioribus teſtimoniis quæ præiverunt ſchiſmati ſæculi XIV. conciliiſque Piſano & Conſtantienſi.

8 Quodſi nulla generalium ſynodorum teſtimonia aut geſta adverſariorum ſententiæ proſunt; multo minus ſuffragari poterunt particularium ſynodorum geſta. Cum enim ex conſtitutis in Conſtantienſi, adverſariis quoque confitentibus, certum omnino ſit particulares ſynodos, ſicut & eccleſias particulares ſubeſſe auƈtoritati ſummorum Pontificum; nullæ profeƈto ejuſmodi ſynodi poſſunt legitimam in ipſos juriſdiƈtionem exercere, ne ſimul eidem ſubeſſe & præeſſe dicantur: ex quo Boſſuetus ultro conceſſit, *Romanos Pontifices, etiamſi peccaſſe videantur, non tamen ſubeſſe particulari concilio*. Hac de cauſa quæ aliquando a conciliis non generalibus geſta leguntur circa ſummos Pontifices aliquot criminibus accuſatos, etſi valere potuerunt ad vindicandam probandamque eorum innocentiam, accuſatorum autem pravitatem declarandam; ad ipſorum tamen conciliorum jus in illos adſtruendum nihil conferre queunt. Hinc quoque irritæ omnino habendæ nonnullæ depoſitiones Pontificum a particularibus ſynodis, ſeu verius Pſeudo-ſynodis geſtæ. Quodſi ipſi ſummi Pontifices ſua innocentia confiſi ſe ſe particularis ſynodi judicio voluntarie

Vid. proœm. huj. operis, & c. 4. n. 9.

Lib. II. Defenſ. c. 4. t. 2. pag. 260.

rie

rie subjiciant; id voluntati ipsorum Pontificum, non autem juri ejusdem synodi tribuendum erit; ut declaravit Romana synodus, quam in causa Leonis III. congregandam Carolus Magnus censuit: *Visum est piissimo Principi, & universis Episcopis, & sanctis Patribus, qui ibi adfuerunt, ut si ejus* (summi Pontificis) *VOLUNTAS fuisset, & ipse petiisset, non tamen per eorum judicium, sed SPONTANEA VOLUNTATE se purificare debuisset: & ita factum est*. Verba sunt Annalistæ Lambeciani, qui eo tempore vixit. Hac eadem ratione se quoque purgare voluit S. Pontifex Damasus, cum calumniis impetitus, *ad prædicandam Episcopi conscientiam severioribus SE DEDIT IPSE judiciis sacerdotum*, uti testantur Romani Concilii Patres in litteris ad Gratianum & Valentinianum Imperatores: *Severioribus*, inquiunt, *judiciis*, quia in synodalibus judiciis non ea solum fuerant expensa, quæ accusator protulit, sed mores etiam accusati, ac tota vitæ ejus ratio ad calculos revocata: unde additur: *A quibus non nominis, sed etiam morum ratio pensatur, ne quis iterum calumniator existens, dum memoratum conatur appetere, virum quidem ipsum non queat lædere, quem innocentia sua munit*.

Epist. 6. inter Damasi apud Coustant. n. 10.

9 Si porro considerentur quæ in particularibus, nec illegitimis ejusmodi synodis evenerunt, deprehendetur magis magisque confirmari illud principium, quo summorum Pontificum auctoritas omnibus eminens nulli Ecclesiasticæ potestati subjicitur. Notæ sunt accusationes in Symmachum Papam ad Romanam synodum III. impellente etiam Theodorico Rege delatæ; Episcopi autem ejus synodi hoc judicium sibi non competere ea de causa declararunt, quia *Nec antedictæ* (Romanæ) *sedis Antistes minorum subjacuisse judicio in propositione simili facile forma aliqua testaretur:* quibus verbis & principium laudatum proferunt, hocce judicium *minoribus* seu inferioribus in superiorem suum nequaquam competere, & præterea addunt nullo anteriorum temporum exemplo id probatum iri. Licet vero ipse Symmachus se se illorum judicio subjecisset, *affectu purgationis suum culmen humilians*, paratus coram illis causam agere (non quod jus supra se aliquod in synodi Episcopis agnosceret, sed ut hac purgatione innocentiam suam palam fa-

ceret); adhuc tamen illi solum Deum summis Pontificibus superiorem rati, *totam causam Dei judicio reservarunt*, *arbitrio divino remiserunt*.

10 Idem principium ingessit etiam Ennodius postea Episcopus Ticinensis in ejusdem Symmachi Apologia scribens: *Si vera est Episcoporum assertio, sedis Apostolicæ Præsules minorum numquam subjacuisse sententiæ, cur ad judicium districta conventione productus est? Numquid gloriabatur securis contra eum, qui secat in ea?* Et post aliquanto laudata Pontificis humilitate, qua *venerando concilio auctoritatem etiam contra se, si mereretur, indulsit*, summi Pontificis causas a Deo ipso suo judicio reservatas pronuntiat: *Aliorum forte hominum causas Deus voluerit per homines terminare. Sedis istius Præsulem suo sine quæstione reservavit arbitrio.*

11 Ne vero Ennodii Ticinensis, aut Romanæ synodi verba in favoris & gratiæ suspicionem adducantur, subdam testimonium Aviti Archiepiscopi Viennensis, quod totius Gallicanæ ecclesiæ sententiam & principium cunctis nationibus naturali lumine notum similiter protulit in eadem Symmachi causa. Primo omnium Gallicanorum nomine scribens ad Senatores Urbis ait: *A cunctis Gallicanis fratribus meis ad hoc ipsum non minus per mandata, quam per litteras oneratus, quæcumque vobis omnes ambimus, unus suggerenda suscepi.* Tum omnium item nomine conqueritur concilium congregatum fuisse in causa Pontificis memorati, qui *si sæculo primum fuerat accusatus, Consacerdotum suorum solatium potius adsciscere, quam recipere debuisset judicium:* & rationem subjicit: *Quia sicut subditos nos esse terrenis potestatibus jubet arbiter cœli, staturos ante Reges & Principes in quacumque occasione prædicens; ita non facile datur intelligi, qua vel ratione vel lege ab inferioribus eminentior judicetur.* Audin', nec ex ratione naturali, nec ex lege ulla posse inferiores de superiore judicare?

Epist. 31.

12 Hoc idem principium satis indicavit etiam S. Nicolaus I. in epistola 8. ad Michaelem Imperatorem scribens: *Cum secundum canones, ubi est major auctoritas, judicium inferiorum sit deferendum, ad dissolvendum scilicet, vel ad roborandum; patet profecto sedis Apostolicæ, cujus*

auctо-

auctoritate major non est, judicium a nemine fore retractandum; nec cuiquam de ejus licet judicare judicio. Eadem scilicet est de judiciis Pontificum, ac de ipsorum personis ratio, ita ut nemini inferiori competat de illorum, qui majoris auctoritatis sunt, sententiis vel personis judicare.

13 Hoc quoque principium, quo summi Pontifices a quolibet Ecclesiastico judicio subducuntur, cum ex primatu toti Ecclesiæ superiores sint, non obscure significavit Quintilineburgense concilium, de quo hæc referre libet ex coævo scriptore Bertoldo præsbytero Constantiensi in Appendice ad Hermannum Contractum ad an. 1085. *Cum omnes juxta ordinem suum consedissent, prolata sunt in medium decreta SS. Patrum de primatu sedis Apostolicæ* &c. *Quidam Barbengensis clericus nomine Cunibertus, Romani Pontificis primatui derogare volens, in mediam synodum se contulit asserens Romanos Pontifices hunc sibi primatum ascripsisse, non aliunde concessum hereditasse, videlicet ut nullus de eorum judicio judicare debeat, nec illi alicujus judicio subjaceant. Qui cum aperte a tota synodo confutaretur, præcipue tamen a quodam laico convictus est per illud Evangelicum*, Non est discipulus supra magistrum. *Cum enim hoc generaliter in omnibus Ecclesiasticis ordinibus observandum deputetur, NE MAJOR A MINORE JUDICETUR; qui hoc Vicario Sancti Petri denegare potuit, quem omnes catholici pro Domino & magistro venerantur?* Non solum præmissa primatus ratio, sed etiam Evangelicum illud, *Non est discipulus supra magistrum*, referuntur ad principium omni jure notum, quo superior ab inferiorum jurisdictione eximitur.

14 Hanc eamdem doctrinam viguisse etiam apud Gallicanos sæculo XII. ex Ivone Episcopo Carnotensi discimus. Privilegium de investituris a Paschali II, per vim licet extortum, magnas toto Christiano orbe turbas excitaverat, multisque hæc quæstio ad fidem pertinere videbatur. Hac de causa aliquot Episcopi zelo permoti eumdem Pontificem duxerunt excitandum, ut ipsum privilegium revocaret. Guigo Viennensis Archiepiscopus & Apostolicæ sedis Legatus an. 1112. coacto in sua Metropoli provinciali concilio, in quo aderant S. Hugo Gratianopolitanus & S. Go-

S. Godefridus Ambianensis Episcopi, idem privilegium rescidit; & data ad Pontificem epistola una cum synodi decretis, quibus omnes privilegium resciderant, confirmationem omnium nomine petiit hac comminatione addita: *Si, quod minime credimus, aliam viam aggredi cœperitis, & nostræ paternitatis assertiones roborare nolueritis; propitius sit nobis Deus, quia nos a vestra obedientia repelletis.* Id autem etsi aliquid schismatis redoleat, non tamen jus aliquod in Pontificem indicat. Ita vero nihilominus exorbitans Ivoni visum est, ut (quod * P. Natalis Alexander notavit) summo Pontifici erranti non minas scissuræ intentandas, nec de eo aut contra eum ab inferioribus ferendum judicium, sed meris caritativæ correctionis suasionibus cum ipso agendum scripserit: *Quia verenda patris debemus potius velare quam nudare; familiaribus & caritatem redolentibus litteris admonendus mibi videtur, ut se judicet, aut factum suum retractet. Quod si fecerit, referamus Deo gratias, ac gaudeat nobiscum omnis Ecclesia, quæ graviter languet, dum caput ejus laborat tanta molestia. Si autem in hoc languore insanabiliter ægrotaverit, NON EST NOSTRUM JUDICARE DE SUMMO PONTIFICE. Habemus enim Evangelicam sententiam, quæ securos hos* (al. *nos*) *facit:* Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi. Quæ dicunt, servate & facite: secundum vero opera eorum nolite facere. *Vult enim hæc sententia præcepta præsidentium ad cathedram pertinentia obedienter impleri* (*etiamsi tales sint, quales erant Pharisæi*) *non eos factiosa conspiratione a suis sedibus removeri. Si vero ea præcipiant, quæ sint contra doctrinam Evangelicam vel Apostolicam, ibi non esse eis obediendum exemplo docemur Paulli Apostoli, qui Petro sibi prælato non recte incedenti ad veritatem Evangelii in faciem restitit, non tamen eum abjecit.*

* Dissert. 4. in sec. XII. art. 12.

Epist. 233. ad Henricum Abbatem.

Matth. 23.

15 Cum ob hanc eamdem quæstionem sub idem tempus convocatum fuisset Lugdunensis provinciæ Concilium, & ad ipsum invitati fuissent etiam Episcopi provinciæ Senonensis, inter quos erat laudatus Carnotensis Episcopus Ivo, horum omnium nomine scripta fuit epistola ad Joannem, seu melius * cum Norisio ad Jotferanum Lugdunensis primæ sedis Archiepiscopum, in qua illi inter rationes

* Noris Istor. delle Investit. c. 5. Oper. col. 455. d.

tiones, cur ad synodum non accederent, hanc tertio loco posuerunt, quia in eadem synodo de privilegio Romani Pontificis decernendum erat, quod inferiorum potestati non convenit: *Non videtur nobis utile consilium ad illa concilia convenire, in quibus non possumus eas personas, contra quas agitur, condemnare vel judicare: quia nec nostro, nec ullius hominum probantur subjacere judicio*. Et post pauca: *Hæc dicentes non instruimus prudentiam vestram, sed excusamus innocentiam nostram, quia & principales Ecclesiæ claves nolumus potestate sua privare, quæcumque persona vices Petri habeat, nisi manifeste ab Evangelica veritate discedat*. Haud credo Joannem, seu Jotseranum, qui non solum Lugdunensis erat Archiepiscopus, verum etiam Pontificia Legatione fungebatur, quicquam tentare voluisse in personam Pontificis, sed tantum de privilegio, quod extortum fuerat, judicium a Viennensi non dissimile edendum putasse, quo Papa ad revocationem conjunctis cum Viennensi stimulis impelleretur. At ratio ab Ivone allata principium comprobat quod statuimus, neminem Episcoporum, nullumque concilium sibi arrogare posse neque hac nec quacumque alia de causa personam Pontificis sua auctoritate ac dignitate spoliare, quia nullus ipsi superior est: cui rationi cum in responsione satis prolixa ad Ivonem idem Archiepiscopus, qui ceteris, ut potuit, respondit, nihil reposuerit; eamdem satis certam & ipse cognovisse videtur. Notanda autem exceptio, qua eo solo casu posse privari potestate clavium ipsum Pontificem innuit, *si manifeste ab Evangelica veritate discedat*; nimirum ob hæresis manifestæ crimen, quo cum a Pontificatu ipso facto decidens Pontifex amplius non esset, nihil mirum si subjectus concilio, potestate clavium spoliari, seu potius spoliatus atque depositus posset declarari, ut pluribus explicabitur c. 9. §. 2.

Epist. 236. Ivonis.

16 Eamdem exemptionem summorum Pontificum ab omnium hominum judicio confessus est etiam Philippus, qui de imperio certabat cum Ottone: sic enim scripsit ad Innocentium III. in epistola apud Raynaldum an. 1206. num. 16. *Si nos in aliquo vos, vel Romanam Ecclesiam offendisse videamur, nos pro bonore Domini nostri Jesu Christi, cujus vicem in terris geritis, & ob reverentiam B. Petri*

Petri Principis Apostolorum, cujus vicarius estis, & ob salutem nostram nos ad satisfaciendum vobis supponimus. Si vero vos in aliquo nos vel imperium læsisse videmini; conscientiæ vestræ super iis vos relinquimus. Cum enim nos pie credamus & ante passionem & post passionem Dominum nostrum Jesum Christum B. Petro claves regni cœlorum contulisse, & tradidisse jus ligandi atque solvendi; scimus & protestamur, quod vos, qui in locum suum cum plenitudine potestatis successistis, in hujusmodi articulis ab homine non estis judicandus, sed judicium vestrum soli Deo reservatur, cujus judicium & examen, quod sibi soli debetur, nobis non quærimus usurpare. Qui judicium de summis Pontificibus *soli Deo* reservatum juxta antiquorum traditionem affirmavit; eosdem exemptos proculdubio censuit a quorumcumque etiam generalium conciliorum judicio. Mirum autem maxime accideret, si quidam adversarii eam S. Cypriani sententiam, qua in concilio Carthaginensi III. pronuntiavit judicia De Episcopis soli Deo reservata, ingererent atque laudarent, ut ipsos Episcopos a Romani Pontificis judicio subducerent; in reprehensionem autem vocarent non dissimilem Ivonis aliorumque doctrinam, qua Romanus Pontifex subtrahitur a judicio Episcoporum, quibus ille jure primatus superior est.

Confer Vindicias in Febronium c. 8. §. 4.

17 Sub hoc tempus audiri cœperunt appellationes a decretis Pontificum ad generale concilium. Sed catholici, qui sic appellarunt, cum non intellexerunt concilium generale, quod careret consensu Pontificis; tum non cogitarunt concilium, quod vim coactivam haberet in eumdem etiam invitum quasi subjectum & inferiorem concilio, nec ad eum, si opus esset, deponendum; unde appellationes ejusmodi eo consilio tantum interpositæ, ut in quibusdam gravaminibus opem Patrum concilii quærerent, non vero quasi jus istis in summum Pontificem esse arbitrarentur, tamquam extraneæ a nostro proposito prætermittendæ sunt; jureque Petrus de Marca veri nominis appellationes a Papa ad synodum œcumenicam quoad catholicos a veteri disciplina alienas prodidit. Hujus generis appellationes in remedium gravaminum proprius novam causæ recognitionem requirunt, quæ vel olim supremi Principis indulgentia concedebatur, ut eadem auctoritate, qua gravamen illatum fuit,

fuit, tolleretur, nec superiore auctoritate opus esset.

18 Ad hanc speciem proculdubio referenda pariter est illa appellatio, quam occasione celeberrimi dissidii inter Bonifacium VIII. & Philippum Regem, Galli a decretis ejusdem Pontificis interposuerunt non solum ad generale concilium, verum etiam ad futurum indubitatum parisque cum Bonifacio auctoritatis Pontificem, quæ ab inferiori ad superiorem delata dici nequit. Neque ob provocationem primo loco ad concilium generale hujus auctoritas auctoritate Pontificia superior habebatur ab illis Gallicanis, qui in ejusmodi synodis ad decretorum robur ac vim requirebant assensum Pontificis, ut liquet * ex libello a Bonifacii accusatoribus oblato Clementi V. ubi significant, ad damnandam, uti petebant, Bonifacii memoriam haud esse opus generali concilio, sed sufficere solius Pontificis auctoritatem, hac ratione allata: *Estis enim vos, Pater sanctissime, Jesu Christi Vicarius totam Ecclesiam repræsentans, qui claves regni cœlorum habetis: nec congregatum TOTUM GENERALE CONCILIUM SINE VOBIS, ET NISI PER VOS potest cognoscere de negotio*. Cur autem iidem Galli appellationem ad Papam vocarint appellationem *ad futurum indubitatum*, seu *verum & legitimum Pontificem*, qualem habuerunt Bonifacii VIII. successorem Clementem V. ea de causa factum est, quia dubium inter ipsos excitatum fuerat, num vivente Cœlestino V. quem non potuisse pontificatui renuntiare quidam censebant, ipsius Bonifacii legitima fuisset electio. Hoc quidem dubium erat inane: definitum enim fuerat Cœlestini constitutione licitum esse etiam summo Pontifici renuntiare; idque confirmatum alia constitutione Bonifacii VIII. in sextum librum decretalium inserta, & a tota Ecclesia recepta, sicut & Bonifacius ipse tamquam legitimus ab eadem Ecclesia receptus fuit. Addi potest in confirmationem Paschalis I. auctoritas & exemplum. Hic enim jamdiu ante Cœlestinum in Pontianam insulam secedens, pontificatui renuntiare se posse credidit, ipsamque renuntiationem iterum in concilio Lateranensi publice declaravit, ut ex duobus coævis scriptoribus Sugerio & Hildeberto refert * Cardinalis Norisius; nec reassumpsit Ecclesiæ regimen, nisi prius e solitudine revocatus a Romanis, dein precibus eorum cessisset.

* *Extat inter probationes historiæ huj. dissidii.*

Num liceat pontificatum renuntiare.

* *Istor. delle Investit. t. 5. Oper. col. 444. & seqq.*

19 Interim dum Bonifacius VIII. Anagniæ esset, Galliæ Rex Guillelmo de Nogareto, qui in Italia erat, in mandatis dederat, ut concilii generalis convocationem abs se & a Gallicanis expetitam, nec non eorum appellationem ad ipsum concilium illi coram significaret: nam *ad hoc dumtaxat* mandatum acceperat, ut Nangii Continuator testatur. Verum ille mandati limites prætergressus, conspiratione facta cum conjuratis, ipsum Papam appellatione denuntiata captivum fecit, ut in Galliam ad concilium adduceret. Sed ereptus post triduum e conjuratorum manibus, Romæque receptus, cum mox lethali morbo e vivis excessisset, nihil de appellatione ad generale concilium agendum fuit; satiusque visum est agere cum successoribus ejus, ad quos pariter fuerat provocatum. Et primo quidem immediatus Bonifacii successor Benedictus XI. ad quem missa tum a Rege, tum a Clero Gallicano legatio, ipsi Regi nec petenti excommunicationem relaxavit, rescidítque quidquid Bonifacius in Regis, regnique dignitatem statuerat. Dein mortuo post paucos menses Benedicto, Clemens V. isti suffectus, omnia Bonifacii occasione ejusdem dissidii gesta atque decreta erasit, ut ex ipsis Regestis Raynaldus probat. Nihil hic tentatum de Bonifacii depositione, sed de rescissione decretorum, quæ regiis juribus obesse visa sunt. Solum Joannes de Parisiis in libro, quem *De potestate regia & Papali* ob idem dissidium lucubravit, primus, quem invenerim, depositionis indicium præbuit. In memorato enim dissidio inter Bonifacium & Regem Galliæ Pontificis deponendi facultatem non obscure attribuit non solum generali concilio, sed etiam Cardinalium (4) Collegio, immo

(4) Potestatem Collegii Cardinalium in depositionem summi Pontificis hac ratione adstruit, quia ex quo *consensus eorum facit Papam loco Ecclesiæ, videtur quod simpliciter possit eum deponere, siquidem fuerit causa rationabilis*. Hæc vero ratio cum pontificatus seu primatus collationem tribuat Cardinalibus electoribus ipsius Pontificis, qui primatu expertes nequeunt ipsum electo tribuere, evidenter falsa est. Esto enim illi Papam eligant sede vacante, hac tamen electione tamquam conditione posita, non ipsi, sed Deus pri-

mo & ipsi Principi sæculari, at *indirecte* tantum, (5) subtrahendo scilicet subditos ab obedientia Papæ etiam certi, *si esset criminosus, & scandalizaret Ecclesiam, & incorrigibilis esset, inhibendo omnibus & singulis, ut nullus obediret vel serviret Papæ; unde compelleretur cedere*. Hanc vero sententiam idem Gallicanus Theologus non absolute decidendo, sed potius inquirendo & opinando paucis indicavit: nullumque alium (quem noverim) vel inter Gallos ob Bonifacii gesta (6) male animatos suffragatorem tunc habuit. Non defuisse quidem inter Gallicanos hujus quoque temporis Theologos, qui antiquam tenerent sententiam quoad ipsum generale concilium, liquet inter cetera ex (7) opusculo tempore ejusdem dissidii scripto, ubi auctor utique Gallicanus aperte professus est, Pontificatum a nullo homine posse adimi summo Pontifici, quia omnes etiam co-

matum divini juris electo confert, ex quo cum Papa electoribus fiat superior jure divino, nequit ab ipsis judicari atque deponi. Hac quidem in re neque adversarii nostri repugnabunt, quippe qui solum generale Concilium universam Ecclesiam repræsentans summis Pontificibus jurisdictione præstare, eosdemque posse deponere arbitrantur. Neque illud ipsum Collegium Cardinalium utriusque obedientiæ, qui tempore schismatis paullo post memorandi duos de papatu contendentes deponendos censuerunt, hanc sibi potestatem attribuere ausum est, sed in id generalem synodum Pisis convocandam censuit.

(5) Subtractio obedientiæ a Papa, non tamen juris certi, sed dubii, ut in obscurissimi schismatis circumstantiis accidit, illa via est, quam ad ipsum schisma auferendum Rex Galliæ duxit recipiendam in conventu Parisiensi an. 1398. Vide tom. 15. Concil. Ven. edit. Coleti col. 1072.

(6) Nihil itaque mirum, si sub hujus gravissimi dissidii tempus, Gallicanis in Bonifacium VIII. male animatis, sicut semina sparsa fuerunt, ex quibus subsequutum pertinacissimum ac exitiosum schisma originem duxit; ita principia quædam auctoritati Apostolicæ minus obsequentia apud nonnullos Gallos audiri cœperunt, uti sunt illa Joannis Parisiensis, & alia nonnulla Durandi Episcopi Mimatensis.

(7) Huic opusculo titulus est: *Rationes, ex quibus probatur, quod Bonifacius legitime ingredi non potuit Cœlestino vivente.*

acti in Concilio Papa inferiores sunt. En ipsa illius verba, quæ in memorato opusculo leguntur pag. 453. *Summus Hierarcha Romanus Pontifex superior est omnibus, ipse verus prælatus & pastor est Dominici gregis* &c. *Subditorum subtractio nullo modo cadit in summum Hierarcham, nec possibile est per hominem sibi subtrahi subditos, quoniam non habet superiorem in terris; sed omnis anima sibi subdita est, ejusque curæ commissa, neque a quopiam judicari potest, sed cunctos judicaturus a nemine judicandus est, nisi deprehendatur a fide devius: & hæc superioritas non est humano privilegio, sed divino, a quo est institutio, & qui sibi pascendi gregis curam commisit. Omni enim Clero & populo IN UNUM CONGREGATO manet obsequendi sibi necessitas, & non auctoritas imperandi*. Ex hac itaque gestorum serie, quam ex antiquitate deduximus, apparet manifeste, nihil vel fere nihil hactenus inter catholicos potuisse obtinere, quod Pontificiam auctoritatem cuipiam Ecclesiasticæ jurisdictioni subjiceret, sed semper apud ipsos valuisse principium illud, quod antiqui variis occasionibus ingesserunt constanter, judicium de summis Pontificibus nemini hominum competere jure primatus, quo cum ipsi superiores sint omnibus, non possunt ab inferioribus judicari.

§. III.

De schismate cujus occasione adversariorum sententia orta est paullo ante synodos Pisanam & Constantiensem.

20 Solum tempore pertinacissimi ejus schismatis, quod post electionem Urbani VI. per annos fere quadraginta discidit Ecclesiam, de subjiciendis contendentibus jurisdictioni concilii œcumenici serio cogitari cœpit. Sed jurisdictio ejusmodi in eosdem adeo nova visa est, & primatus rationi

ni a majoribus traditæ adeo contraria, ut non facile fuerit hanc ſententiam recipere firmoque decreto ſtatuere. Generalis quidem concilii auctoritatem initio ejuſdem ſchiſmatis agnoſcens ipſe Urbanus ac tres Cardinales Itali, (8) convocationem faciendam propoſuerunt Cardinalibus Gallicanis, ut ſtatim ſynodi judicio ſchiſma impediretur: (9) iterumque poſt electionem Clementis ad comprimendum ſchiſma hac electione conflatum ipſam generalem ſynodum ſtatim indicendam & congregandam poſtularunt. Hac autem convocatione illud unum jus tribuendum erat concilio, quod & ab antiquis probatum fuit, nimirum (10) cognoſcere & judicare, num & cujus electio fuerit legitima, ut reciperetur ab omnibus legitime electus, & reprimeretur intruſus: quod nullum coactivum jus concilio in verum legitimumque Pontificem, ſed in intruſum tantummodo vindicat. Cum vero Gallicani Cardinales huic convocationi (11) ſe ſemper oppoſuiſſent, ad alia remedia confugiendum fuit. In id variæ conſultationes, & aliquot concilia, ſeu conventus præſertim Gallicani habiti ſunt; in quibus dum aliæ atque aliæ viæ ſchiſmatis exſcindendi ſuiſſent propoſitæ, & incaſſum ceſſiſſent; ita res inquirendo & diſputando in plures annos diſtracta, & involuta fuit implicatiſſimis difficultatibus juris & facti, ut ſpe omni ſublata decidendi, cujuſnam contendentis legitima fuiſſet electio, neceſſarium viſum fuerit jus aſſerere generali concilio ad deponendos etiam contendentes, ſi alias vias æquas refugerent.

21. Hoc conſilium primi propoſuerunt Gallicani Doctores

---

(8) Raynald. an. 1378. n. 42. & 43. pag. 331. ubi Itali Cardinales ſcribentes ad Urbanum, dum ſe cum Cardinalibus Gallicanis de convocanda ſynodo loquutos affirmant *juxta condicta coram veſtra præſentia*, Urbanum ipſum hac in re conſentientem ſignificant.

(9) Idem an. 1379. num. 2. & 3.

(10) De hac quæſtione agendum ac decidendum in concilio liquet ex documento apud eumdem Raynaldum an. 1379. num. 4. pag. 371.

(11) Raynald. loc. cit.

ctores Universitatis Parisiensis an. 1395. idest annis decem & octo post exortum schisma, cum ob recusatam a Benedicto XIII. cui adhærebant, viam omnium optimam renuntiationis, inter quæstiones varias hanc octavo loco discutiendam posuere : (12) *Utrum Papa subjiciatur concilio generali suæ obedientiæ in casu recusationis prædictæ cum sequela usque ad depositionem inclusive in casu pertinaciæ*. Adhuc tamen hoc jus generali concilio tribuere multis dissentientibus non statim obtinuit; dilataque res usque ad an. 1409. quo synodus Pisis celebrata fuit : in qua nihilominus Patres non ausi sunt quemquam e duobus contendentibus sua auctoritate deponere, nisi postquam eos alio titulo depositos ex communi sententia existimarunt : sicuti etiam in Constantiensi evenit, ut ex sequentibus capitibus patefiet. Ipsa quidem novitas opinionis, quæ jus coactivum deponendi contendentes in schismate concilio quantumvis generali tribuens, in tota antiquitate nulla congrua auctoritate, nullo exemplo fulcitur, satis per se ipsius opinionis falsitatem detegit. Ne vero moveant earumdem synodorum Pisanæ & Constantiensis gesta, quibus adversarii maxime insistunt; quænam vis auctoritatis hac in re iisdem synodis tribuenda sit, enucleatius expendendum est.

(12) Idem an. 1395. n. 9. pag. 390.

CA-

CAPUT VI.

Num Pisana synodus celebrata ad exscindendum schisma, fuerit certo œcumenica. Cur gesta ejusdem, ac depositionis sententia in duos contendentes edita adversariorum opinioni nihilum prosint, sed potius obsint, confirmentque antiquam sententiam, quæ generali quoque concilio jus supra Pontifices denegat.

1 SI affirmem ex Pisana synodo nihil certæ auctoritatis deduci posse, ut certum asseratur jus conciliorum generalium supra Romanos Pontifices, nemo facile revincere poterit. Ideo certam auctoritatem ex ea synodo adversarii colligendam existimant, quia ipsam œcumenicam fuisse arbitrantur: frustra enim certum argumentum quærerent ex particulari, seu non generali concilio, quod juri Pontificio subjectum, ex eorumdem adversariorum principiis * nihil supra Pontifices posset. Ut autem statuatur aliquam synodum esse vere œcumenicam, tria sunt decernenda. Primo a quonam concilium vere œcumenicum sit convocandum: secundo quot & quinam Episcopi debeant in eo convenire, ut sit & dicatur vere œcumenicum: tertio quot & quorum Episcoporum in eo convenientium suffragia in unum confluentia sint necessaria, ut decreta vim generalis concilii obtineant.

* Vid. proœmium.

§. I.

§. I.

De jure convocandi Concilia generalia.

2 Quoad primum, cum concilium generale ex tota catholica Ecclesia sit convocandum, ad eos tantum pertinere potest jus convocandi, quibus in totam Ecclesiam, & in omnes totius Ecclesiæ Episcopos jurisdictio competit. Quodsi convocandarum synodorum jus in spirituale bonum Ecclesiæ refertur ad potestatem clavium; negari a quopiam non poterit quin summo Pontifici, cui ratione primatus competit jus & potestas clavium in universam Ecclesiam, ob eumdem primatum competat quoque jus indicendi synodos generales: quod jus si tribuendum est etiam conciliis generalibus, quæ pariter jus habent in universam Ecclesiam, id rarissimis in casibus accidet, nec in indictione ab istis conciliis facienda deerit umquam auctoritas summi Pontificis, quæ generalium synodorum gestis, ut rata sint, semper necessaria est. Papæ quidem hoc jus convocandi concilia generalia competere nemo adversariorum negat; immo inter præcipuas ejus prærogativas ac jura ratione primatus hoc esse fatentur, synodos œcumenicas, quando expediat vel necesse sit, indicere, & ad eas Episcopos e tota Ecclesia convocare. In Constantiensi quoque tres nationes Italica, Gallicana, & Hispanica convocationem synodorum ejusmodi, ut legitimæ haberentur, a Papa esse faciendam adeo necessarium crediderunt, ut protestatæ fuerint: *Vix congregaretur indubitatum concilium deficiente capite, ad quod pertinet convocare.*

T. 16. Concil. edit. Ven. col. 692. e.

3 Quodsi antiquæ synodi generales fere fuerunt indictæ ab Imperatoribus, quorum ditioni olim suberant fere omnes totius Ecclesiæ partes; id non ex jure proprio clavium Ecclesiæ, quæ illis non fuerunt a Christo traditæ, sed ex zelo, quo favere & consulere volebant Ecclesiæ ac fidei contra

contra exortas hæreſes, conſopire diſſenſiones, & auctoritate conciliorum ſcandalis obviam ire, præſtito, ubi opus eſſet, ſumptuum ſubſidio: cui indictioni atque conſilio ſummi Pontifices annuentes præbuerunt aſſenſum, & legatos ad ſynodos direxerunt, quo ſatis de legitima convocatione cautum fuit. Ita ex. gr. Calchedonenſi ſynodo indicta a Marciano Imperatore S. Leone inconſulto, cum ad hujus notitiam venit indictio, ſtatim aſſenſit, ne videretur optimo ejus conſilio repugnare, & legatos qui ſuo nomine præſiderent tranſmiſit. Quicumque porro alius cujuſvis gradus & dignitatis Eccleſiaſticæ, at expers juris in univerſam Eccleſiam, generalem ſynodum convocaret; hæc indictio, quæ ipſius juri non convenit, legitima haberi non poſſet, niſi accederet ſubſequens ſaltem Papæ conſenſus; multo autem minus, ſi Papæ diſſenſus ſeu contradictio pateret. At enim adverſarii fortaſſis cum Boſſueto contendent, in aliqua ſumma neceſſitate etiam *renuente Papa concilium abſque eo convocari poſſe*. Num ſi convocetur ab iis qui carentes jure clavium in totam eccleſiam, carent quoque jure convocandi totius Eccleſiæ Epiſcopos; hujuſmodi convocatio legitima haberi queat, eo potiſſimum obſiſtente, cui in totam Eccleſiam jus eſt, quivis æquus principiorum juris æſtimator judicet.

Leo ep. 89. al. 69.

§. II.

Quinam convenire debeant, ut Concilium ſit vere œcumenicum.

4 Ut autem præſcindamus a jure convocandi, negari non poſſe videtur eam convocationem (a quocumque fiat) ſufficere, qua ii conveniant, quos neceſſe eſt convenire, ut conſtituant concilium vere œcumenicum. Id quæſtionem ſecundo loco propoſitam reſpicit. Cum concilium generale ſit concilium non ex aliqua provincia, vel re-

gno, nec ex aliquot tantum Ecclesiæ partibus, sed ex tota Ecclesia convocatum, quod universam Ecclesiam repræsentat, totiusque Ecclesiæ jurisdictionem continet; omnes quidem Episcopi in unitate Ecclesiæ viventes, quibus in Petro & Apostolis claves cum potestate ligandi & solvendi datæ fuerunt a Christo, eo accedere possunt, ita ut ipsorum nemo excludi queat. Verum cum impossibile sit omnes ibidem adesse, nec expediat ab omnibus Episcopis integras vastissimasque regiones penitus deseri; satis est habitum, si ex pluribus Ecclesiæ provinciis ad concilium accurrerent non pauci, & ex nonnullis locis remotioribus aut difficilioribus saltem aliqui, prout rei, de qua agendum erat, visum fuit expedire; nec creditum fuit quicquam officere, si ex aliquot etiam magnis regionibus nulli nec per se nec per legatos adessent. Hac de causa antiquæ generales synodi habitæ sunt legitimæ & œcumenicæ, tametsi fere ex solis Orientalibus coaluerint, ex Occidentalibus autem fere nulli vel pauci, in quibus tamen semper Romanus vel per se vel per legatos interfuit.

5 Si autem quispiam quærat, cur creditum sit sufficere, si hic unus ex Occidente adesset, dicam paucis: quia hic unus per se totius Ecclesiæ personam gerens (uti pluries ingerit S. Augustinus de S. Petro, cui Romani Pontifices eodem jure succedunt) totam repræsentat Ecclesiam tamquam ejus caput, & peculiari quoque nomine tamquam Patriarcha Occidentis totam repræsentat Occidentalem Ecclesiam. Concilia igitur quamplurium Episcoporum Orientalium una cum Papa repræsentante totam catholicam, ac præsertim Occidentalem Ecclesiam, jure pro œcumenicis totam catholicam Ecclesiam repræsentantibus, ac totius Ecclesiæ jurisdictionem continentibus habita sunt.

Cur in generali concilio necessarius Papa.

6 Romani quidem Pontificis tanta præ ceteris Episcopis ratio, tantaque in generalibus conciliis necessitas fuit antiquis etiam temporibus habita, ut si abessent alii quicumque etiam Apostolicarum ac Patriarchalium sedium Antistites, nihil præjudicii creatum putaretur concilio œcumenico: Romanus vero si nec per se nec per legatos adesset, synodus quælibet etiam frequentissima non censeretur œcumenica. Rationem præcipuam indicavit Bossuetus, cum non dubitavit affirmare generale concilium *ipsum etiam* *com-*

Lib. 10. Defens. c. 23. t. 2. pag. 227.

complecti Papam, *& quidem tamquam caput*. Sicut enim caput necessarium est integritati corporis; ita Papa tamquam caput Ecclesiæ necessarium est concilio œcumenico, quod universam Ecclesiam repræsentat, quo quidem capite si careret, corpus esset monstruosum atque acephalum. Quodsi negari non potest, nec revocari in dubium quin ipsi capiti competat generali concilio præsidere; qua de causa Patres Calchedonenses confessi sunt Leonem Papam sibi præfuisse, quemadmodum caput membris præest; quis non videat parem rationem haberi non potuisse de alio quocumque majorum sedium Episcopo, qui non ita universalis Ecclesiæ atque concilii generalis caput constitutus dici potest, uti Papa ex institutione Christi constitutus fuit? *Vid. sup. c. 4. n. 4. pag. 52.*

7 Hanc eamdem hujusce capitis necessitatem alia efficaciori ratione insinuant Parisienses, de quibus hæc laudatus Bossuetus prodidit: *Parisienses ultro* (1) *consentiunt*, *ex antiquissimis regulis synodos generales absque Romano Pontifice nullas esse & irritas*. Adeo igitur necessarium est in generalibus conciliis istud totius catholicæ Ecclesiæ caput, ut sine ipso nulla & irrita futura sint, quæcumque in illis absque eo agerentur. Id innuit necessitatem Pontificiæ auctoritatis atque consensus, ut decreta quæcumque in ipsis edita vim & auctoritatem generalis synodi obtineant, quod tertiæ quæstioni solvendæ reliquum est. *Dissert. prævia Defens. §. 84. pag. 74.*

M 2 §. III.

(1) Hæc sane Parisiensium sententia convenit cum illis Gregorii XII. in indictione generalis synodi 6. Nonas Julii an. 1408. (tom. 15. Concil. Ven. edit. col. 1103. d.) quibus pronuntiavit, generale concilium *congregare solius Romani Pontificis esse dignoscitur*, *sine cujus auctoritate factum*, *non concilium*, *sed conciliabulum*, *aut conventiculum dicitur*, idest nullius auctoritatis ac roboris.

§. III.

De jure & qualitate suffragii Episcoporum & Papæ in synodis generalibus.

8 Omnia acta, decreta, vel sententiæ in conciliis edita vel ad fidem pertinent, vel ad disciplinam. In his suffragii jus cuilibet Episcopo competit quidem jure divino, ita ut non meri sint consiliarii Papæ, sed * veri & proprii conjudices. Papæ autem suffragium ita præstat ceteris, & ita necessarius est ejus consensus, ut absque isto vim non habeant concilii œcumenici propriam acta quæcumque neque in materia fidei, neque in negotio disciplinæ. Cum id fuse probaverim cap. 2. 3. & 4. nihil hoc loco addere oportet. Hinc sane ipsi adversarii invictam vim decretorum concilii generalis deducunt ex consensu corporis Episcoporum cum capite, quod Episcopis in concilio adunatis *præesse* fatendum est ab omnibus * cum Patribus Calchedonensibus, & præesse quidem non mera prærogativa ordinis vel honoris, sed jure præcipuo primatus proprio, quo se *coactos* capitis, seu * Cœlestini litteris professi sunt Ephesini Patres.

* *Vid. sup. c. 2. n. 3.*

* *Relat. ad Leonem Papam.*

* *Relat. synodi ad Cœlestinum.*

9 Animadvertere præterea juvat, adeo ex Pontificio præsertim consensu pendere vim generalis Concilii, ut Constantinopolitanum I. quod licet ex convocatione & Episcopis in ipso coactis fuit generale solius Orientis, non autem totius Ecclesiæ catholicæ, cum nulli Occidentales Episcopi in eo convenerint; inter generalia tamen subinde fuerit accensitum quoad symbolum fidei tantum, non vero quoad canones disciplinæ, propterea quod Romana sedes ipsum symbolum tantum recepit. Vide quæ in hanc rem observavimus in tractatu *De antiquis canonum collectionibus* præmisso tom. 3. Operum S. Leonis novissimæ Venetæ

tæ editionis part. 2. §. 2. n. 5. & seqq. (2) Et similiter synodus quinta inter generalia Concilia numquam fuisset recensita, nisi Vigilius Papa, qui ejus gestis primo contradixit, * postea præstitisset assensum.

** Confer De vi primatus c. 15. n. 39.*

§. IV.

Cur Pisana synodus auctoritate generalis Concilii careat.

10 His præmissis, ut de Pisana synodo dicamus, quis certam œcumenicæ synodi vim & auctoritatem tribuat concilio in causa schismatis congregato Pisis, quod non ex uno tantum, sed ex tribus memoratis capitibus laborat? Quoad jus convocandi, Pisanam synodum convocarunt Cardinales utriusque obedientiæ, quarum una Gregorium XII. altera Benedictum XIII. tamquam verum Pontificem agnoscebat; & convocarunt non solum (3) absque cujusquam istorum assensu, verum etiam cum aperta singulorum reprobatione; ac præterea convocarunt obsistente simul duplici alia indictione generalis synodi ad duo loca diversa, Gregorius enim XII. Forojulii, Benedictus XIII. Perpiniani concilium celebrandum indixit. Ex hac triplici convocatione in diversas urbes, quis legitimam contendat & probet illam, quam fecerunt Cardinales primatus jure nequaquam

(2) Assentitur quoad substantiam Bossuetus lib. 8. *Defens.* c. 3. scribens: Damasi & Romanæ synodi *consensu Constantinopolitana œcumenica facta est*.

(3) Gregorius quidem XII. post synodum Pisanam ipsis suis adversariis concessit *plenam & liberam facultatem & potestatem super concilio generali ab omnibus partibus convocando, & locum etiam ad illud celebrandum eligendi*: tom. 15. Concil. col. 1109. c. Sed iis conditionibus hanc facultatem alligavit, quibus non observatis, ea facultas irrita intelligeretur & nulla.

quam præditi, licet reprobata a cujusque obedientiæ Pontificibus, in quibus unus, licet ignotus, verus & legitimus fuisse cap.IX. videbimus? Esto illi Concilum Pisis indixerint bona fide ex necessitate remedii, quod aliunde sperari non posse arbitrabantur: non tamen bona fides nec remedii necessitas poterant convocandi jus illis tribuere, quibus non competebat.

11 Si porro ex numero Episcoporum, qui in concilio conveniunt, de ipsius (si ita loqui liceat) œcumenicitate judicium ferendum sit; etsi plures Pisis convenerint, quam aliis in locis, quæ a duobus contendentibus ad generalem synodum celebrandam fuerant præstituta; cum tamen non pauci ex diversis provinciis Pisas non accesserint, sive quod hi suæ cujusque obedientiæ Pontifici, quem legitimo jure præditum bona fide judicabant, parendum crediderint; sive quod Cardinalium convocationem legitimam non existimaverint defectu juris: quomodo Pisana synodus tot Episcopis, ac præsertim capite destituta certo generalis, universamque Ecclesiam repræsentans haberi potest? Nullus scilicet Episcopus adfuit ex Hispania sequente Benedictum XIII, quæ (ut in Constantiensi ajebat Cardinalis S. Marci) *erat non minor Christianorum portio, quam Græcia Christiana*. Abfuerunt quoque omnes Episcopi Scotiæ, & multi ex Italia ac Germania, adeout idem Cardinalis memoret *multas Germaniæ & Italiæ gentes*, quæ in Gregorii XII. obedientia perstabant. Hinc non immerito Jacobus Lenfant licet Calvinista in præfatione ad historiam Concilii Pisani confessus est num. 5. si ex nationum numero judicandum sit, idem Concilium non fuisse omnino completum. Quod si Cl. Episcopus Meldensis non dubitavit negare œcumenicum Concilium VI. eo quod abfuerint Hispani; qua dein cohærentia tribuere potuit nomen & vim œcumenici Concilio Pisano, in quo præter Hispanos aliæ *multæ Germaniæ & Italiæ gentes* defuere? Num generalis synodi nomen tribuendum, cum rei propriæ interest; cum non juvat negandum?

T. 16. Conc. col. 34. 2.

Ibid.

12 Ego vero cum ex antiquis conciliis celebratis in Oriente observaverim nihili habitum fuisse a Patribus omnium vel fere omnium provinciarum Occidentis defectum, siquidem supplevit Romanus Pontifex totius Ecclesiæ caput

put, qui rebus gestis assensum seu confirmationem præbuit; haud intelligo quo novo jure concedendus credatur titulus œcumenici concilio Pisano, in quo non solum tot Episcopi, sed neuter etiam e contendentibus Pontificibus interfuit, in quibus unum saltem ante depositionem verum & legitimum fuisse negari non potest: & non tantum neuter rebus gestis assensum & confirmationem generali synodo necessariam dedit; sed potius dissensit & contradixit uterque. Neque existimes sufficere confirmationem Alexandri V. qui post depositionem amborum contendentium electus acta hujus synodi approbavit. Si enim hæc synodus ex hactenus observatis certam œcumenici Concilii auctoritatem non habet; Alexandri quoque V. in ea electi auctoritas incerta idoneam confirmationem præbere non poterit. Nihil itaque certi ex Pisana synodo, quæ tot ex capitibus nutat, pro adversariorum sententia suppetit, quod certam œcumenici concilii auctoritatem præferre queat.

13 Hinc sane neque schismatici neque hæretici habiti sunt, qui alterutri contendenti adhuc post Pisanam synodum bona fide adhærebant, & Alexandro V. noluerunt obsequi, nec Pisanam tamquam œcumenicam voluerunt agnoscere. Hac de re initio Constantiensis disputatum vehementer, cum Joannes XXIII. Alexandri successor volebat in ea ratum & œcumenicum propugnari concilium Pisanum, ne suimet electio in dubium vocaretur. At id (4) non potuit obtinere obsistente præsertim Cardinali de Alliaco, qui licet concilii generalis potestati favens, legitimum crederet Pisanum concilium, & omnia in eo canonice gesta; rerum tamen & gestorum veritate victus fateri debuit, non minores difficultates superfuisse post ipsum Pisanum concilium circa electionem Alexandri V. ejusque successoris

(4) Hinc etiam in Constantiensi cautum videtur, ne Pisana synodus vocaretur absolute concilium generale; sed *congregatio* fere appellata: *Fuitque ibidem* (Pisis) *magna congregatio, quam vocarunt concilium generale utriusque obedientiæ*. Vide articulos, quos proposuerunt commissarii concilii circa Benedictum XIII. t. 16. Concil. col. 641. d.

cessoris Joannis XXIII, quam illæ fuerant, quæ ante eam synodum dubiam reddebant electionem & auctoritatem duorum contendentium Gregorii XII. & Benedicti XIII. ac idcirco nihil exinde superesse certi, sed omnia in dubio hinc inde probabili versari: *Quare*, inquiebat, *licet concilium* (Pisanum) *fuerit legitime & canonice celebratum, & duo olim contendentes de papatu juste & canonice condemnati, & electio D. Alexandri V. fuerit canonice & rite facta, & dicta electio ab illis, qui fuerunt in dicto concilio, fuerit legitime & canonice accepta, prout hæc omnia tenet obedientia Domini nostri Joannis XXIII. tamen duæ obedientiæ duorum contendentium probabiliter tenent contrarium, in qua opinionum diversa & adversa varietate non sunt minores difficultates juris & facti, quam ante concilium Pisanum erat de justitia duorum contendentium.* Hac de causa Jacobus Lenfant testatus est easdem difficultates, quæ perstant adhuc post Pisanam synodum, hujus auctoritatem adhuc incertam efficere. Adversariæ quidem sententiæ propugnatores vel nunc, etsi defendant Pisanum concilium tamquam œcumenicum, non tamen pro schismaticis, nec pro hæreticis habent, aut habere possunt eos qui negarunt, aut adhuc negant œcumenicum. Vide quæ hac de re fusius disserit S. Antoninus part. 2. Summæ Theologicæ tit. 3. c. 11. §. 6. & seqq. ubi etiam Cancellarii Parisiensis conclusiones a tota Parisiensi Universitate probatas describit. Certa igitur œcumenicæ synodi auctoritas Pisanæ defuisse ac deesse jure defenditur: quæcumquæ autem vis ipsi probabilis tribuenda credatur, rebus gestis probabilitatem aliquam vindicare, non vero omnimodam certitudinem potest.

T. 16. Conc. Ven. edit. col. 38. e.

Lib. 3. Hist. Conc. Pisani n. 77.

§. V.

§. V.

Quatenus Pisana gesta adversariorum sententiæ obsint potius, quam prosint.

14 Quodsi ipsa Pisanæ synodi gesta expendantur; nullus canon, quo concilii generalis potestas supra Pontifices decreta fuerit, statutus invenietur, uti factum est in Constantiensi synodo, de qua in sequentibus disseremus. Solæ depositiones duorum contendentium Gregorii XII. & Benedicti XIII. editæ, quæ factis & circumstantiis involutis innixæ, non pertinent ad fidem, uti ex Bossueto didicimus. Ipsa vero acta, methodum, & principia, quibus ad eorum depositionem Pisani Patres processerunt, non prodesse adversariis, sed potius obesse facile est demonstrare. Ideo Pisanæ synodi gesta sibi prodesse adversarii censent, quia præsumunt ipsam synodum ea de causa deposuisse contendentes duos, quod Patres certum crederent generale concilium jus habere supra summos Pontifices. Verum hanc sententiam iisdem Patribus non fuisse exploratam & certam ex eo manifeste colligitur, quod licet ageretur de duobus non certi, sed dubii juris Pontificibus; non tamen ausi sint illos absolute deponere, nisi eos aliunde, idest ob crimen schismatis & hæresis, indicassent a semetipsis *ipso facto* depositos excidisse ab eo Pontificio primatu, quo solo a concilii jurisdictione eximebantur. Neque id temere ab ipsis factum absque maturo examine atque consilio. Jam ante hoc concilium plerique Theologi, canonumque Magistri præcipue Gallicani & Universitatis Parisiensis omni studio investigantes, qua ratione tam pernitiosum & inveteratum schisma posset aboleri, primo indicarunt unicam viam legitimam esse contendentium cessionem: & in hanc procurandam tota cura intendendum, cum nondum obtineret opinio de jure concilii œcumenici ad deponendos incerti saltem juris Pontifices. At postquam ob contendentium

 repu-

repugnantiam hæc via inutilis inventa est; & similiter non omnino facilis videretur subtractio obedientiæ ab utroque, qui in sua cujusque obedientia habebatur verus legitimusque Pontifex; aliam viam excogitarunt, quam Pisanum concilium inivit. Ex actis enim ac documentis ejusdem concilii liquet, in ipso prius Doctorum Patrumque requisita sententia, hos fere in eo convenisse, Gregorium XII. & Benedictum XIII. incerto Pontificatus jure fungentes, cum se se antea jurejurando obligassent ad ipsius Pontificatus cessionem, si tollendo schismati necessaria esset, hujus promissionis exequutionem diutius diferentes, veluti fautores pertinacissimi schismatis, habendos esse tamquam schismaticos, immo etiam hæreticos juxta illud scholarum, quod invaluerat, principium, quo pertinax in schismate ab hæretico practice non distinguitur. Eosdem porro ob notorium schismatis & hæresis crimen ante omnem sententiam *ipso facto* ab Ecclesia esse præcisos, & a Pontificatu consequenter decidisse; ac propterea Romana sede jam vacante licere ad novi certique Pontificis electionem transire. Hæc fuit sententia Theologorum atque Canonistarum 103. qui Concilio jubente in prima congregatione consulti fuerant a Cardinali Mediolanensi. Idem quoque censuerunt alii Doctores Universitatis Florentinæ numero 120. a quibus non discreparunt Universitates Bononiensis, Andegavensis, Aurelianensis, Tolosana, & potissimum Parisiensis, quæ eamdem suam sententiam per legatos Concilio significarunt.

T. 15. Conc. col. 1216. c. Confer col. 1136. a, b.

15 Hæc autem tot Theologorum, Canonistarum, Universitatumque suffragia atque principia Pisani Patres sequuti noscuntur, non solum cum in prima & secunda sessionibus citari voluerunt duos contendentes, non nominibus Gregorii XII. & Benedicti XIII., sed Angeli Corrarii & Petri de Luna, eo quod ipsos ob dictas causas *ipso facto* depositos, actuales Pontifices non haberent; verum etiam, & multo apertius cum post aliquot actus intermedios in definitiva sententia eosdem ut notorios schismaticos & hæreticos *ipso facto* a Deo & a sacris canonibus fuisse depositos, & ab Ecclesiæ corpore præcisos declararunt sessione quartadecima, antequam in ipsos depositionis sententiam ferrent, seu potius antea latam declararent. Quid

tam

tam longe quæsito principiorum circuitu laudati Theologi ac juris Doctores, nec non cum ipsis Concilii Patres usi fuissent, ut contendentes aliunde *ipso facto* depositos, & tamquam Pontificatu exspoliatos Concilio subesse adstruerent, antequam in eosdem auctoritate concilii agerent; si ipsos in casu schismatis tamquam dubii juris Pontifices concilium generale per se se absolute posse deponere existimassent? Quomodo hæc acta, quibus Pisani Patres egerunt in eos, quos præsumebant a Pontificatu depositos, & non esse amplius Pontifices, prodesse possunt adversariis, ut exinde probetur jus concilii generalis supra actuales Pontifices? Nonne ideo excogitata videtur hæc methodus, quod ejusmodi jus supra Pontifices etiam tituli dubii synodo generali certo competere nequaquam crederent? Non solum igitur hujus synodi auctoritas, quæcumque sit, adversariorum systemati non suffragatur, sed potius obest reipsa, cum ad solum concilii jus in eos, qui actu Pontifices amplius non esse credantur, referri aliquatenus queat.

16 A Pisana synodo antequam transeo, aliam non levis momenti observationem addendam arbitror. Quæstio, de qua in ea synodo actum est, appellata fuit *causa schismatis & fidei*. Fidei autem causa cum schismate non ob aliam rationem fuit copulata, nisi quia contendentes non acquiescentes cessioni necessariæ ad tollendum schisma, pertinaciter fovere ipsum schisma, & qua tales, ex principio tunc vulgato tamquam hæretici traducebantur, ac si articulum *Unam sanctam* Ecclesiam impeterent. Hinc in depositionis sententia ambo contendentes ex schismate & hæresi ab Ecclesia præcisi, & ipso facto depositi præferuntur, ut paullo ante explicavimus. Hoc autem principium proprium (5) solius casus schismatis pertinacissimi inter contendentes dubii & incerti juris, hypothesi innititur, quæ

N. 2 omni-

(5) *Proprium*, inquam, *solius schismatis*, quod ob pertinaciam contendentium aliquam hæresim fidei contrariam involveret: neque enim ipsum principium potest referri ad casus corruptorum morum, qui reformationem requirerent, nec ullo schismatis aut hæresis vitio inficiebantur. Hinc

omnino certa probari nequit. Sicut enim nec schismatici, nec hæretici fuerunt, qui alterutrum ex contendentibus legitimum verumque Pontificem existimantes, bona fide sequebantur; ita nec hæretici, nec schismatici proprie dicti judicari certo possunt ipsi contendentes, siquidem se quisque verum legitimumque Pontificem bona fide ratus, suam dignitatem tuebatur, nec promissam cessionem volebat præstare, quamdiu conditio in promissione apposita impleta non fuisset. Si autem hypothesis, qua illud principium fulciebatur, certo vera non est; quomodo principium illud certum dici potest; & quomodo certa auctoritas potest tribui concilio, quod principio tam incerto, seu potius falso nixus, ambos tunc de Papatu contendentes vel deposuit, vel potius depositos præsumpsit & declaravit? Hæc ad abundantiam. Nunc ad Constantiensem synodum venio.

---

sess. 8. in solo schismatis casu tributum legitur Cardinalibus jus convocandi synodum generalem *hac vice in hac causa detestandi & antiquati schismatis & fidei* (tom. 15. Concil. col. 1272. e.) idest, ut habet editio Acheriana, *ad providendum huic negotio*. Ibi col. 1212. b.

CA-

CAPUT VII.

Decreta Constantiensia sessionum quartæ & quintæ de Synodorum generalium auctoritate supra Romanos Pontifices vim non habent generalis Concilii ob plures defectus, ac præsertim quia carent saltem confirmatione Apostolica.

1 GALLICANI Auctores celebris *Declarationis* anni 1682. asserturi generalium synodorum auctoritatem supra Romanos Pontifices, non multum fidisse videntur gestis concilii Pisani, quæ pluribus difficultatibus capite præcedenti indicatis obnoxia forsitan præsentientes, in ipsa Declaratione silentio prætereuntes omnino, sola Constantiensia decreta sessionum quartæ & quintæ putarunt ingerenda; eisdemque ut inconcussam vim generalis concilii vindicarent, ea *a sede Apostolica confirmata* expresse pronuntiarunt num. 2. Hoc potissimum adversariorum fundamentum (ex quo tantummodo ea, quæ validissimis rationum & auctoritatum principiis, ac potissimum cum tota antiquitate constituimus, infirmari posse videntur) quam ipsis difficile est idoneis certisque argumentis probare, tam mihi evidenti argumento efficacissime evertere facillimum fore confido. Multa nimirum hac in re multis circumstantiis implicita in quæstionem veniunt, quæ nisi apte ab adversariis statuantur, incerta semper erit earum sessionum ac decretorum auctoritas, adeout ex his nihil certi contra nos & contra ea explorata momenta, quæ in præcedentibus pro Pontificia auctoritate attulimus, elici possit. Discutiendum siquidem & constituendum esset, num Joannes XXIII. cujus auctoritate Constantiense concilium indictum fuit, potiori certiorique jure

Quæstiones & difficultates circa Constantiensia decreta.

jure uteretur ad ipsum indicendum, quam alii duo competitores Gregorius XII. & Benedictus XIII. huic indictioni repugnantes; & num de illius electione ac jure minores difficultates juris & facti vigerent post Pisanam synodum, ac erant illæ, quæ obtinebant ante eamdem synodum in causa Benedicti XIII. & Gregorii XII. Num Constantiense concilium, quod initio ac tempore sessionum IV. & V. ex sola Joannis XXIII. obedientia constabat, fuerit & habendum sit vere œcumenicum universam Ecclesiam repræsentans, duabus aliis obedientiis deficientibus, quæ tunc nec schismaticæ, neque a catholica Ecclesia avulsæ probantur, nec probari queunt? Num decreta earumdem sessionum, quæ a sola Joannis XXIII. obedientia prodierunt, generalis concilii vim & nomen jure possint obtinere, cum editio ipsorum facta fuerit eodem Joanne non solum nec per se, nec per legatos præsidente, sed palam repugnante; ac præterea in iisdem ferendis exclusum fuerit (1) suffragium Collegii Cardinalium, quod absente Pontifice Romanam Ecclesiam aliqua ratione repræsentat? Num de iisdem decretis fuerit pro rei gravitate ac difficultate mature deliberatum, an potius temere & præcipitanter, neglecto in re tam nova accurato examine eaque conciliari discussione, quam Cardinales petierant, quæque postea causa Wicleffi & Hus negata istis non fuit? Quid si præter alia multa irregularia considerentur ea, quæ Joannes XXIII. iisdem gestis objecit in litteris ad Ducem Aurelianensem & Academiam Parisiensem, ubi queritur, Constan-

T. 16. Concil. col. 805. & seq.

(1) Ob defectum distincti suffragii Collegii Cardinalium decreta synodi *Conciliariter* facta non credebantur a multis, ut notavit unus e Patribus Cardinalis de Alliaco in Tractatu *De potestate Ecclesiastica*, qui in Constantiensi editus & Cardinalium nomine Cæsari ac synodo oblatus fuit: *Deliberatio, exclusa deliberatione distincti Collegii, & non facta in communi sessione collatione votorum, videtur multis non esse censenda deliberatio CONCILIARITER facta*. Suffragium Collegii Cardinalium fuisse exclusum questi sunt etiam Oratores Regis Galliæ in protestatione exhibita Concilio die 3. Martii an. 1417. sess. 28. tom. 16. Concil. col. 558. c.

ſtantienſes Patres ad ſuffragia ferenda fuiſſe diſtributos (2) in quatuor nationes, easque inæquales; ſuffragia vero non ſingillatim, & per capita, ſed per nationes in publicis ſeſſionibus ita fuiſſe computata, ut eadem vis eſſet ſuffragii nationis Anglicæ, quæ ex pauciſſimis, ac Italicæ & Gallicæ, quæ ex plurimis Epiſcopis conſtabant: cumque ex ſacris canonibus ſoli Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi in generalibus Conciliis gauderent jure ſuffragii; in hoc ad ſuffragium nationum ferendum omnes indiſcriminatim eſſent admiſſi & clerici, & laici etiam matrimonio juncti, nec ſolum nobiles, ſed & infimæ abjectæque plebis.

2 Ad tot tantosque eorum decretorum etiam eſſentiales, quibus laborant & nutant, defectus ſanandos Apoſtolica approbatio, ſeu confirmatio, ſi umquam alias, fuiſſet maxime neceſſaria; eaque non obſcura aut ambigua, ſed expreſſa & omnino certa, quæ una decretis tam incertæ auctoritatis poſſet certitudinem parere: unde & adverſarii, qui alias conſtituta concilii generalis Apoſtolica confirmatione non indigere exiſtimant, hanc Conſtantienſibus neceſſariam agnoſcentes, in *Declaratione Cleri* edita an. 1682. iiſdem decretis certam auctoritatem vindicaturi, Apoſtolicam ipſis confirmationem acceſſiſſe affirmandum putarunt. *Valeant & immota conſiſtant ſanctæ œcumenicæ Synodi Conſtantienſis a ſede Apoſtolica comprobata . . . . . . decreta*. Hoc itaque principium ſtet immotum & certum, Conſtantienſium decretorum ſeſſionum quartæ & quintæ Apoſtolicam confirmationem debere eſſe exploratam, expreſſam, & minime dubiam, ut certa conſtet ipſorum auctoritas; ſicque Pontificiæ juriſdictioni, quæ ex conſtitutis ſupra ipſas generales ſynodos indubitata videtur, iſtarum ſynodorum jus ex certa œcumenicæ ſynodi & Apoſtolicæ confirmationis auctoritate prævaleat. Unde vero ab adverſariis petetur atque probabitur expreſſa & indubitata eorum decretorum

(2) De hac inæquali ſuffragiorum diſtributione vide quoque laudatam proteſtationem Oratorum Galliæ tom. 16. col. 557. a, nec non col. 552. & ſeqq.

Decreta Constantiensia sessionum IV & V. carent approbatione Joannis XXIII.

rum Apostolica confirmatio? Hæc proculdubio afferri nequit ex Joanne XXIII. qui earum sessionum tempore a Constantiensibus habebatur legitimus Pontifex. Is enim ante tertiam sessionem se subtraxerat a Concilio, nec interfuit memoratis sessionibus, nec earum decreta probavit; & quamdiu liber extitit, se ab ipsis alienissimum prætulit, ut vel ex indicatis litteris ad Ducem Aurelianensem, Universitatemque Parisiensem manifestum est. Quodsi quandoque ei synodo ejusque decretis aliquid detulisse visus est; præterquamquod nihil hinc certæ & espressæ approbationis ipsorum decretorum erui potest; id accidit, cum captivus Cæsaris & Concilii vim patiebatur, quæ approbationem (ut esse deberet) omnino liberam & voluntariam excludit.

Et Martini V.

3 Neque legitima approbatio colligi potest ex Martino V. qui ab eodem Concilio electus, certus & legitimus Pontifex fuit. Si quæ is fecisset pro memoratis decretis, cum tamquam Cardinalis ipsi synodo adfuit, nihilum adversariis prodesset: neque enim gesta Cardinalis Pontificiæ auctoritatis & confirmationis nomine donari queunt. Quæ vero gessit post promotionem ad Pontificatum, nisi approbationem eorum decretorum expressam, & sanandis defectibus apprime necessariam exhibeant, cum aliis atque aliis causis tribui possint, nihil pariter juvant. Porro eum expresse quidem approbasse gesta contra Joannem Wiclefsum, Joannem Hus, & Hieronymum Pragensem certum est ex duabus ipsius Constitutionibus datis ante finem Concilii 8. Kal. Martii; & in una ipsarum quæ incipit, *In eminenti Apostolicæ dignitatis specula*, omnes defectus, quicumque in condemnandis eorum erroribus fuissent admissi, abs se sanari, & quidquid defuisset, suppleri affirmavit. Nullum vero uspiam indicium approbationis eorum decretorum, quæ generale Concilium supra ipsum summum Pontificem præferunt sessionibus IV. & V. Adeo vero eum non approbasse ejusmodi decreta exploratum est, ut ipsa potius certissime reprobaverit, cum in eodem Concilio Polonis Oratoribus sub pœna excommunicationis prohibuit ne a Pontifice ad generale Concilium provocarent, & speciali quoque Bulla declaravit nullo umquam casu licere per hujusmodi appellationem se ab Apostolicis judiciis subducere: quam Bullam eorum decretorum Constantiensius *fundamen-*

T. 16. Conc. col. 765.

damentale penitus robur destruxisse Joannes Gerson ipsorum præcipuus promotor & vindex conquestus est. Cum itaque iisdem Polonis petentibus cujusdam libri condemnationem Martinus respondit, se *omnia & singula determinata, conclusa, & decreta IN MATERIA FIDEI per præsens Concilium conciliariter tenere & inviolabiliter observare velle, ipsaque sic CONCILIARITER facta approbare & ratificare, & non aliter, nec alio modo:* id de fidei decretis in Wicleffum, Hus, & Hieronymum Pragensem intelligendum est, quorum approbatio est certa; non vero de decretis sessionum IV. & V. quæ ab ipso Pontifice non perinde fuerunt approbata, sed potius reprobata in radice & *fundamento*, ut Gerson animadvertit; cum præsertim hæc per se se a Patribus Concilii non fuerint edita veluti decreta fidei formulis usitatis in definitionibus dogmaticis, sed *per modum constitutionum synodalium*, ut in procemio quintæ sessionis declaratum fuit: qua de re vide quæ sequenti capite pluribus differentur.

Dialog. apolog. tom. 2. pag. 390.

T. 16. Conc. col. 746. a.

4 Neque satis expressæ ac certæ approbationis nomine afferantur illa ex Bulla ipsius Martini ad Sigismundum Imperatorem, quibus depositionem Joannis XXIII. *canonicam* appellans, auctoritatem Concilii in Papam deponendum legitimam declarasse videtur. Cum enim facta depositionum ejusmodi per se se, fatente Bossueto, *ad materias fidei non pertinere constet;* neque ad fidem proculdubio pertinebit eorum approbatio; carentque prorsus ea certitudine divini juris, quæ rejiciendo Pontificio divini juris primatui supra Synodos generales necessaria esset. Præterea adjectivum *canonicam*, quod ad servatum in depositione Joannis canonum ordinem referri potest, cum (3) obiter & narran-

Facta depositionum cur non probent jus.

Lib. 1. Defens. c. 28. p. 439.

O

(3) Hæc scilicet Bulla, qua Martinus V. liberavit Imperatorem ab onere custodiæ Joannis XXIII. his verbis incipit: *Dudum præsens generale concilium Constantiense personam Balthassaris Cossæ, olim Joannis XXIII. in sua obedientia nuncupati, post illius a Papatu per definitivam sententiam ejusdem Concilii CANONICAM depositionem, per eamdem sententiam ad standum & morandum in aliquo bono & honesto loco sub custodia tuta* &c.

narrando, non autem decernendo, in Bullæ exordio adhibitum fuerit; vim definitionis & approbationis dogmaticæ, qua jus Concilii approbetur, tamquam dogma fidei, obtinere non poteſt. Tandem hoc jus concilii veluti *legitimum* peculiari ratione approbari poterat a Martino in caſu Joannis; qui cum ſe ſubmiſerit ſententiæ ferendæ a ſynodo, juriſdictionem eidem in ſe ipſum quodammodo tribuit propria voluntate; cumque poſtea latæ ſententiæ aſſenſiſſet, ut promiſerat, non ſententia propria ſynodi, ſed ſua ſe voluntate Pontificatu abdicavit, ut in ſequenti capite explicabimus num. *16*. Hujus peculiaris caſus approbatio nihil confert ad ſtatuendam approbationem juris coactivi & univerſalis Conciliorum generalium ſupra Pontifices etiam invitos: quod ſtatutis Conſtantienſibus univerſim decernitur.

Nequit afferri approbatio Eugenii IV.

5 Difficiliorem porro operam aggrederetur, qui deſertus approbatione Martini V. in Pontificiæ confirmationis argumentum produceret eas ſaltem Eugenii IV. litteras datas die XVIII. Januarii an. 1433. & deſcriptas in actis Baſileenſis concilii ſeſſione XVI, quibus dum ſcripſit, hocce Baſileenſe concilium a tempore, quo inchoavit, legitime continuaſſe, & debere continuare, revocatis Bullis, quæ ipſum ante ſecundam actionem ſolutum declaraverant, approbaſſe videtur tamquam legitima antecedentium actionum geſta, nec non decreta Conſtantienſia ſeſſionum IV. & V. quæ in Baſileenſi repetita fuerant actione ſecunda. Num declarare continuationem ſynodi in actionibus præcedentibus decimam ſextam, perinde ac ſi nulla diſſolutio præceſſiſſet, idem eſt ac decreta in iiſdem edita approbare, & præſertim ea ex Conſtantienſi concilio repetita actione ſecunda, quibus Legatus Eugenii nec præſentiam, nec aſſenſum præbuerat, & de quibus idem Pontifex tum per Nuntios tum per epiſtolas apud omnes nationes conqueſtus fuerat? Ea declaratio ad ſummum ipſa decreta in eum locum ac ſtatum reſtituit, in quo fuiſſent, ſi nullam Eugenius diſſolutionem edidiſſet. Tunc vero non fuiſſent omnino rata, niſi Apoſtolica, quæ deerat, confirmatio expreſſa acceſſiſſet. Quid porro ſi Pontifex ejuſmodi declarationem * vi quadam coactus eo concilio fecit, ut intentata contra ſe molimina declinaret, impediretque enormia ſcan-

* *Card. Turrecrem. Sum. de Eccleſ. c.* 100.

ſcandala, in ſpem erectus fore ut hac via facilius alio transferretur Concilium, ubi Eccleſiæ neceſſitatibus æquius proſpiceretur, nec Apoſtolicæ ſedis auctoritas detrimentum caperet? Hinc autem jure idem Pontifex in ſolemni congreſſu Florentiæ habito Juliano Cardinali objicienti litteras memoratas pro continuatione Baſileenſis Concilii reſpondit (uti teſtatur Cardinalis Turrecremata qui eidem congreſſui interfuit): *Nos quidem bene progreſſum concilii approbavimus, volentes ut procederet, ut incœperat; non tamen approbavimus ejus decreta:* quæ verba omnino certum efficiunt inanem eſſe prorſus eorum niſum, qui Conſtantienſia decreta in Baſileenſi reproducta, ab Eugenio IV. approbata fuiſſe contendunt. *Ibid.*

6 In his autem aliiſque ſimilibus, quæ longiorem diſputationem requirerent, quæque quantum ex una parte pro adſtruenda Apoſtolica eorum decretorum confirmatione multis efferuntur ab Epiſcopo Meldenſi, tantum ex altera refutantur uberrime a Cardinali Urſio, nolo diutius lectores detinere, cum argumentum & brevius & evidentius mihi præſto ſit ex ipſorum adverſariorum conceſſione deducendum, quod memoratorum decretorum Conſtantienſium vim prorſus elidet & infringet. Vim enim ipſorum decretorum illi ex eo colligunt, quod ea ſint decreta Concilii generalis, & confirmata a ſede Apoſtolica. Peto autem, num eadem decreta conſtituant fidei dogma, a quo nemo potuerit, aut poſſit recedere abſque hæreſis nota? Certum eſt & multos in ipſo Conſtantienſi poſt eorum decretorum editionem, & deinde etiam quamplures, & Gallicanos quoque non paucos eiſdem decretis refragatos, & adhuc refragari, qui tamen nulla hæreſeos, aut pernicioſæ contumaciæ cenſura ab ipſis adverſariis inuruntur, ut * vel ex Boſſueto liquet. Quid ita? Bonæ fidei & inadvertentiæ nomine eos hic excuſandos putat. *A gravi certe nota*, inquit, *immunes eſſe non poſſent, niſi bona fide agentes, non ſatis attenta re excuſari viderentur .... Non enim plerique proſpiciunt ſatis, doctrina concilii Conſtantienſis quam ſit in certis caſibus Eccleſiæ neceſſaria, qui caſus cum infrequentes ſint, non omnes facile eorum cavendorum neceſſitatem advertunt*. At quæ bona fides, quæſo, quæ inadvertentia excuſare poſſet in re, in qua generalis Concilii certa dog-

Ea decreta Conſtantienſia certe non conſtituunt dogma fidei.

*Vid. Diſſert. prev. §. 45. t. 1. pag. 41. Lib. 6. Defenſ. al. 10. c. 19. pag. 509. t. 2.

Boſſueti ratio expuncta.

matica definitio ab Apostolica sede confirmata constaret ? Quot alii hæretici & errores ab Ecclesia damnati simili bonæ fidei ac inadvertentiæ nomine possent excusari ? Vera ratio, cur ea Constantiensia decreta non constituerint olim, nec hodie constituant doctrinam fidei, cui nemo catholicus contraire potuerit, aut possit, esset quidem hæc, si vel non crederentur præferre veram definitionem fidei, sed meram *constitutionem synodalem*, quæ dogmaticam doctrinam non contineat, ut capite sequenti explicabitur; vel Constantiensis synodus in ferendis iisdem decretis ob varias indicatas irregularitates atque defectus judicetur non fuisse, nec haberi posse vere œcumenica. Si autem neutrum placeat, ut adversariis non placet; cur nihilominus ea decreta non contineant, neque constituant doctrinam fidei, cui nemo citra hæresim possit reluctari, ea sola ratio afferri potest, quia licet edita a Concilio, quod œcumenici nomen etiam in illis sessionibus præ se tulit, & dein repetita in Basileensi; non tamen a sede Apostolica, idest nec a Martino V, nec sub tempus Basileensis ab Eugenio IV. fuerunt approbata seu confirmata: quæ approbatio seu confirmatio ad vim generalis concilii adstruendam, & ad constituendum dogma fidei est maxime necessaria. Hinc quidem Bossuetus hanc quæstionem post decreta Constantiensia adhuc in suspenso relictam & indecisam & libere utrinque agitatam agnoscit libro I *Defensionis* in Appendicem novissimæ editionis traducto cap. 3. Jacobus quoque Lenfant quantumvis Calvinista in historia Constantiensis concilii tom. I. pag. 89. hanc quæstionem ipsis decretis *non potuisse adhuc terminari* pronuntiat. Decretis ineptis ad finiendam litem quomodo fidere poterunt adversarii in quæstione, ubi auctoritas requireretur omnino certa, quæ jus Pontificium supra universam collective Ecclesiam, & supra generalia Concilia primatui competens, ac tota antiquitate comprobatum extruderet ?

C A-

CAPUT VIII.

Eadem decreta Constantiensia alio nomine vim & auctoritatem peremptoriam non habent, quia non fuerunt edita tamquam certum dogma fidei, sed, ut acta præferunt, *per modum constitutionum synodalium*, cujus formulæ vis decreta indicat, quæ non ex fide, sed ex mera opinione in ejus temporis circumstantiis constituenda visa sunt ad tollendum schisma. Singula decreta expensa, & quatenus æqua interpretatione explicari queant: quid in ipsis difficilem explicationem ferat. Ex necessitate remedii ad abolendum schisma eadem opinio inducta; & quatenus juri supremo summorum Pontificum nequeat præjudicium afferre.

1 CELEBRIA decreta concilii Constantiensis de vi & potestate conciliorum generalium supra ipsos summos Pontifices, quibus Pontificiæ auctoritatis impetitores ceteroquin catholici maxime innituntur, in duplici sessione constituta fuerunt, primum sessione quarta, & rursum in quinta. In quarta sessione hoc tantum ea super re decretum profertur.

Hæc sancta synodus Constantiensis generale concilium faciens pro extirpatione præsentis schismatis, & unione ac reformatione Ecclesiæ Dei in capite & in membris fienda, ad laudem omnipotentis Dei, in Spiritu Sancto legitime congregata, T. 16. Concil. col. 65. e.

ta, *ad consequendum facilius*, *securius*, *liberius*, *&* *uberius unionem* *&* *reformationem Ecclesiæ Dei*, *ordinat*, *disponit* (al. *diffinit*), *statuit*, *decernit*, *&* *declarat*, *ut sequitur*.

Et primo quod ipsa synodus in Spiritu Sancto congregata legitime generale concilium faciens, *Ecclesiam catholicam militantem repræsentans*, *potestatem a Christo immediate habet*, *cui quilibet cujuscumque status vel dignitatis*, *etiamsi Papalis existat*, *obedire tenetur in his*, *quæ pertinent ad fidem* *&* *extirpationem dicti schismatis*, *&* *reformationem generalem Ecclesiæ Dei in capite* *&* *in membris*. Postrema verba *&* *reformationem generalem Ecclesiæ Dei in capite* *&* *in membris*, non solum deesse in mss. codicibus Vaticanis laudatis a Schelestratio, verum etiam in duobus Vindebonensibus, in Wolfenbuttelensi, Brunswicensi, Gothano, & Lipsiensi docent nuperi editores hujus Concilii in Germania tom. 4. part. 1. pag. 86. 87. & 89, ex quibus Vaticanorum exemplarium vindicatur fides; cum præsertim desint etiam in antiquo ms. actorum Concilii Basileensis, quibus eorumdem decretorum Constantiensium epitomes inserta, iisdem verbis caret. Hinc non immerito Vonder Hardt & Jacobus Lenfant suspicantur, prima exemplaria hujus compilationis recepta a Basileensibus non discrepasse ab actis authenticis Concilii Constantiensis, eaque verba posterius inserta fuisse in decretum sessionis quartæ, postquam scilicet eadem verba in quinta sessione recepta & approbata fuerunt: quod sane innuit hæc marginalis adnotatio in uno codice inventa: *Iste articulus* (sessionis quartæ primus) *imperfecte fuit factus*, *ut sequitur*, *ideo suppletur in sessione sequenti*, in qua ea verba hic omissa, addita leguntur. Vide adnotationem Venetæ editionis.

2 In quinta sessione non solum laudatum decretum sessionis quartæ repetitur memorata omissione suppleta, verum etiam aliud decretum additur de pœnis, quibus coercendi essent inobedientes, præmissa hac notatione: *Surrexit de mandato totius sanctæ synodi Rev. Pater Dominus Andreas electus Poznaniensis*, *&* *certa capitula PER MODUM CONSTITUTIONUM SYNODALIUM prius per singulas quatuor nationes conclusa* *&* *deliberata legit*,

T. 16. Concil. col. 73. a.

git, & publicavit; quorum tenores sequuntur; & sunt tales.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis &c. Hæc sancta synodus Constantiensis generale concilium faciens, pro extirpatione ipsius schismatis, & unione, & reformatione Ecclesiæ Dei in capite & in membris, ad laudem omnipotentis Dei, in Spiritu Sancto legitime congregata, ad consequendum facilius, securius, liberius (al. *uberius*) *unionem & reformationem Ecclesiæ Dei, ordinat, diffinit, decernit, & declarat ut sequitur.*

Et primo declarat, quod ipsa in Spiritu Sancto legitime congregata, concilium generale faciens, & Ecclesiam catholicam repræsentans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet cujuscumque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti schismatis, & reformationem dictæ Ecclesiæ in capite & in membris.

Item declarat, quod quicumque cujuscumque conditionis, status, dignitatis, etiamsi Papalis, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus, aut præceptis hujus sacræ synodi, & cujuscumque alterius concilii generalis legitime congregati, super præmissis, seu ad ea pertinentibus, factis, vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia juris subsidia (si opus fuerit) recurrendo.

Notanda hic est potissimum formula, qua in præmissa notatione hæc decreta seu capitula jubente synodo lecta & publicata dicuntur *per modum constitutionum synodalium*. Similiter post lectionem ipsorum decretorum quintæ sessionis * ex editione Basileensium, & * ex aliis codicibus *constitutionum* vocabulum iterum usurpatur. *Quibus articulis sive constitutionibus lectis*. His verbis *constitutionum synodalium* si affirmem indicari ipsum decretum de auctoritate concilii generalis non fuisse editum tamquam dogma fidei, nec constituisse doctrinam credendam ex catholica fide, non difficile me probare posse arbitror.

Formula notanda.

* Col. 76. e.
* Col. 77. b.

3 Sicut non omnia decreta summorum Pontificum in materiis quantumvis dogmaticis constituunt dogma fidei; ita nec omnia Conciliorum statuta, ut præclare notavit Mel-

Melchior Canus lib. 5. de Locis cap. 5. ubi & designavit notas, quibus fidei decreta internoscantur. Illa nimirum fidei decreta sunt, in quibus aliquid ex fide credendum aut damnandum decernitur, ita ut qui aliter sentiant, a catholica fide alieni, ab Ecclesia præcisi, anathemate aliisve similibus censuræ formulis indicentur percussi. Si nihil ejusmodi notarum adsit, etiamsi materies, circa quam concilium versetur, possit ad fidem referri; decretum tamen non erit certa dogmatica definitio. Multæ sunt apud catholicos quæstiones, quæ ad fidem referuntur, ut sunt ex. gr. illæ quæ ad sacramentorum formam, materiem, aut ministrum pertinent; & nihilominus, quamdiu ab Ecclesia non prodiit definitio, neutra ex parte certum suppetit fidei dogma. In his, quoad inter catholicos controvertuntur, & concilia & Pontifices non facile dogmaticum judicium proferunt; &, quousque res plane eliquata non sit, si statuunt aliquid, quod ex circumstantiis expedire videatur in bonum Ecclesiæ, id non statim, nec semper dogmati ac definitioni est accensendum. Hinc quædam non ex firmo dogmate, sed ex opinione prolata in aliquot Pontificum decretis contineri * alibi notavimus: & quædam etiam in conciliorum statutis similiter invenientur.

Quænam sint decreta fidei.

Non omnia decreta, quæ circa materiã fidei versantur, sunt decreta & definitiones fidei.

* *De vi & rat. primat. c. 15. n. 39. & 40.*

4 Quæstio circa Conciliorum generalium & summorum Pontificum auctoritatem sub tempus synodorum Pisanæ & Constantiensis occasione schismatis agitata, pertinebat quidem ad intelligenda loca Evangelica, quibus utraque potestas innititur, ad explicandam naturam & jurisdictionem Pontificii primatus, & ad alia hujusmodi non pauca, quæ respiciunt materiam fidei: at sententia, quæ concilii generalis jus coactivum supra Papam propugnabat, ita erat nova, nulloque vetusto exemplo, aut certa auctoritate munita; e contra vero potestas Pontificum supra universam Ecclesiam, & supra ipsa generalia concilia, seu supra universæ Ecclesiæ Episcopos, qui in generali concilio collecti una cum capite totam Ecclesiam repræsentant, ita antiquis exemplis & auctoritatibus fulciebatur, ut si dogmaticum judicium fuisset edendum, pro Papa potius, quam pro generalis concilii Patribus Pontificio assensu carentibus proferenda fuisset definitio. Instabant vero circumstantiæ schismatis diuturni & perniciosissimi, quod in

Cur quæstio non definita in Constantiensi tamquam dogma.

in multos annos productum, multa mala & scandala pepererat. Antiquis temporibus etsi plura schismata ejusdem generis incidissent, aliis tamen atque aliis mediis fuerant consopita. In hoc autem, quod ex pertinacia contendentium ita a ceteris omnibus discrepabat, ut *tot vetro sæculis semel tantum cognitum* Bossuetus affirmaverit; cum alia atque alia legitima remedia pluries tentata, inventa fuissent inutilia; necessitate quadam tribuendum visum est jus Conciliis generalibus supra eos, qui de pontificatu certabant, adeo ut, si non cederent sponte, quod legitimum erat medium ac debitum, omnes deponerentur vel inviti, licet id numquam antea fuisset auditum. Hanc pertinacissimi schismatis vexationem totam (1) rationem causamque fuisse, cur in hanc sententiam Constantiensis tempore plures abiissent, non obscure testatus est Joannes Gerson in tractatu *De potest. Eccles. consid.* x. ubi post memoratam vulgatam antea eorum sententiam, qui *posuerunt papalem auctoritatem supra concilium, aut saltem non imparem*, subdit: *Benedictus autem Deus, qui per hoc sacrosanctum Concilium illustratum divinæ legis lumine, dante* (nota hæc verba) *ad hoc ipsum VEXATIONE præsentis schismatis intellectum, liberavit Deus Ecclesiam suam ab hac pestifera perniciosissimaque doctrina*. Ita ex præjudicio gravissimo novæ sententiæ pestiferam & perniciosissimam vocat doctrinam antiquam, quæ eodem fatente paullo post *consid.* XII. veluti quædam *traditio* a majoribus suscepta ante Constantiense *sic occupaverat mentes* plurimorum, *ut oppositum dogmatizare fuisset de hæretica pravitate suspectum vel damnatum*.

Lib. 5. Defens. c. 14.

Tota ratio condendorum decretorum explicata.

6 In re autem huic receptissimæ traditioni contraria noluerunt, nec ausi sunt ejusdem Concilii Patres

P novam

(1) Hanc eamdem rationem satis indicavit etiam Episcopus Meldensis, cum lib. 6. al. 10. *Defensionis* c. 19. t. 2. pag. 509. plerosque Constantiensis doctrinæ adversarios sive antiquos, sive recentiores eo solo nomine excusandos credidit, quod non animadverterint, quam ea *sit certis in casibus Ecclesiæ necessaria*, ac si hæc necessitas per se sufficiens fuerit ejus doctrinæ inducendæ ratio.

novam doctrinam de jure Concilii supra Papam constituere tamquam dogma fidei; sed eo revocarunt decreta, ut jus synodi œcumenicæ sola remedii necessitate in tribus memoratis casibus statuerent sine ulla hæresis, aut alia simili nota, qua fidei definitiones distingui solent, & quam idem Concilium adhibuit, cum decreta ad fidem pertinentia in condemnatione errorum Wicleffi, Hus, & Hieronymi Pragensis aliis in sessionibus edidit. Sola quidem necessitas remedii in laudatis circumstantiis sicut non efficit ut inferior jus habeat in superiorem suum; ita nec efficit ut Papa, qui jure divino est superior concilio ratione primatus, cujus causa toti Ecclesiæ etiam in concilio adunatæ jurisdictione præfectus est bono unitatis, eadem Ecclesia & universali concilio evadat inferior, ac idcirco in ipsum superiorem suum Ecclesia & concilium jurisdictionem nondum probatam, immo tot veteribus documentis reprobatam acquirant. Hæc tamen necessitatis ratio in angustiis & involutissimis ejus temporis circumstantiis ita efficax maximeque probabilis videri potuit Costantiensis Concilii Patribus, ut putarent decreta condenda ex eo, quod expedire videbatur, quemadmodum fieri consuevit etiam in aliis aliorum synodorum decretis, quæ necessitati congrua, fidei dogma non constituunt: idque proculdubio significare voluisse videntur verba, quibus in actis notatum fuit, eadem decreta fuisse lecta & publicata *per modum constitutionum Synodalium* nulla interposita fidei nota.

Ea ratio probabilis tantū visa est, insufficiens ad definiendum dogma.

7 Qua de re ne quispiam dubitet, animadvertat Gersonem, qui licet passim post decreta Constantiensia audens hæresis notam inureret contrarium sentientibus; * non uno tamen in loco fateri debuit, eorumdem decretorum doctrinam, etiam tempore ejusdem synodi *palam* fuisse impugnatam a multis, qui tamen non idcirco a Patribus Constantiensibus hæretici habiti sunt. Id exploratum fiet inter alia ex celebri quæstione, quæ in eadem Synodo mota fuit post eorum decretorum editionem. Cum decretum contra errores Wicleffi paratum fuisset post quartam & quintam sessiones, proposita fuit quæstio, num Papæ, an concilii nomine idem decretum esset promulgandum. Habitus hac de re Theologorum conventus, in quo Cardinalis Cameracensis pro

* *De potest. Eccl. consid. 12. & serm. in festo S. Antonii.*

fis pro

ſis pro concilii nomine diſſeruit. At ex quadraginta Doctoribus duodecim tantum Cardinalis ſententiæ faventibus, ceteri contenderunt Papæ nomine definitivam ſententiam eſſe promendam, Cardinalique ſuam opinionem acrius propugnanti fere omnes in faciem reſtiterunt. Quomodo hæc poſt ſextam ſeſſionem enata inter Theologos contentio? Si decreta ſeſſionum quartæ & quintæ ſine Papæ nomine edita tamquam fidei decreta propoſita fuiſſent, qui locus eſſe poterat ambigendi, num condemnatio articulorum Wicleffi ſolo concilii nomine configi poſſet, & nihilominus conſtitueret doctrinam fidei? Si tamquam fidei dogma ſancitum fuiſſet ſeſſionibus IV. & V. Concilium Œcumenicum generatim, ac præſertim in materia fidei poteſtatem habere immediate a Chriſto; qui fieri potuiſſet ut paucis diebus poſt ex quadraginta Theologis octo & viginti contrariam ſententiam tenerent, hoc eſt *Concilium per ſe nullam poteſtatem habere niſi a capite* (ſeu niſi in unitate cum capite), & ut Cameracenſi in aliam ſententiam abeunti tam vehementer reſiſterent? Si huic Cardinali contendenti Concilium eſſe ſupra Pontificem, & poſſe ipſum deponere reſtiterunt poſt quartam & quintam ſeſſionem; nonne poſt ea decreta liberum judicarunt in utramque partem diſputare? Certe idem Cardinalis in eo libello, quo defendit ſolo Concilii nomine poſſe edi decreta fidei, nihil diſſertius & convincentius in ſuam ſententiam potuiſſet afferre, quam decreta laudatarum ſeſſionum ſolo concilii nomine inſcripta, ſiquidem hæc edita fuiſſent tamquam fidei dogma. Cur nihil tale tetigit? niſi quia manifeſtum erat omnibus in ipſis decretis non fuiſſe conſtitutam fidei doctrinam. Quid tandem quod idem Cardinalis in fuſiori tractatu, quem ſubinde in eadem ſynodo vulgavit *de Eccleſiæ, Conciliorum generalium, Romani Pontificis, & Cardinalium auctoritate*, ubi eamdem quæſtionem verſat, non ſolum laudatorum decretorum non meminit, nec adverſarios hæreſis accuſat; verum etiam diſputationem pro auctoritate Concilii Œcumenici his verbis concludit: *Quæ tamen non definitive determinando, ſed doctrinaliter ſuadendo poſita ſunt: nam hujus rei definitionem ſacri Concilii determinationi ſubmitto*: quæ indicant eum non credidiſſe quæſtionem de concilii generalis jure ſupra Pontificem decretis

P 2 ſeſſio-

sessionum IV. & V. fuisse definitam ex fide, sicut nec postea crediderunt, nec credunt ipsi nostri adversarii, qui nec Summos Pontifices, nec Cardinales, aut Episcopos, aliosve Pontificiæ auctoritatis vindices memoratis decretis obsistentes hæreticos judicant: quod ex eorumdem adversariorum sensu evidens est argumentum, ea decreta dogmaticum judicium non continere, nec ad definitionem dogmatis posse referri.

Sensus decretorum exponitur.

8 Expendamus nunc earumdem constitutionum synodalium sensum; & videamus num aliqua saltem ratione ita explicari & intelligi queant, ut a veritate non absint. Dicitur concilium generale universam Ecclesiam repræsentans, a Christo *immediate potestatem habere*. Quis id de vero generali concilio neget? Quis pariter neget de Constantiensi in iis quæ vim generalis concilii obtinuerunt, qualia sunt quæ circa fidem statuit contra Wicleffum, Hus, & Hieronymum Pragensem, quibus non defuit confirmatio Apostolica; & qualia sunt etiam statuta reformationis & disciplinæ, quæ eadem approbatione roborata fuerunt? In aliis, quæ hac confirmatione carent, cur vis generalis concilii nequeat admitti probatum est satis cap. 2. & 4. unde nil mirum, si quoad hæc idem concilium non fuerit, nec haberi possit generale, nec jurisdictionem generalis synodi habeat. Hæc quidem jurisdictio a Christo immediate dimanat, quia Christus omnem jurisdictionem Ecclesiasticam immediate tradidit S. Petro, & Apostolis, ac in ipsis dedit Romano Pontifici successori S. Petri, aliisque Episcopis successoribus Apostolorum ex disputatis capite 1. §. 1. & 2. Sed cum Petro primum jurisdictionem Christus dederit, seu promiserit separatim ab aliis, aliis vero postea non dederit separatim a Petro, sed una cum Petro in bonum unitatis; jam monuimus id ab eo factum, ut quisque intelligeret jurisdictionem Petri ac successorum ejus non pendere ab aliorum jure & consensu; aliorum vero jurisdictionem etiam in concilio in unitate cum jure Petri ac successorum ejus debere consistere. Confer dicta cap. 1. §. 4. Hæc non animadverterunt proculdubio, qui jus tribuerunt Episcopis congregatis in synodo supra & contra Summos Pontifices, ac ejusmodi synodos vere œcumenicas præsumentes, vim eisdem asseruerunt in eos, qui cuique

Syn-

Synodo superiores sunt, nec vi ipsarum coactivæ possunt subesse, nisi superiorem inferioris jure posse adstringi antea probetur. Prosequamur explicationem decretorum.

9 In decreto sessionis quartæ & in primo quintæ statuitur jurisdictioni generalis synodi, quæ immediate a Christo est, quemlibet cujuscumque gradus & dignitatis, etiamsi *Papalis* existeret, debere obedire in tribus casibus, hæresis, schismatis, & ubi agatur de reformatione morum. In casu hæresis, quis inficias ibit ipsum Romanum Pontificem debere se se submittere definitionibus fidei a generali concilio editis, præditisque confirmatione seu consensu Apostolico, quo eas indigere probavimus c. 3. ut constituant dogma fidei; cum ad id omnes obligentur jure divino? Quæ enim a generalibus conciliis assentiente Apostolica Sede circa fidem definiuntur, dogmata sunt a Deo revelata, quibus non humano, sed divino jure fidei assensus debetur ab omnibus. Hæc vera ratio est ob quam Papa obligetur definitionibus dogmaticis generalis Concilii: Qui ex hoc decreto deducunt Constantienses Patres hoc ipso non solum subjecisse Papam auctoritati synodorum generalium, verum etiam significasse eum posse errare circa fidem, si de errore definitionum intelligant, falsa & non probata hypothesi laborant; neque enim ex ullo textu ipsorum Patrum aliquod indicium afferetur, quo illi crediderint posse errare Summos Pontifices cum definiunt, hicque casus nullo exemplo innixus, totoque nostro systemate reprobatus inter impossibilia referendus est. Quod si non negandum videatur eosdem Pontifices posse errare, vel aliquando errasse opinando vel omittendo aut negligendo condemnationem novi alicujus erroris seu hæresis; cum hi casus non essent errores definitionis, nihil contra nostram thesim solas proprie dictas definitiones propugnantem evincerent. Si autem his in casibus Papa generalis concilii decreto erroneam ejus opinionem, aut negligentiam, seu omissionem corrigenti parere deberet; id eum non ipsius concilii jure, sed altiore illo, de quo antea diximus, obligatum præstaret, ut ne exinde concilii ejusdem auctoritas per se, & jus coactivum supra Papam probaretur.

10 Porro in casu schismatis, in quo Summus Pontifex omnium maxime jure naturali ac divino debet omni-

bus

bus mediis uti, ut illud extinguat; unitatemque, cui custodiendæ ac vindicandæ ex primatu potissimum obligatur, Ecclesiæ necessariam restituat; si ex. gr. aliis mediis frustra tentatis schisma nequeat aboleri nisi cessione contendentium, qui jure æquali vel incerto frui credantur; nonne cedere Pontificatui debebit ea naturali caritatis lege adstrictus, quæ publicum necessarium bonum privato præferendum docet? Immo etiam obligatur peculiari lege divina ac naturali, si ad cessionem se se promissione ac jurejurando obstrinxisset. Hæc autem, quæ ab ipso præstanda essent jure naturali ac divino, si exigantur, seu proponantur præstanda decreto concilii generalis, quis non æquissimum diceret, aut negaret ipsum ad hæc obligari eo nomine, quod quacumque synodo superior est? Obligaretur nimirum non jure synodi, quæ per se superiorem non ligat, sed jure illo naturali ac divino, cui etiam Summi Pontifices subjiciuntur.

11 Eadem de causa obligaretur etiam in casu reformationis generalis morum in capite & in membris. Quis enim ambigere potest quin Summi quoque Pontifices jure naturali ac divino teneantur reformare mores, qui vel in se vel in aliis Ecclesiæ membris reformatione indigeant? Id si proponat exigatque Concilium generale, parere debebunt, non jure ipsius concilii, sed divino ac naturali, quod decreto concilii proponitur & urgetur. Hoc sensu vis coactiva non in concilio, sed in naturali ac divina lege sita est. Quod si decretum latum sit a concilio vere generali, cum Summi Pontificis non deerit assensus, seu confirmatio; tum vero hoc assensu se ipsum quodammodo eidem decreto liber subjicit, eodemque decreto voluntarie ligatur; quod vim coactivam excludit.

12 Restat alterum decretum, quo sessione v. agitur de pœnis in eum inferendis, qui cujuscumque dignitatis *etiamsi Papalis obedire contumaciter contempserit*. Hæc quidem verba vim coactivam evidentius adstruunt, quæ inferiori in superiorem non competit. Verum notandum nullam pœnam particularem Pontifici contumaci imponendam designari, sed in genere statui ut quicumque obedire contempserit, *condignæ pœnitentiæ subjiciatur*, *etiam ad alia juris remedia recurrendo*, uti fit in aliis synodalibus decre-

tis,

tis, quæ dogmata fidei non constituunt; ex quo omnia simul ejusdem sessionis decreta vocantur *mandata*, *statuta*, seu *ordinationes*, ac *præcepta super præmissis*, quæ meris *constitutionibus synodalibus* conveniunt. Quid ita? Quia Patres Constantienses viderunt hac in re non expedire, nec opus esse definire jus concilii œcumenici supra Papam tamquam dogma fidei; sed sufficere, si ad tollendum schisma aliorumque scandalorum remedium, decretis ac præceptis practicis uterentur, quibus ex divino saltem naturalique jure iidem Pontifices obligarentur, minisque etiam additis impellerentur, etiamsi ex certo dogmate non definirent, num jus concilii per se supra Papam esset, nec ne.

13 Hic autem adversarios clamaturos prævideo: si Pontifices neque divino, neque naturali jure moveantur ad ea præstanda, quæ bono Ecclesiæ sunt necessaria; neque Concilium quantumvis generale possit eos pœnis aliisque subsidiis canonicis cogere; nonne Christus suæ Ecclesiæ minus apte prospexisse dicendus erit, & scandala, si quæ a Pontificibus provenirent, sine idoneo remedio reliquisse? Hæc ratio ex necessitate remedii ducta, & in speciem valde probabilis, illa est, quæ cum novæ opinioni de potestate conciliorum generalium supra Pontifices inducendæ in casu schismatis causam dedit, ut vidimus; tum vero adeo recepta fuit a Patribus Constantiensibus, ut eam ad casus quoque fidei & reformationis generalis morum in capite & in membris duxerint extendendam recitatis decretis; quibus tamen cum eos noluisse condere certum decretum fidei hactenus dicta comprobant; tum vero eadem ratio ipsis decretis meræ opinionis probabilitatem quidem aliquam dare potuit, non vero certitudinem fidei, quod mihi in præsentiarum sufficit. Certo enim primatus juri, quo summi hierarchæ superiores sunt tota Ecclesia etiam congregata in generali concilio, quomodo præjudicare potest nova hæc opinio nullo antiquo textu aut exemplo legitimo fulta, & rationi tantum probabili innixa, decretisque Constantiensibus, quæ vi generalis synodi carent, nec condunt certam fidei doctrinam? Quid porro si ea ipsa ratio, quæ pro ejus temporis angustiis ac circumstantiis probabilis visa est, inanis per se se atque inepta demonstrari queat? Id patebit ex dicendis capite sequenti.

CAPUT IX.

Objectio ex necessitate remedii in casibus extraordinariis a Constantiensi memoratis expuncta.

1 Ratio necessitatis remedii in casu pertinacissimi schismatis, quæ inducendæ sententiæ de jure conciliorum generalium supra contendentes Pontifices juris dubii causam præbuit, adeo evidens visa est Episcopo Meldensi, ut in dissertatione præmissa *Defensioni* repugnantes coarguendos duxerit his verbis:

T. 1. §. 38. pag. 34. *An dubium Pontificem etiam contumacem a Concilii Œcumenici potestate immunem esse oportebat; neque esse in Ecclesia vim ullam, quæ schismatis vulneri medeatur? Absurdum, absonum, rebus gestis repugnans, Ecclesiæ Catholicæ Christique providentiæ prorsus inimicum. Dicent opportunissimum schismatis fuisse remedium, si de Papatu pari fere jure contendentes ultro loco cederent. Recte: quid autem si nollent? æterno schismate Ecclesia laboraret? Absit. Ergo necesse est ut sit aliqua potestas, qua dubii saltem Pontifices etiam inviti comprimantur.* Eamdem porro rationem æque valere etiam in casibus fidei ac reformationis morum in capite & in membris, in quibus Constantiensia decreta ipsum Papam generalis Concilii juri subiiciunt, idem Episcopus nihil dubitat. Esto enim suprema Romanorum Pontificum potestas a conciliorum quoque generalium jure sit quodammodo eximenda in casibus ordinariis atque vulgaribus, quorum *causa*, ut * ille ait, *lacessi Pontificiam majestatem, pacemque Ecclesiæ perturbari* (convocatione synodi generalis) *esset revera impudentissimum:* in gravissimis tamen & extraordinariis causis fidei, schismatum, & reformationis morum in capite & in membris, quæ solæ memorantur in decretis Constantiensibus,

* Lib. 10. Defensionis c. 31. t. 2. pag. 225.

bus, aliter dicendum est juxta illud vulgatissimum: *In generalibus legibus non comprehendi casus extraordinarios, eosque actus, quos in re improvisa ipsa necessitas expresserit.* Ita ille. Quæro autem, num ii, qui in aliquem per se nullum jus habent, in casibus extraordinariis atque improvisis ex necessitate remedii jurisdictionem super ipsum acquirant? Id si probari nulla ratione potest; quommodo jus erit concilio generali supra Papam, in quem superiorem suum ratione primatus nullo coactivo jure potitur? Num ex necessitate aliqua in extraordinariis casibus admitteretur subditorum jus etiam in Principes?

Idem ib.

Remedii necessitas non dat jus ei, qui per se jure caret.

2 Cum de remedio in casibus extraordinariis adhibendo sermo est, ut hoc a quopiam præstari posse dicatur, jus ipsius proprium antea probandum est; neque enim solo remedii quantumvis necessarii nomine jus legitimum ei vindicari potest, qui per se ex aliis documentis certisque probationibus eo jure careat. Jus porro ejusmodi coactivum esse debet, quo in memoratis casibus Pontifex, si renuat, ad parendum adigatur. Jus autem hujus generis coactivum uni superiori competere potest: neque enim inferior in superiorem habet imperium. Cum vero probatum antea fuerit Summos Pontifices ratione primatus ea suprema jurisdictione potiri, qua toti Ecclesiæ etiam collective sumptæ ab ipso Christo præpositi sunt; ac proinde superiores quoque esse ipsis conciliis generalibus, qui universam Ecclesiam repræsentant; idque aliis atque aliis traditionis ac rationis momentis fuerit confirmatum, adeo ut ab adversariis nullum antiquum efficax documentum opponentibus id in dubium jure adduci non possit; quomodo illud coactivum jus in Summos Pontifices superiores suos solo remedii titulo attribui potest generalibus synodis, quæ jus ejusmodi nec per se habent, nec solo remedii titulo acquirere queunt? Hæc una ratio, si nulla alia præsto esset, ad disjiciendum objectum ex necessitate remedii ductum posset sufficere. Sed age expendamus singulos extraordinarios casus jam memoratos, & luculentiora forsitan proferentur, quibus omnis, si quæ impediat, dubitatio eximatur.

Distinctio de casibus extraordinariis rejecta.

§. I.

De remedio in casu reformationis morum præsertim in capite.

3 Casus extraordinarii in Constantiensibus decretis recensiti, in quibus necessarii remedii nomine jus œcumenicis synodis asserendum creditur in Summos Pontifices, ad tres revocantur, cum nimirum agitur de fide, vel de schismate, vel de reformatione morum præsertim in capite. Incipiamus a casu reformationis morum alicujus unici indubitatique Pontificis (ubi enim duo simul, vel plures de pontificatu contendentes ac dubii juris Antistites morum reformatione indigerent, casus pertineret ad schisma, de quo statuetur §. 3.): & videamus, num generale Concilium, unicum indubitatumque Pontificem, si pravis moribus scandalizet Ecclesiam, ad reformandos mores vel invitum cogere, & pœnis Ecclesiasticis plectere pro jure suo possit. Hujus casus & quæstionis solutio præmittenda est; cum principium certum exigat dicendis postea maxime necessarium, quod hoc in casu paucioribus constituere licet. Cum Pontifex, de quo agimus, unicus & certus sit ex legitima & indubitata electione; certus est pariter ejus primatus in universam Ecclesiam. Hic autem primatus divino jure institutus ob continendam vindicandamque in tota Ecclesia communionis ac fidei unitatem; jurisdictionem divini pariter juris ipsi vindicat, qua non solum distributive singulos, sed omnes etiam collective obligat ad utramque unitatem, ut in præcedenti opere *De vi & ratione primatus* fuse probatum, seu potius demonstratum videtur. Hinc idem Pontifex eodem primatus jure superior est toti Ecclesiæ collective sumptæ; vimque coactivam habere debet in omnes collective, sine qua intentus a Christo unitatis finis obtineri non posset; ac proinde superior quoque est generali Concilio, quod etsi totam Ecclesiam repræsentet, non tamen

Unicum certumque Pontificem nemo potest a Pontificatu deponere.

tamen majori quam ipsa Ecclesia privilegio praeditum, a Pontificio jure, cui tota Ecclesia subjicitur, exemptum dici potest. Pontifex igitur, ratione primatus concilio quoque generali superior, hujus jurisdictioni subesse non potest. Esto in quopiam Summo Pontifice essent scandala morum, quae reformationem exigerent; num scandala & pravi mores Pontificum in ipsis adimunt, quod iisdem ex divini juris primatu competens, eos omnibus superiores constituit? Num jurisdictionem coactivam in illos tribuere queunt inferiori, cui in superiorem suum nequit convenire? Si in quibuscumque corruptissimis Principum moribus reformatione indigentibus adversarii coactivum jus eorum subditis non concederent in ipsos Principes, quippe qui omnibus subditis sunt superiores; haud video, qua cohaerentia possint scandalorum nomine jus coactivum tribuere generalibus synodis supra Romanos Pontifices, qui ob divini juris primatum eisdem quoque synodis sunt pariter superiores.

Scandala & pravi mores jus non tribuunt inferioribus in superiorem.

4 Alia speciali observatione Pontificii primatus propria id evidentius fiet. Cum Papa ex dictis superior sit omnibus ratione primatus; nemo inferior jure coactivo in ipsum agere poterit, nisi prius is spolietur eodem primatu, quo omnium jurisdictionem excedit. Primatus autem, qui unius tantum Pontificis personalis est, nec Pontifice mortuo in plures electores novi Pontificis transivit, non ab ipsis electoribus primatu carentibus, sed a Deo immediate confertur electo. Num quod a Deo immediate collatum est novo Pontifici, ob scandala seu corruptos mores, si qui in ipso reformandi essent, auferri a quopiam potest, & auferri praesertim ab inferiori, cui in superiorem jus nullum est? Episcopalis jurisdictio licet sit institutionis divinae, non minus quam jurisdictio primatus Pontificum, ideo ex causa Episcopo adimi potest a Papa, vel a Concilio, quia Episcoporum jurisdictio Deo instituente subjecta fuit Pontificio ac Synodorum juri. Vide cap. I. §. 5. & 6. At Pontificii primatus jurisdictio, sicut & ipse primatus, nullius juri subjecta ex institutione divina, a nemine, qui semper inferior est eodem Pontifice, auferri potest. Hoc principium tamquam omnino certum olim tradiderunt quidam Magistri Parisienses in duabus * epistolis ad familiarem Benedicti XIII. quem certum Pontificem ju-

Primatus non ab electoribus, sed a Deo ipsi electo immediate collatus.

* *Leguntur tom. 4. Hist. Universit. Parisiensis.*

dicabant. In prima epistola inter aliquot quæstiones, quas solvendas proponunt, hæc decimo loco legitur: *Utrum Deus, qui solus, & nullus alius plenitudinem Ecclesiasticæ potestatis, seu auctoritatem Papalem dare potest, dederit umquam alicui personæ, vel communitati creatæ potestatem auferendi illam auctoritatem a Papa, quam immediate ipsemet sibi contulit: & si sic, ex quo textu Sacræ Scripturæ, vel alterius cujuscumque, cui Papa credere teneatur, hoc possit haberi*. In altera vero epistola quæstiones seu theses varias cum suis responsionibus subjicientes ad thesim XII., qua suam sententiam exponunt circa quæstionem x. prioribus litteris propositam, hæc pronunciant. *Sicuti nulla creata persona, nec communitas totius Ecclesiæ militantis potest, nec umquam potuit dare Papæ immediatum Christi Vicariatum; ita nec aliqua talis persona vel communitas potest auferre sibi invito illam Vicariatus auctoritatem, quæ eidem non ab hominibus, sed a solo Deo est immediate collata*. Hæc thesis apud Raynaldum descripta una cum ceteris tribuitur Joanni Azoni Ordinis Prædicatorum ad an. 1395. num. 13.

Ibid.

Tom. 7. Annal. pag. 593. edit. Lucen.

Quid liceat inferiori, cum de scandalis Pontificum agitur.

5 Neque vero huic divini juris primatui quicquam officerent scandala morum, si quæ in Pontifice remedium postularent. In sacris canonibus, ubi de scandalis Pontificum agitur, statutum legitur ipsis non obediendum, nec sequenda eorum exempla, ubi aliquid contra divinam legem agant vel præcipiant: numquam vero judicio cujusquam subjiciendos indicant, nisi forte sint a fide devii. Quæ hæresis exceptio ea de causa fit, quia ob hæresim ipso facto a pontificatu decidentes, primatus jurisdictionem amitterent, ut explicabitur paragrapho sequenti: idipsumque dicendum de vero schismate, quo Pontifex se separaret a corpore Ecclesiæ. Vide dicenda inferius n. 17. Cum autem ex aliis criminibus seu scandalis Papa saltem certus non desinat esse caput Ecclesiæ, nec primatu exuatur; nihil mirum si judicari & deponi a quopiam nequeat: unde vulgatum illud principium superius expositum c. 5. Papam non judicari a quoquam, ejusque crimina solius Dei judicio reservari.

6 Enimvero non defuerunt antiquis quoque temporibus nonnulla Pontificum scandala, quæ reformationis acreme-

remedii necessitatem præferebant. At receptum erat apud catholicos illud Augustini axioma, nullam esse justam abscindendæ unitatis causam præsertim cum Ecclesiæ capite totius catholicæ unitatis centro; idque confirmabat vel maxime laudatum ab eodem S. Cypriani exemplum, qui licet in Pontifice Stephano causam dissidii non injustam se habere judicaret, noluit tamen cum ipso unitatem abrumpere. Cum enim (1) de certo legitimoque Summo Pontifice certo totius Ecclesiæ capite sermo est; hæc duo sunt pariter certa, primo non licere membris se a suo capite separare, cum quo unitas necessaria est; secundo separationem ejusmodi a certo ac legitimo capite inducere crimen (2) aperti schismatis, quod a nemine contrahendum est, ut alicujus cujuslibet scandala aut crimina corrigat vel impediat juxta illud Apostoli: *Non sunt facienda mala, ut eveniant bona*. Hac de causa Ivo Carnotensis Episcopus approbare non potuit eorum Episcoporum consilium, qui in gravissimo scandalo, quod in tota Ecclesia excitaverat Paschalis II. concesso licet per vim privilegio de investituris, huic certo Pontifici minati sunt se ab ejus obedientia recessuros, nisi idem privilegium rescindens tantum scandalum tolleret. In ejusmodi scandalorum, quæ a Summis Antistitibus provenirent, remedium, non solum generalis synodus,

---

(1) Si in casu schismatis, quo duo vel tres se gerebant tamquam Pontifices, non pauci crediderunt subtrahendam ab ipsis obedientiam; id crediderunt licere illis tantum, qui nullum ex contendentibus certum & legitimum Pontificem crederent: alias se se separantes ab eo, quem bona fide certum Pontificem judicassent, a crimine schismatis non potuissent excusari.

(2) Hinc intelligitur cur nemini liceat excommunicare, seu communione privare Summum Pontificem, illum scilicet cum quo jure primatus communio omnium fidelium necessaria est. Vide lib. *De vi & ratione primatus* c. 11. §. 1. Qui Papam excommunicaret, abrumpens hanc necessariam communionis unitatem, schisma manifestum incurreret: unde omnes veluti schismaticos detestantur Pseudo-Sardicensis conciliabuli Episcopos, nec non Dioscorum & Photium qui ausi sunt excommunicare Summos Pontifices.

nodus, sed quilibet etiam inferior monitis, suasionibus, precibus, aliisque similibus mediis ex caritate tum privata, tum publica adhibendis uti potest, eos corrigendo, vel etiam cum debito obsequio arguendo & urgendo, proposito eisdem naturali ac divino illo jure, quo ad debitam morum reformationem, & ad scandala subtrahenda obligantur. Hoc unicum & inferioribus licitum remedium suggessit laudatus Carnotensis Episcopus: quod si bene cederet, gratiæ agerentur Deo; secus vero, addit nihil contra supremum hierarcham tentandum, *cum non sit nostrum judicare de Summo Pontifice*, multo autem minus illum deponere: quod confirmavit exemplo ipsius Christi, qui Pharisæorum & Scribarum mores non sequendos docuit, non autem eos *factiosa conspiratione e suis sedibus removendos*; adiecitque exemplum Paulli, *qui Petro sibi prælato, non recte incedenti ad veritatem Evangelii, in faciem restitit, non tamen eum abiecit*. Integrum textum protuli cap. 5. num. 14. pag. 78.

7 Quid tandem remedii necessarii nomine jus concilii generalis supra Pontificem adstruas, dum remedium hujusmodi per se non satis efficax, & aliunde difficillimum sit, ac fere impossibile? Ut efficax esset, & effectum pareret, quem necessitas requireret; jus ipsius concilii deberet esse omnino certum, de quo nemo posset ambigere. Si enim Papa non credat se subesse concilio; quid sperari potest remedii ex ejus decretis? Neque solum certum deberet esse conciliorum generalium jus, ut necessariam reformationem induceret; sed præterea ipsorum congregatio facilis esse deberet & expedita. Cum reformationis causæ frequentiores sint, & identidem urgere ab adversariis credantur; generale autem concilium cogere, quo necessaria reformatio inducatur, hoc præsertim tempore difficillimum sit, ac fere impossibile; remedium necessarium deesset Ecclesiæ, aut, ne desit, jus in Papam etiam invitum remedii causa non solis generalibus conciliis esset tribuendum, sed etiam particularibus, quæ promptius & facilius cogi queunt. Id autem si ex necessitate remedii adversarii nequeunt admittere; eo quod Papa primatus causa quibuslibet particularibus synodis præstat: neque ex eodem remedii necessarii titulo tribuendum erit concilio generali, cum ille ex eodem primatu non

tu non tam particularibus, quam generalibus synodis sit superior.

§. II.

De remedio in casu hæresis circa fidem.

8 Remedium in casu hæresis, in quam Pontifex incideret, promptius & facilius suppetit. Casus hæresis quoad Summos Pontifices non ille intelligitur, quo aliquis eorum ex officio definiens aliquod dogma fidei, errorem definiret: id enim ex constitutis singulari libro de eorum infallibilitate in definiendis controversiis fidei accidere nequit. Neque eum casum respicit, quo iidem opinando circa aliquam quæstionem nondum definitam errarent in materia fidei: quæ enim ante definitionem Ecclesiæ in libera opinione versantur, hæresis vitio carent. Ad eum itaque casum tantummodo præsens quæstio referri potest, quo Papa privato judicio deceptus crederet, & pertinaciter propugnaret aliquid contrarium cuipiam articulo fidei evidenti, aut definito, quod hæresis proprium est. Hoc autem in casu (quem, licet a definitione fidei & a nostro proposito alienissimum, Dei tamen præsidio numquam eventurum confido) non pauci etiam ex ipsis Pontificiæ auctoritatis vindicibus (1) jus generalis concilii in Papam a fide devium, seu hæreticum asserunt; quia credunt talem Pontificem ex ipsa hæresi ab Ecclesiæ fundamento, quod est fides, & consequenter ab ipsa Ecclesia sejunctum atque præcisum, a Pontificatu penitus decidisse, hacque in hypothesi jus genera-

(1) Favet huic sententiæ Innocentius III. sermone tertio habito die suæ consecrationis scribens: *In tantum fides mihi necessaria est, ut, cum in ceteris peccatis Deum judicem habeam, propter peccatum, quod in fide committitur, possim ab Ecclesia judicari*. Vide Sylvium in 2. 2. S. Thomæ tom. 3. q. 39. art. 3. conclus. 2.

neralis concilii fore in eum, qui Pontifex amplius non est, nec primatu fruitur. Cur vero in præsentissimo omnium umque gravissimo periculo fidei, quod ex Pontifice hæresim privato licet judicio propugnante impendens, diuturniores moras non pateretur, remedium ex generalis synodi non ita facili convocatione expectandum credatur? Nonne etiam inferiores quicumque in tanto fidei discrimine superiorem suum correctione fraterna commonere queunt, in faciem eidem resistere, atque revincere, &, si opus sit, redarguere ac ad resipiscentiam urgere? Poterunt id Cardinales, qui ipsi a consiliis adstant; poterit Romanus Clerus; Romana etiam synodus, si expedire judicetur, congregata poterit. Quemcumque vel privatum respiciunt illa Paulli ad Titum: *Hæreticum hominem post unam & alteram correctionem devita, sciens quia subversus est, qui ejusmodi est, & delinquit, cum sit proprio judicio condemnatus*. Qui nimirum semel & bis correctum non resipiscit, sed pertinax est in sententia dogmati manifesto aut definito contraria; hac sua publica pertinacia, cum ab hæresi proprie dicta, quæ pertinaciam requirit, excusari nulla ratione potest; tum vero semetipsum palam declarat hæreticum, hoc est a fide catholica, & ab Ecclesia voluntate propria recessisse, ita ut ad eum præcidendum a corpore Ecclesiæ nulla cujusquam declaratio aut sententia necessaria sit. Perspicua hac in re est S. Hieronymi ratio in laudata Paulli verba. *Propterea a semetipso dicitur esse damnatus, quia fornicator, adulter, homicida, & cetera vitia per Sacerdotes ex Ecclesia propelluntur: hæretici autem in semetipsos sententiam ferunt, suo arbitrio de Ecclesia recedentes: quæ recessio propriæ conscientiæ videtur esse damnatio*. Pontifex ergo, qui post tam solemnem & publicam Cardinalium, Romani Cleri, vel etiam synodi monitionem se se obfirmatum præferret in hæresi, & de Ecclesia palam recessisset, juxta præceptum Paulli esset vitandus; & ne aliis perniciem afferret, in publicum proferenda esset ejus hæresis, & contumacia, ut omnes similiter ab eo caverent, sicque sententia, quam in se ipsum tulit, toti Ecclesiæ proposita, eum sua voluntate recessisse, & ab Ecclesiæ corpore declararet avulsum, atque abdicasse quodammodo Pontificatum, quo nemo fruitur, nec frui potest, qui

Tit. c. 3. v. 10.

qui non sit in Ecclesia. Vides igitur in casu hæresis, cui Pontifex privato sensu adhæreret, promptum & efficax remedium absque generalis synodi convocatione: qua in hypothesi quidquid contra ipsum ageretur ante declaratam ejus contumaciam & hæresim, ut ad sanum consilium adduceretur, caritatis, non jurisdictionis officium esset: postea vero manifestato ejus recessu ab Ecclesia, si quæ sententia a concilio in eumdem ferretur, in eum ferretur, qui Pontifex amplius non esset, neque superior concilio. Sed hæc (3) hypothesis nullo facto comprobatur; siquidem nullus vel privatus error cuipiam Pontifici adscriptus contra ullum dogma evidens aut definitum hactenus inventus est, aut futurus putatur. Quid igitur in mera hypothesi laboremus pluribus?

R §. III.

(3) Hypotheticum quidem casum tantummodo præferunt duo antiqui textus, qui Romanum Pontificem ab inferiorum jure exemptum affirmant hac exceptione, *nisi deprehendatur a fide devius*, uti traditur can. *Si Papa* ex actis Bonifacii Moguntini apud Gratianum dist. 40. c. 6. *vel nisi a recta fide exorbitaverit*, quemadmodum legitur iu concilio V. sub Symmacho: quæ tamen hypothesis non de definitionum, sed de privatæ opinionis errore circa fidem intelligenda ex dictis initio præsentis num. 8. colligere licet. Obiter porro hoc loco monebo canonem *Si Papa*, de quo in actis hactenus notis S. Bonifacii Archiepiscopi nullum indicium est, nullaque apud Canonistas Deusdedit antiquiores occurrit mentio, incertæ admodum esse auctoritatis ac fidei: concilium vero V. Romanum sub Symmacho vulgo legitimum habitum, omnino supposititium probasse nobis videmur in tractatu *De antiquis canonum collectionibus*, qui prodiit tom. 3. nostræ editionis Venetæ Operum S. Leonis. Vide part. 3. c. 6. n. 7. pag. CCXVII.

§. III.

De casu schismatis, quo duo vel plures se se gerant tamquam Pontifices.

9 Reliqus est casus schismatis, in quo duo vel plures de pontificatu contendentes, Ecclesiam in partes discindant. Duo autem ejusmodi schismatum genera sunt distinguenda. Vel enim unius ex contendentibus electio & jus instituto congruo examine legitimum & certum detectum est, vel incertum remanet & obscurum. Primus casus antiquis etiam temporibus identidem incidit; neque cogitatum umquam fuit de generali synodo congreganda, quæ in Pontificem etiam ex legitima electione certum aliquid juris haberet, eumdemque æque ac invasorem, ob restituendam Ecclesiæ pacem & unitatem, a pontificatu & primatu ejus certo deponeret. Semper vindicatus fuit ille, cujus jus certum ex legitimæ electionis notitia innotuerat, ut patet ex. gr. ex iis quæ gesta sunt in schismate contra S. Cornelium excitato tempore S. Cypriani, nec non in illo quod temporibus S. Bernardi contra Innocentium II. & Alexandrum III. efferbuit. Ratio pro legitimo certoque Pontifice manifesta erat, non solum quia non debet invasor & intrusus contra certi juris Pontificem prævalere; verum etiam, & multo magis quia contra certum Pontificium jus nulla vel generalis concilii potestas est: cum ob idem jus non ab electoribus, nec ab Ecclesia, sed a Deo immediate tributum, verus Pontifex toti Ecclesiæ, & generalibus quoque synodis (ut probavimus) superior, ab aliorum omnium sibi inferiorum jurisdictione subtrahatur. Hac quidem de causa Basileensium molimina & gesta contra Eugenium IV. unicum certumque Pontificem illegitima & inania nihil potuerunt ad ipsum deponendum, & in apertum schisma deflexerunt.

10 Si

10 Si porro agatur de schismate, in quo ob inextricabiles facti jurisque difficultates nulli ex contendentibus jus certum, sed cuivis sit dubium; id unum in magnam controversiam cadere potest. Id quidem tempore synodorum Pisanæ & Constantiensis, cum duo primum, dein tres tamquam Pontifices se se gerebant, & magnis hinc & hinc suarum cujusque partium studiis decertabant, diversas in sententias plures adduxit. Fuerunt nimirum * nonnulli, & adhuc sunt, qui hujusmodi tantum Pontifices dubii & incerti juris synodorum generalium potestati subjiciunt. Hanc autem sententiam, quam aliquot etiam celebres auctoritatis Pontificiæ vindices sequuntur, ut hinc remedium difficiliori schismati afferatur, ego absolute repudiare nolim. Aliquot tantum considerationes proferam, ex quibus forsitan, quid verius sentiendum sit, eruetur. Peto igitur in primis ab hujus sententiæ patronis, num eorum opinionem susceperint, qui dixerunt aut dicunt in casu memorati schismatis nullum ex contendentibus dubii & incerti juris fuisse reipsa verum legitimumque Pontificem juxta illud effatum: *Papa dubius, Papa nullus:* an vero censeant unum aliquem ex illis fuisse reipsa verum Papam, & solum ob involutas facti jurisque circumstantias ignotum fuisse, quisnam eorum verus reipsa & legitimus Pontifex existeret? In primo sensu quidquid in ipsos egisset concilium, non egisset contra veros Pontifices, sed contra eos, qui cum non essent reipsa veri Pontifices, carebant primatu, nec erant superiores concilio, nihilque mirum si concilii auctoritati suberant. Immo hac in hypothesi schisma non caruisset prompto facilique remedio non solum ex generali, sed ex magis obviis particularibus etiam synodis, quæ in hujus generis contendentes pontificatu expertes jus habere potuissent.

* *Vid. supra c. 6. n. 16.*

11 Quodsi illud effatum *Papa dubius, Papa nullus*, incredibile judicetur præsertim in diuturniori illo schismate, in quo dicere Ecclesiam per annos triginta & amplius, quibus idem schisma duravit ab electione Urbani VI. usque ad electionem Martini V. caruisse semper vero Pontifice, omniumque electionem fuisse illegitimam, absonum videtur, & fere etiam impossibile (si enim electio ex. gr. Urbani VI. irrita fuisse credatur, subsequuta electio Cle-

R 2 men-

mentis VII. ejus æmuli, quæ non alia de causa dici potest illegitima, nisi ob legitimam & ratam electionem Urbani, valida dicenda esset): si illud, inquam, primum effatum judicetur incredibile, alia via me expediam. Ubi enim inter duos vel tres de pontificatu contendentes unus ex illis verus reipsa Pontifex fuisse dicendus sit, & solum latuisse, quisnam ex illis verus fuerit, num Urbanus VI. an Clemens VII. & similiter de aliis, qui utrinque subrogati fuerunt: eædem rationes, quibus num. 3. & 4. probavimus certum Pontificem non subesse jurisdictioni concilii quantumvis œcumenici, nec posse ab eo deponi; probant etiam non subesse, nec deponi posse eum, qui inter duos vel tres incerti dubiive juris Pontifices verus reapse & legitimus sit, quamvis ignoretur, & dubius incertusque apud homines habeatur. Ideo enim (ut antea probatum est) supra certum Pontificem jus nullum est concilio etiam generali, quia verus Pontifex est, & primatu fruitur, ob quem toti Ecclesiæ etiam collective sumptæ, & in concilio adunatæ jure divino superior est; nec inferiori in superiorem suum coactivum jus esse potest. Idem vero primatus inest cuivis Pontifici, qui verus & legitimus sit, etiamsi ob ancipites circumstantias non constet, quis inter contendentes sit legitimus & verus. Hæc enim ignorantia potest quidem excusare eos, qui verum re ipsa Pontificem sibi invincibiliter ignotum debitis officiis non prosequuntur; at sicut simplex ignorantia nihil juris adimit, aut adimere potest ei, qui re ipsa verus & legitimus Pontifex sit, licet aliis ignotus; ita nihil juris tribuit, aut tribuere potest in ipsum concilio quamvis œcumenico: semper nimirum jus primatus manet re ipsa vero legitimoque Pontifici, qui semper hoc primatus jure re ipsa toti Ecclesiæ, & cuivis concilio superior, a jurisdictione istorum subtrahitur.

12. Id quidem persuasum quoque fuisse Patribus concilii Pisani, qui etsi de duobus contendentibus incerti juris Pontificibus agerent, non tamen crediderunt hoc saltem in casu certum sibi jus competere ad eos deponendos, nisi ipsos tanquam schismaticos atque hæreticos ipso facto a semetipsis depositos excidisse judicassent a pontificatu, quo solo a concilii jurisdictione eximebantur. Vide quæ in hanc rem diximus cap. VI. num. 14. Adeo in implexis quoque

ejus

ejus schismatis circumstantiis obtinebat vetus sententia, neç putabatur tempore schismatis difficillimi remedii titulo posse concilium contendentes omnes deponere, in quibus unus, legitimus, & verus re ipsa Pontifex concilio non suberat, nisi aliquo alio nomine e pontificatu excidisset. Hæc sunt momenta, ob quæ non facile, nec absolute approbandam arbitror eorum opinionem, qui generali concilio jus asserendum putant saltem in schismate supra incerti juris Pontifices.

13 Neque repetas: Nullumne ergo in ejusmodi schismatibus a generali quoque concilio remedium? Quid enim absurdi est, si remedium non suppetat ex concilio, cui jus in verum legitimumque Pontificem quantumvis ignotum (si quidem unus inter contendentes verus & legitimus concedendus sit) nequaquam competit, aut saltem competere certum non est? Ubi enim id non sit perinde certum, ut ab ipsis de pontificatu contendentibus in dubium revocari non possit, hancque incertitudinem iidem adversarii debeant concedere, cum dogma hac in re certum non esse fateantur; quomodo remedium opportunum sperari potest ex hujusmodi synodo, quam contendentes jus in se legitimum habere non solum certum non credant, sed certum potius credant oppositum? Hac sane de causa synodus Pisana, licet œcumenica præferretur, effectum consequuta non est: neque enim ab ea schisma extinctum, sed potius auctum, cum post depositionem duorum contendentium elegit tertium, ex quo Ecclesia in duas partes antea divisa, in tres postea discissa fuit.

14 Neque tamen negari posse existimo quin in casu schismatis jus ullum conciliis generalibus suppetat. Initio quippe schismatum, cum quæstio fere pertineat ad facta & circumstantias electionis, quæ in iisdem initiis facilius detegi queunt, ut dijudicetur cujus ex contendentibus legitima fuerit electio, sicque cognoscatur, & recipiatur, & comprobetur legitime electus, repellatur autem intrusus; judicium ejusmodi, quod nihil juris coactivi in verum Pontificem præfert, si olim attributum fuit etiam particularibus synodis, nonne magis multo generali concilio asserendum est? Hinc sane generale concilium cogendum censuit * Urbanus VI. tum ante, tum post Antipapæ Clementis ele-

Quatenus concilium in schismatibus utile esse possit.

* Raynald. t. 7. an. 1378. n. 42. p. 330. 331.

electionem, eo quod suæ causæ fideret; & soli Gallicani Cardinales fautores Clementis ejusmodi convocationem recusarunt: quod istius electioni maximo præjudicio est. Idem œcumenici concilii judicium, in quo ageretur de Papatus titulo, obtulit etiam Urbani successor * Bonifacius IX, cui cum pariter obstitissent fautores partis contrariæ, partium hinc inde disputationes ac studia ita cursu temporis rem omnem involverunt, ut quæstio de titulo ob implicatissimas facti ac juris difficultates definiri amplius non posse crederetur. In hisce autem angustiis non modo utilem, sed vel maxime necessariam fuisse reor convocationem concilii generalis, in quo ex omnibus obedientiis Patres quam fieri posset frequentissimi convenirent; non quod concilium hujusmodi jus ullum saltem certum per se se haberet ad deponendum, si opus esset, cum ceteris contendentibus eum quoque, qui inter ipsos verus re ipsa & legitimus erat; sed ut plurimorum consilio quærerentur & proponerentur viæ & media ad finiendum schisma magis idonea atque etiam legitima, queis contendentes debuissent acquiescere, si non jure concilii, certe naturali atque divino, quæ præcipiunt ut quisque proprio commune & publicum unitatis bonum præponat. Licet autem legitimum cessionis medium, quod magis obvium & expeditum Constantienses rebus multis procurarunt, ab omnibus contendentibus non fuisset receptum; adhuc tamen non inutilis inventa est ejus synodi convocatio.

* Idem t. 8. an. 1397. n. 5. pag. 5. & n. 37. p. 36.

15 Semper in Ecclesia excitata fuerunt scandala & gravissimæ vexationes, quæ cum a Deo fuerint permissæ in finem aliquem bonum, licet nobis incognitum (unde scriptum est: *Oportet & hæreses esse, ut hi, qui probati sunt, manifesti fiant*); tum vero deficiente omni humano subsidio, ejusdem Dei fuit remedium præstare, quod & quando ipsi placuit. Concilium Constantiense, quod in prædicto schismate post Pisanum fuit congregatum, suo solo jure non magis profuisset, nisi alia extrinseca media atque subsidia (quæ ad jus coactivum concilii supra omnes contendentes asserendum allegari non possunt) accessissent, ex quorum complexu pax & unitas desiderata Deo disponente restituta tandem fuit, & schismati impositus finis, ut mox explicabitur.

1. Cor. 1. v. 19.

§. IV.

§. IV.

Quomodo in Constantiensi schisma sublatum, & unitas restituta sine usu potestatis concilii supra Pontificem.

16 Hic tam expetitus unitatis & pacis effectus tum prospere successit, cum Martinus V. a memorato Concilio electus, solus certus & legitimus Pontifex extitit. Quomodo autem id evenerit sine usu potestatis concilii supra Papam, paucis dicam. Ejus electio peracta est post cessionem seu renuntiationem liberam Gregorii XII, qui (4) probabilius verus Pontifex erat, & post depositionem aliorum duorum, Joannis nimirum XXIII. & Benedicti XIII. sed ita, ut Joannes, qui depositioni suæ non solum (5) ante

De Gregorio XII.

De Joanne XXIII.

(4) *Probabilius*, inquam; quia *probabilius* verus Pontifex fuit Urbanus VI. cui idem Gregorius XII. post alios duos legitima electione successit. Licet enim Urbani electio a Cardinalibus peracta, incussi metus titulo vocata fuisset in dubium; ratihabitio tamen subsequens, & multo magis nova ab iisdem peracta ipsius posterior electio, & quadrimestris pacifica possessio, aliaque a Raynaldo allata an. 1376. illam luculentissime vindicant. Legenda præterea epistola Regis Castellæ ad Martinum Regem Aragonum scripta an. 1397. (Raynald. t. 8. pag. 7.) in qua argumenta pro Urbano VI. multo probabiliora elucescunt. Neque Gregorio XII. præjudicat depositio ipsius facta in Concilio Pisano: siquem quantum laboret hujus concilii auctoritas cap. 6. vidimus, ac propterea jus deponendi verum Pontificem, quidem Gregorium XII. probabilius credimus, nondum probatum est.

(5) Dum Joannes XXIII. ante depositionem legatis a synodo missis spopondit fore, ut synodi sententiam etiamsi in se latam cum birreti depo-

T.15. Concil. col. 197. c, 198. a. * Ibi col. 215. a. ante sententiam, sed postea etiam * publicum & solemnem præbuit assensum, antequam Martinus eligeretur, hoc assensu se se quodammodo pontificatu abdicaverit. Quod si hæc omnia is fecit, dum esset in custodia; acta nihilominus dici nequeunt ex metu cadente in constantem virum, quo libertas ejusmodi actis necessaria tollitur: hic enim metus in eum non cadit, qui ex metu id facit, quod jure & juste facere debet. Joannes autem XXIII. ob restituendam Ecclesiæ unitatem & pacem jure naturali ac divino renuntiare debebat Papatui, ut promiserat ac juramento etiam firmaverat. Satis itaque voluntarius ac liber fuit ejus assensus depositioni præstitus, etiamsi ob aliquem metum fuisset elicitus. Multo autem evidentius voluntarius est agnitus, cum liber e custodia Florentiam advolans, ubi erat Martinus V. huic suam cessionem & obsequium declaravit.

De Benedicto XIII. 7 Restabat Petrus de Luna dictus in sua obedientia Benedictus XIII, qui nec cum Gregorio XII. juri suo in pontificatum voluit renuntiare, nec cum Joanne XXIII. concilii sententiæ se se subjicere nec ante nec post sententiam consensit. Omnem nihilominus difficultatem dispellit sententia in ipsum lata tamquam schismaticum & hæreticum, quippe qui sub finem concilii in apertum schisma & in hæresim lapsus, ex ipso schismatis & hæresis crimi-

---

sitione acciperet, eamque, quantum in se fuerit, *confirmaret*, *approbaret*, *& emologaret* (tom. 15. Concil. col. 198. a); se quodammodo submisit synodo, eique in se auctoritatem, qua carebat, impertivit: unde in exordio sententiæ synodus declaratam voluit *ejusdem submissionem spontaneam*. Post depositionem vero ita clare eam sententiam confirmavit, ut pontificatu se abdicasse, quemadmodum in unitatis bonum, nec non ex promissione, ac jurejurando obstringebatur, negari non possit. Quam in rem notanda præsertim hæc ratificationis verba, quæ renuntiationem liberam exprimunt: *Immo eidem Papatui, & juri, si quod in eodem sibi qualitercumque competierat, seu si quod sibi nunc in eodem competebat, pure, simpliciter, & absolute libereque & sponte cedebat & renuntiabat*. T.15. Concil. col. 216. a.

crimine ab Ecclesia separatus, jam a primatu exciderat, & primatu suo vitio ac voluntate spoliatus, Pontifex amplius non erat superior Concilio, sed juri & sententiæ concilii suberat. Id quomodo verissimum sit, explicandum. Cum certum est hominem schismaticum non esse in Ecclesia catholica; tum vero æque indubium est schismaticum ab Ecclesia catholica sejunctum non posse esse caput ejusdem Ecclesiæ, nec verum legitimumque Pontificem primatus jurisdictione præditum, cum nulla sit jurisdictio nisi in unitate Ecclesiæ (6). Schismaticus autem non ille solus est, qui separatur a capite ipsius Ecclesiæ Romano Pontifice, a quo quicumque separatur, ab ipsa Ecclesia catholica illi unita tamquam capiti est pariter separatus; sed ille etiam atque potissimum, qui sit divisus a corpore & unitate Ecclesiæ, & cum catholica Ecclesia nequaquam communicet. Nam, ut docuit Augustinus *De unitate Ecclesiæ* cap. 4. *Quicumque ab ejus* (Christi) *corpore, quod est Ecclesia, ita dissentiunt, ut eorum communio non sit cum TOTO, quacumque diffunditur, sed in aliqua parte separata inveniatur, manifestum est eos non esse in catholica Ecclesia*. Porro Ecclesiæ corpus, quod ob schisma hujus temporis in tres partes, seu (ut vocabant) obedientias fuerat divisum, coaluerat in unum, cum tres illæ obedientiæ per Constantiense concilium ad unitatem venerunt. Id non sub hujus concilii initium factum est; sed tunc cum post coadunatas duas obedientias Joannis XXIII. & Gregorii XII. agentibus cum Sigismundo Rege concilii legatis, ceteri, ac tandem Hispani, qui difficiliores fuerant, ex tertia Benedicti XIII. obedientia accesserunt ad unitatem, exceptis paucissimis huic pertinaciter adhærentibus in Paniscola Hispaniæ angulo, qui proculdubio catholica Ecclesia dici non poterant. Cum ergo post omnium obedientiarum ac totius corporis unionem Benedictus ab illis separatus, sejunctus esset a corpore & unitate Ecclesiæ catholicæ (7); schi-

S smaticus

(6) Vid. Antonin. part. 2. tit. 3. c. 11. §. 7. conclus. 3. ubi Cancellarii Parisiensis sententiam recitat.

(7) Hac in hypothesi Papam posse fieri schismaticum docuit Sylvius in 2.2. S. Thomæ t. 3. q. 39. a. 1. si *Pon-*

ſmaticus vere eſſe cœpit, immo etiam hæreticus manifeſtus, quippe qui Eccleſiam Chriſti inter paucos ſuos partiarios in Paniſcola incluſam crederet, pertinaciſſimeque prætenderet, ita ut legatis a ſynodo miſſis dixerit: *Ibi* (in Conſtantienſi) *non eſt Eccleſia, ſed in Paniſcola eſt vera, inquam, Eccleſia: Et verberando manum ſuam, ad cathedram ſuam dixit: Hic eſt arca Noe*, in qua pauciſſimi erant. De Conſtantienſibus autem, qui ex omnibus obedientiis coaluerant, pronuntiavit: *Ipſi magis ſunt ſchiſmatici, quam ego*. Id Donatiſtarum errorem præfert, quo ad eos paucos in Africæ angulo Donati partem ſequentes veram Eccleſiam redactam putabant, hocque nomine non ſolum ſchiſmatici, ſed hæretici etiam fuere, inficiantes veræ Eccleſiæ prærogativam, ideſt *catholicæ* toto orbe diffuſæ. Hac itaque duplici ſchiſmatis & hæreſis cauſa Benedictus XIII. (ſi verum Pontificem fuiſſe exiſtimes) ipſo facto ſua voluntate primatu & pontificatu exauctoratus, rite ac legitime deponi potuit a Concilio tamquam ſchiſmaticus & hæreticus; quod cum non congrueret Joanni XXIII, in ſententia contra hunc edita declaratum non legitur.

Raynald. t. 26. Conc. col. 1041. 2.

18 Vides interim, quibus modis divina providentia uſa eſt ad abolendum per Conſtantienſem ſynodum pertinaciſſimum ſchiſma, ut ne opus eſſet eamdem ſynodum quicquam juris exercere ad deponendum ſua auctoritate quempiam verum, licet ignotum, actualem Pontificem. Gregorium enim XII, qui probabilius erat verus & legitimus Papa, non depoſuit, cum ſponte ceſſerit. Joannem vero XXIII, ſi verus Pontifex fuiſſe credatur, depoſuit quidem, ſed ex ejus voluntate atque conſenſu, qui ceſſioni æquivalet. Solum Benedictum XIII. poſt adunatas obedientias depoſuit invitum, cum renuens accedere ad unitatem, & Pontificatui cedere, perſiſtens pertinaciſſime in manifeſta ſeparatione a corpore Eccleſiæ catholicæ jam adunatæ, ſe ſe ſchiſmaticum & hæreticum prodidit: ex quo in depoſitionis

---

tifex ſeipſum ſeparet a communione catholicorum Epiſcoporum, aliorumque fidelium, & ſolum communicet cum quibuſdam ſibi adhærentibus. Confer quæ ibidem addit art. 3.

nis sententia ipsum synodus schismatis & hæresis nominibus ab Ecclesia præcisum, & a pontificatu, quem prætendebat, depositum declaravit potius quam deposuit. Necessitas ergo remedii, ex qua generali concilio jus coactivum tribuendum credebatur supra Pontifices in extraordinariis casibus memoratis a Constantiensi, ac præsertim in difficillimo ejus temporis schismate, quo evanuerit, ex hactenus disputatis quisque intelliget.

§. V.

Animadversio de appellationibus a Papa ad Concilium generale.

19 Unam hic animadversionem non prætermittendam existimo. Qui ex necessitate remedii in periculis fidei, vel in scandalis morum aut schismatum, ad generalium conciliorum auctoritatem supra ipsos summos Pontifices propugnandam moventur, velim serio conferant pericula & scandala, quæ ex ipsorum sententia dimanant, eaque non difficilia, nec rara, sed facillima & frequentissima apud eos, qui eamdem sententiam sequuntur. Ex hac enim inter alia non pauca, quæ memorare non vacat, originem ducunt appellationes a sententiis etiam dogmaticis sedis Apostolicæ, seu summorum Pontificum ad generale Concilium. Quæ & quot scandala hisce quoque posterioribus sæculis post receptam a quamplurimis adversariorum sententiam appellationibus ejusmodi universam turbarint Ecclesiam, notissimum est: & utinam hujus scandali turbarumque reliquiæ adhuc non superessent! Neque dicas appellationes non esse passim approbandas nisi in casibus extremis ac necessariis, earumque abusum atque frequentiam esse tollendam. Si enim appellatio a Papa ad concilium œcumenicum tamquam ad superiorem auctoritatem per se legitima est; quis cohibere poterit appellantes præsertim in materiis dogmaticis, quin suum casum extremum ac necessarium prætendant?

 Nonne

Nonne inter caufas & cafus maxime neceffarios illi potiffimum cenfentur, qui ad fidei doctrinam pertinent? Data autem adverfariis hac libertate, quonam evadet unitas fidei cum Romanæ fedis fide jure primatus neceffaria, uti antecedenti opere demonftratum arbitror? Cum itaque hæc pericula & fcandala majora & frequentiora fint, quam illa fchifmatum ob incerti juris Pontifices; ratio autem dictet inter duo pericula & mala, quæ fimul nequeant vitari, illud potius cavendum, quod majus eft atque frequentius; quis non intelligat fcandalorum & periculorum nomine non approbandam, fed omnino rejiciendam adverfariorum fententiam de jure Conciliorum generalium in Romanos Pontifices, eamque potius amplectendam, quæ Pontificiam auctoritatem fupra ipfa generalia Concilia ita explicat ftatuitque, ut cum antiquitate plane concordet, quæque cum vi ac ratione primatus concinens, unitati totius Ecclefiæ confervandæ præfertim in fide, turbulentiffimifque diffenfionibus & fcandalis impediendis eft maxime neceffaria?

20 Hac in re vellem adverfarios catholicos legere Joannis Ludovici Moshemii celebris inter recentiores heterodoxos fcriptoris differtationem, *De Gallorum appellationibus ad Concilium univerfæ Ecclefiæ, unitatem Ecclefiæ fpectabilem tollentibus*; hanc enim eorum fententiam non cohærere probat cum illis principiis, quibus ex primatu divini juris Romanam fedem feu Romanos Pontifices totius Ecclefiæ & catholicæ unitatis centrum profitentur. Sed nos hifce fubfidiis non indigemus. Quæ in præmiffo libro *De vi & ratione primatus* differuimus pro ftatuendo Pontificii primatus jure ac vi cogente ad unitatem communionis, & potiffimum fidei univerfam Ecclefiam, & vi quidem cum infallibilitate cunjuncta in definitionibus dogmaticis, omne prorfus appellationum jus præfertim a definitionibus fidei palam excludunt. Quæ autem in hoc opere attulimus circa Pontificum & conciliorum generalium auctoritatem, fatis fuperque conftituiffe videntur, Concilia quantumvis generalia, feu Epifcopos in Conciliis generalibus convocatos collective fumptos ita fubeffe jurifdictioni fummorum Pontificum, ut ad ipfa concilia quafi ad fuperius tribunal deferri nequeat proprie dicta appellatio.

T. 1. Differt. Eccl. Altonave 1732.

CA-

CAPUT X.

Principia & summa totius ratiocinii, quo generalibus conciliis negandum est jus supra Romanos Pontifices.

1 QUID autem hac in disputatione immorer pluribus, si paucis vis omnis eorum, quæ diximus, restringi queat? Quæstio, de qua in præsentiarum egimus, utrum generale concilium jus habeat coactivum in Papam; cum generalis concilii natura non solos Episcopos, sed & ipsum Papam tamquam Ecclesiæ catholicæ & generalis concilii caput complectatur, ejusque suffragium cum suffragiis Episcoporum consentiens præsumat; contradictionem quamdam involvere non paucis visa est: in eum enim, qui decretis condendis sua voluntate assentitur, jus coactivum non cadit. Si autem a Papa separentur Episcopi, & his decernentibus separatim a capite seu contra ipsum caput, jus coactivum in Papam tribuendum credatur (quæ esse videtur adversariorum sententia), id alio nomine repugnat; eo quod Episcopi quicumque, & quocumque numero coacti in synodo, & separati a capite, generale concilium non sint, nec in ipsum caput superiorem suum coactivam & proprie dictam jurisdictionem obtineant. Ut autem quod in hanc thesim statuendam multis disserui, unico veluti obtutu percipiatur, fortiusque animo inhæreat, totius ratiocinationis summa ad quatuor certa principia revocare juverit. Vid. sup. c. 6.

2 Primum principium. *Certum est Papam ratione primatus ea jurisdictione potiri, qua jure divino superior est tota Ecclesia etiam collective sumpta, & quocumque etiam generali concilio, seu quibuscumque Episcopis etiam collectis una cum capite in generali concilio, quod universalem Ecclesiam repræsentat.*

Id

Id manifestum est ex constitutis in singulari libro *De vi & ratione primatus*, quo Christus Petrum cum peculiari jurisdictione primatus propria * omnibus Apostolis totique Ecclesiæ præposuit, & in Petro æque præposuit toti Ecclesiæ & cunctis Episcopis Apostolorum successoribus ejus successores Romanos Pontifices, ut ejusdem Ecclesiæ unitatem contineant atque tueantur. Non possent autem hunc finem effectumque obtinere, nisi præditi essent jure coactivo in omnes; cum ipsa unitas non ex singulis tantum distributive acceptis, sed ex omnibus in unum coactis, seu collective sumptis coeat. Hoc quoque jus in omnes collective, quod fluit ex natura seu ratione primatus, confirmavimus pluribus hoc ipso in opere cap. 4 §. 3. Qui porro jus habet coactivum in omnes etiam Episcopos universalis Ecclesiæ sumptos collective, is proculdubio jus habere debet in eosdem, licet in generali frequentissimo concilio ex universa Ecclesia convocatos, qui majori privilegio gaudere nequeunt, quam ipsa universalis Ecclesia. Qui vero jus habet coactivum in aliquem, ejus superior est: ac idcirco omnes Episcopi etiamsi collecti in generali synodo, in quos Romanus Pontifex jus habet, ipsum superiorem suum agnoscant necesse est; idemque superior pariter est generalibus synodis & Episcopis, qui in ipsis conveniunt.

* Vid. not. 3. in c. 1. §. 3.

3 Secundum principium. *Certum quoque est nulli inferiori competere jus coactivum in superiorem suum, nisi hoc jus inferiori certis documentis probetur ab eo collatum, qui eidem superiori jurisdictione præsit.*

Hujus principii prima pars cum sit manifesta ex ipso naturali jure, quod a nemine in dubium vocari poterit, ampliori confirmatione non indiget.

Altera vero pars, qua dicitur inferiori jus in superiorem suum conferri posse ab eo, qui ipsi superiori jurisdictione præstet, liquet ex ratione ipsa naturali, quæ dictat hoc casu inferiorem utentem jure sibi tradito ab eo, qui in superiorem suum jurisdictione potitur, non inferioris, sed superioris delegantis personam gerere, & hoc jure in eumdem posse legitime agere. Praxis etiam communis ejusmodi delegationum idem confirmat.

Tertia pars, qua hoc jus inferiori collatum diximus

esse

esse probandum *documentis* sive rationibus *certis*, evidens est: alias enim certum superioris jus, quo eximitur a jurisdictione inferiorum, in ipsos inferiores exeri ab eo legitime poterit, omneque jus inferiorum in superiorem inane, irritum, & commentitium præferet.

4 Tertium principium. *Cum ex dictis certum sit summum Pontificem esse superiorem, & jus superioris habere in totam Ecclesiam, & in ipsa generalia concilia; solus autem Deus ipsius summi Pontificis superior sit; nec Ecclesia, nec universale concilium, seu nec Episcopi ex tota Ecclesia in generali concilio adunati, quos Papa inferiores vidimus jure divino, poterunt in hunc superiorem suum jurisdictionem exercere, nisi hæc jurisdictio ipsis a Deo tributa certis documentis probetur.*

Si Ecclesia & Episcopi omnes etiam collecti in synodo œcumenica subjecti sunt jurisdictioni summorum Pontificum; sequitur hos in spiritualibus soli Deo subesse, ut plenius cognoscetur ex constitutis cap. 5. Nemini vero, qui Papa inferior sit, posse afferi jus in ipsum, nisi hoc jus cuipiam a Deo tributum *certis documentis probetur*, liquet ex parte tertia principii præcedentis: neque enim jus in superiorem, quod inferiori non competit ex ipsa ratione naturali, præsumi potest collatum a Deo naturalis legis auctore, nisi argumenta, quæ hanc divinam institutionem & delegationem quamdam adstruant, sint evidentia & penitus certa; cum præsertim agatur de jure in Papam quoque, si opus sit, deponendum, quod potestatem requirit auferendi ab eo primatus, qui non ab Ecclesia, nec a Concilio, sed a Deo immediate collatus summo Pontifici, nonnisi auctore ipso Deo auferri potest. Vide c. 9. n. 4. & 11.

5 Quartum principium. *Ut jurisdictio in Papam inferiori, cui per se non competit, a Deo collata certo aliquo monumento probaretur; afferendum esset aliquod exploratum testimonium vel sacræ Scripturæ, vel traditionis sanctorum Patrum, vel aliqua generalis Concilii aut summorum Pontificum definitio, ex quibus fontibus erui potest institutio aut delegatio divina.* Si nihil ex his proferatur, non erit certa institutio aut delegatio divina, seu certum non erit Deum eam potestatem supra Pontificem superiorem

rem suum tribuisse Ecclesiæ, vel generali Concilio: ac propterea jus certum Pontificis semper prævalebit ex certo Pontificio primatu, quo jus in omnes collective certissimum obtinet.

6 Numquid vero ex recensitis certisque divinæ institutionis fontibus aliquid exploratam certumque adversarii protulerint, vidimus. Loca sacræ Scripturæ ac traditionis Patrum pro primatu Pontificio in universam Ecclesiam & pro jure cogendi omnes collective nostræ sententiæ favent: pro statuendo autem jure concilii generalis supra Papam nec (1) ex Scripturis, nec ex traditione quicquam ab adversariis ingestum apparuit, quod ad rem certo conficiendam pertineat. Pauci quidam textus, qui Papam inferiorum judicio subjiciunt sub ea conditione, si erret in fide, cum non adstruant jurisdictionem in Papam, nisi ob hæresis crimen desciverit ab Ecclesia, & primatu sua voluntate

(1) Quidam pro statuendo ex Scripturis generalis Concilii jure supra Pontificem nimium abutuntur illis Christi verbis ad Petrum Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus* &c. *Dic Ecclesiæ*; ac si Christus *Ecclesiæ* nomine generale concilium universam Ecclesiam repræsentans designaverit tamquam tribunal, ad quod causæ Pontificum, quæ in quæstionem veniant, deferendæ sint. At casus, de quo eo loco agitur, non erat de peccato Petri, sed de fratris crimine, qui Petrum offendisset, & bis correctus primum a Petro *inter te & ipsum solum*, dein iterum adhibitis testibus noluisset resipiscere. Num si Papa sine fructu aliquem corrigat, qui ipsum offendit, convocandum erit generale concilium, ut juridica in eum feratur sententia, nec sufficiet cujusque Ecclesiastici superioris judicium, qui potestate clavium prædius sit? Certe eo testimonio *Ecclesiæ* nomine *præpositos Ecclesiæ* generatim significatos S. Joannes Chrysostomus docuit, & Ecclesiæ praxis confirmat, ut notavi c. 1. n. 3. Cur autem ejusmodi judicium alicui ecclesiæ præposito sit committendum potius, quam ipsi summo Pontifici, si a quopiam offendatur, ratio in promptu est: quia nemo etsi supremæ potestatis in propria causa haberi solet idoneus judex, qui omni affectu ac præjudicio careat, nec in suspicionem aliquam veniat.

tate ſpoliatus, Pontifex amplius non ſit; nihil adverſariorum ſententiæ proſunt. Concilii quoque VI. œcumenici anathema in Honorium poſt ejus mortem quam ſit a quæſtione alienum patet ex animadverſionibus propoſitis cap.5. n. 5. Ad rem proprius pertinere videntur decreta Conſtantienſia, & facta depoſitionum in conciliis Piſano & Conſtantienſi. At nihil in his *certæ auctoritatis* reperiri, ex quo divina inſtitutio & delegatio juriſdictionis in Papam concilii Patribus licet ipſo Papa inferioribus collatæ *certo* deduci queat, pluribus capitibus conſtitutum fuit. Decreta nimirum Conſtantienſia ſeſſionum IV. & V. de poteſtate ſynodorum ſupra Papam certa auctoritate carent, cum ex defectu confirmationis Apoſtolicæ œcumenici concilii vim non habeant, neque edita fuerint tamquam dogma fidei, ſed veluti conſtitutio ſynodalis ex opinione, quæ in illis circumſtantiis probabilior viſa eſt, aliis aliter etiam in Conſtantienſi, & multo pluribus poſtea libere & licite opinantibus, qui ab ipſis adverſariis hæretici habiti non ſunt, nec vel hodie habentur. Facta depoſitionum in Piſano cur nihil contrariæ ſententiæ proſint, ſed potius obſint, intelliges ex cap. *6.* Depoſitio autem Joannis XXIII. in Conſtantienſi facta cum aſſenſu ejuſdem, qui & ante & poſt eidem voluntarie ceſſit, ad jus coactivum concilii referri nequit. Depoſitio Benedicti XIII. qui jam deſertus etiam a ſuis, & ab univerſali Eccleſia ex omnibus obedientiis in Conſtantienſi adunatis ſeparatus, a pontificatu, ſi quem obtinuiſſet, tamquam hæreticus & ſchiſmaticus exciderat, in actualem verum Pontificem lata nec fuit, nec dici poteſt.

7 Deficientibus autem quibuslibet *certæ* divinæ inſtitutionis aut delegationis documentis, quæ ad probandum *certum* Epiſcopis in generali concilio adunatis jus a Deo tributum in Papam ſuperiorem ſuum eſſet penitus neceſſaria, quid pro adverſariorum ſententia reſtat niſi ratio ducta ex ſola neceſſitate remedii potiſſimum in caſu pertinaciſſimi ſchiſmatis? Hæc vero ratio, etſi novæ opinioni inducendæ, geſtiſque Piſanis & Conſtantienſibus cauſam dedit; cum tamen divinam inſtitutionem vel delegationem noſtro propoſito neceſſariam non probet: nihil conferre poteſt ad convellendum certum jus Pontificii primatus ſu-

per Episcopos omnes etiam collective sumptos, qui semper fuerunt, & sunt summis Pontificibus inferiores, ac ex naturali ratione jus nullum in superiorem suum poterunt exercere, nisi certa, quæ hactenus desideratur, divina institutio aut delegatio aliunde probetur. Esto igitur nihil utrinque certi dogmatis suppetat, & omnia hinc & hinc in libera opinione versentur; adeo ut sicuti adversarios, qui Pisanis & Constantiensibus gestis nituntur, nulla censura perstringendos putemus, ita & ipsi nos prædictis gestis multa opponentes neque hæreticos neque schismaticos habeant, sed cum Bossueto æquissime expetant, ut iisdem gestis nihil cogentibus, pacifice utrinque disputetur, quo pateat, * utri validioribus, purioribus, lucidioribus documentis fulciantur. Quis conditionem adeo æquam recuset? Si autem sepositis præjudiciis expendantur diligenter, quæ tum ab adversariis, tum a me hactenus fuerunt producta; quis Theologice recteque ratiocinans non videat, eorum opinionem tam feræ originis, & auctoritatis tam recentioris, nulloque certo divinæ institutionis aut delegationis documento munitam præferri non posse sententiæ, quæ divino primatus jure in omnes collective totaque antiquitate suffulta, sola inter catholicos tredecim prioribus sæculis viguit?

* Dissert. prævia Defens. c. 97.

F I N I S.

VINDICIÆ
AUCTORITATIS PONTIFICIÆ

contra opus

JUSTINI FEBRONII

inscriptum

De statu Ecclesiæ & de legitima potestate Romani Pontificis.

VINDICIÆ

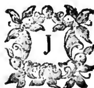
PRIMATUS ET AUCTORITATIS PONTIFICIÆ

contra opus

JUSTINI FEBRONII

De statu Ecclesiæ et de legitima Potestate Romani Pontificis.

PRÆFATIO.

1 Ustini Febronii consilium de restituenda Ecclesiastica disciplina, & de Ecclesiasticorum moribus ad sacrorum Canonum normam reformandis, quod ille potissimum præfert & ingerit in opere ante paucos annos vulgato, & pluribus mox editionibus repetito, ac ubique disseminato, cui præfixit titulum, *De statu Ecclesiæ, & de legitima potestate Romani Pontificis*, quis non maxime laudaret probaretque, si in id consequendum iis principiis mediisque usus esset, quæ Ecclesiasticorum quidem vitia, abusus, & corruptelas impeterent, ac genuinam cer-

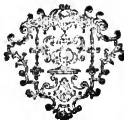
certamque Romanorum Pontificum auctoritatem divini juris primatui competentem sartam tectam servassent? Verum principia & media eo in opere ingesta eamdem auctoritatem non solum ex proposito adoriuntur, sed ita etiam extenuant arctisque limitibus constringunt, ut Auctor peculiaris ac præcipuæ jurisdictionis primatum ex catholico dogmate concedendum, ad primatum meri fere ordinis & honoris revocare videatur, vel saltem eam ipsius primatus præcipuam & propriam vim ac potestatem, quam summis Pontificibus in unitatem ac ædificationem Ecclesiæ Christus attribuit, non modo non approbet, nec vindicet, sed potius infirmet, deprimatque, & specioso reformationis procurandæ nomine, commune catholicæ unitatis centrum, quod idem Auctor in Romanæ sedis Pontificibus collocatum, & a catholicis omnino propugnandum verbis fatetur, re ipsa jurisdictione ad eum finem consequendum idonea ac necessaria penitus spoliet, & contemptui exponat. Quid enim nisi magnum Apostolicæ auctoritatis contemptum injicere potest opus, quod iisdem Pontificibus impotentissimum dominatum a Christi institutione alienum, alienorumque jurium perturbationem occupationemque injustissimam suppositiriarum decretalium præsidio inductam appingens, omnes Episcopos, Metropolitas omnes, ipsasque potestates sæculi ad eorum facultates intra angustiores limites coercendas excitat, etiam (si opus sit) subtractione obedientiæ, metumque ipsum censurarum excutere nititur? Quis veritatis & justitiæ amator hæc æquo animo ferat atque dissimulet?

2 Ego sane, qui duobus præcedentibus operibus Pontificii primatus vim, rationem, & potestatem divina insititu-

ſtitutione conſtitutam explicare & comprobare ſtudui, ejuſdem *Vindicias* contra Febronianum ſyſtema præterire non potui. Id autem ut brevius, quoad fieri poſſit, expediam, duo in Febronii opere ſunt diſtinguenda, unum quoad poteſtatem ſummis Pontificibus tributam in materia fidei : alterum quoad poteſtatem ipſis conceſſam in negotio diſciplinæ. Quæ ille paucis tangit quoad poteſtatem Pontificiam in definiendis controverſiis fidei, de qua fuſius diſſerui in primo opere *De vi & ratione primatus* &c. hic paucioribus indigent, eaque primo capite comprehendentur. Cum vero pleraque ab eo latiſſime diſputata circa diſciplinam verſentur, adeo ut non male ſcriptum fuerit in monito editioni anni 1764. in duos tomos diſtinctæ (qua utemur) præfixo, *Totum diſciplinæ negotium eſt ;* plura in hoc argumento, de quo in opere hiſce *Vindiciis* præmiſſo non pauca ſtatuimus, ad refutanda Febroniana molimina, aliis atque aliis capitibus expendenda ac ſtatuenda erunt. Quæ porro utroque in themate, fidei ſcilicet ac diſciplinæ, differentur ; cum principia in duobus præcedentibus operibus conſtituta præſumunt, tum vero lectorem iiſdem principiis & operibus probe inſtructum requirunt ; ac propterea eadem opera identidem allegata invenientur. Ne autem frequenti ipſorum allegatione integrum cujuſque titulum ſemper cogamur ad nauſeam repetere, primum opus inſcriptum *De vi & ratione primatus* &c. his notis *De vi primatus*, aut *De primatu* allegabo : opus vero alterum hiſce vindiciis præmiſſum : *De poteſtate Eccleſiaſtica Romanorum Pontificum & Conciliorum generalim ;* his brevioribus notis *De poteſtate Eccleſiaſtica* indicabo.

3 Non

3 Non ignoro expectare nonnullos, ut in confutando Febroniano opere duo quoque alia vel tria opera excutiam novissime edita vel etiam recusa, quæ non absimiliter Pontificiam auctoritatem oppugnant. Sed cum omnium principia eadem fere sint, ac illa, quibus Febronius est usus; hæc confutatio principiorum Febronii duobus indicatis operibus suffulta, erit quoad substantiam aliorum ejusdem generis operum confutatio: nec distinctam singulorum impugnationem desiderare quispiam poterit, nisi qui in singulis excutiendis eadem absque necessitate repetenda arbitretur.

VIN-

VINDICIÆ
AUCTORITATIS PONTIFICIÆ
Contra opus JUSTINI FEBRONII.

CAPUT I.

Quantum Febronius detrahat legitimæ potestati Pontificiæ in decidendis controversiis fidei.

1 CUM in bonum Ecclesiæ ad impedienda schismata, & ad custodiendam in ea unitatem fidei & communionis ipsi Ecclesiæ maxime necessariam, Christus Dominus unum ex Apostolis, idest S. Petrum, prætulerit ceteris non mera prerogativa honoris & ordinis, sed cum peculiari jurisdictione, ut in eo tamquam in unitatis centro unitas custodiretur Ecclesiæ; quantumcumque ceteri Apostoli in aliis Apostolatus facultatibus pares essent Petro; in jurisdictione tamen, seu vi coactiva in omnes ad conservandam secum utramque fidei & communionis unitatem suberant Petro, ita ut in eadem cum ipso fide omnes deberent convenire, nec a communione ejus unquam recedere sive desciscere. Nihil quidem scissuræ vel in fidei vel in communionis unitate cum Petro timendum erat ab Apostolis, qui Spiritu Sancto veritatis & caritatis Spiritu afflati agebantur. At in Episcopis Apostolorum successoribus, qui non æque ac Apostoli erant Sancto Spiritu confirmati, timeri poterant dissensiones & scissuræ, ex quibus fidei vel communionis unitas præjudicium sentiret: ac propterea S. Petri primatus, qui in bonum unitatis debebat esse perpetuus, & ad Romanos Pontifices S. Petri successores transire, eadem peculiari jurisdictione seu vi coactiva præditus esse debebat in successoribus ipsius, ut omnes etiam Episcopos in utraque unitate perpetuo contineret. Mera repræ-

De vi & rat. primat. c. 11. n. 53. & alibi.

ſentatio, merus typus unitatis in hunc finem non ſufficiebat, nec merus primatus honoris & ordinis, qui ſine coactivo ejuſmodi jure ad finem in inſtitutione primatus a Chriſto ſibi propoſitum fuiſſet ineptus. Hoc jus coactivum omnium Chriſtianorum ad unitatem non ſolum communionis, ſed potiſſimum fidei, quæ eſt unitas Eccleſiæ potior, Romanis Pontificibus aſſerendum ex Scripturis, ac perpetua Eccleſiæ traditione late conſtitutum invenies in libro *De vi & ratione primatus* cap. 12. & 13. ubi etiam quæ obiici ſolent diluimus.

Febronius verbis aliquatenus cum vera doctrina convenit, re diſcrepat.

2 Juſtinus Febronius, dum in Romanis Pontificibus eorumque primatu centrum unitatis a Chriſto collocatum agnoſcit, ipſumque in Eccleſia neceſſarium, ac omnino conſervandum & a catholicis vindicandum fatetur; juraque ipſius in unitatis bonum eſſentialia in dubium adduci non poſſe affirmat; nobiſcum aliquatenus convenire videri poteſt. At dum ipſa jura, ſeu facultates ex primatu Romanis Antiſtibus competentes recenſendas ſuſcipit; ad prærogativas meri ordinis & honoris fere omnia pertinent: & ſi quæ aliquid juris coactivi, ſeu juriſdictionis præſeferunt, non ſunt ejus generis, quæ per ſe in conſervandam unitatem potiſſimum fidei cogant, quales ex ratione ac fine principali inſtituendi primatus, nec non ex Scriptura & traditione eſſe deberent. Dum S. Petrum fuiſſe vult in Apoſtolorum collegio tamquam præſidem in Senatu, *qui Senatorum ſententias rogat, non cogit, uno ſuo arbitrio nihil decidit;* vim coactivam & primatum veræ juriſdictionis in geſtis conciliaribus S. Petro apertiſſime adimit; eodemque recidunt illa, quibus expendens titulos *capitis & Principis Apoſtolorum* ipſi attributos a Patribus, ſubdit: *Inde deferebatur ei primatus honor, ejus ſententiæ multum tribuebatur, nullaque cauſa majoris momenti ſine ejus participatione definiebatur..... Ipſe in conventibus proponebat materiam, de qua deliberandum erat: ipſe, cum id opportunum eſſet, levabat vocem ſuam, & omnium loco ac nomine loquebatur:* quæ prerogativam meri ordinis & honoris nequaquam excedunt, ſubiicit quidem ſtatim: *Verum inter hujuſmodi directorii fines jura primatus non ſubſiſtunt. Exigit amplius aliquid conſervatio unitatis in Eccleſia non ſemper in conciliis congregata.* Si hæ ultimæ voces, *non ſem-*

cap. 2. §. 4. *tom.* 1. *edit. quintæ pag.* 31.

ſemper in conciliis congregata, eo ſenſu additæ fuiſſent, ut innueretur poteſtas conciliorum præſertim generalium, quibus vel per ſe vel per legatos præſit Summus Pontifex, quibuſque jus definiendi controverſias fidei, & vis cogendi ad fidei unitatem ab omnibus catholicis conceditur, nihil eſſet repugnandum. Verum Febronius alia mente hæc addidit, ut ſcilicet indicaret, quod * poſtea palam declaravit, definitiones fidei extra generale concilium a ſolo Pontifice editas, etſi is *præcipuas habeat in judicando partes*, non tamen conſtituere ultimum judicium, nec eſſe omnino irrefragabiles, ſeu infallibiles, eiſque ſingulas privatim Eccleſias ſingularem reverentiam debere præſtare, adeo ut *proviſorie* illis obſequendum ſit, *ſaltem ad non dogmatizandum contrarium*, *quamdiu Eccleſia non reclamat*. Hæc ſumpſit ex Gerſone, atque ex aliorum adverſariorum ſententia, qua infallibilitatis prærogativam in definiendis fidei controverſiis Romano primatui tributam negantes, vim omnino coactivam & abſolutam ad præſtandam definitionibus Apoſtolicis fidei unitatem penitus inficiantur. Velim Febronium in mentem revocare illud principium, quod veluti omnino certum ſtatuit: *Cum genuinum fundamentum ejuſdem primatus in bono unitatis Eccleſiæ ſupra* §. 2. *invenerimus; hinc pro principio ſtatuemus: OMNIA ILLA ET SOLA ESSE PRIMOGENIA ET ESSENTIALIA JURA PRIMATUS, SINE QUIBUS UNITAS NON POTEST SERVARI.* Nonne vis ad unitatem omnino cogens & abſoluta ita neceſſaria eſt, ut ſine ea unitas contineri & vindicari penitus nequeat? Nonne hæc vis coactiva eſſe debet non tam in ſingulos, quam in omnes Chriſtianos, cum ex omnium concordia in eadem fide unitas catholicæ formetur Eccleſiæ? Num ſine vi coactiva omnium Chriſtianorum ad fidei unitatem in inſtituendo primatu præcipue intentam a Chriſto, ſervari poſſet in Eccleſia unitas ejuſdem fidei decreto mere *proviſorio*, contra quod etſi nemini liceat reclamare, quamdiu non reclamat Eccleſia, licere tamen credatur ab eo diſſentire? Semper Eccleſiam, & Eccleſiæ filios non proviſoria tantum, ſed peremptoria habuiſſe Apoſtolicæ Sedis circa fidem judicia, quibus cauſſa finita eſſet, & obedientia non mere externa, quæ ſolam contradictionem externam vetet,

* *Ib. n.* 4.

cap. 1. §. 4. *pag.* 30.

ſed & interna, quæ unitatem fidei conſtituit, ab omnibus deberetur, eaque idcirco infallibilitatis privilegio ex Chriſti promiſſis & Patrum traditione donata in libro *De vi & ratione primatus* multis probatum, ſeu potius demonſtratum videtur.

3 Si uſum & obſervantiam priſcorum ſæculorum, ad quam Febronius identidem provocat, velit conſulere, ne unum quidem factum aut textum inveniet, quo catholici licitum putarint dubitare de aliqua proprie dicta definitione Sedis Apoſtolicæ. *De aliqua*, inquam, *proprie dicta definitione* fidei, cujus naturam eodem libro explicavi; neque enim de aliis Romanorum Pontificum decretis, aut ſententiis, ſcriptis, aut dictis a definitione dogmatica alienis idipſum dicendum aut intelligendum eſt. Novum examen, quod aliquando habitum fuit in generalibus conciliis poſt definitiones Apoſtolicas, nihil officere vidimus; cum non idcirco habitum fuerit, ac ſi de illis liceret ambigere ante judicium & approbationem concilii œcumenici, ſed ut dubitantes docerentur, vel errantium contumacia evidentius pateret omnibus, ne ſimplicibus & minus cautis fucum faceret. Febronius hæc & his ſimilia opponit, quæ ex adverſariorum libris in indicato opere accuratius expoſita, & rejecta pluribus, hic repetenda non ſunt. Cum vero ipſe nihil in hac parte addat, quod ab aliis adverſariis non abſimiliter oppoſitum, ibidem confutatum invenietur, nihil nunc addendum exiſtimarem; niſi unum quiddam ſupra ceteros contrariæ nobis ſententiæ patronos Febronius adjecerit, quod cum deteriorem ipſius, quam aliorum ſententiam efficiat, abſque aliqua peculiari animadverſione prætereundum non judico.

Cur novum examen aliquando concilium poſt definitionem Apoſtolicam.

4 Ceteri adverſarii, qui ſolum quidem judicium Sedis Apoſtolicæ ad finiendam fidei controverſiam non ſufficere autumant, ne hinc unitati fidei a Chriſto male proviſum dicatur, ſi expectanda eſſet concilii generalis ſententia, quæ idem Apoſtolicum judicium confirmans, cauſam finiret; ſufficere, ſemperque ſufficiens fuiſſe ajunt, ſi definitionibus Summorum Pontificum accedat Epiſcoporum Eccleſiæ etiam diſperſæ vel expreſſus vel tacitus ſaltem conſenſus. Hæc ipſa conditio conſenſus Eccleſiæ ſive adunatæ in generali ſynodo, ſive diſperſæ, quam perperam ad vim

Deterior Febronii quam aliorum adverſariorum ſententia.

coa-

coactivam earumdem definitionum infirmandam ab adversariis requiratur, ibidem probavimus cap. 14. n. 29. & sequentibus. Febronius autem hac ipsa conditione consensus saltem taciti nequaquam contentus, ad *ultimatum* & *conclusum*, ut ait, atque infallibile judicium in materia fidei exigit expressam & concinentem generalis concilii sententiam, qua solum fidei definitiones peremptorias esse comminiscitur. Hac in hypothesi cum concilia œcumenica rarissima sint, & hoc præsertim tempore multis de causis eorum convocatio sit difficillima, ac fere impossibilis, quam male Christus prospexisset unitati fidei institutione primatus, si post Apostolicam definitionem ad peremptorium judicium, a quo nemo catholicus posset legitime diffidere, expectandum esset generale Concilium? Quomodo id cohæreat cum illis ejusdem Febronii verbis, quibus ex antiquorum sæculorum historia * cum Augustino fatetur, *raras fuisse hæreses adeo pertinaces, ut ad eas profligandas opus fuerit congregatione generalis concilii*, nemo facile intelliget. Semper enim ex Febroniano principio necessaria fuisset generalis synodi congregatio, siquidem aliud quodcumque judicium a Pontifice editum, & receptum aut præventum a particularibus conciliis, approbatumque Episcoporum totius Ecclesiæ consensu, numquam fuisset ultimatum & infallibile, cui hæretici non possent resistere, & reponere se nondum certos hæreticos esse, nec a corpore Ecclesiæ præcisos, quamdiu a generali concilio ultimum & infallibile judicium non prodeat. Id porro in Febronio tanto incohærentius videbitur, si animadvertas eam Augustini sententiam, qua necessarium fuisse negavit ad profligandas hæreses generale concilium, ab ipso Febronio ibidem explicari de hæresibus olim damnatis in particularibus synodis, hac ratione addita: *Ea etenim semper fuit Ecclesiarum inter se societas & concordia, canonumque & definitæ doctrinæ apud omnes auctoritas & religio tanta, ut quod Synodo aliqua constitutum uspiam esset, idem aliæ Ecclesiæ sibi pro re nata imitandum & pariter statuendum ducerent, sive expressa consensione, SIVE TACITA APPROBATIONE*. Num obi agitur de definitionibus particularium synodorum, ad peremptoriam istarum vim, quæ conciliorum generalium necessitatem excluderet, sufficere credidit.

cap. 6. §. 8. n. 1.

* ibid. n. 4. §. 209.

dit non tam *expressus*, quam *tacitus* Ecclesiæ dispersæ consensus, quem agens de definitionibus Pontificiis insufficientem declaravit, nisi expresso generalis concilii decreto probaretur?

Quædam Febronii sententiæ num omnino cohæreant.

5 Aliud vero minus cohærens in ejusdem Febronii opere detexisse mihi videor. Hactenus consensum Ecclesiæ dispersæ Apostolicis definitionibus additu·· ad finiendas controversias fidei per se minus aptum indicavit, dum judicium seu consensum œcumenici concilii requisivit. Num vero ipsius œcumenici concilii auctoritatem per se sufficere credidit sine ullo Ecclesiæ dispersæ consensu? Nihil minus: siquidem ipsas generales synodos legitime convocatas, earumque definitiones legitime editas ad fidei unitatem non absolute, sed conditionate tantummodo cogere affirmat: *Si nempe Patres legitime convocati in eo* (concilio) *ita se gesserint, ut dici debeant repræsentare totam Ecclesiam: quod an ita de facto sit, declarat agnitio, seu RECEPTIO ECCLESIÆ*. Ex sola igitur conciliorum generalium definitione non oritur absoluta vis coactiva ad unitatem, sed subsequens Ecclesiæ *receptio*, seu consensus præterea necessarius est, ut declaretur num Patres, qui definitivum judicium tulerunt, legitime convocati ita se gesserint, ut dici debeant repræsentare totam Ecclesiam. Ita Ecclesiæ dispersæ consensus Apostolicis definitionibus additus vi caret plane coactiva & peremptoria, quæ judicium ultimum pariat, nisi accedat judicium Ecclesiæ in generali synodo adunatæ consentiens; simulque judicium Ecclesiæ in generali concilio adunatæ consentiens eam vim non obtinet, nisi subsequenti Ecclesiæ dispersæ consensu ipsum concilium legitimum & legitime se gessisse dignoscatur: quæ quomodo apte conveniant, Febronius viderit. Quanto cohærentius alii ex adversariis utrinque vim peremptoriam deducunt ex consensu Ecclesiæ sive dispersæ, sive adunatæ in generali concilio, cum non minorem auctoritatem habeat Ecclesia dispersa, quam coacta in concilio œcumenico, quod ipsam Ecclesiam dispersam repræsentat?

Ibid. n. 13. pag. 212.

6 Verius autem Romanæ auctoritatis vindices Apostolicis definitionibus absolutam coactivam ac peremptoriam vim tribuunt ratione primatus, ut ne ad hanc vim exerendam assensu Ecclesiæ sive dispersæ, sive in œcumenica synodo

ſynodo adunatæ indigeant: nec ipſorum conciliorum generalium definitiones eadem vi carere inficiantur, dummodo ipſis acceſſerit Sedis Apoſtolicæ aſſenſus ſeu confirmatio: qua de re vide quæ attuli libro præcedenti, *De poteſtate Eccleſiaſtica Papæ & conciliorum generalium* cap. 2. §. 2. Febronius, qui hujus aſſenſus aut confirmationis Apoſtolicæ neceſſitatem negat, & merum præſidendi, proponendi, & exequendi officium Summis Pontificibus vindicat (quæ meri ordinis & exequutionis ſunt munera): haud video quodnam jus præcipuum in materia fidei primatus proprium ſtatuat, quo præcipuæ juriſdictionis, non autem meri honoris & ordinis primatus conſtituatur. Quodſi ex dicendis poſtea nihil quoque peculiaris coactivi juris primatui afferat in materiis diſciplinæ; ſed jus meræ inſpectionis, directorii, exequutionis canonum, coercitionis delinquentium, & ſimilia, quæ ad honorem & ordinem potius, quam ad peculiarem juriſdictionem primatui competentia referuntur; multo magis patebit ipſum tum in fide, tum in diſciplina eum tantum primatum reipſa admittere, qui vel meri honoris & ordinis eſt, vel ad merum ordinis & honoris primatum quam proxime accedens, ejus veræ & præcipuæ juriſdictionis, quam Chriſtus in unitatis bonum primatui attribuit, eſt penitus expers.

Febronius primatum meri ordinis videtur admittere.

C A-

CAPUT II.

Quænam poteſtas Romano Pontifici competat in materia diſciplinæ, & quantum ei Febronianum ſyſtema detrahat.

Diſtinctio inter materiam fidei & diſciplinæ.

1 CUM materia fidei comprehendat non tam illa quæ a poſitivo divino jure pendent, quam illa quæ naturali juri a Deo præſcripto innituntur; ſicut jus divinum & naturale immutabilia ſunt; ita immutabilia ſunt pariter, quæ iiſdem juribus præcipiuntur, vel prohibentur. Quæ vero nec naturali, nec divino jure ſunt vetita vel præſcripta, ſed Eccleſiaſticæ diſpoſitioni a Deo fuerunt relicta, ſi ab Eccleſiaſtica poteſtate præcipiantur vel interdicantur, conſtituunt materiam diſciplinæ, quæ pro Eccleſiæ poteſtate ita variare & mutari poteſt, ut pro varietate circumſtantiarum nunc licere poſſit, quod prius erat interdictum; nunc autem quod prius erat licitum, ſuperveniente Eccleſiaſtica prohibitione, illicitum fiat. Hinc leges Eccleſiaſticæ, quæ de materia diſciplinæ ſtatuunt, mutationi obnoxiæ ſunt, uti diſciplina eſt mutationi & varietati obnoxia. Hæc tam certa ſunt ex antiqua praxi Eccleſiæ, ut idcirco nec ſemper nec ubique eædem diſciplinæ leges viguerint, aut vigeant; neque in hoc Febronius contraire potuerit.

Non omnia Apoſtolorum præcepta ſunt divini juris.

2 Animadvertenda vero hoc loco videtur ea ejuſdem Febronii theſis, quam inter *Principia juris publici Eccleſiaſtici recenſuit* c. 1. n. 2. *Apoſtolorum poteſtas legislativa origine quidem ſua fuit divina* (quia ſcilicet a Chriſto inſtituta, uti ab eodem inſtituta eſt poteſtas Eccleſiæ): *at præcepta Apoſtolorum, tametſi libris canonicis inſerta, non ſunt divina, ſed mere humana*. Quam diſtinctionem in ſubjecta adnotatione explicat & confirmat ex Paulli epiſt.

1. ad

1. ad Cor. c. 7. *ubi quæ juris divini sunt*, *his verbis tradit*, Præcipio, non ego, sed Dominus: *quæ autem proprio arbitrio tradit*, *hac formula præfatur:* Ceteris ego dico, &c. Quæ mero præcepto Apostolico sunt præscripta, sicut dispensationi, ita & mutationi obnoxia esse queunt. Inter hæc referendum creditur illud decretum in Hierosolymitana synodo circa vetitum usum sanguinis & suffocati, quod pro illis circumstantiis necessarium, mutatis circumstantiis jam obsolevit.

3 Licet in materia disciplinæ, quæ varietati subest, non ita sit necessaria omnium Ecclesiarum, omniumque catholicæ Ecclesiæ Episcoporum unitas cum Sede Apostolica, uti cum ea omnino * necessaria est unitas omnium in materia fidei & communionis, quæ divino jure immutabili præscripta est ratione primatus; ob unitatis tamen bonum necessaria est omnium inferiorum potestatum Ecclesiasticarum, & Episcoporum omnium subordinatio Summo Hierarchæ Romano Pontifici. In una quidem Ecclesia particulari duo Episcopi potestate pares esse non possunt, quin dissensionibus aditus pateat, & unitati periculum ex æqualitate jurium impendat; sed unus ita præesse debet omnibus, ut alius quivis, etiamsi Episcopalem consecrationem præferat, in jure eidem credito esse debeat subordinatus. Quare in Nicæno Concilio cautum fuit, ut si Cathari, seu Novatiani Episcopi ad unitatem redeuntes recipiendi essent, ubi inveniretur Episcopus catholicus; non admitterentur cum eadem Episcopatus jurisdictione, sed in gradu presbyterii, *ne in una civitate duo Episcopi esse viderentur*, quod unitatis bono repugnat. Similiter ergo in universali Ecclesia duo æqualis omnino juris Pontifices esse nequeunt, sed unus præesse debet omnibus peculiari jurisdictione, cui omnes sint subordinati in Ecclesiæ regimine, ac in ipsa materia disciplinæ, ne hac subordinatione sublata, scissurarum pericula impendant, quæ facilem unitatis discindendæ occasionem afferrent. Cui autem hæc subordinatio ab omnibus præstanda est, nisi illi, cui ex veræ & personalis jurisdictionis primatu unitatis in tota Ecclesia conservandæ officium cum idonea in id potestate a Christo commissum fuit? Neque in hoc repugnare potest Febronius ex illo ipsius certissimo principio, quod præcedenti capite

* *Sup. c. 1.*

Subordinatio omnium potestatum inferiorum Romano Pontifici quam necessaria.

retulimus num. 2. nimirum *Omnia illa & sola esse primogenia & essentialia jura primatus, sine quibus unitas non potest servari*. Num absque ea omnium subordinatione Summo Hierarchæ vel in materiis disciplinæ unitas Ecclesiæ servari diutius posset?

Heb.13.v.17. 4 Hæc autem subordinatio Summo Pontifici debita ex illo divino jure, quo inferiores debere præpositis suis subjacere Paullus testatur, ab ipsis (1) Apostolis observata fuit erga S. Petrum principem & superiorem suum, non quod ex ipsis aliquid gravioris scissuræ & dissensionis, quæ unitatem abrumperet, esset timendum, sed in futurorum temporum, & Episcoporum successorum suorum exemplum, ut his ejusdem subordinationis debitum erga Petri successores Romanos Antistites commendarent. Hanc quidem subordinationem in universalis Ecclesiæ regimine cum præstare deberent ipsi Apostoli S. Petro bono unitatis ratione primatus; jure damnata fuit propositio de bicipiti Ecclesiæ capite SS. Petro & Paullo eo sensu accepta & *explicata, ut ponat omnimodam æqualitatem inter S. Petrum & S. Paullum, SINE SUBORDINATIONE & subjectione S. Paulli ad S. Petrum in potestate suprema & regimine universalis Ecclesiæ:* hæcque condemnatio & explicatio a tota Ecclesia etiam Gallicana suscepta & approbata fuit. Vide lib. *De vi & ratione primatus* c. 3. n. 2. Si hanc subordinationem ipsi Apostoli debebant primati suo S. Petro; quomodo successoribus S. Petri negari poterit debita ab Episcopis Apostolorum successoribus, cum in ipsis præcipue, qui non sunt eodem Apostolorum Spiritu afflati, ad unitatem continendam sit maxime necessaria?

Episcopalis auctoritas in origine est juris divini, & immutabilis.

5 Quamvis Episcopalis auctoritas sit in origine institutionis divinæ, ac idcirco æque immutabilis ac jus divinum,

(1) Qui omnem subordinationem erga S. Petrum negaret Apostolis, ita ut æquales omnino fuerint cum potestate Petri, primatum meri ordinis & honoris supra Apostolos in Petro deberet agnoscere, quod communi catholicæ doctrinæ plane repugnat. De hac subordinatione lege not. 5. & 9. in c. 1. præcedentis operis *De potest. Eccles.* pag. 8. & 16.

num, Episcopis adimi penitus nequeat; cum tamen duo ad eamdem auctoritatem pertinentia a Christo non fuerint instituta, sed Ecclesiæ præpositis, Petri scilicet & Apostolorum successoribus, ut de ipsis disponerent, fuerit commissum; ea non ad jus divinum immutabile, sed ad disciplinam mutabilem referenda sunt; nimirum I. subditorum seu diæceseon designatio, in quibus Episcopi auctoritatem exercerent: II. Episcopalium facultatum quodnam esse deberet exercitium & usus. Quoad diœceseos seu subditorum, qui cuique Episcopo committerentur, designationem exercitio auctoritatis necessariam (neque enim jurisdictio nisi in subditos exerceri legitime potest) paucis concludam. Potestas illa illimitata in totum mundum, Apostolis ab ipso Christo tradita, necessaria quidem fuit in illis initiis ut sua citius ædificaretur Ecclesia; ac proinde omnes poterant ubique prædicare Evangelium, ubique Ecclesias particulares & Episcopatus erigere, consecrare Episcopos, presbyteros &c. & quælibet alia Apostolatus officia exercere. At hoc jus immediatum in totum mundum, & in omnes Ecclesias ex peculiari necessitate ac utilitate illis initiis tributum, in aliis Apostolis extraordinarium fuit, quod bono ejusdem unitatis (ut mox dicturi sumus) non debebat in Episcopos eorum successores transire; in Petro autem, cujus auctoritas ratione primatus ob ipsius unitatis bonum debebat esse perpetua, & in successores ejus propagari, ordinarium esse debuit, sicut & in successoribus ejusdem Romanis Pontificibus ordinarium debet agnosci. Cum vero extraordinaria aliorum Apostolorum potestas in universum mundum, illis initiis necessaria, non deberet Episcopis ipsorum successoribus æquo jure competere, ne magna in Ecclesiis jam ædificatis confusio fieret, si æque ac Apostoli omnes Episcopi omnia possent ubique; sed potius expediret diversas diœceses designare, & Episcopatus diversos erigere, ita ut singuli Episcopi suæ cuique diœcesi præficerentur, gregique assignato facilius prospicerent; hæc designatio diœceseon & subditorum, quam Christus non instituit, sed Apostolis eorumque successoribus commisit, non est divini immutabilis juris, sed Ecclesiastici; ac proinde ad disciplinam mutabilem pertinens, subest potissimum dispositioni successorum S. Petri, qui cum ex eodem S. Pe-

Diœceseon designatio non pertinet ad jus & institutionem divinam.

Potestas illimitata in Apostolis necessaria.

Extraordinarium in istis jus fuit.

Cur non æque omnibus Apostolorum successoribus debebat competere: & cur diœceses divisæ.

Juris Ecclesiastici dispositioni hæc mutatio concessa.

Cur subest juri primatus.

tri primatu jus ordinarium habent in universam Ecclesiam; tum vero eodem ordinario jure uti possunt in diœceses singulas, æque ac in illas Apostoli extraordinario jure uti poterant. Ex hac potestate in diœceses omnium Episcoporum, quæ in solis Petri successoribus ex divini juris primatu est ordinaria, Romana Sedes potest, si expediat, Episcopatus aliquos supprimere, novos erigere, unum dividere in duos; potest etiam, si in ædificationem Ecclesiæ conferat, aliquos subditos per exemptionem ab Episcopi jurisdictione subducere, quo de jure alibi opportunius dicetur.

Usus & exercitium facultatum Episcopalium subordinatus primatui.

6 Porro Episcopos, quos Apostoli constituerant, quoad Episcopalium facultatum usum & exercitium intra fines assignatarum cuique diœceseon fuisse subordinatos eisdem Apostolis, quatenus hi possent ipsarum facultatum usum & exercitium a Christo non definitum in bonum Ecclesiæ limitare & moderari, nemo negaverit. Quod autem poterant singuli Apostoli extraordinario illo jure in totam Ecclesiam, quod paullo ante explicavimus; poterat multo magis & Petrus, qui in ipsos Apostolos jurisdictione potiebatur primatus causa; cum præsertim extraordinarium aliorum Apostolorum jus in omnes & singulas Ecclesias, & in Episcopos omnes, in Petro esset ordinarium, & ad Summos Pontifices Petri successores ordinario item jure transierit: unde & hos posse Episcopalium facultatum usum atque exercitium limitare & moderari fatentur ipsi adversarii cum Gersone, ipsaque Ecclesiæ praxis, & (1) antiqua etiam exempla in præcedenti opere *De potest. Eccl.* cap. 1.

(1) Quod si antiquis temporibus hæc sive diœceseon, sive facultatum Episcopalium dispositio a Metropolitanis, seu Patriarchis, conciliisque provinciarum fere pendebat; non idcirco negandum in id Pontificium jus, quod ex primatu fluit. Cum enim ea illorum quæcumque esset jurisdictio in Episcopos & Episcopatus, eisdem Ecclesiastica potestate institutis non competeret nisi jure Ecclesiastico; quidquid Ecclesiasticæ institutionis est, juri ordinario & divino primatus præjudicare non poterat. Confer lib. *De potest. Eccles.* c. 1. §. 4.

cap. 1. §. 5. indicata confirmant. Nihil in his contra jus Episcoporum divinum; quia licet Christus instituerit Episcoporum auctoritatem, dioecesen tamen & subditorum designationem, facultatumque Episcopalium moderationem & usum Ecclesiasticæ potestatis dispositioni reliquit; hæcque ad disciplinæ materiem pertinent, quæ variare potest, si Ecclesiæ bono expediat.

Nihil hinc contra Episcoporum institutionem divinam.

7 Ne vero in hac sive dioecesеon sive facultatum Episcopalium moderatione seu limitatione Pontificio juri subordinata, effrænis sit dominatus, qui nullis legibus constrictus pro arbitrio evagetur, & licentius excurrat; Papæ potestas in id subiecta est illi naturali atque divinæ legi a S. Paullo memoratæ: *Potestas a Deo in ædificationem, non in destructionem*. Quod in destructionem Ecclesiæ vergeret, abusus esset potestatis Pontificiæ; usus siquidem legitimus ille solus est, qui ædificationi, idest publico Ecclesiæ bono inservit.

Nihil item pro effræni dominatu Summi Pontificis.

Distinctio inter usum potestatis, & abusum.

8 Cum Febronius hisce naturalis ac divinæ legis finibus, quos abutentes potestate tradita transgredi non verentur, haudquaquam contentus, potestatem Pontificiam revocari vult ad canonum antiquorum normam; ea opinione innititur, qua Summum Pontificem ejusque auctoritatem vi coactivæ & juri canonum subesse existimat. Opinio vero ejusmodi ex eo principio dimanat, quo claves & jurisdictio Ecclesiastica ipsi Ecclesiæ immediate traditæ dicuntur, eæque sic ab Ecclesia Summo Pontifici & Episcopis tamquam suis ministris communicari, ut omnis istorum jurisdictio pendeat ab Ecclesiæ voluntate ac beneplacito; quod cum in conciliorum præsertim generalium ipsam Ecclesiam repræsentantium canonibus declaretur, non solum Episcoporum, sed Pontificum etiam summorum potestas ita ipsis canonibus adstringi creditur, uti subest Ecclesiæ, in qua totam jurisdictionem contineri non dubitant. Hoc vero principium de clavibus immediate traditis ipsi Ecclesiæ eo sensu acceptum, quo *Ecclesiæ* nomine omnes non solum clerici, sed etiam laici atque mulieres ad Ecclesiæ corpus pertinentes comprehendantur, omnibusque clavium potestas immediate tradita judicetur, falsissimum & damnatum ab Ecclesia, Febronius vindicare non poterit. Quod si *Ecclesiæ* nomine intelligantur Petrus & Apostoli, quibus sane claves

Febronii fundamentum, quo potestatem Pontificiam revocari vult ad normam canonum, detegitur, & evertitur. *Febron. c. 1. §. 6. n. 3. & 1. pag. 18.*

De clavibus datis Ecclesiæ.

& Ec-

& Ecclesiasticam potestatem Christus immediate dedit, Petro primum, cum ipsi separatim illas promisit: *Et tibi dabo claves* &c. Apostolis autem postea, non tamen separatim, sed una cum Petro, cum post resurrectionem dixit: *Accipite Spiritum Sanctum* &c. verissimum & catholicum est: & hinc quoque certissimum eamdem jurisdictionem clavium in Romanos Pontifices & Episcopos S. Petri & Apostolorum successores ita transisse, ut omnis jurisdictio Ecclesiastica in ipsis immediate resideat. At sicut Petrus & Apostoli in omnibus Apostolatus juribus & facultatibus pares, non erant pares Petro in vi & jurisdictione propria & personali primatus, quam & idem Febronius excipit, dum in titulo capitis 1. paragraphi septimi ait: *Omnium Apostolorum in Ecclesiastica potestate æqualitas salvo Petri primatu*; ita non æque pares jurisdictione dici queunt Episcopi, & Romani Pontifices successores S. Petri, quin istis competat jus aliquod personale proprium primatus, quod nulli alii commune esse potest. Hoc jus in conservationem unitatis Petro & successoribus ejus tributum a Christo, eam jurisdictionem peculiarem, eaque jura primatus propria & essentialia requirit, *sine quibus* (ut ex Febronio audivimus) *unitas non potest servari*. Hinc jus coactivum non tam in singulos, quam in omnes simul fideles ad unitatem fidei & communionis cum Romano Pontifice custodiendam in libro *De vi & ratione primatus* statuimus luculentissime, cui Febronius quantum detrahat ex præcedenti capite, ut arbitror, manifestum est. Cum porro ad unitatis conservationem subordinatio omnium etiam Episcoporum supremo capiti Romano Pontifici sit pariter necessaria in regimine universalis Ecclesiæ & in materia disciplinæ, ne dissensionibus, quæ unitatem scindant, aperiatur occasio; hoc capite satis explicatum videtur, & ita constitutum, ut diœceseon & subditorum designatio, Episcopaliumque facultatum moderatio quoad exercitium & usum dispositioni Apostolicæ subesse jure negari non possit, quatenus utrumque non in destructionem, sed in ædificationem & bonum Ecclesiæ dirigatur, ut divino ac naturali jure cautum est.

Petri & Apostolorum facultates pares, excepto primatu, jus peculiare primatus proprium non destruunt.

t. 1. pag. 19.

Abusus facultatis Pontificiæ num subsint coerctioni canonum.

9 Quodsi ad impediendos vel tollendos Pontificiæ potestatis abusus Febronius cum ceteris adversariis contendat,

dat, Summorum Pontificum auctoritatem præter divinum ac naturale jus, quod negligi potest, coercendam quoque esse sacris canonibus præsertim conciliorum generalium, & ita vi coactiva coercendam, ut iidem Pontifices, si data potestate abutantur, a generali synodo judicari, & (si opus sit) deponi etiam possint, quia subsunt jurisdictioni, quæ universali Ecclesiæ & œcumenicis synodis universam Ecclesiam repræsentantibus immediate collata fuit; hæc est illa thesis, quam falsam, infirmissimisque momentis fultam, totique antiquitati contrariam ostendi * libro præcedenti. Nec quidpiam apud Febronium reperire licebit, quod ex ibidem disputatis dissolutum non sit. Solos enim auctores allegat ejusdem sententiæ patronos, qui ad idoneam alicujus thesis probationem nequaquam sufficere dicendi sunt ex illo Feboniano principio, quo non admittendas significat nisi eas sententias, *de quibus scholæ catholicæ omnes consentiunt*. Synodos Constantiensem & Basileensem ingerit, quarum canones in hanc rem obiectos non magis probare ibidem probatum est. E contra primatus rationem, quæ vim coactivam Pontificiæ jurisdictioni tribuit in totam Ecclesiam etiam collective sumptam, & in ipsa generalia concilia, quæ sine consensu Romani Pontificis vim nullam œcumenicæ synodi propriam obtinent, neque in negotio fidei, neque in materia disciplinæ, ipsos Pontifices a cujuscumque concilii judicio & potestate eximere, totamque præterea antiquitatem ita eosdem tamquam superiores fuisse venerarint, ut si errent etiam gravissime, a nemine judicari possint, nisi ex hæresi vel schismate recedentes ab Ecclesia, & in hæresi vel schismate pertinaces Pontificatum amiserint, & Ecclesiæ superiores amplius non sint, pluribus eodem in libro constitutum fuit. Febronius igitur, qui nulla efficaci & idonea auctoritate vel ratione Romanos Pontifices subjectos credit canonibus & vi coactivæ conciliorum generalium, quibus ipsi non præbuerunt assensum, subjectos vult Episcopis inferioribus suis, qui etiam collective sumti Pontificiæ potestati subditi & subordinati esse debent jure primatus; ac proinde quantum primatus jurisdictionem extenuet in ipsa materia disciplinæ, quis non intelligat?

* *De potest. Eccl.*

t. 1. pag. 50. in fine.

10 Quan-

Gesta Pontificum non tam in Occidente quam in Oriente jure primatus vindicata.

10 Quanto autem idem in hac quoque materia detrahat supremæ auctoritati Apostolicæ, quæ primatui competit, alia evidentiori forsitan ratione patebit. Quam multa summi Pontifices antiquis etiam temporibus gesserint & constituerint non tam in Occidentalium quam in Orientalium Ecclesiarum regimine, ac in ipsa materia disciplinæ, ex veteribus, quæ supersunt, monumentis capite sequenti indicandis notissimum est. Hæc jus illorum demonstrant in universam Ecclesiam, quod a primatu dimanat.

Quid Febronius contra molitur.

Febronius ne hæc jurisdictioni primatus tribuat, aliis atque aliis causis a primatu alienis pleraque adscribit. Quædam scilicet ejusmodi gesta intra Occidentales fines ad jus Patriarchicum, quod Ecclesiasticam habet originem, referenda existimat. Aliqua ad concessionem conciliorum, alia ad delationem & obsequium Episcoporum, vel ad tacitam saltem ecclesiarum approbationem, quæ omnia ad institutionem Ecclesiasticam pertinent, adeo ut hinc scripserit: *Habet universalis primatus sua jura partim ex jure divino, partim ex humano, immo plura ex hoc, quam ex illo. Habet ordo Episcoporum fere omnia sua ex jure divino.* Ita deteriorem multo efficit jurium Pontificii primatus rationem, quam Episcopalium, cum illorum *plura* ex humano jure derivet, istorum autem *fere omnia* ex divino. Id autem etsi valde injuriosum Pontificiæ auctoritati, ferendum tamen aliquo modo crederem, si facultates, quas ille tribuendas eredit primatui ex divino jure, veræ & præcipuæ jurisdictionis facultates essent. Sepositis vero iis, quæ ad jus humanum ab eo referuntur, quid in materia disciplinæ reliquum est, quod primatui reservet ac tribuat ex divino jure, nisi ea quæ merum *directorium*, meram inspectionem, exequutionem meram canonum præferunt, aliaque ejusdem generis ex eodem recensita capite præcedenti, quæ omnia non veræ & præcipuæ coactivæ jurisdictionis, sed ordinis tantum & honoris primatum constituunt.

Febron. c. 2. §. 7. n. 9.

Revocat fere omnia ad disciplinam, quæ jus meri ordinis, & Ecclesiasticum respiciunt, & detrahunt juri divino.

De potestate Pontificia in ferendis legibus disciplinæ.

11 Id totum explicatius fiet exemplo potestatis Pontificibus tributæ in ferendis legibus Ecclesiasticæ disciplinæ. Hæc potestas primatus propria conceditur a Febronio, quatenus primati supremo competit inspicere, & proponere, quæ regendæ Ecclesiæ utilia vel necessaria judicat. Hoc meri *directorii*, honoris, & ordinis jus est. Quid autem de

jure

jure coactivo, quod ad jurisdictionem proprie dictam pertinet? Hoc jus Febronius Ecclesiasticis Pontificum legibus adeo negat, ut eas vim obligandi non habere affirmet, nisi ab Ecclesia recipiantur: qua in re nec generalibus conciliis parcit, quorum leges circa disciplinam eadem conditione adstringit. Ita porro ejusmodi legum ferendarum Ecclesiastica jurisdictio prorsus destruitur. Generales leges Ecclesiasticæ, quæ omnes ligent, ferri non possunt nisi ab iis qui toti Ecclesiæ præsunt. Tales sunt Papa & Episcopi adunati in generali concilio. His autem vis ligandi a Christo tradita in Petro & Apostolis, non fuit tradita sub conditione consensus (3): alias ipsi per se non ligarent, nisi eorum subditi suo consensu recipientes legem, se ligari finerent: quod esset vim & potestatem legislativam Petro & Apostolis, eorumque successoribus etiam in concilio collectis adimere, atque in receptionem & consensum subditorum transferre. Cum itaque in istorum arbitrio positum non sit, ut Ecclesiasticam legem a Papa aut Concilio generali editam recipiant vel respuant; certum est ex Apostolo ad Romanos 13. eos graviter peccare, qui non obediendo contumaciter superiori potestati resistunt: nisi forte ipsorum legislatorum voluntate & consensu saltem tacito præsumendum sit, ipsos in ferenda lege noluisse aliquos obligare. Ita certa est præsumptio Tridentinam synodum decretis pertinentibus ad usum Latinæ linguæ in divinis officiis, ad ritus & formas aliquorum sacramentorum, ad usum calicis, & alia similia disciplinæ capita, licet generalibus verbis fuerint expressa, noluisse Orientales obligare. Et similiter ubi ex concordatis, vel ex diuturna regionis consuetudine ipsis legislatoribus Ecclesiasticis non ignota, & ipsorum saltem tacito consensu approbata invaluit, ut leges aut decreta disciplinæ vim obligandi non obtineant, nisi in iisdem locis fuerint promulgatæ; præsumen-

 dum

(3) Scripsit Augustinus l.3. de liber. arbitr. c. 24. *Præceptum non est ab illo, cui præcipitur, sed ab illo qui præcipit.* Idem sentiendum de legibus, quarum vis a potestate legislatorum, non ab acceptatione subditorum proficiscitur.

dum est eos ibidem, nisi expresse resistant, noluisse absolute novis legibus aut decretis obligare: unde cum expedire credunt ea recipi, curare solent ut promulgentur ac recipiantur. Sicubi vero leges absolute editæ non recipiantur ab iis qui parere debuissent: ne in publicum damnum animarum vertatur lex, quæ in bonum publicum edita fuerat; ipso legislatore sciente, & non repugnante, ac tacite consentiente, fieri potest ut eadem lex vim obligandi amittat, vel legitima præscriptione abrogetur. Si id tantum scripsisset Febronius, nihil juri Pontificum aut Conciliorum detraxisset. At ea, quibus vim legum affigit subditorum receptioni atque consensui, cum merum jus proponendi, non autem cogendi in illis adstruant, probari neutiquam possunt. Sed transeamus ad alia, quibus Febronii indoles in derogando Apostolicæ auctoritati etiam atque etiam detegetur, & Pontificia legitima potestas magis magisque vindicabitur.

C A-

CAPUT III.

De ſuprema & plena Eccleſiaſtica poteſtate, quæ Romanis Pontificibus competit jure primatus. Quibus limitibus divini ac naturalis juris circumſcripta, & quam aliena a monarchico arbitrario & effræni dominatu, quem ipſi affingit Febronius. Summa, ſed non ſola poteſtas eſt in Eccleſiæ regimine, quippe quæ cum poteſtate Epiſcoporum a Deo inſtituta copulatur, & regimen non ſimpliciter monarchicum, ſed ex monarchico & ariſtocratico temperatum conſtituit.

Pontificia poteſtas cur vere ſit ſuprema.

1 EX conſtitutis hactenus facile eſt intelligere, quam vere ſummis Pontificibus ſuprema & plena Eccleſiaſtica poteſtas competat jure primatus. Suprema illa eſt, quæ ſupra omnes Eccleſiæ poteſtates ita eminet, ut nulli iſtarum ſubjiciatur. Pontificium primatum eſſe poteſtatem ſupremam inter Eccleſias particulares, nec cuiquam particulari Eccleſiæ, vel Concilio, quod particularem quamlibet Eccleſiam repræſentet, eſſe ſubjectam, ex condemnatione errorum Wicleffi facta a Conſtantienſi, & a tota Eccleſia Epiſcopis quoque Gallicanis confitentibus approbata * manifeſtum eſt. Hinc ſummis Pontificibus jus competit ſaltem in omnes Epiſcopos & Eccleſias particulares jure primatus, qui non eſt meri ordinis & honoris, ſed peculiaris jurisdictionis primatus. Id quidem confirmant antiquiſſimorum quoque temporum geſta. Semper enim illi data occaſione in particulares etiam majorum ſedium Epiſcopos, & in eccleſias particula-

* *Vid. præfat. lib. De poteſt. Eccleſ. n. 2.*

res ex jure primatus suam sollicitudinem curamque extenderunt. In novissima editione operum S. Leonis hoc Pontificii juris exercitium ex ipsius litteris deduximus, idque dissertationi materiem præbuisset amplissimam, nisi moderationis & brevitatis studio sufficere credidissemus textus huc pertinentes innuere tantum in primi tomi indice verbis, *Leonis jurisdictio & sollicitudo in universa Ecclesia*. Quod autem ibi de S. Leone præstiti, æque præstari posset ex S. Gregorii Magni litteris, nec non de aliis Romanis Episcopis antiquis, quorum epistolæ non exiguo numero ad nos pervenerunt, idemque liceret quoad alios vetustiores, nisi eorum epistolæ ac rerum gestarum memoria vicissitudinibus temporum intercidissent.

c. 1. §. 7. n. 7.

Episcopi prioribus etiam Ecclesiæ sæculis Pontificiæ auctoritati quantum detulerint.

2 Hic vero ferendum non est quod audenter scripsit Febronius, primis Ecclesiæ sæculis *Episcopos provinciarum rexisse particulares suas Ecclesias inconsulto Romano Pontifice*. Quamvis enim olim Episcopi in casibus ordinariis suas Ecclesias per se ipsos, vel per concilia particularia regerent; in gravioribus tamen vel difficilioribus circumstantiis, & occasione præsertim dissensionum, schismatum, atque hæresum prioribus quoque sæculis Romanos Pontifices censuerunt consulendos. Nonne ad priora sæcula pertinet S. Clementis epistola ad Corinthios, qua quæstiones sibi propositas memorans, excusationem affert cur tardius respondeat? Nonne secundo sæculo S. Polycarpus Romam profectus, non tam de die paschatis, quam de aliis quibusdam quæstionibus cum Aniceto Pontifice egit, uti ex S. Irenæo narrat Eusebius lib. 5. Hist. c. 24. ubi alios quoque Asianarum ecclesiarum Episcopos Romam identidem, ob causas utique Ecclesiasticas, accessisse testatur? Litteras Dionysii Corinthiorum Antistitis ad S. Soterem laudat Eusebius lib. 4. c. 23. in quibus ipsius Romani Præsulis epistola ad eosdem Corinthios data memoratur, & in publicis Ecclesiasticis conventibus die dominico lecta, ac deinceps etiam legenda traditur, æque ac legebatur indicata S. Clementis epistola. S. Irenæum a martyribus Viennensis & Lugdunensis ecclesiæ *ob quasdam ecclesiæ quæstiones legatum Romam missum* tradit S. Hieronymus in libro *De viris illustr.* c. 45. Quis ignorat epistolas datas & redditas a SS. Cypriano & Cornelio circa quæstionem baptismatis, vel

circa

circa disciplinam de recipiendis, qui tempore persequutionis defecerant? Quid de causis Origenis, Dionysii Alexandrini, Martiani Arelatensis, aut Donati a Casis nigris, in quibus Romani Episcopi auctoritas enituit? Quantum huic auctoritati detulerint S. Athanasius, S. Joannes Chrysostomus, S. Flavianus Constantinopolitanus, aliique Orientis Episcopi variis persequutionibus vexati, exploratum est omnibus. Quid de depositione & condemnatione Apollinaris Laodiceni, atque Timothei Berytensis, quas a Damaso Papa bis petierunt Orientales, ut idem Pontifex tradit in epistola apud Coustantium 14.n.3. Notissima sunt testimonia de consuetudine consulendi in causis gravioribus Apostolicam sedem, quam consuetudinem dum *semper ab orbe & ex antiqua traditione servatam* affirmavit Innocentius I. in litteris ad Patres concilii Milevitani, nec non in aliis ad concilium Carthaginense, eam Sardicensi concilio anteriorem satis declaravit. Hæc in raritate monumentorum, quæ ad quatuor priora sæcula & ad quinti initium pertinent, ob refellendam generalem Febronii propositionem videntur sufficere.

Antiqui actus jurisdictionis Pontificiæ in tota Ecclesia jure primatus,

3 His autem si addantur alia ejusdem generis multo plura, quæ ex Romanorum subsequentis ævi Pontificum, & Pseudo-Isidoro antiquiorum gestis ac documentis suppetunt; evidenter patebit eos ante supposititias ejusdem merces non solum consilio direxisse omnes qui ad ipsos confugerent, verum etiam in omnium Occidentis & Orientis Episcoporum ac Metropolitarum diœcesibus actus jurisdictionis exercuisse semper, quod nonnisi juri primatus adscribi potest; cumque jus primatus ipsis competens jure divino, in iisdem sit jus ordinarium; non male *Ordinarii Ordinariorum* appellari & censeri queunt, quippe quibus in alienis quoque diœcesibus jus ordinarium ex primatu competit, ea tamen moderatione exercendum, de qua post pauca dicemus, & præsertim cap. 4.

eoque ordinario.

Comparatio aliquot gestorum, quæ alii Episcopi exarcuerunt in alienis diœcesibus expungitur.

4 Neque hoc loco quempiam permoveant illa Febronii, quibus ut indicata Romanorum Pontificum gesta in alienis diœcesibus atque provinciis a jure ipsorum ordinario extrudat, ingerit omnes Episcopos æque posse eadem ubique præstare, si necessitas urgeat, uti sane quædam ejusdem generis, præsertim in ordinationibus ab eo * recensita

* c.3.§.1.n.3.

ſita præſtiterunt aliquot ſancti & celebres viri extra ſuarum diœceſeon ac provinciarum fines; ut ne tamen jus in eas ordinarium exercuiſſe credantur, nec ordinarii ordinariorum appellati ſint, vel appellari queant. Ratio quoad hos manifeſta eſt. Cum enim iſti ea ex caritate geſſerint, ut neceſſitati publicæ providerent (ſolius quidem neceſſitatis nomine ab ipſo Febronio excuſantur); tum vero certum aliunde eſt ea, quæ ex caritate ac neceſſitate a quopiam geſta ſunt, aut geruntur in locis, & in perſonis, in quas proprium jus ordinarium non habet, ad veram & ordinariam juriſdictionem ipſi vindicandam traduci non poſſe; ſicut neque ad verum jus & ordinariam juriſdictionem refertur, cum laicus in neceſſitate baptizat. Perperam igitur Febronius *jus* vocavit ea qualiacumque Epiſcopalium munerum geſta, quæ in neceſſitate non juris, ſed caritatis officia ſunt. Ad ea quidem peragenda ſanctos illos celebreſque Epiſcopos, qui nullum jus proprium in alienas diœceſes ac provincias habebant, ſola impulit caritas, quæ nullis adſtricta limitibus eo accurrit, quocumque Eccleſiæ neceſſitas vocat.

Quo ſenſu geſta Pontificum in alienis diœceſibus pertineant ad eorum jus ordinarium.

5 Neque vero idem cum Febronio dicendum de ſummis Pontificibus, quaſi ad jus primatus ordinarium referenda non ſint, quæ illi geſſerunt extra Romanæ diœceſis fines. Jus nimirum primatus proprium cum ex divina inſtitutione extendatur in totum mundum & in univerſam Eccleſiam; jus autem primatus proprium ſit in ipſis jus ordinarium; quæcumque illi ubilibet geſſerunt ac gerunt jure primatus, juri ipſorum ordinario adſcribi queunt. Ea igitur, quæ data occaſione ab illis geſta vidimus ſupra Epiſcopos, & in Epiſcoporum tum Occidentis tum Orientis diœceſibus, cum Eccleſiæ neceſſitas vel utilitas poſtulavit, ad ordinariam primatus juriſdictionem pertinere quis ambigat?

6 Id ut clarius eluceſcat, diſtingue Pontificum Romanorum geſta, quæ facultates Patriarcharum aut Metropolitarum proprias reſpiciunt, ab iis quæ ad Epiſcopales facultates referuntur. Quoad priora geſta recolendum hic eſt, quod latius * alibi explicavimus, ſolum S. Petrum jure primatus, qui præcipuæ juriſdictionis, & non meri honoris & ordinis primatus fuit, ex Chriſti inſtitutione aliquam pecu-

* De poteſt. Eccl.c.1.§7.

peculiarem & ordinariam jurisdictionem obtinuisse supra ipsos etiam Apostolos, eodemque divino jure inter Episcopos Apostolorum successores solum Romanum Pontificem, qui Petro succedit, eamdem peculiarem & ordinariam jurisdictionem supra alios Episcopos fuisse consequutum. Alii nimirum gradus hierarchici Patriarcharum & Metropolitarum supra Episcopos patriarchatus ac provinciarum ab Apostolis vel ab Ecclesia postea instituti (* non tamen sine aliquo Petri aut successorum ejus consensu) cum sint juris Ecclesiastici, non potuerunt quicquam præjudicii afferre divinæ institutionis primatui, nec efficere quin successores S. Petri eodem divino & ordinario jure supra Episcopos fruerentur, quo solus S. Petrus ex divina institutione gaudebat. Cum porro hi gradus ea de causa fuerint ab Ecclesia instituti, quia solus S. Petrus, ejusque soli successores Romani Pontifices non poterant ubique adesse, nec æque prospicere omnibus, quæ regimini tot Episcoporum atque ecclesiarum necessaria atque utilia sunt; instituti quodammodo noscuntur loco ipsius Petri, ut ea supra Episcopos ac in earum diœcesibus gererent, quæ S. Petrus, si ubique potuisset adesse, omnibusque per se providere, divino & ordinario sui primatus jure gerere & providere potuisset. Hi igitur hierarchici gradus inducti ab Ecclesia non ob infirmandum Petri jus, sed ob supplendum quodammodo Petri officium ac vices, Patriarchas & Metropolitanos veluti Petri vicarios præferunt, ita ut quidquid illi ex solo jure Ecclesiastico gerunt supra ipsos Episcopos patriarchatus vel provinciæ, eorumque diœceses, gerant vicario quodam & delegato nomine: quod cum divino & ordinario juri primatus nequeat derogare, efficere pariter nequit quin Pontifices, si nonnulla gerant aut disponant, quæ Patriarchis aut Metropolitis jure canonum competunt, ea gerant jure ordinario primatus, ut ne alieni juris invasores dici possint. Hæc quidem (ut alibi monui) non passim, nec sine justa causa a Pontificibus gerenda sunt, ne ordo ab Ecclesia institutus perturbetur, quod magnum scandalum solet commovere. Sed quidquid ab ipsis faciendum videatur, ex ordinario ac divino primatus jure factum negari non potest.

* Ibi n. 9.

Gradus Metropolitarum seu Patriarcharum instituti jure Ecclesiastico, cur subsint primatui.

7 Idem est de moderatione facultatum Episcopalium, quas

quas (licet in origine ſint inſtitutionis divinæ) ſubeſſe tamen quoad uſum & exercitium diſpoſitioni & juri ordinario Pontificii primatus ſatis aperte videmur probaſſe. Illud autem jus, quo in caſibus neceſſitatis aut aliqua juſta de cauſa in alienis provinciis vel diœceſibus Pontifices Summi
*c.3.§4. n.4. aliquid juris exercent, * jus quoddam devolutionis vel alio quocumque nomine appellet Febronius, ut vult; ſemper erit jus proprium & ordinarium primatus, quo Eccleſiæ neceſſitatibus, vel utilitati ac ædificationi ex officio proſpiciunt pro ſupremo eorum jure: quæ enim geruntur ex officio, non caritatis, ſed juriſdictionis ſunt munera. Hinc patet diſcrimen inter ea quæ alii Epiſcopi ex neceſſitate vel utilitate publica quandoque geſſerunt extra propriarum diœceſeon fines, in quas nullum proprium jus habebant, & ea quæ ex proprii primatus jure Romani Pontifices geſſerunt, aut gerunt, ſive ex neceſſitate, ſive alia qualibet juſta de cauſa in alienis diœceſibus atque provinciis, cum in omnes ipſis jus proprium & ordinarium competeret & competat jure primatus. Si parochus ex. gr. vel ex negligentia, vel alio quovis impedimento baptiſmum non conferat, Epiſcopus autem conferat; nonne hic actus Epiſcopi juri ipſius tribuetur, quia etſi in neceſſitate debeat ſupplere, ſupplet tamen ex officio & jure proprio, quo omnibus ſuæ diœceſis juriſdictione ordinaria præpoſitus eſt? Injurioſa proinde habenda ea (1) comparatio Romani Antiſtitis cum Eugubino, qua indicari videtur illum per ſe ſe non majori poteſtate præditum in alienas diœceſes, quam Eugubinus, qui ſolius ſuæ diœceſis negotiis eſſe debet intentus: ac ſi primatus divini juris, qui non Eugubino, aut alii cuilibet, ſed uni Romano competit, nihil præcipui & ordinarii juris in omnes Epiſcopos omneſque Eccleſias atque diœceſes conferat.

8 Cum

(1) Comparatio inter Epiſcopum Romanum & Eugubinum inſtituta a S. Hieronymo in epiſtola ad Evangellum *Sacerdotii*, non autem juriſdictionis æqualitatem reſpicit.

Poteſtas Pontificia ſumma & ſuprema, non autem ſola in Eccleſia.

8 Cum porro eodem ordinario peculiari jure Romanus ſit præditus non ſolum in omnes *Eccleſias particulares* (quod ex doctrina Conſtantienſis quoque concilii ab ipſis adverſariis concedendum eſt), verum etiam in univerſalem Eccleſiam quantumvis collectam in ſynodis generalibus, quibus eum juriſdictione præſtare probavi multis libro præcedenti : juriſdictionem & poteſtatem Pontificiam primatus propriam eſſe omnino ſupremam, nullique alii Eccleſiaſticæ poteſtati ſubjectam evidentiſſimum eſt. *Summam* quidem & *ſupremam* appellant aliquot SS. Patres; & concilia etiam generalia, uti eſt Tridentinum, ſupremæ hujus poteſtatis teſtimonium dederunt, quod verum non eſſet, ſi poteſtate omnibus ſuperior non eſſet.

9 Ne autem hæc ſupremæ juriſdictionis prærogativa in odium & invidiam vocetur, quaſi tota poteſtas Eccleſiaſtica ſit in ſolo ſummo Pontifice; notandum eſt cum S. * Bernardo eam auctoritatem eſſe quidem *ſummam*, ſed non *ſolam*, cum Epiſcopi, divina inſtitutione ſuis eccleſiis præpoſiti a Spiritu Sancto, poteſtate juris divini in ipſas potiantur. Licet ergo Papa jus in illos habeat, ex quo uſum & exercitium facultatum Epiſcopalium moderari & limitare poteſt; non tamen pro libitu & arbitrio, ſed quatenus in bonum & ædificationem Eccleſiæ expediat; unde nequit omnia ad ſe attrahere, aut Epiſcopos quaſi vicarios ſuos æſtimare, de quo mox dicenda erunt plura.

* *De Conſid. lib.3.c.4.n.17.*

Cur eadem poteſtas ſit non ſolum *ſuprema*, ſed etiam *plena*.

10 Hinc cognoſcere licet, quo ſenſu Papæ ſuprema poteſtas ſit etiam plena, & quænam ſit ea plenitudo poteſtatis, quæ Romanis Pontificibus Romanæve ſedi tribuitur. Poteſt ſcilicet omnia ſummus Pontifex in Eccleſiæ regimine, ſed ea conditione, ut hujus poteſtatis uſus in ædificationem ſit, & non in deſtructionem. In ædificationem Eccleſiæ erecti Epiſcopatus, & in his conſtituti fuerunt Epiſcopi, ut quiſque vigilantius & facilius ſuo gregi proſpiceret; nam nec unus potuiſſet ex æquo omnibus Eccleſiis curam præſtare, nec plures ſimul æquali poteſtate omnibus conſulere abſque periculo diſſenſionum & ſciſſurarum, quæ unitatem & pacem Eccleſiæ maxime neceſſariam turbaſſent. Ne autem inter Epiſcopos æquali poteſtate Eccleſiis præfectos, ſi nemini fuiſſent ſubordinati, orirentur diſſidia, aut in uſu facultatum Epiſcopalium quiſpiam com-

mitteret, vel omitteret, quod bono Ecclesiæ unitatique præjudicio esset; uni, qui omnibus summa auctoritate præesset, ita erant subjiciendi, ut omnes in officio & unitate contineret, scissurasque impediret: hæcque subordinatio in ædificationem Ecclesiæ necessaria exigebat, ut hic præpositus omnibus jure primatus, posset supra eosdem Episcopos omnia, quæ in ædificationem conferrent. Hanc potestatis plenitudinem Romani Pontificis primatui attributam in universæ Ecclesiæ Episcopatus & Episcopos male audit Febronius, eamque a S. Leone memoratam in epistola 4. ad Anastasium Thessalonicensem cap. 1. restringendam credidit, & intelligendam *de potestate patriarchali*, quam idem Pontifex obtinebat in Illyrico, non autem de potestate universalis primatus in omnes Ecclesias. Num vero is, qui ea potestatis plenitudine intra patriarchatus limites fungebatur ut Patriarcha, ipsa carebat ut totius Ecclesiæ primas, qui omnibus Ecclesiis & Episcopis jure divino præerat? Num ecclesiastica patriarchatus & patriarchalis auctoritatis institutio huic divino juri decerpere quicquam potuit? Si jus omne primatus in ædificationem Ecclesiæ summis Pontificibus tributum fuit; quis negare ejus juris plenitudinem potest, qua illi in ædificationem eo pleno jure utantur.? Febronius certe nequit inficiari, quippe qui (2) duobus in locis laudat textum Roberti Episcopi Lincolniensis ad Innocentium IV. apud Matthæum Paris ad annum 1253. *Apostolicæ sedis sanctitas non potest nisi quæ in ædificationem, non in destructionem. Hæc enim POTESTATIS PLENITUDO* (est) *OMNIA POSSE IN ÆDIFICATIONEM*. Cui sententiæ calculum adjiciens idem Febronius in litteris ad Clementem XIII. potestatur, se in Pontifice nullam *potestatem rejicere, quæ ad utilitates Ecclesiæ, ad ædificationem templi, hoc est, ad compactionem membrorum, corporisque Christi conjunctionem pertinere videtur*.

De

Plenitudo potestatis Pontificiæ a Febronio perstricta vindicatur. *c.* 3. §. 5. *n.* 3. *epag.* 85.

(2) Recole lib. *De potest. Eccl.* c. 1. n. 12.

De hac Pontificiæ *potestatis plenitudine*, quam (3) & Gallicani cum Gersone confessi sunt, audiatur S. Bonaventura 4. dist. 20. part. 2. art. 11. quæst. 5. ad 4. in fine: *Quidquid loquamur disputantes, vel etiam prædicantes, hoc sana fide tenendum est, quod Dominus vicario suo plenitudinem potestatis contulit, & tantam utique recepit potestatem, quantam decebat homini puro dari. Et hoc ad ædificationem corporis sui, quod est Ecclesia. Unde super hoc non temerarie judicare, sed gratias plurimas Deo debemus agere*. Hæc postrema sententia illos deberet coercere, qui tantam potestatem Pontificibus a Deo collatam moleste ferentes suggillant & carpunt.

11 Neque hæc suprema & plena Romanorum Pontificum potestas ædificationi Ecclesiæ prospiciens, ipsis impotentem dominatum, & arbitrarium jus vindicat, quod unum a Christi institutione alienum Febronius se se improbare atque rejicere sæpius declarat. Regimen Ecclesiæ, quod Christus constituit, in caritate & humilitate fundatum nemo inficiabitur, si animadvertat eum præcepisse discipulis, ut qui major est inter ipsos, fiat sicut minor; Petrumque Apostolorum principem, totiusque Ecclesiæ primatem, Christi mentem explicantem mandasse, ne quisquam sibi arrogaret *dominari in clero*. Hac de causa Sanctus Paullus in declaranda potestate sibi a Deo tradita, humilioribus vocibus *sollicitudinis omnium ecclesiarum* uti maluit; & similiter sancti Pontifices abstinuerunt a vocibus, quæ dominatum & typhum potestatis sæcularis spirant; sanctusque Gregorius in epistola ad Eulogium Episcopum Alexandrinum *jussionis* nomen effugiens scripsit: *Verbum jussionis, peto, a meo auditu removete, quia scio quis sum, qui estis. Loco enim mibi fratres estis, moribus patres. Non ergo jussi, sed quæ utilia sunt, indicare curavi*. Quis tanti Pontificis humilitatem, quæ potestatem non extenuat, sed exornat, non admiretur? Hinc quoque in iisdem

Cur hæc suprema & plena potestas Pontificia non afferat impotentem & arbitrarium dominatum.

Luc. 22. v. 26.

1. Pet. 5. 3.

lib. 8. ep. 30.

(3) Vid. epist. nuncupatoriam ad Clementem XIII. & cap. 9. §. 9.

Cur S. Gregorius refugit titulum Episcopi universalis sine præjudicio juris primatus.

lib. 9. ep. 59.

dem litteris *universalis Episcopi* titulum *superbæ appellationis verbum* noluit usurpare; nec jus coactivum in Episcopos exercendum censuit, nisi cum coercitione opus esset: ac propterea in epistola ad Joannem Syracusanum scripsit: *Si qua culpa in Episcopis invenitur, nescio quis ei* (sedi Apostolicæ) *subjectus non sit. Cum vero culpa non exigit, omnes SECUNDUM RATIONEM HUMILITATIS æquales sumus.* Hæc ex humilitate & caritate expressa trahi nequeunt ad negandam summam & plenam potestatem primatui competentem, quatenus in Ecclesiæ ædificationem conferat, quin simul negetur ipse primatus in unitatis bonum & in ædificationem institutus. Potestas vero primatui competens in universam Ecclesiam, coercita intra limites ejus, quod in ejusdem Ecclesiæ bonum & ædificationem refertur, quam aliena est a dominatu monarchico potentiæ sæcularis, quæ pro arbitrio & libitu quælibet sibi vendicaret?

Quæ monarchia repugnet Ecclesiastico regimini.

12 Potestas unius supra omnes etiam Episcopos monarchiæ cujusdam species est; at non omnis monarchia in vitium & reprehensionem cadit, sed illa tantum, qua quis potestatem in publici boni destructionem exerceat. Regimini Ecclesiæ cum Christus non solum summi Pontificis, sed & Episcoporum potestatem immediate præfecerit, ita ut illius potestas, quantumvis summa atque plenissima, non tamen sola sit, sed Episcopos in partem sollicitudinis vocatos debeat agnoscere; & siquidem possit pro potestatis plenitudine eorum facultates moderari ac limitare quoad exercitium & usum, prout in Ecclesiæ bonum expedire judicaverit; non tamen possit omnes eorum facultates ad se attrahere, nec ipsos quasi suos vicarios efficere, neque diœceses omnes quasi suam diœcesim habere; sequitur non unum Papam in tota Ecclesia, sed & Episcopos in suis cujusque diœcesibus ordinariam jurisdictionem divini juris habere; & idcirco regimen ecclesiasticum, cui Papa & Episcopi præsident institutione divina, non esse mere monarchicum, ut in Regibus sæculi, sed esse regimen ex monarchico & aristocratico mixtum, ut Gerson aliique Galli notarunt. Quid quod ipse Febronius hac in re convenire coactus fuit, dum regiminis Ecclesiastici rationem his verbis exposuit: *Cum Ecclesia non in uno populo, non in uno orbis*

Est regimen mixtum monarchico & aristocratico.

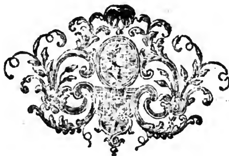
c. 1. §. 8. n. 5. t. 1. pag. 27.

orbis angulo sit inclusa, sed per totum mundum diffusa, ut impossibile sit unum omnibus posse intendere, semperque melius prospectum Reipublicæ nimis remotæ, si a propriis Dominis, non mercenariis, regatur: non expedit illi forma regiminis monarchica, quæ facile solet in despotismum declinare, quod est contra naturam regiminis ecclesiastici in caritate & humilitate fundati . . . . sed nec ex altera parte expediret imperium mere aristocraticum, cum sit semen discordiarum, proin unitas vix posset servari. Atque ita institutus a Deo est primatus talis, qualem ex sincera antiquitate hic describimus, ad servandam unitatem apprime idoneus. Qui nec mere monarchicum, nec mere aristocraticum regimen Ecclesiæ convenire affirmat; mixtum utique ex utroque approbet necesse est: & *monarchicum* quidem fatetur quoad summum Pontificem, qui donatus primatu *ad servandam unitatem apprime idoneo*, non sit æqualis potestate Episcopis ceteris, ne ob æqualitatem juris regimen sit mere aristocraticum, quod cum *esset semen discordiarum, unitas* Ecclesiæ *vix posset servari*. Ut inter Episcopos servetur unitas, unus omnibus debet præesse, cui omnes sint subordinati, quemadmodum c. 1. & 2. monuimus. Ut autem declinetur *despotismus* ejus, qui omnibus præest, cum is nequeat esse subordinatus illis, quibus jure primatus præsidet; sufficiet lex illa divina ac naturalis, quæ supremæ cuique potestati modum præfixit, in ædificationem scilicet, non in destructionem. Hanc unam potestatem supremam plenamque cum nos admittamus, cur tanta de monarchico regimine contentio est?

13 Video hic Febronium repositurum, se non quemcumque, sed excessivum tantum carpere supremæ & plenæ Pontificiæ potestatis usum, seu potius abusum, quo post falsas Pseudo-Isidori decretales disciplina antiquorum canonum exolevit, summisque Pontificibus incompetens tributa potestas est derogandi antiquæ disciplinæ, & legitimis Episcoporum Metropolitarumque facultatibus, conciliorum quoque non tam particularium quam generalium canonibus magno studio conditis, & usu atque observantia totius Ecclesiæ comprobatis, quod in destructionem antiqui sinceri juris atque optimæ Ecclesiasticæ institutionis cedens, irregularis & inlimitati dominatus proprium est: quæ prima- **Febronii objectum ex præsumptis potestatis abusibus refellitur.**

tus

tus ratio poteſtati in ædificationem inſtitutæ prorſus repugnans, a nemine defendi poterit, niſi arbitretur Pontifices ex primatu poſſe omnia etiam in deſtructionem. Hæc ut refellantur, neceſſarium primo eſt aliquot certis principiis explicare, quid in ædificationem, & quid in deſtructionem cedat Eccleſiæ, & cum iiſdem principiis conferre, quæ in reprehenſionem adducuntur a Febronio, quaſi abuſum poteſtatis ædificationi ſeu bono Eccleſiæ inſenſum certo contineant: poſtea vero quæ opponuntur ex Pſeudo-Iſidori decretalibus facilius disjicientur.

C A.

CAPUT IV.

Explicatur quænam sit ea suprema & plena potestas Romanis Pontificibus tribuenda supra facultates Episcopis competentes, & in ædificationem Ecclesiæ tradita. Distinguenda potestas ab ejusdem usu; nec ex abusibus, qui potestati tribuendi non sunt, sed ex vitio abutentium dimanant, ipsa potestas neganda. De actibus abutentium illicitis, sed non irritis.

Status quæstionis proponitur, & explicatur.

1 DUM loquimur de potestate Romanorum Antistitum in limitando & moderando usu facultatum Episcopalium, quam limitationem moderationemque Christus non constituit, sed Ecclesiasticæ potestati ac dispositioni constituendam reliquit; de re loquimur, quæ etsi quoad potestatem a Christo institutam in instituendo præcipuæ jurisdictionis primatu, ad divinum jus, & ad fidei negotium immutabile pertineat; quoad usum tamen ipsius potestatis, seu quoad actualem limitationem moderationemque earum facultatum Episcopalium certis ex causis faciendam vel omittendam, spectat ad dispositionem Ecclesiasticam, & ad materiam mutabilis disciplinæ. In hac autem materia, in qua nihil per se naturali aut divino jure præscriptum aut vetitum est, omnis Ecclesiastica potestas ea conditione adstringitur ab ipso Deo præfinita, ut nihil statuat, præcipiat, vetet, mutetque, nisi quod in Ecclesiæ ædificationem sit. Igitur tota quæstio de potestate, seu potius de usu potestatis summorum Pontificum circa limitationem, moderationem, usumque facultatum Episcopalium, de quibus in duobus præceden-

cedentibus capitibus differuimus, huc revocatur, num & quatenus earum facultatum limitatio, moderatio, seu etiam restrictio, quæ obtinet ex posteriorum temporum disciplina, quæque a Febronio in reprehensionem vocatur, cedat nec ne in ædificationem Ecclesiæ. Hac nova disciplina veterem non modicum fuisse mutatam negari non potest. At in disciplina mutabili non semper mutatio, & antiquorum canonum derogatio ad destructionem Ecclesiæ referenda est; si nimirum ipsa mutatio ac derogatio, pro varietate temporum ac circumstantiarum, in ædificationem, idest in bonum, utilitatem, aut necessitatem Ecclesiæ inducta fuerit. Id ut planius explicem, utar Ecclesiasticarum dispensationum exemplo, quibus legi universali in particularibus casibus derogatur. Quod enim valet in particulari dispensatione, qua particularis derogatio fit, valet etiam in derogatione generali, qua novo disciplinæ jure inducto antiquum abrogatur.

Non semper mutatio disciplinæ ad destructionem Ecclesiæ referéda.

De dispensationibus.

2 Communis doctrina est dispensationes a legibus etiam Ecclesiasticis sive antiquis sive recentioribus, quæ vigent, a nemine concedendas nisi justa de causa, quæ aliquam veram necessitatem aut publicam utilitatem requirit: quod enim ex hujusmodi necessitate aut utilitate conceditur, in ædificationem Ecclesiæ cedit, & idcirco legitimum est. Hinc recepta sunt, atque ab omnibus laudata illa S. Bernardi: *Ubi necessitas urget, excusabilis dispensatio est. Ubi utilitas provocat, dispensatio laudabilis est: utilitas dico communis, non propria. Nam cum nil horum est, non plane fidelis dispensatio* (scilicet in ædificationem & bonum Ecclesiæ); *sed crudelis dissipatio est*, quippe quæ in damnum & destructionem convertitur. Quod autem valet in potestate dispensandi, qua cuipiam legi derogandum credatur, valet etiam in potestate limitandi ac moderandi eas facultates quæ Episcopis competunt, & Pontificiæ dispositioni subordinatæ sunt *ordinatione divina*, ut idem S. Bernardus docuit epist. 131. *Plenitudo siquidem potestatis*, inquit, *super universas orbis Ecclesias singulari prærogativa Apostolicæ sedi donata est. Qui igitur huic potestati resistit, DEI ORDINATIONI resistit*. Hanc vero potestatem non ex arbitrio, sed ex utilitate aut necessitate, bonoque Ecclesiæ in praxim deducendam significant, quæ

lib. 3. de Consid. c. 4.

Plenitudo potestatis Apostolicæ sedi non neganda. Quare moderatio adhibenda.

quæ ſtatim ſubjicit. *Poteſt, ſi UTILE judicaverit, novos ordinare Epiſcopatus, ubi hactenus non fuerunt. Poteſt eos, qui ſunt, alios deprimere, alios ſublimare, prout RATIO ſibi dictaverit, ita ut de Epiſcopis creare Archiepiſcopos liceat, & e converſo, ſi NECESSE viſum fuerit &c.* Neque abſimiliter Ivo Carnotenſis epiſt. 238. ad Paſchalem II. *Nec in hoc reſiſtimus, quin poſſit Sedes Apoſtolica parochiarum amplitudinem minorare, aut brevitatem dilatare, ſi UTILITAS populi Dei exigat, & nullum inde ſchiſma contingat.*

3 Quod Bernardus tradidit de plenitudine Pontificiæ poteſtatis circa aſſignatas Epiſcopis diœceſes, non minus dicendum de eadem poteſtate quoad limitandum vel moderandum uſum facultatum Epiſcopalium, in quibus Epiſcopi Apoſtolicæ auctoritati ſubordinati fuerunt, ſi juſta de cauſa in ædificationem & bonum Eccleſiæ expediat. Certe confitetur Febronius: *De inſtitutione ex certis prærogativis Sedium Patriarchalium dubitari nequit, quin ejuſmodi ſedium & jurium eis attributorum inſtitutio pro bono Eccleſiæ mutari, ampliari, vel etiam reſtringi poſſit.* Neque dicat hæc poſſe fieri, quia cum Patriarchalium Sedium inſtitutio ex jure Eccleſiaſtico originem ducat; ipſarum prærogativæ ac facultates juri quoque eccleſiaſtico ſubjiciuntur. Licet enim Epiſcoporum inſtitutio ſit juris divini, nonne ſicut ipſorum diœceſes, ita & uſus facultatum Epiſcopalium, a Chriſto nequaquam conſtitutus, Pontificiæ poteſtati ſubordinatus fuit? Nonne idem Febronius ait: *Extraordinario quodam quaſi devolutionis jure ac titulo PLURA JUSTE ſuſcipiebant ſupremi Pontifices, nimirum urgente NECESSITATE, aut ſuadente manifeſta Eccleſiæ UTILITATE:* confirmatque Thomaſſini teſtimonio, quo ſermo eſt non tam de Metropolitarum, quam de Epiſcoporum facultatibus, quorum *munia* Summi Pontifices *tunc demum ſuppleant, cum caritas urget, cum neceſſitas cogit.* Id *extraordinario cuidam juri* tribuit Febronius, eo quod cauſa ſupplendi ex. gr. ob negligentiam Epiſcoporum, vel alio quovis nomine ſit extraordinaria; jus tamen in hoc Pontificiæ auctoritatis ordinarium debet agnoſci, quatenus Epiſcopales facultates quoad uſum & exercitium eidem auctoritati jure ordinario

De poteſtate moderandi ac limitandi facultates Epiſcopales.

c. 3. §. 5. n. 5. t. 1 pag. 85

c. 3. §. 2. n. 4. pag. 79.

Num hæc poteſtas in Papa ſit juris ordinarii.

ſubordinatæ ſunt ordinatione divina, & ordinario jure primatus, ad quem ex officio pertinet neceſſitati ac utilitati Eccleſiæ providere.

Cautio adhibenda in uſu hujus facultatis.

4 Non debent quidem Pontifices, ut antea monui, paſſim ac temere Epiſcoporum facultates & jura quavis de cauſa diminuere, limitare, ſibive attribuere; id enim in publicum damnum & magnam Eccleſiarum perturbationem deflecteret. At ſi cauſa juſta occurrat, qua utile vel neceſſarium bono publico judicent, aliquid tale efficere, ſibive nonnulla reſervare; quis id Pontificiæ ſupremæ poteſtati negare auſerit? Eccleſiæ certe bonum, & naturalis ordo poſtulant ne primati totius Eccleſiæ hæc poteſtas in ipſas Epiſcoporum facultates negetur. * Cum enim (1) Epiſcopi cum ſuis facultatibus inſtituti fuerint a Chriſto in bonum Eccleſiæ, non vero Eccleſia in Epiſcoporum; hi utilitati vel neceſſitati Eccleſiæ ita debent ſtudere, ut non inique ferant, ſi ex utilitate vel neceſſitate ejuſdem Eccleſiæ aliquot facultatum ſuarum reſtrictionem, moderationem, aut reſervationem ſuprema poteſtas faciendam cenſuerit. Tridentina quidem œcumenica ſynodus huic ſupremæ poteſtati vindicavit reſervationem graviorum criminum, a quibus Epiſcopi primævo ordinario jure poterant abſolvere; nec quiſquam catholicus poteſt injuſtam in hoc invaſionem criminari, quin generali quoque concilio ignorantiam atque injuſtitiam impingat. Eſto hæc reſervatio occaſionem ſumpſerit ex Epiſcoporum quorumdam delatione ad Apoſtolicam Sedem, ut peccantes hoc fræno coercerent. Hæc ipſa vero non exigua particularium reſervationum utilitas, quæ ſenſim ad ſtatuendam generalem quorumdam graviorum criminum reſervationem adduxit, nonne in magnam Eccleſiæ utilitatem ac bonum cedit? Quis ergo hunc quaſi non ferendum poteſtatis abuſum venditet atque ſuggillet?

* Notabilis ratio.

Tridentini decretum de reſervatione graviorum criminum.

5 Duæ

(1) Concinit cum his illud Auguſtini lib. 2. in Creſc. c. 11. tom. 9. col. 415. e. *Neque enim Epiſcopi propter nos ſumus, ſed propter eos, quibus verbum & ſacramentum Dominicum miniſtramus: ac per hoc, ut eorum ſine ſcandalo gubernandorum ſe ſe neceſſitas tulerit, ita vel eſſe, vel non eſſe debemus, quod non propter nos, ſed propter alios ſumus.*

Duæ Febronii explicationes rejectæ.

c. 7. §. 6. n. 6. s. 2. pag. 28.

5 Duæ exceptiones, quibus Tridentinum illud decretum extenuare nisus est Febronius, inanissimæ sunt. Ait primo hanc Pontificiam facultatem, quæ ex quorumdam Episcoporum delatione ortum habuit, cum ad generale reservationis decretum se se extendit, vim sumpsisse ex eorumdem Episcoporum consensu, perinde ac si illi proprium jus in Pontificem transtulerint. Num quorumdam Episcoporum observantia, qua initio particulares casus Apostolicæ Sedi detulerunt, probare potest consensum omnium, qui de tali potestate abs se abdicanda ne cogitarunt quidem? Num qui initio detulerunt eos casus ad eamdem sedem, potestatem, quæ isti non competeret, eidem quasi juri suo renuntiantes tribuisse dicendi sunt? Num S. Petrus, qui omnia solvere & ligare poterat ex institutione ipsius Christi, non potuisset in illis casibus absolvere nisi hanc potestatem sibi Episcopi concessissent? Num minor est Romanorum Pontificum auctoritas, in quos idem Petri primatus ac jurisdictio transivit? Nonne ipsum Tridentinum Concilium totum reservandi jus non in delationem Episcoporum, sed in *supremam potestatem sibi* (Summo Pontifici) *in Ecclesia universa traditam* expresse retulit? Ait secundo hanc potestatem a Tridentinis Patribus derivatam ex Pseudo-Isidoriano illo principio, quo Papa tradebatur *Ordinarius ordinariorum*. Ita generale præstantissimum concilium ex Pseudo-Isidori collectione, ac ignorantia veri juris deceptum traducit, idque posse corrigi in alio concilio comminiscitur. Sed hæc & alia similia ab eodem audacius dicta ex præjudicio falsi systematis de collectione Isidoriana, quod expendetur capite sequenti, nemo mirabitur, qui præjudiciorum vim probe cognoscat. Certe principium, quo Papa *Ordinarius ordinariorum* dicitur, si non verbis, factis antiquiorum quoque sæculorum, in quibus Papæ jurisdictionem ordinariam primatus propriam in alienis diœcesibus exercuerunt, comprobatum censeo ex dictis c. 3. n. 3.

De privilegiis exemptionum.

6 Privilegia exemptionis generalia a jurisdictione Episcoporum ea fere de causa regularibus indulta fuerunt, ut iidem regulares ab Episcopis, qui ipsos identidem turbabant gravabantque, subducti, regularum suarum studio & observantiæ quietius ac tutius vacarent: quod sane utilita-

tem quamdam, atque necessitatem, bonumque Ecclesiæ ædificationi prospiciens præfert. Nati subinde abusus quorumdam regularium, qui Episcoporum auctoritati obstabant, plebiumque scandalo erant, eorumque abusuum causa querelæ contra hujusmodi exemptiones a Sanctis quoque viris ad Sedem Apostolicam delatæ; non quod hac in re suprema ejusdem sedis auctoritas per se vocaretur in dubium, irritaque crederentur ea exemptionis privilegia; sed quod ex abusibus male utentium ipsis privilegiis, (2) non expedire videretur tam facile ea privilegia largiri, quæ si non ex natura exemptionis per se, certe ex prave utentium moribus in destructionem vergebant. Nemo ambiget quin abusus male utentium corrigendi sint; eisque, qui ab exemptis proveniunt, Tridentina Synodus remedio saltem delegationis Apostolicæ Episcopis impertitæ ita providit, ut ne tamen Pontificiæ auctoritati quicquam detraheret. Quod si Febronius, qui hoc delegationis remedium a Tridentino appositum aperte damnare ac reprehendere non ausus, nec ex abusibus exemptorum jus Apostolicum in ipsis exemptionibus concedendis absolute negare potuit; ob aliquos tamen, qui adhuc supersunt abusus, & abutentium vitio fere inevitabiles sunt, ad omnes abusus tollendos memoratam delegationem insufficientem judicans, exemptiones ipsas omnino tollendas significavit; velim consideret, num id absolute tentare in ædificationem Ecclesiæ esset cessurum, de quo legenda quæ afferentur capite sexto. Nunc aliquot generalia principia præmittenda, quæ aliis atque aliis Pontificiæ potestatis usibus vindicandis inserviant.

Quid de abusibus dicendum.

7 De suprema Pontificum potestate in limitandis vel moderandis Episcoporum facultatibus, quando id in Ecclesiæ bonum judicent expedire, ex constitutis dubitari non posse videtur. Quodsi ex subsequentibus abusibus detegatur ejusmodi limitationes ab illis factas non cessisse in ædificationem, sed in destructionem; duplex quæstio distinguenda est, num hac in hypothesi eædem limitationes licitæ, vel illicitæ fuerint, an vero etiam irritæ. Cum Summi Pontifices

(2) Vide illa Bernardi l. 3. de Consid. c. 4. quæ descripsi *De potest. Eccl.* cap. 3. §. 2. num. 4.

tifices ea suprema potestate usi eas limitationes sanxerunt, id justa de causa, quæ in bonum & ædificationem cederet, fecerunt semper, vel fecisse præsumendi sunt, ne de supremi hierarchæ gestis, quæ vel in dubio in partem meliorem sunt accipienda, inferiores temere judicent. In singulis quidem Pontificiis limitationibus, sicut & in dispensationibus, aliqua fere semper justa occurrit ratio, ex qua bonum publicum & ædificatio Ecclesiæ deduci potest. Præjudicia & abusus, qui subinde deteguntur, ex aliorum culpa proveniunt; idemque Febronius, qui pro sua in Pontifices observantia istis vitiosam causam non audet appingere, abusuum originem vel in Curiales, vel in alios abutentes potestate, vel concessionibus Apostolicis reiicere solet. Multi sane dispensationum aliarumque gratiarum abusus, qui scandalum generant, obreptioni, vel subreptioni petentium sunt adscribendi; multi etiam conniventium Prælatorum testimoniis, a Sancta Sede ante concessionem requisitis, quibus fidendum censuit pia mater Ecclesia. Non modicum ab illis timendum, qui zelo quodam, at non secundum scientiam concepto se abripi sinunt, ut superioribus crimini vertant facta, quorum causam ignorant, vitiosaque præsumant, quæ potius bona & licita censenda sunt. Afferam hoc loco opportune S. Gregorii textum ex libro quinto Moralium in Job c. 5. n. 24. ubi hanc censuram, qua dispensationum abusus ob causæ ignorationem notantur, suo quoque ævo non raram his verbis perstringit: *Sæpe enim, quia intelligi non valent, deterioribus displicent vel facta vel dicta meliorum: sed eo ab eis non temere reprehendenda sunt, quo apprehendi veraciter nequaquam possunt. Sæpe aliquid a majoribus dispensatorie agitur, quod a minoribus error putatur. Sæpe multa a fortibus dicuntur, quæ infirmi ideo dijudicant, quia ignorant.* Timeat multo magis quicumque Febronii criminationibus præoccupatus, in Summis Pontificibus accuset veluti abusus non ferendos ea, quæ juxta hodiernam disciplinam ex justa causa concedere licuit, eo quod istorum causam seu rationem ignoret, cum abusus, si qui exinde consequuntur vel obtinent, non ex Apostolica potestate, sed ex abutentium malitia prodeant.

Abusuum origo unde.

8 Quod

Ex abusibus non neganda potestas aliunde certa.

8 Quod si quidam abusus ex aliqua ipsorum Pontificum culpa, quæ nulla ratione possit excusari, aliquando provenirent (quod tamen præsertim de superiore, cujus rationes ignotæ, ab inferiori non est temere judicandum); non idcirco ex abusibus esset neganda potestas, quæ aliunde certa est; &, ut initio monuimus, in origine ad divinum jus immutabile pertinet, nec ex abusibus fit irrita; multo autem minus ex abusibus esset neganda, si abusus non ex ipsius Pontificis, sed ex aliorum culpa profecti in malum converterent quod in bonum fuit institutum. Potestas siquidem jurisdictionis in ædificationem, & non in destructionem tradita, etsi ex recto usu in ædificationem, ex abusu autem (undecumque proveniat) cedat in destructionem; ipsa tamen per se absolute concessa dicenda est ut ne ex abusibus irrita fiat, nec actus ex ea manantes, ex ipsa culpa abutentium illiciti, nulli per se & irriti habendi sint. Id ab ipso Febronio ceterisque adversariis concedendum est, quippe qui certam Episcoporum potestatem non negabunt, nec actus ex ea profectos (si lex irritans non impediat) affirmabunt irritos, quamvis & ipsi Episcopi proprio vel alieno vitio sua potestate abuti queant. Summis potestatibus sæculi certa quoque potestas est; nec tamen ex abusibus eadem potestas vocatur in dubium, nec actus consequentes irriti per se habentur, ne malo, quod ex ipsis abusibus provenit, (3) addantur alia publica damna, quæ sæpe ex actibus irritis in innocentium quoque detrimentum redirent. Ii quidem, qui quocumque ex capite cooperantur abusui, illicite agunt: at non omnes actus, qui fiunt illicite, sunt etiam irriti; unde vulgatum illud, *Mul-*

Neque actus potestatis ex abusu illiciti, sunt semper irriti.

(3) Hac de causa ubi etiam lex irritans adest, uti in beneficiis per simoniam acquisitis collatio irrita declaratur, Ecclesia non vult generatim irritam ministrationem Sacramentorum matrimonii vel pœnitentiæ, quæ a parocho simoniaco ministrantur; ac proinde de hoc casu titulo, quem vocant coloratum, Ecclesia supplere, vel potius legem irritantem his in circumstantiis restringere creditur, ne irritationis pœna nocentibus decreta, innoxiis & bona fide agentibus noceat.

Multa facta tenent, quæ fieri prohibentur. Illi abusus, quos ex limitatione seu restrictione facultatum Episcopis competentium Febronius ingerit, & quandoque etiam exaggerat, movere solent plurimos, & me quoque non leviter movere non ibo inficias. Qui omnibus ejusmodi abusibus remedium quærit, laudandus. At si remedium collocet in neganda vel impugnanda legitima atque certa potestate, perperam & injuste agit.

9 Considerandum hoc loco illud Joannis Barthelii testimonium, quod Febronius recitat cap. 9. §. 11. num. 3. *Donec erunt homines, erunt & vitia, & peccata, erunt abusus, superstitiones, immoderatus potestatis & auctoritatis utut legitimæ abusus:* quos non potestati per se, sed abutentium vitio tribuit. Si ob hosce abusus neganda esset potestas *utut legitima*; quis non videat negandam esse potestatem tum Pontificiam, tum Episcopalem, tum ordinariam, tum delegatam, quæ ex hominum sive fragilitate sive malitia multis inficiuntur abusibus? Dicat id, si potest Febronius; & non illicitos tantum, verum etiam irritos omnes actus per abusum elicitos affirmet. Si autem id dicere & affirmare non potest nec audet; desinat ergo contra abusus ita declamare, ut potestatem supremam negare videatur. Cum loco laudato ex eodem Barthelio monet omnes abusus non posse simul auferri, sed sensim esse tollendos; proculdubio non censet omnia decreta, quibus limitatæ, aut ad Sedem Apostolicam revocatæ fuerunt Episcoporum facultates, irrita esse, nec irritos actus omnes exinde per abusum profectos, quos ad impediendum publicum damnum statim simul emendare oporteret. Media quidem suggerit, quibus hæc reformatio pedetentim prudenti œconomia obtineatur. At num hæc remedia in ædificationem, an potius in destructionem conspirent, suo loco inferius expendetur. Satis mihi nunc est, si suprema & plena Pontificia potestas ex hactenus dictis ita explicata ac vindicata sit, ut nihil ex objectis a Febronio abusibus detrimenti capiat. a. 2. pag. 125

C A-

CAPUT V.

De suppostitiis Pseudo-Isidori decretalibus; ex quibus Febronius supremæ & plenæ auctoritati Apostolicæ nimium multum detrahit, quæstiones tres propositæ & solutæ.

1 HUIC supremæ ac plenæ Romanorum Pontificum potestati non minus detrahit Febronius, cum eam, quam nunc iidem Pontifices exercent, suppositititiis Pseudo-Isidori decretalibus innixam, partumque ex tam spuriis fontibus jus falsum & commentitium declarat. Adeo enim hodiernum Pontificum jus omni genuino stabilique fundamento nudatum præfert, ut imposturis eguerit, quibus tantummodo potuerit induci & propagari. Hac porro in hypothesi eosdem Pontifices, spurio falsoque ejusmodi jure excluso, ad normam antiquorum canonum, in quibus sincerum & verum jus situm est, esse revocandos contendit. Hoc Febronianum systema Pontificiæ auctoritati, ac primatus jurisdictioni injuriosum, licet ex præmissis satis confutatum videri possit, tamen ut magis magisque confutetur, de Pseudo-Isidori decretalibus nonnulla ex proposito hic arbitror discutienda, quæ omnem fucum abstergant. Decretales epistolas, quas Pseudo-Isidorus priscis sanctissimis Pontificibus affixit, falsas esse, & ex ipsis, falsitate nondum detecta, multa capitula in posteriores collectiones canonum irrepsisse, & cum vulgo haberentur sinceræ, multum fidei obtinuisse negari non potest. Nunc ob retundendum, quod exinde contra Apostolicam auctoritatem obtrudit Febronius, tria de iisdem decretalibus quærenda. I. Num in gra-

Decretales suppostitiæ a Pseudo-Isidoro confictæ.

gratiam Romanorum Pontificum ob ipsorum potestatem augendam fuerint confictæ. II. Num ea, quæ pro eadem potestate in iisdem decretalibus traduntur, novi quidpiam induxerint, quod anterioribus temporibus non fuerit auditum, vel usu receptum. III. Num si quid ex præsumta illarum auctoritate facilius propagatum usuque receptum obtinuit, jus falsum constituat, quod antiquo juri derogare non posset, ita ut ad jus antiquorum canonum sit redeundum, & abusus sit, quidquid posterius quocumque nomine invectum receptumque, ab antiquorum canonum constitutis discordat.

§. I.

Num decretales, antiquis Pontificibus a Pseudo-Isidoro attributæ, in gratiam Romanorum Præsulum ob augendam eorum potestatem fuerint confictæ.

2 De Pseudo-Isidori collectione prolixam dissertationem digessimus insertam parti tertiæ fusioris *Tractatus de antiquis collectionibus & collectoribus canonum*, quem tomo tertio nostræ Venetæ editionis Operum S. Leonis præmisimus. Vide pag. ccxv. Non est opus cuncta ibidem dicta repetere. At in rem præsentem, in gratiam eorum, qui ea editione carent, sufficiet ea totidem verbis transcribere, quæ ibidem leguntur §. 5. pag. ccxx. num. 10. ubi primæ propositæ quæstioni credimus satisfecisse.

„ Quo spiritu, quo consilio Pseudo-Isidorus tot docu-
„ menta confinxerit, omittendum non est. Non desunt,
„ qui eum amplificandæ vel defendendæ auctoritatis Ro-
„ manorum Pontificum studio ductum ad ea procudenda
„ excitatum fuisse arbitrantur. At falluntur manifeste. Li-
„ cet enim in iis Apostolicæ Sedis amplitudo & auctori-
„ tas pluribus commendetur; non tamen hic impostoris
„ scopus fuit, nec eadem Sedes, cujus privilegia & jura

 „ quam-

„ quamplurimis sinceris & vetustis documentis nituntur, „ illis apocryphis indigebat, ut Cardinalis Baronius ad „ annum 865. num. 8. notavit. Pseudo-Isidori autem con„ silium longe aliud fuisse ex ipsa collectionis præfatione „ satis dignoscitur. Postquam enim indicavit documenta, „ quæ suæ collectioni erant inserenda, hanc eorum colli„ gendorum rationem subiicit: *Quatenus Ecclesiastici ordinis disciplina in unum a nobis coacta atque digesta, & Sancti Præsules paternis instituantur regulis, & obedientes Ecclesiæ ministri vel populi spiritualibus imbuantur exemplis, & non malorum hominum pravitatibus decipiantur. Multi enim pravitate & cupiditate depressi, ACCUSANTES SACERDOTES OPPRESSERUNT.* Et multis „ prosequitur in eos acriter invehens, qui Episcopos ac„ cusare audent, *ut se per illos excusent, vel eorum bonis* „ *ditentur*: ac plura ejusmodi judiciorum incommoda refe„ rens, illud urget, non posse cogi Episcopos ad dicen„ dam causam, si fuerint accusati, & rebus suis expolia„ ti, aut gradu dejecti, & a sede pulsi, nisi prius fuerint „ restituti: additque nonnulla de accusatoribus & accusa„ tionibus rejiciendis: quibus omnibus palam significat, se „ ea potissimum mente collectionem confecisse, ut Episco„ pis, qui accusabantur, prospiceret.

Pseudo-Isidori consilii quodnam fuit.

„ 3 Id quidem in apocryphis, quæ conflavit, docu„ mentis multo clarius elucet. Eamdem enim semper de „ accusatis Episcopis curam ac sollicitudinem præfert: cum„ que Apostolicæ Sedis auctoritatem prædicat, eo semper „ omnia refert, ut Episcopi accusationibus impetiti, & „ condemnati, si se gravatos sentiant, ad illam confu„ giant, quæ Synodorum sententias retractare, &, si ju„ stum putaverit, irritas reddere potest. Idem quoque con„ silium maxime perspicitur in Capitulis Hadriano tribu„ tis, quæ ex apocryphis præsertim epistolis decerpta, apo„ cryphorum documentorum veluti compendium & com„ pilatio vocari queunt. Pleraque enim illorum capitulo„ rum eo spectant, ut ne Episcopi accusari a quibuslibet „ possint; nec, si accusentur, accusatoribus facile deferatur, „ sed ex multis causis tum accusatores repellere, tum ju„ dices liceat recusare; ut synodorum retractentur judicia, „ & alia ejusdem generis in apocryphis similiter ingesta,

„ ex

„ ex quibus si omnia ad Episcoporum , qui accusantur , „ expoliantur , deponuntur, patrocinium , defensionem at„ que præsidium conlata atque conficta credantur , ne„ mo jure possit reviucere.

§. II.

Num ea , quæ de Summi Pontificis auctoritate in confictis Pseudo-Isidori decretalibus traduntur , novi quidpiam induxerint , quod anterioribus temporibus numquam fuerit auditum , usuque nuspiam receptum.

4 In id exscribendus ex laudata dissertatione atque paragrapho numerus undecimus. „ Non pauci de Pseudo„ Isidoro severius conqueruntur , perinde ac si ejus impo„ sturis disciplina vetus abolita , & nova fuerit introdu„ cta, adeo ut hinc deserti antiqui canones , fracti disci„ plinæ nervi , perturbata Episcoporum & provincialium „ conciliorum jura , sublatæ judiciorum leges , aliaque rei „ Ecclesiasticæ damna illata fuerint. Hæc autem novæ & „ mutatæ disciplinæ reprehensio quam minus æqua sit , „ quisque facile intelliget , si duo animadvertat , nimirum „ pleraque pseudo-Epistolarum Isidori excerpta esse ex sen„ tentiis Sanctorum Patrum , ex sinceris constitutionibus Ro„ manorum Pontificum post Siricium , ex canonibus con„ ciliorum , ac ex Romanis legibus : quæ sane novi juris „ novæque disciplinæ non sunt : cetera vero eam discipli„ nam plerumque exhibere , quæ jamdiu inoleverat , vel „ jam ante aliquanto induci cœperat. Impostura autem in „ eo sita est , quod Pseudo-Isidorus eas sententias iis aucto„ ribus imposuerit , quorum non sunt , & posterioris ævi „ disciplinam antiquioribus Pontificibus affixerit , quasi prio„ ribus Ecclesiæ sæculis hæc viguisset. Ceterum quod de „ novæ disciplinæ introductione infertur , stultus quidem

Disciplinæ capita anteriora Pseudo-Isidoro.

„ plane fuiſſet impoſtor, ſi ſperaſſet ſuam collectionem ac-
„ ceptum iri ab hominibus, quæ novam omnino diſcipli-
„ nam a ſui quoque ſæculi moribus & conſuetudinibus ab-
„ horrentem contineret. Quod ſi quæcumque contra con-
„ ſuetudinem ingeruntur, etiamſi bona & utilia ſint, ipſa
„ novitate perturbare ſolent; multo magis de iis timen-
„ dum erat, quibus diſciplinam per ſe optimam, & ſan-
„ ctioribus fultam legibus, longoque uſu ab omnibus rece-
„ ptam quiſpiam evertere & immutare contenderet. Nulli
„ autem tumultus, clamores nulli auditi ſunt ob inductas
„ decretales apocryphas, niſi in ea parte quæ ad Epiſco-
„ porum cauſas & judicia pertinet: de quibus aliqua apud
„ Hincmarum leguntur, & in epiſtolis Nicolai I.

„ 5 At in his ipſis cauſis atque judiciis, quod in
„ pſeudo-epiſtolis ac ſynodis Iſidorianis traditur, non erat
„ omnino novum. Nonne cauſæ majores, quæ circa accu-
„ ſationes Epiſcoporum verſantur, certis antiquorum Pon-
„ tificum decretis Apoſtolicæ Sedi reſervatæ, ſine ejus aſ-
„ ſenſu definiri non poterant? Vide inter cetera Leonis
„ epiſtolas 6. 23. & 14. ac Gregorii IV. epiſtolam pri-
„ mam ad univerſos Epiſcopos. Nonne Epiſcoporum ap-
„ pellationes ad eamdem ſedem antiquis canonibus & con-
„ ſuetudini, nec non primatus juri innixas, probavimus
„ in Obſervationibus ad diſſertationem V. Queſnelli part.
„ 1. c. 5. 6. & 7.? Ne omnes promiſcue recipiantur ad
„ accuſandum Epiſcopum cautum fuerat in canonibus Co-
„ dicis Affricani 128. 129. 130. & 131. nec non etiam
„ canone ſexto Concilii CP. quem ex Græco codice Ni-
„ colaus I. laudat epiſtola octava. Epiſcopos ejectos &
„ ſuis rebus expoliatos non cogendos ad judicium, niſi
„ prius in ſuum gradum reſtituantur, & omnia eiſdem
„ ablata redintegrentur, colligitur antea decretum ex Co-
„ dice Eccleſiæ Africanæ c. 87. Hæc & alia ejuſdem ge-
„ neris, quæ novæ diſciplinæ a Pſeudo-Iſidorianis decreta-
„ libus inductæ tribuuntur, legere licebit in Epiſtolis 8.
„ 9. & 38. Nicolai I. qui tamen ea non ex illis apocryphis,
„ quibus (1) carebat, ſed ex antiquioribus documentis con-
„ firmat:

(1) Vide *Tractatum de Antiqu. collectionibus canonum* part. 3. cap. 6. §. 1. num. 1. tom. III. S. Leonis pag. CCXV.

„ firmat: quemadmodum ante ipsum fecerat etiam Grego-
„ rius IV. in epistola prima ad universos Episcopos, in
„ qua Aldrici Cenomanensis causam sibi reservat. „ Hactenus ibi.

6 Si novitatis capita a Febronio reprehensa vellem singillatim expendere, præsto haberem in singulis quædam Pseudo-Isidoro antiquiora gesta, vel testimonia de Pontificiæ potestatis usu & exercitio in iis, quæ ex vetusta disciplina ad Episcopos, vel ad Metropolitas, seu ad provinciales synodos deferri solebant. Hæc autem etsi in quibusdam capitibus rara vel rarissima inveniantur, ac inepta prorsus sint ad affirmandam in iisdem capitibus constitutionem, vel reservationem generalem, quam ille priscorum sanctissimorumque Pontificum inducta auctoritate non dubitavit asserere; cum tamen ea ipsa rara vel rarissima sincera documenta ac gesta disciplinam, apocryphis Pseudo-Isidorianis decretis inditam, ante Isidorum alicubi saltem receptam præferant, novitatis ab eodem inductæ censuram abstergunt: neque enim omnino nova & ab ipso inducta dici potest disciplina, quæ ante illum alicubi saltem recepta dignoscitur. Forte in ea Galliarum parte, in qua est Moguntia, ubi eas suppositítias merces fuisse fabricatas* probabilius coniecimus, disciplina in ipsis proposita, quoad rariores quoque casus (si qui nullo aliunde exemplo aut testimonio fulcirentur) aliquamdiu ante Isidorum invaluerat S. Bonifacii Episcopi Moguntini opera, qui Apostolica legatione præditus, quantum Apostolicæ auctoritati deferret, eamdemque observantiam in eam regionem inducere studuerit, ex ejus epistolis liquet. Vide inter ceteras ejus epistolam 105. ad Cudberthum Archiepiscopum Cantuariensem, in qua aliquot præcipua disciplinæ capita ab eodem S. Martyre & Germanorum Apostolo iis in locis instituta, ac in Pseudo-Isidorianis decretis postea repetita exhibentur. Idem quoque spiritus in successores ipsius Lullum, Riculfum, Autgarium transivit, ut ex aliis documentis constat. Quodsi Pseudo-Isidorianæ decretales eam disciplinam præferunt, quæ antiquioribus monumentis probatur, & jamdiu ante saltem iis in locis vigebat, ubi Pseudo-Isidorus illas condidit; num æqua sit illa reprehensio, qua novæ disciplinæ introductio ipsis decretalibus attribuitur,

* Ibi. §. 4. pag. CCXXII.

tur,

tur, quivis intelliget. Negari tamen non posse videtur, quin eadem disciplina latius fuerit propagata, & magis multo atque facilius inoleverit, postquam eædem decretales editæ ac divulgatæ fuerunt, & mox in quibusdam conciliis laudatæ, ac subinde etiam insertæ in collectiones Reginonis, Burchardi, & aliorum, quæ ob suam brevitatem ac methodum magno usui fuere.

§. III.

Num disciplinæ novitas, siqua ex apocryphis Pseudo-Isidori decretalibus invaluit, usque posteriorum temporum obtinuit, jus falsum & corruptela sit, quæ antiquo canonum juri derogare nequiverit.

15. Frequens apud Febronium occurrit mentio, atque distinctio juris antiqui & novi, quorum alterum in canonibus antiquis, alterum in Pseudo-Isidori suppositiis decretalibus continetur. Jus antiquorum canonum appellat genuinum & verum jus, Pseudo-Isidorianum jus spurium & falsum; quod cum antiquo & vero juri præjudicare non possit, veluti corruptelam omnino corrigendum traducit. Cum autem non de materia divini aut naturalis juris, quæ (ut cum ipso Febronio animadvertimus cap. 2. n. 1.) mutari non potest, nunc sit nobis sermo, sed de materia canonum pertinentium ad disciplinam, quæ pro varietate locorum, & temporum, atque circumstantiarum mutari potest; illud jus verum est in capitibus disciplinæ, quod statutum probatumque a legitima Ecclesiastica potestate viget. Antiquis Ecclesiæ sæculis vigebat disciplina antiquis canonibus præscripta, eaque tunc constituebat verum jus omnino servandum, nisi justa de causa a potestate legitima aliquibus in circumstantiis dispensatum fuisset. Si autem

De jure genuino & spurio.

Quodnam verum jus in materia disciplinæ, quæ mutabilis est.

tem circumstantiis temporum aut locorum mutatis, necessitate vel utilitate publica postulante, ea disciplina mutanda, vel relaxanda generatim fuerit; nova disciplina, posterius licet inducta, quæ a legitima potestate recepta usu obtineat, jus verum condit. Quod si quædam invaluerint ex apocryphis documentis; non idcirco falsum jus illud est dicendum, quod ex falsis fontibus originem, seu incrementum, aut propagationem faciliorem habuit. Neque enim ea recentior disciplina ex ipsis supposititiis documentis juris vim & auctoritatem consequuta est, sed ex illa Ecclesiastica potestate, quæ eamdem novam disciplinam recepit confirmavitque. Hanc quicumque damnaret tamquam falsum jus & corruptelam, damnare deberet ipsa concilia non solum particularia, sed etiam œcumenica temporum posteriorum, ac præsertim Tridentinum, quorum disciplina, in plerisque capitibus constituta, non est antiquorum canonum jus, quod unum Febronius *jus verum & genuinum* vocat, sed est disciplina posterius inducta, & pro varietate circumstantiarum mitigata, atque mutata, & solum contra irrepentes abusus & corruptelas opportunis remediis munita. Quod si non omnes cautiones sive a Conciliis, sive a Pontificibus hactenus appositæ, ad omnes abusus tollendos sufficiunt; abusus ejusmodi sicut ipsi juri, ex quo non prodeunt, tribuendi non sunt, sed vitio hominum, qui juris limites transgrediuntur; ita eidem novo juri falsi juris notam nequeunt appingere: alias jus falsum pariter dicendum esset jus divinum, quo potestates Ecclesiasticæ ac sæculares constitutæ sunt, cum ex hominibus potestate abutentibus aliquot scandala & corruptelæ nascantur.

Non damnandum, licet in apocryphis inditum inveniatur.

16 Ne quid vero fuci ex Februniano systemate offundatur, quod lectores impediat, detegenda est æquivocationis origo. Totum Febronii consilium in evertendum regimen statumque monarchicum Romanis Pontificibus, Pseudo-Isidori decretis, ut putat, attributum, unice tendere ex toto ipsius opere liquet. Idem Auctor non omnem monarchiam a Pontifice absolute excludit (recitat enim (2) Gersonis testimonium, quo

Febronii scopus quinam; & æquivocationis origo.

Non omnis monarchia excludenda.

(2) Addi possunt, quæ ex Gersone affert etiam Bossuetus in Appendice lib. 3. cap. 1. pag. 84. tom. 2. novæ edit.

quo claves, ideſt poteſtatem Eccleſiaſticam, affirmat Petro
c. 1. §. 5. n. 2. datas *tamquam monarchæ*); & ſolum rejicit poteſtatem monarchicam exceſſivam, effrænatam, deſpoticam, & arbitrariam cum dominatu conjunctam, quam ſane Chriſtus nec Petro nec Petri ſucceſſoribus tradidit. Huic autem monarchicæ exceſſivæ poteſtati cum ſavere viſum eſſet novum jus, quod poſt Iſidorianas decretales inolevit & obtinet; novum hoc jus ſpurium & falſum cenſuit appellandum. Cumque nullo jure mutari aut præſcribi poſſit contra jus divinum ac naturale ei exceſſivo & deſpotico do-
* c. 8. §. 6. minatui contrarium; non male videtur intuliſſe * nulla præſcriptione, poſſeſſione, ceſſione &c. juri antiquorum canonum, qui hanc monarchiam illimitatam ignorant, potuiſſe derogari atque præſcribi; ac idcirco novo juri tantam vim non poſſe vindicari, ut veterum canonum jus abrogarit. Tota æquivocatio ſita eſt in pravo intellectu nominis *monarchiæ*. Ejus quidem arbitrarii monarchici regiminis, quod Febronius perſtringit, principia divino ac naturali juri repugnant. At num ea ex novo jure, quod obtinet, conſequantur, ſi quis negaverit, a Febronio revinci non poterit. Diſtingue jus novum a novi juris abuſibus, qui non ex ipſo jure novo per ſe, ſed ex vitio abutentium proficiſcuntur, quemadmodum poteſtas Eccleſiaſtica, ad novi juris normam exacta, diſtinguenda eſt ab ejuſdem poteſtatis abuſibus, qui malitiæ abutentium & præſcriptos ejuſdem juris limites excedentium tribuendi ſunt: & ſicuti ex iis abuſibus eadem poteſtas nec neganda, nec in dubium revocanda eſt; ita ex abuſibus eorum, qui Pontificiæ poteſtati uſum effrænem & exceſſivum tribuunt, impotentemque, deſpoticum, arbitrariumque dominatum, non eſt neganda, nec in dubium revocanda eſt poteſtas monarchica ſupra Epiſcopos, quam Summis Pontificibus in limitandis reſtringendiſque, cum expedit, iſtorum facultatibus jure primatus competere probavimus.

Diſtinguendum jus novum a novi juris abuſibus.

Quatenus jus novum poſſit præſcribere antiquo.

17 Hæc poteſtas cum verſetur circa uſum & exercitium facultatum Epiſcopalium, quod Chriſtus non conſtituit, ſed legitimæ Eccleſiaſticæ diſpoſitioni reliquit, diſciplinam reſpicit, quæ pro varia temporum ac circumſtantiarum ratione mutari & innovari potuit; novumque in ea jus, quod actu vigeat, potuit contra jus antiquum præſcribere.

bere. Hinc manifesta fit Febronii hallucinatio, cum c. 1. §. 1. n. 3. in hac materia, quæ disciplinæ est, veluti certum generale principium statuit illud ex Vincentio Lerinensi, *antiquitatis religionem novitatis profanitati anteponendam*, quod de materiis fidei & morum ad naturale ac divinum jus immutabile pertinentium verum est; nec non illud aliud principium, quo id sequendum affirmat, quod semper, quod ubique in catholica Ecclesia constanti observantia viguit: neque enim aptari potest disciplinæ mutabilis juribus, quæ pro varietate temporum, locorum, atque circumstantiarum varia esse queunt. Neque dicat potestatem Episcoporum esse juris divini, cui detrahere quicquam est juri divino detrahere: sæpe enim dixi, & iterum dico, eam potestatem quoad institutionem quidem inniti juri divino; at non item quoad usum & exercitium facultatum Episcopalium, quorum determinatio dispositioni Ecclesiæ a Christo tributa, non divini, sed Ecclesiastici juris est, & præscriptioni ac mutationi obnoxia: unde falsa falsissimaque agnoscitur illa Febronii thesis: *Non prosunt hac in parte Romanis præscriptio, cessio, possessio, consuetudo &c.* c. 8. §. 6. n. pag. 66. Ingerit abusus a Christi institutione alienos, quos juri divino præjudicare non posse pronunciat. Quis autem tamquam verum jus venditat potestatis abusus? Hi a nemine approbantur, nec ullis novi juris auctoritatibus approbati, jus condidisse creduntur, quod divino juri prævaleat. Sola potestas a Christo instituta in ædificationem divino jure fulcitur: abusus in destructionem inducti tamquam eidem divino juri contrarii reprobantur ab omnibus, nec a quopiam ad vim præscribendi contra antiquum legitimum jus, aut novi juris condendi evehuntur. Quod si quædam hodiernæ disciplinæ capita novo jure inducta post Pseudo-Isidori merces, etiamsi a multis sæculis usu recepta vigeant, veluti abusus non ferendi eliminanda essent, & falsi juris censuram mererentur; falsi quoque juris, ut monuimus, nomen tribuendum esset non solum Pontificum sanctissimorum decretis, sed etiam canonibus conciliorum quantumvis generalium, ac Tridentini, qui non aliam disciplinam probarunt ac præceperunt.

18 Neque causetur ignorantia falsarum decretalium, quæ omnes diutius occupabat. Nam præterquamquod fere omnia, Ignorantia falsarum decretalium non prodest.

omnia, quæ Pseudo-Isidoro tribuuntur, anteriorem, ut indicavimus, habent originem; nonne in materia disciplinæ jus novum etiamsi quibusdam in capitibus errore aliquo inductum ac propagatum, cum a legitima potestate proprio jure receptum & approbatum est; non ex ignorantia, sed ex auctoritate approbantium, nec non ex ipsa consuetudine legitime præscribente vim juris acquireret, dum nihil contra divinum aut naturale jus receptum, aut approbatum fit? Cum Africani in epistola ad Cœlestinum resistentes appellationi Apiarii suarum Ecclesiarum consuetudinem vindicaturi, hanc rationem attulerunt: *quia nulla Patrum definitione hoc Ecclesiæ derogatum est Africanæ;* apertissime præsumpserunt, suæ quoque Ecclesiæ jus antiquissima consuetudine comprobatum, conciliari aliquo decreto posse abrogari, & jus novum induci, ut vel Febronius innuit cap. 1. §. 7. n. 10. Si novæ disciplinæ novoque juri inducendo ob abusuum scandalorumque pericula obsistendum credatur; initio quidem (debito tamen cum moderamine) licebit obsistere, idque tantum fecerunt Africani, cum memoratis clericorum inferiorum appellationibus ad Apostolicam sedem inducendis se se opponentes, antiquam & vigentem suarum Ecclesiarum consuetudinem vindicandam curarunt. Vide observationes nostras in Differt. V. Quesnelli. At si disciplinæ novitas jamdiu inducta, aliquot sæculorum consuetudine, & non tam Pontificum, quam conciliorum præsertim generalium auctoritate recepta & confirmata inoleverit, ac in praxi vigeat; huic juri, quod ad derogandum anteriori disciplinæ sufficit, ac tamdiu inveteratum, *novum* jus nequit proprie appellari, ita ut ob abusus, qui non ex ipso jure, sed ex abutentium vitio dimanant, idem jus per se se tamquam spurium atque falsum venditetur, quis æquus rerum æstimator id rectum ac justum credere poterit?

[Margin: Quando & quatenus novitati obsistere liceat.]

[Margin: t. 2. edit. S. Leonis col. 971. n. 30.]

19 Ne in re, quæ ex principiis generalibus juris certa est, pluribus immorer, in confirmationem non modicum juverit exemplum juris, quod Constantinopolitano Episcopo post aliquot sæcula accessit. Febronius c. 8. §. 2. obtrudit Græcam sive Orientalem Ecclesiam, in qua cum non obtinerent apocryphæ Pseudo-Isidori decretales, & olim, & *etiamnum hodie avitam disciplinam magis quam*

[Margin: Exemplum novitatis in gratiam Episcopi CP. inductæ contra jus antiquum, neque tamen ab adversariis reprobatum tamquam jus spurium, & ad veterem disciplinam revocandum.]

[Margin: p. 2. p. 36. col. 2]

in

in Latina servatam deprædicat. Vide autem quid in Constantinopolitana Orientali Græca Ecclesia jamdiu ante ipsum Pseudo-Isidorum contra avitam disciplinam invaluit. Hujus Episcopus ante medium sæculum quartum erat simplex Heracleensis Metropolitæ suffraganeus, qui nullo jure in alium quempiam Antistitem fruebatur. Canones Nicæni caverant ut Patriarchalibus & aliis præstantioribus sedibus sua jura conservarentur. Cum porro Imperalis sedes constituta fuisset Constantinopoli, & idcirco hæc urbs, Romanæ æmula, *junior Roma* appellari cœpisset; anno 381 in CP. synodo I. hujus Episcopo decretus fuit *honoris primatus post Romanum Episcopum, propterea quod urbs ipsa sit junior Roma*. Hæc erat prærogativa meri honoris & ordinis, non juris. Sensim vero concurrentibus ex toto Oriente ad eam urbem, in qua Imperator residebat, pluribus Episcopis ob varias occasiones & causas, perfacile fuit ibidem Episcoporum eo confluentium synodos cogere, in quibus difficiliores & graviores quæstiones cognoscerentur atque definirentur, & ordinationes quoque Episcoporum assentientibus Metropolitis, & Imperatoribus annuentibus, ab ejusdem urbis Antistitibus peragerentur. Ita non solum Nestorius, sed etiam S. Joannes Chrysostomus, Atticus, Sisinius, & S. Proculus Constantinopolitani Præsules de Episcoporum causis & appellationibus ex variis Orientalibus provinciis ad se delatis passim judicarunt, & aliquot etiam Episcoporum ordinationes fecisse leguntur; quæ cum nullo jure antiquorum canonum effici ab ipsis possent, suffulciri & defendi cœperunt ex memorato decreto Concilii CP. primi, quasi primatus honoris huic sedi assertus, quia est *junior Roma*, non meri honoris gradum, sed earumdem prærogativarum participationem inferret, uti colligitur ex Concilio Calchedonensi act. 16. nec non ex relatione hujus synodi ad S. Leonem. Aliquid igitur peculiaris jurisdictionis vel hoc tempore exercebatur a Romano Pontifice supra Episcopos præsertim Occidentis in appellationum causis & ordinationibus; idque toto in Oriente notissimum esse debuit, ut simile jus in Episcopos Orientis ob communicatum novæ Romæ honorem sibi sancti quoque Episcopi hujus urbis vindicandum putarint. Huic quidem novitati novoque juri, quod opponebatur antiquo firmato canonibus Nicænis

totius Ecclesiæ reverentia consecratis, & præjudicio erat aliis metropolitis & patriarchis, S. Leo Papa fortiter restitit. At idem jus, consentientibus iis quorum intererat, & Sanctorum quoque Episcoporum usu, conciliique Calchedonensis decreto approbatum, sensim obtinuit, ac Nicæno canoni, & antiquo juri, Romanis Episcopis non amplius repugnantibus, tandem præscripsit, adeo ut, (3) licet novæ prærogativæ subinde Constantinopolitanis accesserint, de istorum jure nemo amplius dubitet, neque in concilio Florentino mota fuerit de hoc ulla quæstio, nec nunc moveretur, ut arbitror, si CP. Patriarchæ, ad unitatem Ecclesiæ redeuntes, eadem jura vellent retinere. Si Febronius non auderet hoc CP. Antistitum jus impetere & impugnare juris restituendi nomine, nec præscriptionis, cessionis, aut possessionis vim ipsis negare; quomodo auserit hæc opponere contra jus Romanorum Pontificum, qui prærogativa primatus supra Episcopos & supra usum atque exercitium facultatum Episcopalium potestatem divinæ institutionis & jus certissimum obtinent, ac in ejusdem juris exercitio diuturna plurium sæculorum consuetudine, & Conciliorum etiam generalium approbatione fulciuntur?

(3) Exemptiones ex. gr. quorumdam Monasteriorum, quæ intra fines aliarum non tam Episcopalium, quam ampliorum diœceseon CP. Patriarchæ suberant, notissimæ sunt.

C A-

CAPUT VI.

Num antiquorum canonum disciplina sit revocanda, seu num Episcoporum & Metropolitarum potestas seu jurisdictio actualis sit restituenda in statum primitivum, abolito jure quod jam a multis saeculis viget.

1 VIDIT Febronius novum jus, quod jamdiu obtinet, per se non posse absolute damnari tamquam jus falsum & spurium, nec posse generatim accusari summos Pontifices impotentis dominatus, quasi ex Pseudo-Isidorianis commentis absque legitima causa sibi arrogarint multa, quae olim Episcoporum ac Metropolitarum juri competebant: ac propterea confessus, aliquot saltem limitationes, seu reservationes facultatum Episcopalium aut Metropoliticarum justa de causa inductae, initio fuisse laudabiles; cum tamen non semper eadem justa causa suppetat, sed quod initio erat utile, postea ob abusus factum sit (1) perniciosum; ad vetus jus redeundum aliquando esse contendit; & si non statim omnia simul tollere liceat, paullatim, quoad fieri possit, agendum cum Barthelio monuit. Si autem jus novum jam probatum ac receptum usu non est jus falsum, sed verum; cur

Num veteris disciplinae restitutio facienda ob tollendos abusus.

c.9.§.11. n.3. t.2. pag.126. col.1.

(1) Hoc sensu cap. 4. §.4. n. 6. tom. 2. pag. 63. ait: *Exemptiones tolli debere, quae quamvis forte ab initio laudabiles fuerint; attamen propter suam generalitatem deinde factae sunt perniciosa* &c.

cur necesse erit illud absolute tollere, & ad antiquorum canonum normam omnia revocare? Si abusus absolute sunt extirpandi, qui præsertim circa jus divinum ac naturale in disciplinæ quoque materiis nonnumquam inveniuntur impliciti, uti simonia in ordinibus, in dispensationibus, aut beneficiis, violatio votorum &c. num Apostolicæ sedi adimendum erit jus verum, quo legitime fruitur, licet ex ipso jure abusus nulla ratione proveniant, sed ex vitio abutentium, quod ad jus referendum non est, ut explicavimus c. 4. n.6. & seqq.? Num antiquum jus, seu juris exercitium Episcopis restituendum supra eos ex. gr. qui nunc sunt exempti ab Episcopis, licet etiam sub istis pares aut majores quoque abusus olim inoleverint, ut patet ex iis quos in monachis sui temporis non exemptis refert atque coarguit Ratherius in libro *Confessionis*, & in *Præloquiis?* Quis caveat de abusibus restituto Episcopis ac Metropolitis antiquo facultatum exercitio ac jure? Nonne ob abusus, qui sub ipsis irrepserunt & invalescebant, aliquot facultatum limitationes aut restrictiones utiles vel necessariæ habitæ sunt? Quando sub iisdem abusus sunt metuendi, quis apte probare potest vero Pontificio juri jamdiu vigenti & confirmato Pontifices debere cedere & expoliari, ut in integrum restituantur Episcopi, sub quibus æquales vel majores etiam abusus aliquando timeri queant?

2 Quid porro si revocari non possit antiqua canonum disciplina, quin ex restitutione in integrum majora scandala & scissuræ gravissimæ prudenter timeantur? Ad ædificationem & bonum Ecclesiæ pertinent non solum illa, quibus utilitati vel necessitati ejusdem prospicitur, verum etiam illa, quibus malum impeditur, & grave aliquod scandalum, quod ex usu quantumvis per se bono vel etiam meliori potestatis metuendum esset. Cavere enim a malo species boni est; & ad bonum Ecclesiæ referendum, si non procuretur aliquod bonum, quod sine majori damno obtineri non potest. Hocce principium a sanctis quoque viris approbatum, & in praxi etiam receptum sæpissime legimus. Hac de causa S. Augustinus relaxandum censuit coercitionis rigorem, cum scissuræ & scandala majora timentur. *In ejusmodi causis*, inquit, *ubi per graves dissensionum scissuras non hujus aut illius hominis est periculum, sed*

Ad bonum Ecclesiæ refertur scandala impedire.

Epist. 185. ad Bonif. Comitem n. 45.

sed populorum strages jacent, detrahendum est aliquid severitati, ut majoribus malis sanandis caritas sincera subveniat. Idem pariter Sanctus cum aliis Africanis Donatistas Episcopos & clericos redeuntes ad unitatem Ecclesiæ in suis gradibus recipiendos putavit, ne rigore disciplinæ conversioni eorum obex apponeretur, & cum maximo non tam ipsorum, quam aliorum periculo confirmarentur in schismate. Eamdem rationem praximque præclare exposuit Ivo (2) Carnotensis epist. 189. *Novimus enim, quia necessariæ dispensationis modus nulli umquam sapientium displicuit, quam non solum privatæ leges, quibus nec fidei veritati, nec morum honestati consulitur, sed etiam leges generales contra hæreticos vel sceleratos promulgatæ admittunt, quando majoribus morbis sanandis, vel majoribus malis amovendis melius subvenit moderatio sinceræ caritatis, quam rigor indiscretæ severitatis.* Et epist. 234. approbans dispensationem, quæ tamen *non obsit fidei, nec bonis moribus*, hanc generalem regulam statuit: *Ibi dispensatio admittenda est, ubi rigor periculosus est.* In prologo ad Decretum, seu collectionem canonum, cum istorum executionem & observantiam commendat, Augustini testimonia recitat ex libris contra epistolam Parmeniani, quibus declaravit iis Christianis, qui anathemate digni sunt, non parcendum, *ubi periculum schismatis nullum est. Quando* nimirum (ut explicat paullo post) *cujusque crimen notum est, & omnibus execrabile apparet, ut vel nullos prorsus, vel non tales habeat defensores, per quos possit schisma contingere.* Secus vero schisma uti majus malum prudenti œconomia vitandum pronunciat. Hac dispensatione S. Irenæus suasit Victori Pontifici, ut abstineret ab excommunicatione Asianorum, qui in celebrando die paschatis a Romanorum consuetudine

Aug. l. 3. in Parmen. n. 13.

(2) Hanc sententiam totidem fere verbis excepisse videtur Ivo ex epist. S. Cyrilli ad Gennadium, qua metu majoris mali non recedendum credidit a communione Juvenalis Hierosolymitani, qui jus sibi incompetens in Palæstinæ provincias arrogasset. Hæc epistola inserta est actioni I. Concilii Nicæni II.

ne diffidebant; & S. Dionysius Alexandrinus auctor fuit Stephano Papæ, ne excommunicaret Africanos atque Asianos, qui redeuntes ab hæresi baptizandos putabant, dum hæc materies in maxima quæstione versaretur. Vide quæ hac de re pluribus egi in libro *De vi & ratione primatus* c. 13. n. 53. p. 163. & p. 169. not. 1. In ipsis generalibus Conciliis eadem moderatio adhibita, cum quæstiones ebullirent, & acerbiorum dissensionum periculum ex definitione seu anathematibus timeretur. Confer ibidem pag. 198. not. 1. Plura in hanc rem afferre non est necesse.

Num ex nisu revocandæ veteris disciplinæ nihil scandalorum timendum.

3 Hoc autem ex principio quis non intelligit quam perperam suo in opere contendat Febronius restituendam antiquorum canonum disciplinam? Ob hanc restitutionem nonne abolenda penitus essent privilegia exemptionum insignium Capitulorum & Regularium, quæ non exiguam diœceseon portionem subtraxerunt Episcopis, rescindenda Concordata, quibus Principibus concessa fuerunt nonnulla olim Episcoporum aut Metropolitarum propria, aliæque pervulgatæ consuetudines essent mutandæ, quæ cum antiquorum jurium Episcopalium aut Metropoliticorum detrimento a pluribus sæculis obtinent, nec sine multorum offensione mutari queunt? Hæc si absque magno scissurarum periculo fieri non possunt, quis in Ecclesiæ ædificationem Febronii consilium cedere existimet, & non potius in destructionem? De materia disciplinæ agitur, quæ nec divino nec naturali jure præscripta, pro locorum ac temporum varietate mutari potuit; & quandoquidem nihil per se divino ac naturali jure illicitum est, nihilque Christianæ rei interest, utrum quædam facultates a Papa suisve delegatis aut ejus privilegio, an ab Episcopis jure proprio exerceantur; quis damnare audeat Pontifices, si jus suum tot sæculorum consuetudine roboratum prosequi velint, eoque saltem nomine nolint quicquam immutari, ne dissensiones & perturbationes non leves in boni publici damnum excitentur? Hac mente optimi Pontifices in Sanctorum quoque album relati, qui ab omni monarchico dominatu alienissimi, ædificationi Ecclesiæ pro viribus studebant, nec non Cardinales & Episcopi sanctitate morum & zelo disciplinæ commendatissimi, qui ipsis Pontificibus aderant, ut S. Carolus, a restituendo Episcopis & Metropolitis antiquo facultatum

usu,

usu, de quo aliquando non levis fuit disputatio, abstinendum duxere. Horum auctoritas, rationibus jam allatis fulta, majorem apud me auctoritatem habet, & apud omnes æquos rerum æstimatores habere debet, quam quæcumque a Febronio fallacissimis sui systematis principiis ducto ingeruntur.

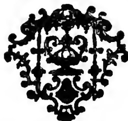
4 Esto quædam in Apostolicæ sedis jus aliquatenus venerint Episcoporum aut Metropolitarum cessione, ac tantæ auctoritatis obsequio; nonne ex Orientalium cessione atque consensu Constantinopolitanæ sedi nullo per se jure in alienis diœcesibus fungenti tributa fuerunt ea, quæ cum postea sensim obtinuerint, jus quoddam legitimum pepererunt, quod nec summi Pontifices, nec Occidentalis Ecclesia Constantinopolitanis redeuntibus ad unitatem rescindendum judicarunt? Quidni idem saltem censeatur de Episcopalibus ac Metropoliticis juribus simili cessione & consensu reservatis sedi Apostolicæ, quæ jure primatus omnibus Episcopis & Metropolitis ita præsidet, ut si ea jura sibi potuisset reservare in ædificationem Ecclesiæ, multo justius possit iisdem juribus uti, eorumque cessionem recusare, dum id in perturbationes & scandala cessurum creditur?

Vetus disciplina etsi melior, nõ idcirco obligat.

5 Neque dicat quispiam, antiquorum canonum disciplinam, qua Episcopi & Metropolitæ suis facultatibus liberrime utebantur, meliorem esse quam novam, & ad abusuum pericula avertenda magis idoneam. Non enim quod per se melius est, obligat semper; nec in comparatione majoris mali, quod in eo procurando vel exigendo timeatur, melius & opportunum credi potest. Hac in re S. Paulli verba expendenda, quibus de incontinentia, de nuptiis, & de celibatu loquitur. Celibatum meliorem esse quam nuptias indicat scribens, *Melius est si sic permanserit*. Nuptias licet non meliores celibatu, præ incontinentia tamen meliores vocavit: *Melius est nubere quam uri*. Incontinentiam autem & fornicationem uti divina ac naturali lege prohibitas absolute vitandas pluribus in locis tradit. Disciplina veterum canonum sit melior, ut libet: at si ob ejus restitutionem disciplina posterius invecta, quæ per se mala non est, sit abolenda; hinc autem scissuræ, & graviora mala impendant; melius in his cir-

cumſtantiis erit retinere diſciplinam novam, quam cum tanto periculo in reſtitutionem diſciplinæ veteris incumbere. Quid in ſolis capitibus, quæ ad Epiſcoporum & Metropolitarum jura in priſtinum revocanda pertinent, Febronius inſiſtit; pro aliis autem plurimis antiquæ diſciplinæ capitibus, quæ ſane melior erat, reſtituendis nihil laborat? Sola pro Epiſcopis ac Metropolitis cura eum afficit, quaſi iſtorum poteſtas in ipſorum gratiam, & non potius in Eccleſiæ bonum inſtituta, omnino reſtituenda ſit; etiamſi bonum Eccleſiæ poſtulet, ne ſummi Pontifices in eamdem reſtitutionem tanto cum ſciſſurarum atque perturbationum periculo connitantur.

6 Id autem multo magis dicendum, ſi ob reſtituendam veterem diſciplinam ea media adhibenda eſſent a Febronio propoſita, etiam dum in certiſſimæ poteſtatis Pontificiæ offenſam & contemptum redirent, cederentque non in ædificationem, ſed in deſtructionem Eccleſiæ, cui eam poteſtatem ſartam tectam ſervari neceſſarium eſt. His de mediis capite ſequenti.

C A-

CAPUT VII.

Media, quæ in restitutionem disciplinæ veteris a Febronio proponuntur, quantam Pontificiæ auctoritati offensionem præferant.

Conditiones, quibus inferior potest reniti, ne a superiore gravetur.

1 CUm quis injuste gravatur, niti potest ut se subducat a gravamine, si duæ conditiones concurrant. Prima si gravamen injustum sit; secunda si mediis licitis utatur. Febronius in re præsenti perperam præsumit injusta gravamina, quæcumque Romani Pontifices in usu & exercitio Episcopalium facultatum restrinxerunt vel reservarunt contra antiquorum canonum normam, in quibus verum & genuinum jus situm judicans, injustum censet quidquid contra ipsos actum est, & ita injustum, ut nullo possessionis, cessionis, aut præscriptionis nomine possit vindicari. Cum vero ea summorum Pontificum potestas in limitandis aut reservandis justa de causa Episcoporum facultatibus in præmissis capitibus legitima fuerit probata, & non solum a Gersone, aliisque Gallicanis adversariis concessa, sed aliquatenus etiam ab eodem Febronio, qui solos abusus potestatis, non autem ipsam Pontificiam potestatem se se impetere professus, Romanos Præsules Episcopales facultates quoad usum & exercitium posse & potuisse moderari aut reservare negare non potuit; cumque novum jus, quod in hisce limitationibus aut reservationibus jam a pluribus sæculis vigens, & a conciliis etiam generalibus receptum juris falsi ac spurii nomine notari nequaquam possit; injusta profecto gravamina dici nequeunt, quæ illi in Episcoporum aut Metropolitarum facultatibus limitarunt aut reservarunt æ-

Num gravamine injusta Episcopis imposita.

qua de causa, nec ob procurandam restitutionem ad normam veteris disciplinæ, veluti pro injusto gravamine repellendo, seu pro juribus Episcopalibus aut Metropoliticis injuste limitatis seu reservatis justa Episcopis aut Metropolitis actio competere dici potest.

Quatenus liceret procurare restitutionem veteris disciplinæ.

2 Præsumpta vero in summis Pontificibus limitationum atque restitutionum legitima, quam probavimus, potestate, non negaverim licere procurare restitutionem, quatenus bono publico expediat, & non amor proprius, nec superbiæ aut contentionis spiritus debitæ subordinationis impatiens, sed disciplinæ, & abusuum impediendorum zelus moveat; at videndum num media, quibus utendum creditur, licita & moderata sint, qualia inferioribus cum superiore agentibus congruant, ne legitimæ potestati sine debito moderamine resistentes, ipsi potestati offensionem pariant, & resistentia exorbitans in ipsius potestatis contemptum recidat. Ii enim eam culpam contraherent, quam detestatur Apostolus: *Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Media autem licita essent, rationes sui juris & (1) canones seu decreta, quibus idem jus fulcitur, proponere; abusus, qui irrepserunt, vel adhuc supersunt, quibus compescendis ea restitutio utilis vel necessaria credatur, demonstrare; patrocinia etiam (non tamen violenta) interponere, & alia ejusmodi, quæ boni publici scopum unice intendant. Mediis quidem ejusmodi, non autem iis quæ ex Febronio paullo post memorabimus, usi sunt Africani, cum appellationibus inferiorum clericorum ad Apostolicam sedem, in initiis tamen, non post ipsius sedis possessionem plurium sæculorum, conciliorum etiam decretis comprobatam

De mediis procurandæ restitutionis.

Rom. 13. 2.

(1) Canones conciliorum etiam particularium ingerere prodesse potest, non quod credatur Pontificia auctoritas subesse quoque particularibus synodis, sed quia disciplinæ canonibus firmatæ, usuque receptæ derogare sine gravi ac legitima causa cedere solet in perturbationem & scandalum, quod altiori, idest naturali jure, cui Pontifices subsunt, vitandum est.

m restiterunt, ut explicavimus in Observationibus ad Dissertationem V. Quesnelli tom. 2. nostræ Venetæ editionis Operum S. Leonis part. 1. c. 6. n. 30. pag. 971. His quoque mediis S. Bernardus impediendas seu abrogandas curavit exemptiones nimium faciles, ut ne in ipsis concedendis potestatem Pontificiam negaret. Vide easdem Observationes c. 7. n. 5. pag. 979. Idem de his dicendum est, ac de præceptis, quæ a legitimis superioribus ex sua potestate feruntur. Certa divina & naturalis lex est, superiori legitimo præcipienti esse obediendum, nisi præcipiat id quod divina aut naturali lege vetitum est; aut vetet quod divina naturalive lege præcipitur: tunc enim (uti legitur in Act. Apost. c. 5. v. 29.) *obedire oportet Deo magis quam hominibus*. Adeo vero superiori legitimo debetur obedientia, ut, vel in dubio ex. gr. num quod præcipit liceat, ab inferiori præsumendum sit licitum, ne is incompetens sibi judicium ferat de superiore, qui rationem suarum actionum rediturus est Deo, & idcirco præstandam ipsi esse obedientiam, cum (2) certum obedientiæ præceptum in dubio prævaleat, sancti quoque viri tradiderunt; nec eorum proterva doctrina audienda, qui dum hanc *cæcam* (uti vocant) *obedientiam* ipsis quoque Apostolicæ sedis dogmaticis definitionibus præstandam rejiciunt, debitam fidei unitatem cum sedis Apostolicæ fide impedire nituntur eo nomine, quod illas errori obnoxias existiment, quorum hypothesim falsissimam refellimus in libro *De vi primatus* cap. 15.

De obedientia superioribus præstanda.

Quid in dubio.

3 Neque

(2) Hæc regula est inter omnes Theologiæ Doctores communis in casibus conscientiæ, uti appellant, *perplexa*, ubi duo præcepta pugnare videntur; quorum alterum si certum sit, alterum dubium, certum incerto & dubio prævalere affirmant: veluti accidit in dubio de justitia belli quoad milites, qui ex fidelitate parere Principi debent, vel in aliis casibus, quoad subditos, quibus dubium incidat de eo, quod a legitimo superiore præcipitur.

Febronii tirnens de necessitate restitutionis ex abusibus.

3 Neque Febronius reponat, se, qui solos abusus potestatis, non autem ipsam Apostolicam potestatem carpit, eorum abusuum, qui supersunt, perturbatione commoveri, adeo ut nonnullibi fassus sit, limitationes seu reservationes ea potestate factas potuisse quidem initio esse laudabiles, quia scilicet vel utiles vel necessariæ in Ecclesiæ bonum optimo consilio & legitime inductæ fuerunt; at cum processu temporis & subortis abusibus perniciosæ factæ sint, hac de causa illas perpetuas esse non posse, ac proinde Episcopales ac Metropoliticas facultates ad antiquam disciplinam esse revocandas, cum in destructionem cedat, quod initio in ædificationem fuit. Hæc ejus sententia palam elicitur ex c. 8. §. 4. n. 6. ubi de exemptionibus loquens, affirmat eas *tolli debere*, quæ quamvis forte ab initio *laudabiles* fuerint; *tamen propter suam generalitatem deinde factæ sunt perniciosæ, ex quo subvertunt subordinationem a Patribus in Ecclesia stabilitam*. (Num subordinatio summis Pontificibus ex primatu debita, & a Deo instituta subvertenda esset, de qua alibi diximus?) Huc quoque ea Febronii verba pertinent, quibus in epistola nuncupatoria ad Episcopos scribens, quæstionem præsentem ab iisdem perpendendam sic proponit: *Num Ecclesiæ realis utilitas postulet, ut iis juribus, quibus totius potestatis Ecclesiasticæ Auctor . . . . . ad opus suum perficiendum vos investivit, porro & SEMPER careatis*. *Semper*, inquit, eo quod Episcopalium facultatum limitatio vel reservatio, etiamsi initio utilis atque laudabilis, quamdiu in bonum publicum cederet, non tamen *semper*, eo quod non *semper* in bonum, sed ob inductos abusus in destructionem conversa, retractanda videtur. Si de exemptionibus, quarum ille eo loco meminit, loquendum sit, Ecclesiæ quidem per se se nihil interest, utrum monachi ex. gr. locorum Episcopis, an summo Pontifici immediate subjiciantur, dummodo ad instituti sui normam regantur. Abusus autem qui ex eorumdem monachorum vitio irrepserunt, & scandala spargunt, nescio utrum sub Episcoporum immediato regimine tollerentur, aut minores fierent, ut patet ex illis, quos in monachis sui temporis, quo Episcopis suberant, detestatur Ratherius in libris *Præloquiorum* & *Confessionis*. Remedium delegationis Apostolicæ a Tridentino adhibitum sine præju-

t. 1. pag. 63.

dicio

dicio Pontificii juris, si pro omnibus abusibus abolendis aut præcavendis non videatur sufficere, aliis atque aliis remediis a sede Apostolica identidem appositis aut apponendis providendum erit, ut ne tamen culpa in Apostolicam sedem rejiciatur, nec credatur universim tollendas esse exemptiones, nec jus antiquum in exemptos Episcopis restituendum esse omnino, si præsertim in procuranda violenter hujusmodi restitutione majora mala & scandala timeri possint; quod idem de aliis quoque capitibus sedi Apostolicæ reservatis, aut de aliis Episcoporum facultatibus limitatis præcedenti capite diximus.

4 Nunc de mediis, quæ ad hanc restitutionem Febronius capite nono suggerit, nec reprobanda prorsus essent, si intacta Pontificia potestate solis abusibus sanandis providerent. At ea sunt ejusmodi, ut non solum cum jure Pontificio haudquaquam conveniant; sed illud evertant potius, atque in contemptum adducant; quod non in bonum (ut ille sibi persuasit) sed in maximum Ecclesiæ damnum redit. Ne in singulis mediis ab eo propositis pluribus distinear, sufficiet ad calculos revocare potiora, quæ Apostolicæ auctoritati majorem offensionem inferre videntur. Instructio populi, qua omnibus explicentur cujusque potestatis fines, cum in Febroniano systemate debeat ostendere, quantum Romani Pontifices sibi usurpaverint falso jure invasis Episcoporum & Metropolitarum facultatibus; quis non videat quanto contemptui exponat Apostolicam auctoritatem, si præsertim nigris coloribus & sine justis vindiciis quædam facta, & principia quædam exorbitantia a nonnullis incautis scriptoribus, seu aulicis adulatoribus afferta populo proponantur? De mediis procurandæ restitutionis a Febronio propositis. De instructione populi.

5 Medium generalis concilii liberi, quod posset esse utilissimum, si Episcopi conjunctis cum Pontifice studiis in reformationem disciplinæ incumberent; in Febronii systemate, quo Pontificiæ auctoritati superior prætenditur auctoritas concilii œcumenici, nonne legitimo Pontificum Romanorum juri, quod antecedenti opere jam constituimus, nimium multum detrahit, multisque dissensionibus, vel etiam schismatibus aditum aperit? De concilio generali.

6 Multo autem minus utilia essent concilia nationalia, De conciliis nationalibus.

ia, quæ (3) multo minus jurisdictionem habent in Papam; nec condere possent decreta, quibus contra Pontificium jus, & diuturnam possessionem antiquum jus seu Episcopalium facultatum usus ac exercitium restitueretur, nisi Papa assentiente seu confirmante ederentur. Quis vero id speret faciendum ex systemate, quod Apostolicam confirmationem aut assensum vel generalium synodorum decretis necessarium inficiatur? Quod porro hac occasione statuit Febronius, posse in ejusmodi synodis nationalibus subtrahi obedientiam, quam injuriosum est? Subtrahere enim obedientiam a Summo Pontifice nonne est subordinationem capiti debitam tollere? In casu schismatis pertinacissimi, quo duo vel plures se se gererent tamquam Pontifices, ad abolendum schisma medium subtractionis obedientiæ licitum credi potuit ab iis, qui nullum ex competitoribus verum certumque Pontificem credebant. A vero autem certoque Pontifice obedientiam subtrahere, quis umquam licitum docuit? In concilio Viennensi anni 1113. cum de tollendo privilegio investiturarum per vim extorto, quod magnum in Ecclesia scandalum pepererat, Episcopi minati sunt Paschali II. se repulsum iri ab obedientia, nisi confirmaret decreta, quibus privilegium extortum irritum declaraverant. Hæ solæ minæ fuerunt, ut arbitror, non vero certum absolutumque consilium. Nihilo tamen minus Ivo Episcopus Carnotensis id probare non potuit; & Natalis Alexander Ivonem laudans, ejus synodi Episcopos *in eo peccasse* non dubitat, *quod Romano Pontifici minas intentarint, se ab ejus OBEDIENTIA recessuros, nisi statuta confirmaret: quod pessimi sane exempli est*.

Subtractio obedientiæ.

Dissert. 4. in sæc. XII. art. 12.

7 Perniciosissimum omnium est illud remedium, quo resistentibus auctoritati Pontificiæ in restitutionem disciplinæ antiquæ suadet Febronius haud esse metuendas censuras, quibus illa suam possessionem tueri vellet. Hac de re antequam

(3) Nullum scilicet concilium particulare jus habere in Papam ratione primatus ex doctrina Constantiensis synodi alibi probatum est. Vide præfat. in lib. *De potest. Eccles.*

tequam dico, pauca quædam animadvertenda sunt circa aliam thesim ab eo propositam c. 1. §. 4. quæ ad eximendum excommunicationum metum conferre posse videtur. En ipsius thesis verba: *Antiqua ratio excommunicandi, ejusque jus non erant effectus jurisdictionis respectu excommunicati*. Sicuti olim concedebatur communio recipiendo alios etiam non subditos in communionem; ita excommunicatio, quæ communioni opponitur, reipsa nihil erat aliud nisi aliquem a sua communione excludere: quod cum fieri posset etiam in eos, qui subditi non sunt, & in quos nulla est proprie dicta jurisdictio; hinc excommunicationem non esse effectum jurisdictionis Febronius scripsit. Tunc videlicet tantum ab Episcopis actum jurisdictionis proprie dictæ excommunicando exerceri præsumit, cum aliquem subditum a sua communione repellunt, non vero cum in alienos sententiam ferunt. Ita porro Febronius ex falso sui systematis principio Romano Pontifici subditos negat, qui aliis Episcopis subjiciuntur: quod evertit ipsam primatus naturam, qua idem Pontifex jure divino & jurisdictione proprie dicta tamquam summus pastor præsidet singulis & omnibus tum Episcopis tum ovibus gregis dominici. Excommunicandi jus, in potestate ligandi fundatum, est jus separandi a communione & unitate Ecclesiæ, ita ut excommunicatus veluti præcisus ab Ecclesiæ corpore, habendus sit tamquam Ethnicus & publicanus. Notanda autem hac in re distinctio inter Romani Pontificis, & aliorum Episcoporum excommunicationes. Cum ille, qui in omnes & singulos catholicos jus habet, aliquem excommunicatione & anathemate plectit; eum non solum a sua & Romanæ particularis Ecclesiæ communione ejicit, verum etiam præcidit & ejicit a communione & unitate totius Ecclesiæ catholicæ, quæ ipsi tamquam capiti, & catholicæ communionis centro adhæret, & adhærere debet jure primatus; nec fieri potest ut quispiam ab eo præcisus non sit etiam præcisus ab ipsa Ecclesia, quæ eidem communionis centro ex institutione Christi immobiliter adhærescit. Cum vero alii Episcopi aliquem excommunicant, tum solum hunc præcidunt ab Ecclesiæ corpore, cum ipsi Romano Pontifici catholicæ communionis centro adhærentes, in unitate Ecclesiæ permanent, non vero cum separati ab eo capite

Num excommunicatio aliena ... do non sit actus jurisdictionis. c. 1. pag. 83.

Distinctio inter excommunicationes latas a Papa aut ab aliis Episcopis.

& centro communionis catholicæ, separati sunt ab Ecclesia, extra quam jurisdictio nemini competit. Hinc *jura communionis* ab unitate cum Sede Apostolica *dimanare* (4) S. Ambrosius cum Aquilejensi synodo docuit: & excommunicationes ab aliis Episcopis latæ, irritæ censentur, cum eos, qui ab aliquo etiam majorum Sedium Antistite excommunicati fuerunt, suæ communionis participes, sibique unitos tenet Apostolica Sedes, ut ex Constituto Vigilii monuimus in libro *De primatu* c. 11. n. 3. ubi etiam rejecimus, quod ex Firmiliano protulit Febronius, & alia atque alia in confirmationem adduximus. Jure proinde (5) S. Cyrillus metuendum sibi affirmavit, ne a Sedis ejusdem communione præcideretur; & e contra jure pariter S. Cœlestinus non timendas dixit aliorum Episcoporum sententias, si ab ipsis excommunicati vel depositi, *in Apostolicæ Sedis communione permaneant*. Confer dicta in eodem opere c. 13. n. 60. pag. 178. nec non illa quæ disserui in ejusdem operis Appendice, ubi explicavi, cur, & quibus in circumstantiis absque sanctitatis præjudicio nonnulli Acaciani schismatis tempore obierint sine communione Apostolica, a qua non suo vitio, sed aliunde impediebantur.

8 Ex his facile evertitur, quod Febronius ingerit de non metuendis Romanorum Pontificum censuris, quibus ii, qui antiquæ disciplinæ restitutioni obsistunt suam possessionem tueri vellent. Non negat, immo fatetur aperte (ut mox videbimus) necessitatem unitatis & communionis cum Sede Apostolica: perperam vero distinguendam putat Romanam Sedem a præsidente Summo Pontifice, quam distinctionem omnino inanem & rejiciendam pluribus constitui in memorato libro *De primatu* c. 14. §. 8. n. 23. & sequentibus a pag. 241. usque ad pag. 246. Multo autem ineptior est in re præsenti distinctio inter Papam & Curiam Romanam, cum excommunicatio non a Curiæ, sed a Romani

(4) Textum dedi lib. *De primat.* c. 13. n. 27. pag. 127.
(5) Hujus Sancti verba descripsimus & explicavimus ibidem cap. 13. num. 57. pag. 175.

mani Pontificis auctoritate vim habeat. Neque vero minus incongrua eorum est excusatio, qui se eo nomine tutos existimant, propterea quod se non separaverint a Romana communione, sed Papa eos separaverit. Hanc inanissimam excusationem, quam in ejusdem libri Appendice refutavi n. 7. pag. 333. certe S. Innocentius I. ne cogitavit quidem. Cum enim is Orientalibus S. Joanni Chrysostomo antea infensis, & a se primum excommunicatis, postea vero data idonea satisfactione restitutionem petentibus eamdem concessit hac ratione allata, *ne diu membra, quæ requisierint sanitatem, ab unitate corporis habeantur aliena;* nonne eos ab Ecclesiæ corpore judicavit præcisos, licet non ipsi se separarint a communione cum Papa, sed Papa ipsos a sua communione segregasset?

9 Quam necessaria sit cum hoc catholicæ communionis centro communio & unitas jure primatus ipsius proprio, ut in tota Ecclesia unitas conservetur, & schismaticis subtrahatur occasio; omnium catholicorum, & Gallicanorum quoque consensu probatum fuit in allegato opere *De primatu* c. 11. §. 1. Febronius itidem idipsum inficiari non ausus, eam, quæ * loco memorato scripsit, non eo sensu accipienda affirmat, *quasi non quærenda, aut omni studio servanda sit communio cum ipso Papa sedente;* at mox id restringit hac conditione: *Et illa utique cum hoc habenda* (communio) *tum scilicet quamdiu Spiritum Sanctæ Sedis & Ecclesiæ ejus sectatur;* secus vero *cum a doctrina & a genuina Ecclesiæ disciplina* (antiquis canonibus constituta) *se separaret:* perinde ac si tunc communio cum ipso catholicæ communionis centro necessaria non sit, & excommunicationes ejusdem tunc tamquam certo & palam injustæ non sint metuendæ, ipsique adhuc resisti queat in restitutionem disciplinæ absque periculo schismatis. Exempla Asianorum, qui non fuerunt schismatici, licet pro sua disciplina conservanda in celebrando die paschali restiterint Victori Papæ, quasi is in eos excommunicationem tulerit, nec revocaverit; & similiter exempla S. Cypriani & aliorum Africanorum atque Cappadocum, qui restiterunt Stephano Pontifici in quæstione de baptismo, quasi is quoque eos actuali excommunicatione ab unitate præcidisset, inutilia sunt, cum falsa vel saltem incerta

De necessitate communionis cum Sede Apostolica.

* c. 9. §. 7. n. 2. pag. 103.

certa nitantur hypothesi. Falsa quidem quoad Stephanum, quem in Cyprianum ceterosque Africanos atque Cappadoces actualem excommunicationem, quam minatus fuerat, haudquaquam tulisse satis probasse mihi videor in libro *De primatu* c. 13. n. 53. Falsa vero aut saltem incerta quoad Victorem Papam, qui in quæstione de die paschatis S. Irenæo agente vel non excommunicavit Asianos, ut Valesius aliique contendunt; vel, si excommunicavit, ita mox communionem restituit, ut a communionis unitate *aliquando discessum* fuisse S. Cypriani tempore non recoleretur, quemadmodum ex Firmiliani litteris collegit P. Coustantius in Victorem num. 7. Auctoritas Basileensium, qui Eugenium certum Pontificem deserentes in apertum schisma proruperunt, Febronio nihilum prodest, & multo minus ratio, qua iidem Basileenses schismatis notam diluturi, scissuræ causam in Eugenium dissolutionem concilii decernentem rejecerunt; cum ex celebri S. Augustini sententia præcidendæ unitatis & schismatis conficiendi nulla sit justa necessitas & ratio, nec schisma proprie dictum cadere queat in Papam qui (6) aliquos a sua communione segregat, sed in eos qui a Papa communionis centro se dividunt.

10 Fortius videtur illud, quod e ratione Febronius profert, nimirum haud metuendas esse censuras, vel excommunicationem, cum injusta est, testante Augustino: * *Si quisquam fidelium fuerit anathematus injuste, ei potius oberit, qui faciet, quam ei qui hanc patietur injuriam*. Injustam autem censuram, atque excommunicationem esse existimat illam, qua Papa Episcopalium (aut metropoliticarum) prærogativarum debitam restitutionem impedire niteretur. Hæc vero ratio ut vim haberet, vide, quam multa pro-

* Fragment. epist. 150. t. 2. col. 879.

De censuris injustis.

(6) *Aliquos*, inquam. Si enim Papa a sua communione segregaret omnes, vel fere omnes catholicos, & idcirco se separaret ab Ecclesia catholica (quod nulli saltem certo Pontifici contigit), tunc Ecclesiæ ipsius caput, & communionis centrum esse desineret, decideretque a Pontificatu, qui in sola Ecclesia catholica ex Christi promissis numquam defectura inveniri potest.

ta probanda essent omnino certa, quæ tamen nec probavit, nec probare potuit Febronius: ex præmissis autem in hisce *Vindiciis* patere arbitror omnia potius esse penitus falsa. Probandum scilicet esset,

Quid probandum, ut in casu censuræ probarentur injustæ.

I. Summis Pontificibus jus nullum esse in limitandis, sibive reservandis quibusdam Episcoporum facultatibus, quæ licet in origine Episcopis competant jure divino, quoad usum tamen & exercitium in bonum Ecclesiæ subordinatæ sunt jurisdictioni Summorum Pontificum, & eatenus pertinent ad disciplinam, quam Christus Ecclesiasticæ auctoritati disponendam reliquit.

II. Eosdem Pontifices, cum eas facultates limitarunt aut reservarunt, quæ ex antiqua disciplina competebant Episcopis, nulla ratione quantumvis justa potuisse eidem disciplinæ derogare, & novam inducere, quasi disciplina antiqua mutatis licet circumstantiis locorum vel temporum immutabilis sit; Pontificum autem suprema potestas ita subsit auctoritati antiquorum non tam generalium, quam particularium synodorum, in quibus veteris disciplinæ canones fuerunt conditi, ut nulla justa de causa potuerint aliter disponere, & constituere.

III. In materia ejusmodi facultatum Episcopalium, quæ quoad istarum usum & exercitium est materia mutabilis disciplinæ, nullam vim habere potuisse Episcoporum cessionem, aut consuetudinem, nullam item vim deduci posse ex præscriptione, nullam ex ipsis nedum particularibus, sed neque ex generalibus conciliis, quæ a multis sæculis hanc disciplinam receperunt, ac ex ea canones edidere.

IV. Pseudo-Isidori decretales, quæ supposititiæ sunt, totam vel potiorem causam dedisse mutandæ ac inducendæ novæ disciplinæ; hanc autem, quæ a pluribus sæculis viget, etsi confirmatam non solum consuetudine diuturna, sed etiam conciliorum approbatione, & decretis eidem cohærentibus, non constituere legitimum jus, quod jure servari, defendi, & vindicari possit.

V. Abusus, qui in hac disciplina offensionem pariunt, ipsi novo juri, & non potius vitio abutentium esse tribuendos, nec posse illis remedium apponi nisi restituendo Episcopis ac Metropolitis antiquum suarum facultatum

exercitium & usum, quasi sub iisdem pares abusus abutentium culpa nequeant induci, vel etiam majores.

VI. Pontifices etiam Sanctos ac doctos, qui hoc novum jus retinuerunt, sine justa causa & injuste retinuisse, nec antiquum Episcopalium aut metropoliticarum facultatum usum restituisse Episcopis, ac Metropolitis absque gravi injuria & culpa; etiamsi id non fecerint, vel eo quod jus suum tot rationibus munitum judicaverint legitimum, vel quod in ejusmodi restitutionem majora scandala variis ex capitibus oritura, & maxime cavenda metuerent.

11 Hæc omnia & ejusdem generis alia nisi Febronius vel alius quispiam apte probet; quis injustitiæ damnare potest illas censuras, quibus Pontifices suam possessionem, suumque jus vindicandum existiment? Quis eas tuta conscientia posse negligi atque contemni jure suaserit? Nemo negarit posse quempiam contra abusus præstare & urgere remedia licita: at num remedium licitum erit censurarum contemptus, qui Apostolicæ auctoritatis contemptum bono publico exitialem involvit atque inducit? Si in conflictu potestatum ac jurium, ubi res esset maxime dubia, superioris jus prævalere deberet juri inferioris, qui in usu & exercitio suarum facultatum superioris potestati naturali ac divina lege debet esse subordinatus; quanto magis id dicendum, ubi agitur de jure Summi Pontificis, cujus potestas in ferendis censuris, & in limitandis Episcoporum facultatibus certa est; nec ipsarum censurarum justitia pro vindicando eodem Pontificio jure, ejusque possessio diuturna revocari potest in dubium, quin ex pertinaci resistentia & contemptu impetatur summa ejus potestas in conservationem unitatis, ac in totius Ecclesiæ bonum maxime necessaria?

t. 2. pag. 195 — 12 Neque hic quempiam decipiat illa Febronii propositio, qua cap. 9. §. 7. n. 8. proposita quæstione de schismate, num in casu excommunicationis schisma esset ex parte Papæ excommunicantis, an ex parte Episcoporum, qui Papæ resisterent; negat schisma posse adscribi Episcopis, qui de *reducenda sana disciplina, & moribus instituto Christi conformibus serio cogitant, huncque in finem apta remedia in medium proponunt, & in usum redigunt.* Omnia falsis hypothesibus innituntur. Ubi de disciplina

Febronii sententia de schismate rejecta.

dispu-

disputatio est, ac de moribus pertinentibus ad disciplinam, quam Christus non instituit, sed dispositioni Ecclesiæ reliquit; nec antiqua neque posterior aut nova disciplina instituto Christi potest attribui: unde variare & mutari pro circumstantiis potuit, quin Christi institutio læderetur. Monarchicum regimen despoticum & arbitrarium si defenderem, quo Episcoporum proprium & ordinarium jus destrueretur, id quidem pugnaret contra illam divinam institutionem, qua Episcopi a S. Spiritu positi fuerunt regere Ecclesiam Dei. Verum ejusmodi regimen non defendimus; sed Episcoporum tantummodo subordinationem supremo Hierarchæ quoad designationem diœceseos, & quoad usum ac exercitium facultatum Episcopalium tantum, & supremam in hoc ejusdem Hierarchæ potestatem, debito tamen moderamine intra quosdam naturalis ac divini juris limites coercendam, propugnavimus. Qui subordinationem, & potestatem ejusmodi moliuntur evertere, num *de reducenda sana disciplina & moribus instituto Christi conformibus serio cogitare dici possunt?* Num in hunc finem apta dicenda sunt remedia a Febronio producta, & hoc capite discussa? Quæ quam sint inepta, nec non injuriosa etiam Apostolicæ auctoritati, hactenus dicta ita evicisse videntur, ut opus non sit diutius immorari in mediis ceteris ab eodem indicatis, quæ ex præcedentibus animadversionibus satis a quolibet dijudicari queunt.

CA-

CAPUT VIII.

Obſervationes in alia quædam Febronii loca, quæ etſi in antecedentibus prætermiſſa ſint tamquam non neceſſaria confutando illius ſyſtemati, poſſunt tamen aliquam difficultatem faceſſere.

§. I.

Quam male ex textu Actorum c. 8. v. 14. Febronius cum Gerſone colligat; S. Petrum fuiſſe ſubditum Apoſtolis (ſeu Eccleſiæ) qui eum cum Joanne miſerunt Samariam.

FEBRONIUS recitato textu Actorum c. 8. v. 14. *Cum audiſſent Apoſtoli, qui erant Jeroſolymis, quod recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Joannem;* hanc Gerſonis explicationem
cap. 1. §. 4. n. 3. ſubjecit: *Miſerunt in Samariam Petrum & Joannem tamquam ſubditos Eccleſiæ*, ideſt Apoſtolorum, qui eos in Samariam miſerant. Si ille, qui mittitur, ſubditus dicendus eſſet ejus, qui mittit; Dei Filius, qui a Patre miſſus fuit in mundum, ſubditus Patris dici deberet, quod a catholica doctrina abhorret. Adverſarii, qui vocum quæſtiones reprehendunt, & in juriſdictionis primatu, quem Petro denegari non poſſe fatentur, verba, quæ imperium, dominatum, ac typhum ſuperbiæ ſpirant, deteſtantur; voce *miſerunt*, quæ per ſe indifferens eſt, abutuntur, ut Pe-

trum

trum haud dubie Apostolorum Principem jure primatus, ipsis Apostolis & Ecclesiæ subditum indicent. Id profecto alienissimum fuit ab Apostolorum spiritu, qui Christi doctrina & exemplo imbuti, nihil contendentes quis inter ipsos esset major vel minor, didicerunt majorem ex humilitate debere minora officia suscipere, nec ea refugere, quæ inferioribus solent convenire. Cum Apostoli Petrum & Joannem miserunt in Samariam, nec majoris nec minoris personam respiciebant, sed de conversione eorum, qui in Samaria receperant verbum Dei gaudentes, missione Petri & Joannis Apostolicam curam & sollicitudinem ad hoc perficiendum necessariam, ab aliquibus inter ipsos præstandam censuerunt; eamque Petrus licet major una cum Joanne libentissime suscepit. Velim adversarios congruentiora cogitare, præsertim de Apostolis, quos cum pares potestate esse contendunt excepto primatu, tum vero alienos fateri debent a judicando sibi subditum ipsorum Principem, qui primatu jurisdictionis omnibus præeminebat. Istud judicium solis adversariis familiare ex eo falso principio originem ducit, quo concilium generale in eo Apostolorum conventu considerantes, jus eidem in summum Pontificem tribuunt, quod in missione Petri & Joannis ab Apostolorum mente alienissimum fuit.

§. II.

In illa Febronii c. 2. §. 3. quibus contendit Ecclesiam posse transferre primatum a Romano ad alium Episcopum.

Etsi primatus Petri & successorum ejus alligatus fuit Romanæ sedi probabilius ex facto Petri, qui ibidem postremo sedem fixit, & obiit; certum tamen est eum ab ipso Christo fuisse attributum Petro & successoribus ejus, qui post ejus mortem ipsi legitime suissent subrogati. Quam-

diu Petrus fuit Hierosolymis, aut Antiochiæ, vel alibi, primatus eidem collatus a Christo, personæ ejus adhæsit, antequam Romæ sedem figeret. Cum autem Romæ ita fixisset, ut ibidem moreretur; primatus in eadem sede quodammodo depositus, in eos transivit, qui ei in eadem sede successerunt. Non locum aut materialem cathedram, sed successorum personam primatus sequitur tamquam ejusdem dignitatis & auctoritatis heredem. Hinc jure Bellarminus

Febron. § 1. pag. 47.

in textu, quem Febronius recitat & laudat, scripsit: *Successio ergo ipsa ex Christi instituto & jure divino est, quia Christus ipse instituit in Petro Pontificatum duraturum usque in finem mundi; ac proinde quicumque Petro succedit, a Christo accipit Pontificatum*. Extra hanc successionem Pontificatum seu primatum constituere, & transferre ad alium Episcopum, qui successor Petri non sit, contra Christi institutionem esset. Hanc vero translationem Febronius Ecclesiæ voluntati ac beneplacito tribuit ex eo principio, quo *potestatem clavium, & omnem Ecclesiasticam jurisdictionem* ipsi Ecclesiæ immediate traditam autumat; ita ut non minus electio successoris S. Petri, quam determinatio loci & Episcopi, cui primatus competat, ab ejusdem Ecclesiæ dispositione pendeat, *cuicumque demum loco Ecclesia primam Sedem affixerit*, ut loquitur cap. 9. §. 87. Num id fieri possit voluntate Pontificum, si Romanam Sedem deserentes, aliam Sedem perpetuo retinendam eligerent, in quam S. Petri successionem & primatum transferrent, non est facile decidendum. Certe cum Romana Sedes per tot sæcula in possessione sit ejusdem primatus, & series Episcoporum Romanorum semper posita sit prærogativa primatus; non expediret hanc alio transferre, ne magna in Ecclesiis gigneretur confusio. Alligatio enim primatus alicui particulari Sedi ea de causa fuit quodammodo necessaria, ne vagus incertusque esset Summi Pontificis locus, quo in gravissimis Ecclesiæ necessitatibus ex remotis quoque regionibus tute confugeretur. Cum autem a tot sæculis omnes Ecclesiæ agnoscant Romanam Sedem illam esse, quæ Petri successionem & primatum obtinet; non sine maxima & evidenti necessitate hanc successionem cum primatu ad aliam Sedem transferre liceret. Auctoritati autem Ecclesiæ, si Ecclesia separatim a Summo Pontifice consideretur, id

tribui

tribui non potest, non solum quia Febronii hypothesim de clavibus immediate traditis Ecclesiæ alibi expunximus; verum etiam quia quacumque de causa alio transferri non posset primatus, nisi Pontifex ipse ante mortem sedem suam cum primatu sibi annexo alio transtulisset. Sede enim ejus nondum translata, ubicumque ille obiret, sive Mediolani, sive Neapoli, sive Parisiis &c. semper Romana Sedes vacaret, & qui in demortui locum esset electus, is non Mediolanensis, non Neapolitanus, non Parisiensis, sed Romanus Episcopus esset S. Petri successor, in quem ex institutione Christi, cui derogare nequit Ecclesia, primatus jure successionis transisset. Nihil ergo succensendum erat Benedicto XIV. si refutandam credidit eorum opinionem, qui prædictam adnexionem primatus Romanæ Sedi factam asseruerunt *ita esse de jure humano, ut possit ab Ecclesia dissolvi, & una ab altera separari*. Recte autem Febronius, cum confessus sit talis translationis legitimam causam hactenus defuisse, Christumque primatus auctorem atque conservatorem voluisse Romanæ Sedi ac successioni, non obstantibus tot tantisque vicissitudinibus, suam constare firmitatem; non dubitandum quin eodem protegente futuris quoque temporibus eadem firmitas sit constitura.

Lib. 2. de Synod. Diœc. c. 1.

§. III.

Animadversio in verba alloquutionis S. Cypriani ad Patres concilii III. Carthaginensis, & in commentarium a Febronio iisdem verbis subjectum cap. 2. §. 1. n. 1. tom. 1. pag. 71.

Celebria sunt illa S. Cypriani verba ad Patres concilii Carthaginensis tertii, quibus proposita de qua agebatur quæstione circa baptisma, num collatum extra Ecclesiam esset irritum, ait: *Superest ut de hac ipsa re singuli quid sentiamus proferamus, neminem judicantes, aut a jure communicationis aliquem, si diversum senserit, amoventes. Ne-*

que enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, quando habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis & potestatis suæ arbitrium, tamque judicari ab alio non possit, quam nec ipse potest alterum judicare. Sed expectemus universi judicium Domini nostri Jesu Christi, qui unus & solus habet potestatem, & præponendi nos in Ecclesiæ suæ gubernatione, & de actu nostro judicandi. Etsi his verbis indirecte pungere voluisse credatur S. Stephanum Papam, qui excommunicationis minas in Africanos intenderat, nisi a sententia de irrito hæreticorum baptismo, quæ reipsa falsa erat, recederent; cum tamen hæc verba non ad Stephanum, sed ad Africanos ejus concilii Episcopos directa fuerint, quorum nemo ex institutione Christi alii erat superior; nemo se Episcopum Episcoporum credere poterat, cui scilicet jus in alium competeret. Cum vero idem S. Cyprianus Romani Pontificis primatum, seu, ut Febronius ibidem vocat, *principatum in universali Ecclesia* agnosceret; & principatum quidem *ex institutione Christi*, ut ex aliis ejusdem Martyris testimoniis explorate erui idem Febronius fatetur; hic locus æque Stephano Papæ ac aliis Africanis Episcopis aptari nequit. Romanum quidem Pontificem ob divinæ institutionis primatum seu *principatum in universali Ecclesia* adeo supra Episcopos jurisdictionem habere Cyprianus credidit, ut in causa Marciani Arelatensis ad Papam scripserit, eum auctoritate sua comprimeret, atque deponendum præciperet. Quod ergo de Episcopis inter se æqualibus affirmavit Cyprianus, de Summo Pontifice interpretandum non est. Si vero de Episcopis potestate æqualibus vera est prima illa pars, qua pronuntiavit nullum posse judicari ab alio potestatis æqualis; secunda certe pars, qua dixit judicium ejusmodi *uni & soli Deo* esse reservatum; cum non est vera generatim de ipsis Episcopis, quos Papæ judicio subjectos idem Cyprianus agnovit, ut gesta de Marciano patefaciunt; tum vero de solo Romano Pontifice verissima est, cum ob potentiorem divinæ institutionis primatum nulli potestati Ecclesiasticæ subsit, ut suo loco probavi.

Ut au-

Ut autem intelligantur apertius recitata Cypriani verba, juverit ejus mentem intimius inquirere & declarare. Cum sciret quanta esset apud omnes Pontificiæ Sedis auctoritas, quæ suæ sententiæ adversabatur; vidit in hujus patrocinium perutile futurum contraponere Stephano omnium suæ frequentissimæ synodi Episcoporum consensum, qui concitatas illius minas posset efficacius temperare, & forsitan etiam reprimere. Ne vero hic omnium consensus in suspicionem veniret, dum suffragia illorum petiit, ut hæc non favore aut metu extorta, sed omnino libera esse apud omnes constaret, eosdem initio certos facere voluit se neminem a sua communione amoturum, etiamsi contra suammet ipsius sententiam in eadem alloquutione expressam congregati Episcopi pronuntiarent. Hæc satis obvia laudati loci explicatio nonne Cyprianum, in sui defensionem tantummodo intentum, ab impetenda Apostolica auctoritate alienum præfert? Sed de Cypriani verbis & consilio satis.

Explicatur Cypriani mens.

Nunc addenda nonnulla de commentario Febronii, quo ex recitatis verbis manifestum fieri affirmat, S. Cyprianum *licet alias primatum Romani Pontificis probe recognosceret, verumtamen imperiam & externam coactionem ab eo exclusisse. Talem scilicet hic Sanctus Martyr præter-propter fatebatur principatum Summi Pontificis in universali Ecclesia, qualem Cyprianus gerebat in Africana, qui æqualitatem & libertatem Episcoporum Africæ non infirmabat; sed jus solum dabat concilia convocandi, illisque præsidendi, Coepiscopos fraterne admonendi, similiaque, quæ Romano Pontifici per totam Ecclesiam competunt, in sua Africana exercendi, eo semper salvo, quod Stephani Romani Pontificis universalis primatus sit ex institutione Christi, Cyprianus e contra humanæ ordinationis*. Optime quidem his verbis fatetur Febronius *primatum* seu *principatum Summi Pontificis in universali Ecclesia ex institutione Christi*. Peto autem, num primatum meri ordinis & honoris, quem hæretici & schismatici Romanis Pontificibus concedere non dubitarent, an vero etiam intelligat primatum veræ peculiaris jurisdictionis, quem vel ipsi adversarii omnes catholici eisdem vindicant cum catholica Ecclesia? Si Febronius abhorrens a nomine *jurisdictionis* mallet uti voce *aucto-*

Commentarium Febronii rejectum.

Vide lib. de vi primat. cap. 2.

auctoritatis, ut ibidem significat n. 2. dum re conveniamus, *inutilis*, ut ipse ait, *esset concertatio*. Cum vero Summis Pontificibus deneget *verum imperium*, quod *omni jurisdictioni mere tali connatum* (idest connaturale) eodem loco pronuntiat; propriæ & veræ jurisdictionis primatum denegare videtur. Dicet forsitan jurisdictionis nomen sibi displicere, quatenus imperium in subditos, & aliquem dominatum a spiritu regiminis Ecclesiastici alienum videtur adstruere, non ita vero auctoritatis vocabulum, quod convenit etiam patribus in filios, dominis in servos &c. qui tamen jurisdictione in ipsos proprie dicta non gaudent. Hoc sensu noster auctor c. 5. §. 4. n. 8. loquens de obedientia Romanis Pontificibus debita, *constare* ait *non omnem obedientiam supponere aut involvere ex opposito jurisdictionem: hoc patet in patre, hero, magistro* &c. Ita jurisdictionem propriam Pontificio primatui iterum videtur adimere, sicut & connaturale jurisdictioni imperium atque coactionem externam superiori textu negavit. Has tamen propositiones incaute exciderint homini, quem a catholica de primatu sententia nihilum abesse certissime judico. Neque enim crediderim ipsum reipsa velle potestati Ecclesiasticæ, quæ est potestas ligandi & solvendi, ferendi leges, præcipiendi, judicandi &c. hæc jura adimere, quæ jurisdictionis & imperii propria sunt. Hæc autem si non neget Romanorum Pontificum primatui, seu *principatui in universali Ecclesia*; non video quomodo verum imperium, & externam etiam coactionis vim pœnis, si opus sit, ac censuris Ecclesiasticis inferendam negare possit: & siquidem ipsi primatui subest *universalis Ecclesia*; nonne omnes, qui sunt in Ecclesia, ipsorum spirituali regimini subditi sunt, & dici queunt? Textum quem eodem num. 8. recitat ex S. Bernardo lib. v. *de Considerat.* c. 1. imperium typhi sæcularis & effrænis, atque arbitrarii dominatus extrudit, non vero imperium in unitatis bonum & in ædificationem Ecclesiæ. Hoc si utantur Pontifices supra ipsos etiam majorum Sedium Episcopos, quis reprehendere potest, quasi a primatus potestate exorbitans & extraordinarium?

Gesta S. Cypriani, cum S. Stephanum excitavit ad præcipiendam Gallicanis Marciani Arelatensis depositionem, nonne imperii & externæ coactionis potestatem confirmant?

Neque

Neque dicant, S. Cyprianum non excitasse S. Stephanum ut hanc depositionis sententiam ferret per se, sed ut eo præcipiente a Gallicanis in provincia ferretur. Cur id non egerunt Gallicani per se se, si id tunc proprio jure agere potuissent? Cur scripserunt ad Stephanum, & cum ipsis Sanctus quoque Cyprianus apud eumdem intercessit, ut datis ad ipsos litteris *abstento* (idest deposito) *Marciano alius in locum ejus substitueretur?* Quæ sane Pontificiam auctoritatem eo casu exercendam declarant. S. Cyprianus certe id agere ausus non est, cum jus, quod sibi humana institutione competebat, extra Africam non extenderetur. Ex zelo scribere & excitare Stephanum poterat, Marcianum deponere, aut depositionem ejus Gallicanis præcipere, aliumve substituere non poterat. Gallicani autem, quos ad Stephanum ea de re scripsisse S. Cyprianus testatur, ea forte de causa confugerunt ad Stephanum, quia jus, quod primis illis sæculis aliquando exercuerant nonnulla Episcoporum concilia in Episcopos provinciæ, cum humanæ institutionis esset (solus nimirum Romanus Antistes S. Petri successor Episcopis jurisdictione præstat jure divino) poterat vocari in dubium apud Gallos, qui tunc nullum forsitan inter suos exemplum ejusmodi depositionum noverant; at jus Pontificium supra quoscumque universalis Ecclesiæ Episcopos, quod e divinæ institutionis primatu oritur, nulla Ecclesiastica institutione aut exemplo poterat infirmari, aut in dubium adduci. Num Papa hoc jus exerceret per se Romæ, an vero exercendum crederet per Episcopos provinciæ, eo quod hæc methodus facilior magis expediret, juris Pontificii substantiam nec immutat nec infirmat. Hoc factum ex Cypriano deductum inanem detegit Febronii nisum, quo ex ejusdem Martyris gestis colligi ait, hunc Romano primatui *jus solum dedisse concilia convocandi, illisque præsidendi, Coepiscopos fraterne admonendi, similiaque præstandi*, quæ cum primatui meri honoris & ordinis congruunt, tum vero imperium, & externam coactionem, quæ in depositione Marciani exerenda erat, nequaquam præferunt. Quodsi S. Cyprianus in litteris ad Stephanum, a vocibus imperii & coactionis abstinens, communem in eo omnium Episcoporum sollicitudinem commendavit; non idcirco parem cuique Episcopo ac Stephano auctoritatem

asse-

asseruit. Commune omnibus vigilantiæ debitum & officium in eo collocat, quatenus omnes Ecclesiæ ubilibet laboranti ex communi zelo debent subvenire; Stephano autem, quem in Episcopali ordine *præeminere* affirmavit *celsiore fastigio*, eam præcipiendi & deponendi auctoritatem vindicavit, quam ex potentiori primatu eidem competere non ignorabat.

§. IV.

Num Tridentinum generale concilium supra Papam auctoritatem exercuerit. In cap. 6. Febronii §. 1. num. 5. t. 1. pag. 181.

Quod hic affirmat: *Ipsum Concilium Tridentinum . . . . superioritatem in Pontificem actu exercuisse variis locis deprehenditur*, falsissimum est. Fallaciæ, quæ Febronio fucum fecit, origo si detegatur, omnia facile intelligentur. Concilii generalis nomine accipiendi non sunt soli Episcopi ad Concilium convocati separatim a Papa, qui tamquam caput eidem concilio vel per se vel per suos legatos non solum adesse, verum etiam præesse ita debet, ut decreta tum fidei tum disciplinæ vi generalis synodi careant, si ejus assensus vel confirmatio desit. Vide lib. *De potest. Eccles.* quoad definitiones fidei c. 2., & cap. 4. quoad canones disciplinæ. Cum itaque sermo est de decretis concilii œcumenici, non est sermo de decretis latis a solis Episcopis adunatis in synodo, sed de decretis latis simul a Papa assentiente seu confirmante eadem decreta vel per se vel per legatos, qui Papæ sententiam suo calculo protulerunt: hæcque sententia ceterorum singularium Episcoporum sententiis ita præstat, ut quidquid ceteri sine ipso constituerent, nullam vim generalis synodi propriam obtineret. Quod autem ipso assentiente ratum est, adversariis non prodest: sicut enim in

con-

consentientem, aut in seipsum nemo habet imperium, ita ex decretis synodi, quæ Papa consentiente vel confirmante œcumenicæ synodi vim habent, ejusmodi concilii auctoritas seu coactiva vis supra Papam nequit inferri.

Hoc uno principio omnia Febronii objecta enervantur. Quæcumque enim decreta & canones generalis concilii nomine editi, non Episcoporum tantum, sed Papæ etiam auctoritate & assensu editi intelliguntur. In hac unitate maxima conciliorum generalium vis est, quæ cum auctoritati Papæ his decretis maxime necessariæ nihil præjudicat, tum vero nocet Febronio, nisi probare possit decreta a solis Patribus edita sine consensu Papæ, vel contra ejus sententiam, generalis synodi vim obtinere, ipsumque Papam etiam invitum per se cogere. Dico *per se cogere*; si quid enim aliquando exigeret, ut in quibusdam negotiis disciplinæ Papam se se accomodaret sententiæ plurimorum, ne scissuræ & scandala excitarentur; id non auctoritati Patrum concilii tribuendum esset, sed illi altiori divino & naturali juri, quo scissuris & scandalis obviam ire etiam ipse summus Pontifex obligatur: nec tamen, si se hac de causa accommodaret plurimorum sententiæ, assensus ejus sufficiens deesset, ex quo decreta concilii ipsi quoque essent tribuenda. Hinc si conciliorum decreta edita leguntur non Papæ, sed concilii œcumenici nomine, nihil obest; cum nomine generalis concilii non Episcoporum tantum, nec solius Papæ intelligatur auctoritas, sed Episcoporum saltem plurium & Papæ in eamdem sententiam consensus, seu (ut Galli adversarii explicare solent) consensus corporis Episcoporum cum capite. Hinc quando Tridentina synodus abolevit quædam mandata Apostolica, mentales reservationes, accessus & recessus, qui eo ævo a Pontificibus concedebantur, coadiutorias, vel alia hujusmodi, exemptorumque privilegia in aliquot capitibus restrinxit; cum hæc Papa assentiente facta fuerint, quis concilium exercuisse supra Papam jurisdictionem concludat? Non absimili æquivocatione *Ecclesiæ* nomine, quod Tridentina synodus alicubi adhibet, Febronius abutitur, cum jus Ecclesiæ memoratur in iis, quæ facultates Pontificias tangunt, ac si hinc probetur jus coactivum, seu proprie dicta jurisdictio supra Papam, & in facultates Pontificias.

§. V.

De potestate jurisdictionis distinguenda a potestate ordinis.

Distinctionem apud Theologos solemnem inter potestatem ordinis & jurisdictionis perstringit Febronius c. 7. §. 1. n. 9. Licere quidem ait distinguere *duplicem potestatem Episcopalis officii* in eam quæ est ordinis, & quæ jurisdictionis: at eas dividere *nefas esse* contendit, *& ejus naturæ repugnare:* quasi natura Episcopatus utramque potestatem ita requirat, ut Episcopalis ordo sine jurisdictione stare non possit, & jurisdictionem Episcopalem ab ordine separare *dilaceratio sit Episcopalis dignitatis a Christi instituto aliena, easque dissociare, & inter se quodammodo discindere sit piaculum.* Hæc si stricte accipienda essent, non sine piaculo quispiam Episcopatui cederet: cessione enim jurisdictio, cui cedens renuntiat, sejungitur ab ordine, qui numquam amittitur: & ita culpandi essent non pauci Sanctissimi viri a Febronio quoque laudati c. 4. §. 7. n. 2. qui justis de causis Episcopatum dimiserunt: nec eximi possent a gravi censura Nicæni & Africani Patres, qui Episcopos a schismate, in quo Episcopali jurisdictione fruebantur, redeuntes ad catholicam unitatem, in gradum simplicis presbyterii recipientes, Episcopalem jurisdictionem ab ordine dissociarunt. Christus quidem Apostolis ordinem simul & jurisdictionem contulit, eorumque successores Episcopi cum *non sine certæ jurisdictionis* & diœceseos attributione consecrentur, utramque simul & ordinis & jurisdictionis potestatem accipiunt. At hanc utriusque potestatis connexionem ita esse necessariam jure divino, ut alteram ab altera disjungere criminosum sit, affirmari non potest. Si hæc Febronius eo consilio tantopere inculcavit, ut facilius suaderet eas Episcopales facultates, quæ ad jurisdictionem

t. 1. pag. 6.

t. 1. pag. 131.

ctionem pertinent, non potuisse a summis Pontificibus limitari atque restringi, falso principio laborasset. Sicut enim justa de causa ab Episcopatus ordine potest separari (ex. gr. per cessionem) tota Episcopalis jurisdictio; ita justis de causis poterit ex parte limitari atque restringi ab ea auctoritate, quæ Episcopis superior est: & siquidem hac ratione eam potuerunt limitare vel restringere concilia etiam provincialia; cur non potuerunt summi Pontifices, qui jure primatus ipsis conciliis provincialibus sunt superiores?

§. VI.

In textum Febronii c. 8. §. 3. ubi nonnulla quorumdam antiquorum sanctorumque Pontificum gesta augendæ potestatis consilio attribuit.

Cum Febronius de Pseudo-Isidoro queritur, ac si suis suppostitiis decretalibus monarchica Romanorum Antistitum potestas superstructa fuerit & ad excessum aucta; tum vero antiquiorum sæculorum atque Pontificum, qui hæc commenta ignorarunt, disciplinam & moderationem identidem laudat. At c.8. §. 3. humanæ imbecillitatis vitium perstringens, *quo superiori potestati plerumque incitamenta adduntur ad se se altius efferendum cum pressione inferiorum*, hujusmodi, ut vocat, augmentorum initia deducenda putavit *ex sæculo II. in Victore, ex III. in Stephano, ex V. in Innocentio I. & Bonifacio I*, seu potius *in Zosimo, in Cœlestino, in Leone Magno & Gelasio, & ex VI. sæculo in Gregorio Magno*. Quis vero ex ipsis tantorum ac tam antiquorum Pontificum nominibus, quos tamquam sanctos & ex parte etiam martyres tota veneratur Ecclesia, quosque ab omni fastu ac dominatu alienos ipsorum gesta testantur; quis, inquam, non statim intelligat, excessivo pruritu carpendæ potestatis Pontificiæ Febronium abreptum, qui incompetentis auctoritatis augumentum, & usurpationem quamdam

in indicatis ab eo illorum gestis detegere sibi visus est? Incompetens potestas affirmari non potest in iis, quæ illi gesserunt, nisi generatim negetur potestas illorum suprema in Episcopos, quam jure primatus ipsis attribuendam probavimus; neque potestatis abusus iisdem appingendus, nisi negetur justam fuisse causam agendi, cujus defectu potestate alias competenti utendum non fuisset.

De potest. Eccl. c. 5. §. 5.

De causa Victoris Papæ circa diem paschalem.

Cum S. Victor obligare volebat Polycratem Ephesiorum Episcopum, ut in celebrando paschate se se conformaret diei, in quo non solum Romana cum omnibus Occidentalibus, sed aliæ etiam pleræque conveniebant ipsius Orientis Ecclesiæ; nonne hæc fuere omnium in tanta solemnitate celebranda consensio, justa ratio credenda est, qualem sane ita justam approbavit Nicæna synodus, ut eumdem diem edito decreto in tota Ecclesia servandum edixerit? Si quid in Victore hac occasione gestum non omnino probandum videatur, illud unum est, quod in hac materia, non fidei sed disciplinæ, quæ & antiquorum auctoritate, & insignium Ecclesiarum consuetudine fulciebatur, non expediret cum tot Ecclesiis pacem & unitatem abrumpere, uti (ne hac de causa abrumperetur) ante aliquanto ab Aniceto Pontifice obtinuerat S. Polycarpus Episcopus Smyrnensis: lege epistolam S. Irenæi ad ipsum Victorem apud Eusebium lib. 5. c. 24. Verum hæc non potestatem impetunt, sed potestatis usum ad normam ejus, quod expedit, exigendum insinuant: in quo cum aliis aliter citra culpam videri possit, non est absolute damnandus Victor, si eam rationem per se justam, sibique maxime probabilem sequutus est.

De causa Stephani I. circa baptisma collatum extra Ecclesiā.

Multo autem justior fuit causa Stephani I. cum in Africanos, vel Asianos excommunicationis minas intendit, ut eos removeret a praxi baptizandi redeuntes ad Ecclesiam, qui extra Ecclesiam fuerant baptizati. Hæc enim praxis innitebatur sententiæ catholico dogmati contrariæ, at nondum tum definitæ, & magnis hinc inde concertationum nebulis involutæ, atque magnis & synodorum particularium, & insignium Ecclesiarum auctoritatibus comprobatæ, quarum causa si S. Dionysius Alexandrinus bono pacis se se apud eumdem Stephanum interponens institit, ne excommunicationem in illos actu ferret, non potestatem

nega-

negavit, sed potestatis usum, ex eo quod non expedire existimabat, coercuit. Hac de re vide lib. *De vi primatus* c. 13. num. 53. pag. 163. 164. Hac eadem œconomia, quæ potestati nihil præjudicii affert, usi sunt alii plures & sancti Episcopi, qui communionem non duxerunt abrumpendam, etiam ubi causa erat justissima, cum gravius scandalum timeretur.

Si S. Innocentius I. scribens ad Decentium Occidentis Ecclesias ad disciplinæ ac rituum unitatem, quæ dissensionibus aliisque scandalis obviaret, revocare studuit; quis cum Febronio id ei succensendum putet? Nonne disciplinæ consensio ad muniendam ipsam unitatem communionis & fidei conspirat? Nonne præter universalis primatus jus peculiari jure patriarchico in Ecclesias Occidentales Romanus Pontifex fungebatur, quo in idem unitatis bonum eamdem in disciplina consensionem æquissime procuraret? Nonne saltem hic muniendæ utriusque unitatis scopus aptam rationem præfert, ne Innocentii studium ad ostensionem & augendæ Apostolicæ auctoritatis consilium traducatur? De Innocentio I. c. 5. §. 2. n. 2.

Etsi Africani in litteris ad Bonifacium & Cœlestinum sese se opposuerint appellationi Apiarii, seu inferiorum clericorum ad sedem Apostolicam; nihil tamen in illis detegi, quo Apostolicum jus vocaretur in dubium, sed omnia referri ad impedienda improba ipsorum clericorum effugia & fraudes, quæ in eadem Apiarii causa fuerunt detectæ, probavi late in *Observationibus* ad dissertationem V. Quesnelli part. 1. c. 6. n. 30. pag. 971. & seqq. tom. 2. Operum S. Leonis novæ edit. Venetæ insertis. Immo Romanæ auctoritati in ea ipsa causa quantum re ipsa detulerint Africani, ibidem explicatum invenies. Qui ex hujusmodi gestis jus Pontificum non potest inficiari, incompetentis moliminis aut ambitiosi vitium Pontifici nequit imputare, etiamsi aliquid minus rectum ex aliena fraude aut deceptione subrepsisset. De Afris se se opponentibus appellationi Apiarii.

Quid Febronius reprehendere velit *in Bonifacio I. seu potius Zosimo* ex cap. 5. §. 6. n. 5. ignoro: neque enim loca ab ipso hic allegata ad hos Pontifices pertinent. Si vero respicit factum Cœlestii, qui Romam profectus Zosimum Papam dolo malo decepit, & a decepto litteras obtinuit, quæ postea detecta fraude revocatæ & correctæ fuerunt; Reprehensiones in Bonifacium & Zosimum diluta.

runt; non video cur hoc factum adversario prosit. Nihil hic gestum ad ostensionem & augumentum juris; sed unum illud exinde consequitur, summos Pontifices in judiciis circa personas posse decipi, & aliquid perperam errore facti scribere, quod melius instructi corrigant.

Quam male reprehensus S. Leo.

Censuram contra S. Leonem M. a Febronio ingestam ob judicium Romæ institutum adversum S. Hilarium Arelatensem prolixe refutavi in *Observationibus* ad Dissertationem V. Quesnelli, ad quam idem Febronius lectores remittit. Has observationes jam ab an. 1756. Venetiis * editas, quæ non solam particularem Hilarii causam explicant, sed Apostolicum quoque in ea aliisque Episcopalium appellationum causis jus luculentissime vindicant, si legisset Febronius; nescio, utrum tam confidenter potuisset sanctum Pontificem vellicare.

* t. 2. Oper. S. Leonis.

Aliam censuram, qua cap. 5. §. 4. n. 3. eumdem sanctum Pontificem pungit, ac si *auctoritatis suæ commendandæ multum studiosus NON PETITAM concilii* (Calchedonensis) *confirmationem fuerit impertitus*, ipse S. Leo solvit apertissime, cum eam a Marciano Imperatore * petitam, non alio fine se dedisse protestetur, nisi ut iis obviaret, qui dubium sparserant, num definitionem fidei a Concilio editam approbaret, dum disciplinæ canonibus novitatem inducentibus acriter restitisset. Id Leonis studium in custodienda & vindicanda fide commendat, non vero amplificandi juris nisum subindicat.

* ep. 110. inter Leon.

ep. 114.

Sed quid in his Febronii nisibus excutiendis moramur pluribus? Ille certe nisus mirificus videri debet, quo amplificatoribus Pontificiæ auctoritatis accensendum credidit etiam S. Gregorium Magnum, cujus studium a dominatione & ab augenda sua auctoritate alienissimum testimonia de humilitate ejusdem ab ipso Febronio laudata manifestum faciunt.

§. VII.

§. VII.

In quædam loca Febronii, ubi auctoritatem Pontificum in provinciales synodos & in majoribus causis vellicat.

Non neganda potestas Pontificia ex non usu priscorum sæculorum.

Negari non potest, quin olim & per multa sæcula pleraque in Ecclesiis gererentur auctoritate Episcoporum & Conciliorum particularium; Romanorum vero Pontificum auctoritatem, etsi summam ac plenam per se in universa Ecclesia, non tamen fuisse passim, nec ab omnibus requisitam. Serius quædam inducta, & ab illis gesta, quæ prius non obtinuerant. Cum vero distinguatur potestas a potestatis usu (potest enim quis etiam diutius non uti ea potestate qua fruitur); adversarii Pontificiæ auctoritatis male prorsus ipsi potestatem multis in facultatibus ex eo denegant, quia antiquis sæculis eisdem facultatibus usa non est. Supremam plenamque potestatem, qua summi Pontifices jure primatus poterant moderari ac restringere Episcoporum facultates, superius probavi, etsi prioribus sæculis ipsam non exercuerint. Eadem ratione potuerunt pariter moderari atque certis conditionibus coercere facultates quoad Episcopos collectos in particularibus synodis, quibus non minus quam Episcopis ipsis potestate præstare certissimum est ex constitutis in procemio *De potest. Eccles.*, licet olim nihil tale ab ipsis gestum legeretur. Multitudo ac distantia provinciarum atque regionum, temporum vicissitudines, diligentior disciplinæ custodia, aliæque circumstantiæ in causa fuere, ne potestatem ejusmodi olim exerere utile vel necessarium crederetur. Id autem non impedit quominus aliis atque aliis oborientibus causis ac circumstantiis, ubi expediret publico bono, potuerint Pontifices circa ipsa particularia concilia quædam statuere, & facultatem, quam anterio-

terioribus sæculis non exercuerant, exerere & exercere.

Queritur Febronius de illa aliquot apocryphis Pseudo-Isidori decretis inserta sententia, qua traditur concilia etiam provincialia celebrari non posse absque assensu vel auctoritate summi Pontificis. Duo hic in reprehensionem adduci queunt, restrictio potestatis conciliorum provincialium, & novitas anterioribus sæculis ignota. Si hæc restrictio sub Pseudo-Isidori ævum fuisset inducta, nulloque antiquo exemplo fulciretur; nonne æquitatem ipsius satis vindicaret ratio, ob quam ab ipso Pseudo-Isidoro restringenda visa est generalis & illimitata illa eorumdem conciliorum auctoritas, ne tam facile Episcopos opprimerent, quod explicavi cap. 5. §. 1.? De æquitate satis. De novitate autem plura & apertiora proferre licet. Testimonium enim valde antiquum in eamdem sententiam invenio apud Socratem lib. 2. cap. 8. ex versione Epiphanii Scholastici in Tripartita lib. 4. c. 9. *Regula Ecclesiastica jubet, non oportere præter sententiam Romani Pontificis concilium celebrari.* Licet græcus Socratis textus vocem *concilium* non præferat; sententiam tamen eamdem continet, quæ ad concilia pertinet: *Cum ecclesiastica regula vetet, ne absque consensu Romani Pontificis quicquam in Ecclesia decernatur*, utique in conciliis: occasione enim Antiochenæ synodi hæc regula producitur. Quamvis hic Socratis textus multis materiem dederit disputandi; constat nihilominns hanc regulam esse valde antiquam, & Pseudo-Isidoro multo anteriorem, & apud ipsos Græcos vulgatam, & a Socrate receptam, qui ante Calchedonensem synodum scripsit. Idem principium aliis licet verbis repetit idem Socrates lib. 2. cap. 17. & legitur etiam apud Sozomenum lib. 3. cap. 10. Ex utroque autem liquet hanc regulam deductam fuisse ex Julii I. epistola ad Orientales Antiocheni concilii, in qua conquestus de Eusebianorum Orientalium synodis, a quibus S. Athanasius inconsulto Romano Pontifice depositus fuerat, ait: *An ignoratis hanc esse consuetudinem, ut primum nobis scribatur, & hinc quod justum est decernatur?* Quod hic Julius affirmavit de synodis Orientis, dum ageretur de judicio contra Alexandrinæ sedis Episcopum, Socrates & Sozomenus generatim de quibuslibet particularibus synodis accipiendum putarunt. Huic juri, quod Julius sedi Apostolicæ as-

Restrictio potestatis conciliorũ provincialium nec minus æqua, nec nova.

Locus Socratis discussus.

serit

ſerit *ex conſuetudine*, ſuffragantur pariter geſta alius vetuſtioris Alexandrini Epiſcopi Dionyſii, qui, ut notavit P. Couſtantius, cum in ſuſpicionem veniſſet hæreſeos, ad Dionyſium Papam delatus, ſe ſe purgare non diſtulit. Quod autem idem Couſtantius ſubdit, hoc Apoſtolicæ ſedis ſpeciale jus poſſe referri ad Alexandrinæ Eccleſiæ originem, quæ S. Marcum S. Petri diſcipulum fundatorem habuit, non omnino probandum eſt: idem enim jus ratione originis competit non ſolum in Alexandrinæ, ſed etiam in Antiochenæ ſedis Epiſcopos, quam idem S. Petrus fundavit, ſicut & in omnes Occidentis Eccleſias, quæ a ſede Apoſtolica habent originem, ut Innocentius I. prodidit. Vera autem ac generalis hujus prærogativæ ratio ex primatu divinæ inſtitutionis eſt deducenda, quo Romani Pontifices ſucceſſores S. Petri in ſingulas tum Patriarchales, tum Metropoliticas, tum Epiſcopales ſedes juriſdictionem obtinent.

in ep. 1. Juli col. 386. not. e

epiſt. ad Decent. c. 2.

Ratio ſane, quam pro ſuæ ſedis jure præmiſerat idem Julius in cauſa Athanaſii aliorumque, quos Euſebiani impetiverant, his verbis exprimitur: *Oportuit omnibus nobis ſcripſiſſe, ut ita ab omnibus quod juſtum eſt decerneretur. Epiſcopi enim erant, qui patiebantur, nec vulgares Eccleſiæ, quæ vexabantur, ſed quas ipſi Apoſtoli per ſe gubernarunt*. Ubi vides idem jus ſibi aſſerere, primum generatim in cauſis Epiſcoporum, multo autem magis in iis, quæ ſpectarent ad Epiſcopos Eccleſiarum non vulgarium, ac tandem magis multo in cauſis Epiſcoporum Apoſtolicarum ſedium, qualis erat illa S. Athanaſii Alexandrini, in quam Pontificia auctoritas non ex jure patriarchico Romani Præſulis in ſolas Occidentales Eccleſias competenti colligi poteſt; ſed ex jure divino primatus ipſa etiam conſuetudine firmato; cui cum patriarchicum jus præjudicare non potuit, tum vero male Febronius multos actus juriſdictionis in Occidentales aut Orientis Eccleſias ad patriarchicum jus perinde retulit, quaſi nihil exinde inferri poſſit pro jure primatus, vel patriarchicum jus juriſdictionem primatus excludat. In Romano enim Pontifice utrumque jus probe cohæret, ita ut qui actus illi non competunt ex jure patriarchico extra diœceſim Occidentis, competant ex jure primatus, quod extenditur in univerſam Eccleſiam.

Jus primatus cum patriarchico in Romano Pontifice.

Hh Cum

Locus Sozomeni explicatus.

Cum Sozomenus loco laudato eam Julii rationem, qua Orientalium Synodorum contra Athanasium ausus repressit, sic exposuit: *Legem esse Pontificiam* (apud Nicephorum melius *Ecclesiasticam*) *ut pro irritis habeantur, quæ præter sententiam Episcopi Romani fuerint gesta*; præivit certissime illis quarumdam Pseudo-Isidori decretalium sententiis, quibus conciliorum gesta Apostolica approbatione ita indigere dicuntur, ut nihil sit ex illis ratum, cui non accesserit Apostolicæ Sedis auctoritas. Cum autem Julius loquatur de Episcoporum causis, quæ inter majores censentur; de his tantum Sozomeni locus est accipiendus, non vero de quibuscumque aliis provincialium Conciliorum judiciis & causis. Id sane, quod tamquam novum opponit Febronius, nullas Synodos nec ipsarum decreta rata esse posse, si careant auctoritate & confirmatione Apostolica; ad judicia potissimum de Episcopis pertinet & ad *majores causas*, de quibus alia atque alia Pseudo-Isidori decreta ab eodem memorantur, atque carpuntur. Novitatem vero hac in materia purgant illa, quibus *majores causæ* & Episcopales præsertim in Occidente vel olim ad Sedem Apostolicam delatæ fuerunt non solum in causa appellationis, verum etiam in quibusdam Episcoporum causis primæ cognitionis, de quibus egi in Observationibus ad dissert. v. Quesnelli tom. 2. editionis S. Leonis. *Maximas* quoque *Orientalium Ecclesias in magnis negotiis, in quibus opus esset disceptatione majore, sedem semper consuluisse Romanam; & , quoties usus exegit, ejus auxilium postulasse*, testatur Bonifacius I. Quis ignorat hac in re aliarum insignium Sedium Orientalium prærogativam? Antiochenæ Sedi, quæ S. Petrum habuit auctorem, nonne hoc jus in toto Oriente ejusdem Sedis Antistiti Alexandro asseruit Innocentius I.? *Ut sicut metropolitanos auctoritate ordinas singulari, sic & ceteros non sine permissu conscientiaque tua sinas Episcopos procurari*. Et rationem post pauca addit: *Quo enim te maxima expectat* (idest, ut explicat Coustantius, *ad te pertinet*) *cura, præcipue tuum debent mereri judicium*. Quem textum non immerito commendavit Nicolaus I. epist. 42, n. 9.

t.1. c. 4. §. 8. n. 5. pag. 99.

De causis majoribus R. Pontifici reservatis.

Ep. 15. edit. Coustant. col. 1042. c.

Ib. ep. 24. n. 1. col. 852.

Quid dicam de CP. Episcopo, postquam Constantinopolim Imperii Sedes translata est? Socrates lib. 3. c. 28.

legem

legem memorat Attico Episcopo, *qua sancitum est ne præter sententiam Episcopi Constantinopolitani ulla fiat Sacerdotis* (idest Episcopi) *ordinatio*. Extat quoque Theodosii lex ad Philippum Præfectum prætorio Illyrici præcipiens, ut in Illyricianis provinciis, *siquid dubietatis emerserit ; id oporteat non absque scientia viri reverentissimi sacrosanctæ legis antistitis urbis Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogativa lætatur, conventui sacerdotali sanctoque judicio reservari*. Hæc reservatio ei fundamento innixa, quod Constantinopolitana urbs *Romæ veteris prærogativa lætatur*; nonne eamdem prærogativam jure potiori tributam præsumit Romanæ urbis Episcopo, ut in causis difficilioribus nihil absque ejus scientia atque consensu fieret ? Revocata quidem eadem Theodosii lex fuit, non tam epistola Honorii ad eumdem Theodosium, quam rescripto Theodosii ipsius: sed cum revocata fuerit, ne Romani Episcopi prærogativis præjudicio esset; hujus jus præcipue in Episcoporum, aliisque difficilioribus causis, cui præservando ea lex rescissa fuit, confirmatur. Mirandum itaque maxime est, Febronium ausum fuisse hoc antiquissimum jus Romanorum Pontificum tribuere supposititiis Isidori decretis, & ausum quoque fuisse notare non solum Innocentium III. sed etiam Tridentinam synodum, quæ idem jus in causis majoribus Apostolicæ auctoritati tribuit, ac si Isidorianis commentis decepta, jus probaverit, quod nunc detecta ipsorum decretorum falsitate corrigendum esset. Ita præjudicium male constituti systematis hominem huc adduxit, ut œcumenicam quoque synodum totius Ecclesiæ veneratione consecratam docere, & ad sui systematis regulas jure evocare se posse censuerit. Alias ipsius Febronii animadversiones, & correctiones ejusdem concilii videsis cap. 1. §. 8. n. 10., & cap. 8. §. 5. n. 5.

Cod. Theod. lib. 16. tit. 2. L. 45.

Ex collect. Holstenii.

Febronii notæ contra ipsam Synodum Tridentinam reprehensæ.

§. VIII.

Num auctoritas Pontificia utilitati aut necessitati Conciliorum generalium opponatur.

Hæc quæstio de utilitate ac necessitate conciliorum generalium, de qua nonnulla ingeruntur a Febronio, non erat prætermittenda, ne auctoritati Apostolicæ obesse credantur ea quorumdam antiquorum testimonia, quæ utilitatem aut necessitatem illorum commendant. Expendenda res est tum in fidei materiis, tum in canonibus disciplinæ.

lib. 4. contra ep. Pelagianorum n. 34.

In quæstionibus fidei ad has dirimendas absolute necessariam non esse concilii generalis auctoritatem testatur Augustinus, probatque evidentissime antiquis exemplis, animadvertens plerasque hæreses sine concilio generali fuisse sopitas. Romanæ sedis fides a summis Pontificibus definita, cum qua omnes debent unitatem servare, deberet per se sufficere ad controversiam finiendam, ut ne generalis concilii convocatione opus esset, quemadmodum S. Flavianus in causa Eutychis scripsit. Ubi vero ei auctoritati quamvis infallibili diffidentes non pareant, vel majoribus turbis excitatis gravius resistant; utilia vel etiam necessaria haberi queunt, & habita sunt ejusmodi concilia, ut dissensiones componerentur facilius, & vel dubitantes ad unitatem adducerentur, vel pertinacium contumacia palam fieret. Hoc novum examen atque judicium sicut nihil præjudicat auctoritati & infallibilitati conciliorum generalium, post quæ aliqui dubia & difficultates produxerunt, ut de Calchedonensi definitione vidimus, post quam ob compescendos Eutychianorum motus novum judicium Leone Imperatore postulante ab omnium provinciarum Episcopis habitum

Novum examen in conciliis non præjudicat infallibilitati Pontificiæ in definitionibus fidei.

bitum fuit; ita nec præjudicant infallibilitati Apostolicæ generalium conciliorum judicia, quæ novo examine causæ in eumdem finem aliquando fuerunt instituta.

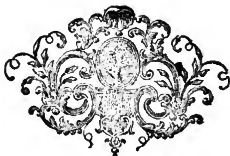
Num & quando concilia generalia ante sentent. definitivam Papæ possint esse necessaria, vel utilia.

Quandoque etiam potest esse utilis vel necessaria generalis synodi convocatio, antequam Pontifex definitivam sententiam pronuntiet in materia fidei, si de quæstione dogmatica agatur adeo implexa & obscura, ut Papa judicet non esse decidendam, aut non expedire ipsam decidere, absque consultatione synodi œcumenicæ, in qua Episcopis totius Ecclesiæ rem discutientibus, catholica traditio & veritas facilius certiusque dignoscatur ab omnibus, & oppositiones contrariæ manifestius solvantur, aditusque præcludatur novis difficultatibus atque gravioribus scissuris, quæ Ecclesiam turbarent. Hinc sicut infallibilitas Papæ in materia fidei conciliorum generalium auctoritati non opponitur, nec infallibilitas conciliorum repugnat infallibilitati Papæ (neque enim duo infallibiles pugnant inter se, neque repugnare queunt): sed altera alteram juvat, validiusque corroborat, ac ex utraque in unum conspirante maxima soliditas & certitudo exoritur, qualis vel ab adversariis admittitur in unitate membrorum cum capite. Neque alterutra superflua dici potest, sed utraque aliquo modo necessaria, ne sublata ex una parte infallibilitate Papæ oporteat semper convocare generale concilium, ut dissidia circa fidem peremptorio decreto definiantur; ex altera vero ne in generalibus conciliis desit auctoritas, qua diffidentes facilius certiusque instruantur, & contumacium detegatur perversitas, & comprimatur.

In materiis quoque disciplinæ, in quibus unitas omnium non ita est necessaria, ut in negotio fidei, utile vel necessarium multo magis judicari potest generale concilium, ubi statuendum sit aliquid novum, quod obliget omnes. Potestas scilicet Papæ licet per se sufficiat ad generales leges ferendas, cum toti præsit Ecclesiæ; cum tamen ei potestas tradita fuerit in ædificationem Ecclesiæ, non vero in destructionem; ubi aliquam legem in dissensiones cessuram timeri possit, ferenda non est: ac propterea Romani Pontifices leges ejusmodi consueverunt suspendere atque differre, quoad eas tute ac pacifice & utiliter edi posse cognoscant. Id aliquot in casibus non sine generali concilio

fieri

fieri posse intellexerunt, vel non sine prævia illarum Ecclesiarum seu Episcoporum consultatione, a quibus contradictio timeatur. Licet Benedicto XIV. persuasum esset minuendum dierum festorum numerum; noluit tamen generalem diminutionem constituere, sed per litteras exquirendam antea credidit hac in re Episcoporum aliorumque celebrium virorum sententiam; iisque solis eam diminutionem concessit, qui annuerent, eos vero, qui repugnarent aut difficultates opponerent, data lege non cogendos duxit, ne scandala excitarentur. Hæc pauca intelligentibus sufficient.

APPEN-

APPENDIX

DE INFALLIBILITATE PONTIFICIA IN DEFINITIONIBUS DOGMATICIS.

APPENDIX

DE INFALLIBILITATE PONTIFICIA IN DEFINITIONIBUS DOGMATICIS,

Qua brevius explicatur atque ſtatuitur, quænam & qualis auctoritas ſummis Pontificibus tribuenda ſit, quando ex fine & officio primatus ob conſervandam in tota Eccleſia fidei unitatem definiunt controverſias dogmaticas.

HÆc additio maxime utilis, vel etiam neceſſaria quodammodo judicabitur, ut brevius proponantur præcipua capita atque principia, quæ circa auctoritatem infallibilitatemque Pontificiam in definiendis fidei quæſtionibus fuſius protuli in libro *De vi & ratione primatus*; ſicque iſtud ſit veluti compendium, quo totum ſyſtema ibidem propoſitum, ac totius ſyſtematis vis facilius percipi ac retineri poſſit. Hanc additionem ſubjicio *Vindiciis*, in quibus capite primo de auctoritate & infallibilitate Romanorum Pontificum circa fidei materias contra Febronium diſſerui; & juxta propoſitam mihi methodum totam ratiocinationem conte-

xam ex principiis, in quibus idem Febronius & ceteri adversarii catholici mecum conveniunt.

Nonnulla etiam per adversarios catholicos certa præmittuntur.

Jam apud istos ex Patrum traditione & catholicæ Ecclesiæ doctrina certum, est Pontificum Romanorum primatum a Christo fuisse institutum ob custodiendam in tota Ecclesia unitatem. Cum porro unitas Ecclesiæ potior, quæ maxime conservanda est, sit unitas fidei; certum pariter esse debet, ipsum primatum fuisse institutum ob conservandam potissimum in tota Ecclesia unitatem fidei. Dissensiones circa fidem, quæ dum in partes dividunt, præjudicant unitati, compescendæ sunt, ut unitas custodiatur & conservetur in Ecclesia. Hæ autem ut compescantur, & provideatur unitati fidei; definitionibus dogmaticis legitima auctoritate editis efficiendum est. Non aliud medium Concilia, non aliud summi Pontifices aut Episcopi præsto habent. Hanc auctoritatem Romanis Pontificibus competere non negant adversarii, immo præcipuas partes iisdem tribuendas jure primatus ultro fatentur. Quænam vero & qualis auctoritas ipsis tradita fuerit a Christo in decidendis controversiis fidei, cum primatum instituit ob custodiendam & vindicandam in tota Ecclesiam unitatem * *maxime in fide*, nunc explicandum & constituendum est.

* *Bossueti verba sunt ex lib. 10. al. 15. Defens. c. 1.*

§. I.

§. I.

PRIMA PROPOSITIO.

Pontificia auctoritas, instituta ob finem conservandæ unitatis maxime in fide, esse debet per se sufficiens ad hunc finem obtinendum.

NEMO id negare potest aut in dubium revocare. Communis enim & apud omnes certa doctrina est, Deum, cum aliquem eligit ad dignitatem vel officium aliquod in aliquem finem, præstare etiam eidem media, quæ ad ipsum finem consequendum per se sint apta & sufficientia. Qui nimirum serio vult finem, nisi impotens aut improvidus sit (quorum neutrum convenire potest Deo), vult simul media sufficientia ad finem. Non discordat Febronius: immo id necessario sequitur ex illo ejusdem principio, quod omnino indubitatum ponit cap. 2. §. 4. *Cum genuinum fundamentum primatus in bono unitatis invenerimus; hinc pro principio statuemus, omnia illa & sola esse primogenea & essentialia jura primatus, sine quibus unitas non potest servari.* Sine auctoritate vero per se sufficienti ad unitatem obtinendam ipsa unitas servari non potest. Auctoritas igitur *per se sufficiens* ad custodiendam unitatem fidei, ob quam præcipue primatus fuit institutus, *primogeneo & essentiali* primatus juri nequit denegari. Vide hac de re librum *De vi primatus* c. 9. in quo aliquot adversariorum testimonia attuli, & præsertim illud Nicolii in nonum articulum Symboli c. 2. *Oportet igitur hocce caput* (idest Papam) *auctoritate frui quæ ipsi necessaria est, ut unitatem conservet:* hujusque auctoritatis vim non solum sufficientem utcumque esse debere existimat, sed talem, quæ per se satis sit *ad unitatem efficaciter conservandam:* subjicit enim, *juris esse*

divini & ex institutione Christi, ut (Papa) *omni potestate & praerogativis ad unitatem EFFICACITER conservandam necessariis praeditus sit*. Concinit etiam recentior Anonymus auctor *Dissertationis Isagogicæ* Italica lingua editæ scribens cap. 2. *E' indubitato, che l'essenza del Primato consiste in una preeminenza fornita di tanta potestà, quanta bisognar può per la conservazione dell'unità*. Tota ergo difficultas sita est in explicando & constituendo, quænam sit illa Romanorum Pontificum auctoritas *per se sufficiens* ad conservandam in tota Ecclesia unitatem præsertim in fide; de qua tantum hic disputandum est, cum in hoc tantum sit & esse possit cum adversariis catholicis quæstio.

§. II.

SECUNDA PROPOSITIO.

Ut auctoritas summorum Pontificum sit per se sufficiens ad conservandam in tota Ecclesia unitatem fidei, debet esse non meri ordinis & honoris prærogativa, sed jurisdictionem aliquam peculiarem sibi competentem requirit, quæ per se exigat & obliget ad fidei unitatem.

Vid. lib. De vi primat. c. 2.

Meri ordinis & honoris prærogativa ii tantum contenti esse queunt, qui cum sectariis merum ordinis & honoris, non autem peculiaris jurisdictionis primatum agnoscunt. Qui autem cum catholica Ecclesia, adversariis quoque assentientibus, fatentur veræ jurisdictionis primatum a Christo fuisse institutum; hi jurisdictionem eidem primatui adnexam debent concedere, eamque aptam ac per se sufficientem in finem conservandæ unitatis, quæ sine jurisdictio-

dictione seu vi coactiva servari non potést. Febronius etsi vim *directorii* summis Pontificibus competentem fere solam inculcet & efferat; vidit tamen *aliquid amplius*, idest aliquod jus coactivum requiri in finem & conservationem unitatis, quod ad jurisdictionem referendum sit, ne merum primatum ordinis & honoris videretur adstruere. Jurisdictio sine vi coactiva, quæ scilicet obliget, ex eodem Febronio intelligi nequit. S. Irenæus jurisdictionem primatus aptissime expressit duobus verbis *potentiorem principalitatem*, ubi *principalitas* primatum, *potentior* vero jurisdictionem præstantiorem præcipuamque significat. Vim autem coactivam ad fidei unitatem expressit manifestius, cum necessitatem conveniendi cum Romana fide jure primatus impositam tradidit, de quo inferius plura.

c. 2. §. 4.

l. 3. c. 3.

§. III.

TERTIA PROPOSITIO.

Auctoritas, quæ in definiendis fidei controversiis sit per se sufficiens ad exigendam & conservandam fidei unitatem, ita per se sola debet obligare atque sufficere, ut alius auctoritatis præsidio non egeat: ac propterea Pontificia auctoritas, quæ per se sufficiens est, ac dici debet ad conservandam & exigendam fidei unitatem, ad hunc finem obtinendum nequit egere consensu Ecclesiæ.

Hæc propositio, quæ evertit conditionem consensus Ecclesiæ, quam adversarii requirunt, ut definitiones Pontificiæ absolute obligent ad unitatem, maximi momenti est, & id-

& idcirco exactius probanda. Auctoritatem, quæ alieno præsidio indiget, ut unitatem exigat, atque sua vi consequatur, ad hunc finem obtinendum per se non sufficere certissimum est. Hinc si ex præcedenti propositione auctoritas Apostolica in definiendis fidei quæstionibus per se sufficiens dicenda est ad custodiendam unitatem fidei, ob quam a Christo instituta, & idonea ac sufficienti vi prædita fuit; consensu Ecclesiæ non debet indigere. Dicere cum adversariis auctoritatem primatus per se sufficientem, si Ecclesiæ accedat assensus, idem est ac negare eam per se aptam ac sufficientem in finem, propter quem talis auctoritas a Christo instituta ab ipsis adversariis conceditur. Vel ergo negandum est primatum institutum fuisse ob conservandam in Ecclesia unitatem potissimum fidei: vel, si hoc negare vetat Patrum traditio & Ecclesiæ doctrina, quam & adversarii amplectuntur; fatendum profecto est eumdem primatum fuisse instructum auctoritate (1) per se sufficienti & idonea ad exigendam & conservandam fidei unitatem, ut ne egeat præsidio, seu accessione consensus Ecclesiæ.

Hæc quidem conditio ab adversariis requisita novum inventum est, quod ignoravit antiquitas. * S. Flavianus Episcopus CP. ita per se sufficientem habuit definitionem S. Leonis, quam petebat contra errores Eutychis, ut non crederet opus concilii generalis præsidio. Idem censuit etiam S. Leo, cum convocationi generalis concilii se se opposuit. Quodsi huic congregando postea assensit, non idcirco assensit, quasi putaret vim per se sufficientem ad obligandum deesse suæ definitioni, de qua in concilio quæstionem ac dubium moveri noluit, sed ne obviaret Marciani

* ep. 26. inter Leon.

Leo ep. 82. c. 1.

(1) Quantum vel olim habita sit *per se sufficiens* Apostolica auctoritas, declararunt, antiquisque exemplis confirmarunt Eutherius Thyanensis Episcopus, & Helladius Tharsensis in epist. ad Xystum III. (apud Coustant. epist. 4. n. 2. col. 1246.) *Olim siquidem sæpius jam ex Alexandria hujusmodi hæreticis zizaniis insurgentibus SUFFECIT vestra Apostolica sedes per universum tempus illud ad mendacium convincendum impietatemque reprimendam* &c.

ciani Imperatoris consilio, qui medium hoc utile ac pene necessarium putabat ad conciliandam unitatem & pacem. Summi Pontifices cum suam potestatem ad unitatis finem institutam scirent; omnia media sibi tentanda duxerunt, nullum negligendum, ut dubitantes vel repugnantes ad unitatem adducendos curarent; neque ob id suam auctoritatem per se insufficientem censuerunt ad obligandum, neque obligandi vim pendere existimarunt a cujusquam consensu. Væ auctoritati superiorum, etiam Principum, si vim obligandi non haberent eorum præcepta aut leges, nisi subditorum consensus accederet. Vis obligandi ab ipsa potestate a Deo instituta proficiscitur, ac proinde a Deo, qui cum ipsam instituit, vim eidem indidit obligandi: unde eos, qui potestati resistunt, Dei ordinationi resistere Paullus docuit.

Pontificiam potestatem, quam Christus instituit, cum Petro claves Ecclesiæ, & potestatem ligandi atque solvendi tradidit, adeo per se sufficientem ad obligandum crediderunt semper antiqui Pontifices, ut consensum definitionibus Apostolicis debitum subscriptionibus præstandum exegerint vi ipsius auctoritatis per se, etiamsi nondum adesset ille consensus, qui ad vim omnino coactivam ab adversariis requiritur. Exempla definitionum Innocentii, Zosimi, Cœlestini, Leonis, aliorumque subsequentium Pontificum, qui ad subscriptiones coegerunt, notissima sunt. Cogere enim ad subscriptiones, est cogere ad consensum: hæc vero coactio ante Ecclesiæ consensum fuisset injusta, si Apostolica auctoritas, ut legitimam vim obligandi haberet, indigeret præsidio seu conditione consensus.

Hanc quidem conditionem non minus evidenter respuit S. Irenæus eo testimonio, quo necessitatem conveniendi, seu consentiendi cum Romanæ Ecclesiæ fide omnibus undique fidelibus, omnibusque Ecclesiis impositam, non in consensum aliarum Ecclesiarum retulit sed *in potentiorem principalitatem*, idest in potentiorem auctoritatem propriam primatus, quæ ipsam consensus necessitatem seu obligationem affert. Vide ipsa ejus verba & explicationem in libro *De vi primat.* c. 13. §. 1. Primatus, qui vi sua hanc obligationem imponit, vi sua exigit ipsum consensum; neque hæc vis exigendi consensus deduci potest ab ipso consensu,

Locus S. Irenæi ad vim coactivam non exigit aliarum Ecclesiarum consensum.

ſenſu, quem cum exigit producit, ne hic conſenſus ſui ipſius cauſa ſimul ſit & effectus. Adeo vero hanc primatus auctoritatem vim habere per ſe ſufficientem credidit Irenæus, nulloque aliarum Eccleſiarum conſenſu indigere, quo ad unitatem obligaret omnes, ut aliarum conſenſum inquirere & cognoſcere neceſſarium non duxerit (cum omnium fidem ac traditionem inquirere atque cognoſcere nimis eſſet longum & fere impoſſibile); ſed ſatis eſſe crediderit unam Romanæ Eccleſiæ fidem cognoſcere, quæ cum ſola per ſe tanta vi prædita ſit propter *potentiorem principalitatem*, ideſt ratione primatus, ut omnibus Eccleſiis neceſſitatem unitatis & conſenſus imponat; hac una fide cognita, aliarum omnium conſentiens traditio & fides ſimul cognoſcitur. Non ergo vim cogendi omnes ad unitatem Irenæus deduxit ex iſtarum conſenſu, quem nec inquirere nec cognoſcere opus eſſe putavit; ſed hunc conſenſum ex vi coactiva Romanæ fidei atque primatus deducens, vim per ſe ſufficientem ad obligandum omnes ipſi Romanæ fidei & primatui attribuit. Hinc fruſtra hunc Irenæi locum nobis extorquere nituntur, qui dicunt eumdem loqui de Romana Eccleſia, ſeu de Romanæ Eccleſiæ traditione ac fide, non de fide Romanorum Pontificum, nec de definitionibus iſtorum in materia fidei. Quidquid enim auctoritatis in unitatis bonum Romanæ Eccleſiæ vel fidei tribuitur propter *potentiorem principalitatem*, ſeu propter primatum, qui in bonum unitatis fuit inſtitutus a Chriſto, pertinet ad Romanos Pontifices, in quibus tantum reſidet primatus vis & auctoritas; & idcirco Romanæ Eccleſiæ fides, cum qua ex Irenæi doctrina omnes convenire & concordare neceſſe eſt propter primatum, alia non poteſt intelligi, niſi fides, quam Pontifices jure primatus in unitatis bonum definiunt, ut fidei unitatem in tota Eccleſia cuſtodiant.

Totam vim tribuit primatui.

Neque vero ob adſtruendam ex ipſo S. Irenæo conditionem conſenſus ingeras illa, quæ idem Sanctus poſt aſſertam neceſſitatem unitatis cum Romana Eccleſia ſtatim ſubjicit: *In qua ſemper ab his, qui ſunt undique, conſervata eſt ea, quæ eſt ab Apoſtolis, traditio;* perinde ac ſi his verbis ſignificetur Romanam fidem ideo exigere unitatem ab omnibus, quia omnes *undique* confluentes Romam,

Objectio & interpretatio ab obvio ſenſu aliena.

mam, omnium Ecclesiarum consensum ad eam attulerunt. Quis autem hanc interpretationem ab obvio verborum sensu & a contextu alienam poterit approbare? Verba, quæ unice tradunt fidem Apostolicam conservatam ab omnibus undique fidelibus in Romanæ Apostolicæ Ecclesiæ fide, omnium quidem Ecclesiarum consensionem & unitatem cum fide Romana certam præsumunt, at non idcirco causam & obligationem consentiendi, seu vim coactivam ad hanc consensionem & unitatem in ipsum omnium consensum referunt. De hac necessitate seu vi coactiva iisdem verbis non agit Irenæus, sed præcedentibus, quibus eam vim atque necessitatem, uti notavimus, non consensui, sed primatus auctoritati asseruit, *propter potentiorem principalitatem*. Cum porro ob potentiorem vim primatus *necesse sit omnem Ecclesiam, hoc est omnes qui sunt undique fideles convenire*, seu unitatem tenere cum Romanæ Ecclesiæ traditione ac fide, quæ ab Apostolis Petro & Paullo originem ducit; certum efficitur eos omnes, qui hanc debitam unitatem custodiunt, custodire eam quæ est ab Apostolis fidem: & e contra eos, qui hanc unitatem deserunt, aut deseruerunt hæretici, a vera Apostolica fide defecisse convincuntur. Ita porro in unitate Romanæ fidei ab omnibus qui sunt undique fidelibus custodita est vera fides Apostolica, ut ipsæ Ecclesiæ Apostolicæ, quæ fidem acceperunt ab Apostolis, conservarint veram fidem, quamdiu Romanæ fidei adhæserunt; ex quo autem hanc unitatem deseruerunt, a vera Apostolica fide defecerint.

Obtrudat nunc quispiam & ingerat alium ejusdem Irenæi locum, ubi alias quoque Ecclesias Apostolicas laudans, harum traditionem consulendam significat. Id sane tunc poterat jure fieri, cum illæ tenebant necessariam cum Romana fide unitatem. Nunc vero postquam ab hac unitate desciverunt; & sola Romana veram Apostolicam fidem una cum ceteris catholicis Ecclesiis tenet, semperque tenebit immotam & integram; quis catholicus ad eas consulendas hæreticos provocet? Hinc certe Irenæus etsi suo ævo laudarit aliarum Apostolicarum Ecclesiarum traditionem; non tamen de illis, sed de sola Romana affirmavit necesse esse cum fide ipsius unitatem tenere, & affirmavit quidem propter potentiorem primatum, qui soli Romanæ Ecclesiæ,

Alia objectio solvitur. *Lib. 3. de hæres. c. 4.*

 seu

seu solis ejus Pontificibus competit. In refellenda conditione consensus Ecclesiæ, quam multis rejeci lib. *De vi primatus* c. 14. num. 27. & in celebri Irenæi testimonio quod eodem in libro fuse exposui, iterum hic diutius aliquando immorandum fuit, ne forte aliquod subterfugium subinde detectum, si non dilueretur, quempiam impediret: sicque certa remanet tertia propositio, quæ Apostolicam auctoritatem ita per se sufficientem esse debere statuit ad unitatis finem exigendum, ut alius cujusquam auctoritatis præsidio aut conditione consensus non egeat.

§. IV.

QUARTA PROPOSITIO.

Auctoritas, quæ sit per se sufficiens ad exigendam & conservandam fidei unitatem in tota Ecclesia, ea vi prædita esse debet, qua ad unitatem obliget non aliquos tantum, sed omnes Christianos, non tam distributive quam collective sumptos, ex quibus sumptis collective constat ipsa catholica Ecclesia.

Si quos enim non posset ad fidei unitatem vi idonea obligare, non esset auctoritas per se sufficiens ad custodiendam in tota Ecclesia unitatem fidei, quæ non ex aliquorum tantum, sed ex omnium Christianorum fide coalescit (2). Specialem difficultatem nonnulli adversarii cum Febro-

(2) Ut in tota Ecclesia una sit omnium Christianorum fides, & hæc fidei unitas conservetur ab omnibus, definitiones fidei, quas ob conservandam in tota Ecclesia hanc fidei

Febronio movere solent quoad Episcopos, qui cum jure divino sint judices præsertim in materia fidei; judicis naturam non pati existimant, ut ad assentiendum definitionibus Pontificiis obligentur, ita ut ab ipsis dissentire non possint. Hanc vero difficultatem penitus sublatam reor ex iis, quæ disserui in lib. *De potest. Eccl.* cap. 2. n. 3. pag. 28. Cum Christus ob conservandam in Ecclesia fidei unitatem Petro in mandatis dedit, ut in fidei dissensionibus a demone excitandis confirmaret, hoc est, in vera fide, seu in unitate ejusdem fidei contineret *fratres*; fratrum profecto nomine Apostolos & Apostolorum successores Episcopos indicasse, & in id exequendum ex fine & officio primatus auctoritatem per se sufficientem, sine qua unitas non potuisset conservari, Petro ejusque successoribus traditam ab eo fuisse dubitare non licet. Necessitas conveniendi cum Romanæ Ecclesiæ fide, quam vi potentioris primatus omnibus undique fidelibus impositam affirmavit S. Irenæus laudatus paragrapho præcedenti, Episcopos non excipit. Immo hos potissimum obligari fatendum est. Cum enim ipsi sint præcipua Ecclesiæ membra, at subordinata supremo capiti in idem unitatis bonum, ut in custodiam unitatis potissimum fidei cooperentur, atque cum ipso in unum conspirent; cavere vel maxime debent, ne a debita cum eo unitate umquam declinantes, scissuras foveant præsertim in fide. Subscriptiones definitionum fidei, quas ab Episcopis præcipue exigere antiquissimus mos fuit, jus in hoc Pontificium obligandi ipsos Episcopos aperte testantur.

Kk 2 §. V.

unitatem edunt Pontifices jure primatus, ea vi præditæ esse debent, & ita obbligare omnes, ut in tota collectione Ecclesiæ nullus sit, qui post definitionem licite possit dissentire a dogmate definito, uti ante definitionem poterat. Id est, quod dici solet obligare omnes non *distributive* tantum, sed *collective*: nec aliter ipsæ definitiones conciliorum generalium, quæ sane totam collectionem adstringunt, obligant omnes *collective*. Hanc Pontificiam auctoritatem in omnes *collective* ex proposito constitui in opere *de potest. Eccles.* cap. 4. §. 3.

§. V.

QUINTA PROPOSITIO.

Auctoritas, quæ in conservationem unitatis fidei definitiones dogmaticas edit, his definitionibus dogmaticis, ut in conservandam fidei unitatem sufficiant, obligare debet omnes, non ad meram exteriorem observantiam, sed ad assensum & obsequium mentis: quod cum fidei necessarium sit, sine eo fidei unitas servari non posset.

Hoc mentis obsequium, quod ipsæ definitiones Apostolicæ exigunt, ut Apostolica auctoritas sit per se sufficiens ad conservandam unitatem fidei, omnino necessarium comprobat debitum obedientiæ, quam eidem auctoritati definienti aliquod dogma deferendam interno *mentis obsequio* seu assensu vel adversarii Galli fatentur. Vide lib. *De vi primat.* c. 23. n. 74. & seqq. ubi inter alia attulimus trium & triginta Episcoporum Galliæ testimonium in litteris ad Innocentium X. scriptis an. 1653. die 15. Julii; eamdemque obedientiam deferendam ex *subordinatione hierarchica* ipsi Episcopi testati sunt in aliis ejusdem temporis litteris ad Episcopos regni, de quibus vide *lib. de potest. Eccl.* c. 2. n. 4. Idipsum quoque confirmarunt Gallicani occasione celebris *casus*, ut vocabant, *conscientiæ*, qui cum externum, non autem internum obsequium definitionibus Romanorum Pontificum exhibendum præferret, iisdem Gallicanis postulantibus Pontificia auctoritate damnatus, & damnatio ab illis non solum recepta, sed laudata etiam fuit, ut explicavi in lib. *De vi primat.* loc. cit. Nemo ab hoc debito mentis obsequio subtrahendos putet Episcopos, qui *hierar-*

chica

chica subordinatione eidem obedientiæ præstandæ, quam jurejurando spoponderunt, non minus quam laici, sed multo magis obligantur.

Qui ex doctrina Synodi Constantiensis ipsas (3) particulares Ecclesias ac Synodos particulares Apostolicæ auctoritati subjectas agnoscunt, dubitare nequeunt quin omnes saltem particulares (quantumvis Episcopi) definitionibus Apostolicis obligentur. Ii tantum, qui cum * Febronio & Gersone existiment eas definitiones obligare (4) *saltem ad*

* Cap. 2. §. 4. n. 4. pag. 51. t. 1.

(3) Si nemini particulari liceat dogmatizare contra definitiones Apostolicas, quamdiu Ecclesia non reclamat, adeo ut (quod dicit Febronius) *provisorie illis obsequendum sit*; quomodo fieri possit ut aliquando reclamet Ecclesia, quis congrue explicet? Numquam profecto id eveniet, nisi quidam in particulari ante contradictionem Ecclesiæ incipiant se se opponere, & contra editam definitionem aliquid declarare contra superioris sententiam, quod particularibus saltem illicitum esse adversarii negare non possunt. Nec vero ex illicita aliquorum particularium contradictione expectari potest juridica contradictio Ecclesiæ, quæ semper adhæsit, & adhæsura est centro unitatis fidei, quocum omnes undique fideles, ipsamque Ecclesiam convenire necesse est *propter potentiorem principalitatem*. Ii soli se se opponere audebunt, qui nec potestatem primatus potentiorem ac per se sufficientem agnoscunt, nec se quamvis particulares eidem potestati subjectos, nec debitæ unitati atque obedientiæ mentis quoque obsequium exigenti obnoxios arbitrentur.

(4) Hæc thesis, qua cum Gersone asserit Febronius, definitionibus judiciisque dogmaticis Summorum Pontificum esse obsequendum *provisorie*, saltem *non dogmatizando contrarium*, *quamdiu non reclamat Ecclesia*, a nemine conciliari poterit cum illis ejusdem Febronii verbis cap. 2. §. 8. t. 1. pag. 62. *Si ex insperato Pontifex extra concilium ita ediceret, ut in ejus eloquio Ecclesiæ suam traditionem non recognoscerent*, *his competit jus contradicendi*. De particularibus Ecclesiis seu Episcopis Febronium hic loqui indicant sequentia, quibus *justam* hoc casu *Ecclesiarum particularium contradictionem* appellat. Voces autem præmissæ *ex insperato ediceret*: definitionem vix editam innuunt, antequam posset innotescere dissensus, seu contradictio catholicæ Ecclesiæ. Si particularibus saltem Ecclesiis non li-

ad non dogmatizandum contrarium, quamdiu Ecclesia non reclamat; contenti esse videntur obsequio illo externo, quod contradictionem exteriorem impediat. At in exteriori hujusmodi obsequio, cui non respondeat obsequium & assensus mentis, nonne simulationis & mendacii vitium includitur? Quaenam esset isthaec obedientia atque subordinatio hierarchica, quae simulando & mentiendo obsequeretur?
2. Cor. 10. 5. Certe unitas fidei, qua ex Apostolo *captivatur omnis intellectus in obsequium Christi*, praeter externum obsequium, assensum interiorem efflagitat, ut omnes in materia fidei
Rom. c. 12. v. 16. 1. Cor. 1. v. 10 *idipsum invicem sentiamus, & idipsum dicamus omnes.* Huic ergo unitati in tota Ecclesia servandae si vis per se sufficiens Apostolicae auctoritati attributa dicenda est; negari non potest definitiones Apostolicas obligare ad assensum etiam internum, sine quo unitas fidei servari non posset.

§. VI.

---

cet *dogmatizare contrarium*, antequam reclamet Ecclesia; quomodo licere eisdem potest contradicere, si ante detectam contradictionem Ecclesiae suam traditionem in definitione vix edita non recognoscant? In eo, qui falsam sententiam propugnat, quam facile est contradictionem aliquam invenire! Neque Febronium juvat conditio, si in Pontificia definitione particulares illae Ecclesiae suam traditionem non recognoscerent. Nonne ex S. Irenaeo didicimus certam regulam verae fidei discernendae ab errore esse Romanae Sedis traditionem, cum qua ob primatus vim potentiorem omnes undique fideles, & Ecclesias omnes convenire necesse est, & in qua semper ab his qui sunt undique conservata est ea quae est ab Apostolis traditio? Nonne ex hac regula ad eamdem traditionem Romanam exigenda est particularium Ecclesiarum traditio, ita ut si qua cum ea non concordet, tamquam error repudianda sit? Quis defendere juste potest contradictionem iis definitionibus, quibus debetur unitas & obedientia fidei?

§. VI.

PROPOSITIO SEXTA.

Pontificia auctoritas, quæ ab omnibus Christianis etiam Episcopis exigit obsequium & assensum internum proprium fidei erga definitiones a Summis Pontificibus editas, omnem dubitationem debet excludere, ita ut dubitare non liceat, num illi cum fidei controversias definiunt, in ipsa definitione errent.

Assensus internus proprius fidei, quo captivandus est intellectus in fidei obsequium, cum dubitatione conjungi nequit; ac propterea simplex dubium circa aliquod dogma sufficit ad violandam fidem. Auctoritas autem, quæ omnem dubitationem debet excludere, omnimodam certitudinem afferat necesse est: alias esset insufficiens per se ad conservandam in Ecclesia fidei unitatem. Porro definitiones Apostolicas circa fidem per se omne dubium excludere, & omnimodam certitudinem parere ex antiquis exemplis & Patrum testimoniis liquet. Sic S. Augustinus definitione Apostolica contra Pelagianos *causam finitam*, *totamque dubitationem sublatam* prodidit. Vide lib. *De vi primat.* cap. 13. n. 50. & 51. Similiter S. Cælestinus, & S. Leo, cum definitiones ediderunt, unus contra errorem Nestorii, alter contra illum Eutychis, eas ita certum assensum exigere crediderunt, ut noluerint in ipsis generalibus Conciliis Ephesino atque Calchedonensi de Apostolicis judiciis quæstionem moveri & judicari. Vide ibidem n. 59. & 66. Idem est de aliis aliorum Pontificum definitionibus dogmaticis, quas si quan-

ſi quandoque novo examini in œcumenicis ſynodis aliquatenus ſubjici paſſi ſunt; non ea de cauſa id permiſere, quaſi licere crederent de iiſdem ambigere, ſed ut nova diſcuſſione dubitantes aut repugnantes convicti, ad unitatem adducerentur; aut eorum pervicacia atque perverſitas evidentius patefieret, ne ignaris aut minus cautis fucum facerent. Unitatis bonum, ob quod vindicandum Pontificia auctoritas fuit inſtituta, Romani præſules ita præſtare cenſuerunt, ut (quod §. 3. monuimus) media omnia ſibi tentanda duxerint, ex quibus unitas ſperari poſſet, etiamſi aliquod forte ſuæ auctoritatis diſpendium, ſeu offenſio aliqua exinde timenda videretur apud eos, qui fortaſſis ex novæ hujus diſcuſſionis indulgentia Apoſtolicas definitiones non omnino certas deducerent. Has autem ita certas per ſe ſe habuerunt Epiſcopi Gallicani, ut ſuam fidem in Eutychis cauſa certam omnino & catholicam agnoverint, ex quo ipſam cum fide a Leone definita concordem deprehenderunt; non autem e contra fidem a Leone definitam certam habuerint ex eo, quod cum ſuarum Eccleſiarum fide conveniret. Vide ibidem n. 76. & 77. (5). Id ex principio antiquiſſimi Gallicani Epiſcopi S. Irenæi didicerunt, qui veritatem ab errore diſcernendam docuit ex concordia cum Romana fide, ita ut certa regula dignoſcendæ veræ fidei ſit Romanæ Eccleſiæ fides. Cum enim ex ejuſdem Irenæi doctrina neceſſe omnino ſit omnes undique fideles, & Eccleſias omnes concordare cum Romana fide; aliarum utique omnium catholicarum Eccleſiarum fides eadem eſſe debet ac fides Romana: quod idem eſt ac dicere Romanam fidem eamdem eſſe ac fidem omnium catholicarum Eccleſiarum, ideſt ipſius Eccleſiæ catholicæ. Fidem autem catholicæ Eccleſiæ cum veram fidem eſſe certiſſimum ſit; certiſſimum quoque erit veram fidem eſſe Romanam, cum qua omnium aliarum catholicarum fides debet concordare; ac pro-

(5) Hinc Romanæ fidei nimium non tribuit Gerſon in ſermone, quem habuit coram Alexandro V., cum ab ea certitudinem fidei petendam pronuntiavit: *A qua fidei certitudo petenda eſt*. Tom. 2. edit. Dupin. p. 136.

ac propterea ad veram catholicam fidem certo dignoscendam non sit opus inquirere, quænam sit aliarum Ecclesiarum fides; sed Romanæ fidei inquisitio & cognitio sufficiat.

Traditionis testimonia fuse descripta in alio opere *De vi primat.* c. 13. dum probant necessitatem unitatis fidei cum Romana fide, quam in controversiis definiunt Summi Pontifices, probant simul certum assensum fidei definitionibus Apostolicis præstandum, & omnis dubitationis expertem.

§. VII.

PROPOSITIO SEPTIMA.

Auctoritas Pontificia, cujus definitiones dogmaticæ in conservationem unitatis fidei editæ obligant totam Ecclesiam ad assensum fidei ipsis definitionibus præstandum, omni dubitatione exclusa, in definiendo infallibilis dicenda est, ut ipsa Ecclesia ex promissis Christi est infallibilis.

In hac propositione infallibilitatem definitionum, quas edunt Summi Pontifices, ex infallibilitate totius Ecclesiæ, quam omnes catholici ex certis promissis ipsi Ecclesiæ factis indubie fatentur, deducimus. Si enim ex constitutis hactenus vis & ratio primatus, instituti ob conservandam unitatem potissimum fidei in tota Ecclesia, vim per se sufficientem requirit ad exigendam hanc unitatem & fidei assensum a tota Ecclesia præstandum definitionibus Apostolicis; tota vero Ecclesia ex Christi promissis infallibilis in errorem fidei nequeat deduci; infallibilis profecto dicenda erit in his definitionibus Apostolica auctoritas, ne si in

istas posset fidei error irrepere, Ecclesia catholica, quæ ad assensum obligatur, in errorem inducatur. Hæc prærogativa peculiaris auctoritatis Pontificiæ per se, quippe quæ per se obligat totam Ecclesiam, non est communis aliis Episcopis, aut conciliis particularibus, quæ non obligant nisi suos subditos atque Ecclesias particulares. Hæ nimirum Ecclesiæ cum non ita sint infallibiles, ut universalis Ecclesia infallibilis est; illorum auctoritatem infallibilitatis privilegio gaudere opus non est: ac proinde errare possunt Episcopi & concilia particularia, uti sane multi subinde errarunt Apostolicarum etiam Ecclesiarum Episcopi cum suis particularibus Ecclesiis: immo jam hoc tempore omnes aut fere omnes a vera fide aberrasse dolemus, & ab Ecclesia catholica defecisse. Si autem quæras, cur defecerint & aberraverint; invenies hanc veram causam fuisse, quia cum Romana Ecclesia catholicæ fidei centro non custodierunt fidei unitatem, quam cuique servandam ex prærogativa primatus non solum Irenæus, sed universalis etiam traditio docuit.

Hinc patet distinctio inter definitiones editas a Romano Pontifice & illas ab aliis particularibus Episcopis aut synodis; & cur ex Pontificii primatus auctoritate, non vero ex auctoritate Episcoporum aut synodorum particularium definitionum infallibilitas consequatur: quia videlicet Romani Pontificis auctoritas obligat ad unitatem & assensum universam Ecclesiam, auctoritas vero aliorum Episcoporum aut synodorum particularium per se non obligat omnes, nec totam Ecclesiam, sed suos subditos & suas Ecclesias particulares, quæ non sunt infallibiles, uti est infallibilis Ecclesia catholica.

Fateor antiquos, cum vim obligandi tribuerunt Episcopis etiam particularibus, haud existimasse necessarium affirmare ipsos, ut ad unitatem suos subditos obligarent, esse infallibiles; sed credidisse sufficere in id eorum potestatem a Deo institutam, cui inferiores debent obedientiam, & in materiis fidei legitimum etiam mentis obsequium præstare ex illis Evangelii: *Qui vos audit, me audit* &c. ut cum Petro Aurelio * Febronius notavit. Cum vero particulares Episcopi per se non obligent ad unitatem totam Ecclesiam, neque idcirco ita infallibiles dicendi sint,

Luc. 11. 16.
* cap. 4. §. 2. n. 13.

di sint, ut tota Ecclesia est infallibilis; sed eorum auctoritas non extendatur per se extra suos subditos & Ecclesias particulares: sicut non repugnat hos & has errare circa fidem; ita in his infallibilitas certa non est nisi ea conditione, si concordent cum fide Ecclesiæ catholicæ, seu cum Romana, quacum totam Ecclesiam catholicam convenire necesse est, adeo ut ex concordia cum hac discernendum sit, quænam Ecclesiæ particulares teneant veram fidem, & e contra eæ cognoscantur a vera fide descivisse, quæ cum Romana non conveniunt. Hinc unitas cum Romana fide absolute necessaria est: ac proinde infallibilitatis prærogativa absoluta illi est tribuenda, & vis coactiva ad fidei unitatem pariter (6) absoluta; sicuti absoluta est item infallibilitas & vis coactiva ipsius Ecclesiæ catholicæ, quæ Romanæ fidei adhæreat oportet, ut ex Irenæo accepimus.

L l 2 §. VIII.

(6) Alia ratione hanc infallibilitatem fidei a Romanis Pontificibus definitæ ex eo deducere libet, quia Romana fides ab illis definita eadem est ac fides totius Ecclesiæ catholicæ. Duo in hanc rem concinentia S. Irenæi & S. Augustini testimonia expendenda sunt. Cum S. Irenæus loco sæpius laudato docuit, necesse esse omnes qui sunt undique fideles, omnesque proinde Ecclesias convenire cum Romanæ Ecclesiæ fide; proculdubio significavit omnium catholicarum Ecclesiarum fidem eamdem esse cum Romana, ideoque hanc præcipue commendavit, inquit Bossuetus lib. 10. al. 15. Defens. c. 14., *cum profecto certum esset non potuisse fieri, ut a reliquis Ecclesiis discreparet* (Romana traditio) *in qua omnes unitatem servare debeant*. Quod de fide ac traditione Romana scripsit S. Irenæus, S. Augustinus expresse prodidit de fide, quam Romani Pontifices definiunt. Etenim lib. 1. in Julianum cap. 2. loquens de definitione Innocentii ad Africanos missa contra hæresim Pelagianam ait: *Quid enim potuit ille vir Sanctus Africanis respondere conciliis, nisi quod antiquitus Apostolica Sedes & Romana cum cæteris tenet perseveranter Ecclesia?* Quam belle concinit Augustinus cum Irenæo? Ex textu Irenæi omnium catholicarum Ecclesiarum fides, convenire debet cum Romana; & ex Augustino Romana fides ab Innocentio definita, non potuit non convenire cum fide ceterarum Ecclesiarum, quam

§. VIII.

PROPOSITIO OCTAVA.

Eadem Pontificum infallibilitas evincitur vel maxime ex promissis Christi factis S. Petro, ac ex traditione Patrum.

Romanorum Pontificum infallibilitas in definitionibus fidei ex Ecclesiæ catholicæ infallibilitate ac ex promissis Christi factis Ecclesiæ hactenus deducta, innititur etiam duabus illis ejusdem Christi promissionibus S. Petro factis, *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam; Et oravi pro te, ut non deficiat fides tua.* Non inficiantur adversarii hæc Evangelica testimonia pertinere ad primatum, quem horum verborum contextu Christus instituit in Petro, ac proinde jure a catholicis ea afferri ad probandum ipsum primatum. Hæ itaque promissiones Christi ad primatum referendæ sunt: ac proinde non ad unum S. Petrum sunt restringendæ, sed peræque spectant ad omnes Romanos Pontifices, qui eodem primatu fruuntur. Enimvero cum ejusmodi promissiones factæ fuerint Petro in bonum unitatis fidei ab eodem custodiendæ in Ecclesia catholica jure primatus; proculdubio pertinent etiam ad ejus successores

---

Romana CUM CETERIS *tenet perseveranter Ecclesia*. Romana ergo fides, quam Pontifices definiunt, eadem est ac fides aliarum catholicarum Ecclesiarum, ac proinde est eadem ac fides totius Ecclesiæ catholicæ. Infallibilis igitur sit oportet, uti Ecclesiæ catholicæ fides infallibilis est.

cessores, qui ex officio & fine primatus unitatem fidei in tota Ecclesia debent custodire. Neque enim dubitare licet, quin Christus, qui primatum instituit ob conservandam in tota Ecclesia unitatem *maxime in fide*, promissiones in eumdem finem Petro factas ad omnes ipsius successores extenderit: cum præsertim auctoritas omnino tuta in Petri successoribus eo magis esset necessaria quam in aliis Episcopis successoribus Apostolorum, *quo minus horum fides erat confirmata, quam fides Apostolorum*, ut Bossuetus * notavit. Hinc sane eas promissiones Petro factas successoribus ejus aptavit traditio, quam explicavi in libro *De vi primatus* c. 15. §. 2. & 3. Immo etiam Gallicani Episcopi eas ab ipso Christo præsumpserunt, & indicarunt aptatas, cum in litteris ad Innocentium X. scriptis die x. Julii an. 1653. affirmarunt, judicia Sedis Apostolicæ in negotio fidei a Pontificibus Romanis edita, non solum *summa & divina auctoritate*, sed etiam *CHRISTI POLLICITATIONE NIXA*, ita ut his de causis ipsum mentis obsequium requirant. Idipsum comprobat ea Patrum traditio, quæ Bossueto cum ceteris adversariis assentiente Romanam fidem a S. Petro in Apostolica Sede depositam *immotam* & *indefectibilem* esse & semper futuram pronuntiat; idque Christi promissis attribuendum agnoscens in libro *De promissis Christi factis Ecclesiæ* ubi agit adversus hæreticos, qui Ecclesiam visibilem in fide posse deficere autumant, indefectibilitatem fidei ejusdem Ecclesiæ, quæ cum Romana fide unitatem custodit, ex promissis Christi deducens scripsit: *Si ergo firme adhærebimus huic cathedræ* (idest doctrinæ ex hac cathedra editæ) *tuti erimus ex Jesu Christi promissis*. Apertius vero lib. 12. al. 15. Defensionis c. 7. ex veteri formula fidei, quam omnes Ecclesiæ subsignarunt, & *tota Ecclesia approbavit*, minime dubium esse pronuntiat, *Sedis Apostolicæ & Ecclesiæ Romanæ fidem integra & perfecta soliditate constare, ac NE UMQUAM DEFICIAT, CERTA DOMINI POLLICITATIONE FIRMATAM*. Fidei, quæ *certa Domini pollicitatione firmata est*, *ne umquam deficiat*, nonne certa infallibilitas est asserenda? Neque reponas, his testimoniis sermonem esse de fide Sedis, seu Ecclesiæ Romanæ, non de Pontificum fide, seu definitione ab ipsis edita. Quidquid enim ad Sedem, cathe-

* Medit. in Evang. verba recitavi.

De vi primat. c. 14. n. 22.

Textum dedi *lib. de vi primat.* c. 14. p. 234. not. 1.

cathedram, Ecclesiamque Romanam pertinet vi & ratione primatus, Romanis Pontificibus (ut sæpe diximus) tribuendum est: vi autem ac rationi primatus tribuitur, quidquid pertinet ad custodiendam unitatem maxime in fide. Quis igitur Pontificiam infallibilitatem tam certis promissis, ac traditione, ipsiusque Bossueti non obscura confessione probatam repudiet? (7)

IX.

(7) Scio eumdem Bossuetum lib. 10. *Defensionis* c. 15. tom. 2. pag. 208. non modicum niti, ut traditionem Patrum, qui promissiones Christi Petro factas Summis Pontificibus aptant, ea interpretatione distorqueat, qua eæ formulæ apud ipsos Patres non certam fidem, aut omnimodam certitudinem alibi significant, sed piam fiduciam tantum, & meram præsumptionem, qua scilicet pie creditur numquam futurum, ut judicia ipsorum etiam circa fidei controversias a veritate deficiant, ut ne exinde infallibilitas proprie dicta deduci queat. Duo in id affert, I. non absimiles fere formulas a quibusdam antiquis applicari particularibus Episcopis, quos tamen nemo infallibiles somniavit: II. quandoque etiam legi de Summis Pontificibus in aliis materiis, in quibus eos posse errare omnes nobiscum fatentur. Qui vero his moventur, non advertunt magnum, quod interest, discrimen inter alios atque Episcopos Romanos Pontifices; & inter definitiones proprie dictas, quæ ab istis eduntur in negotio fidei, ac inter opiniones seu alia documenta ab iisdem scripta in aliis materiis.

Qui prima animadversione moventur, considerent dicta §. 7. pag. 266. ubi explicavi discrimen & rationem discriminis inter Papam & alios Episcopos, dum ferunt sententiam in materia fidei; & intelligent cur Papæ, non vero aliis particularibus Episcopis judicantibus aliquod fidei dogma, infallibilitas tribuenda sit jure primatus, & ex promissionibus Christi, quas & Gallicanos Apostolicis de fide judiciis asseruisse, & Bossuetum quoque eisdem fatis aptasse hoc paragrapho indicavimus: quæ non piam fiduciam, aut probabilem tantum præsumptionem, sed certam fidem, & fidei certum assensum requirunt. Qui autem altera animadversione impediuntur, si considerent Christi promissiones ac traditionem Patrum respicere solas defini-

§. IX.

Effugium Bossueti distinguentis inter seriem & personas Pontificum quam inane & repugnans.

Scio movere errores quibusdam Pontificibus attributos, quibus Bossuetum adeo permotum fuisse * vidimus, ut ne secum, & cum traditione ac promissis Christi a se quoque agnitis videretur repugnare, distinctionem plane novam invexerit, qua Romanorum Pontificum fidem immotam & indefectibilem dicendam esse affirmavit in eorum serie ac successione, non vero in singulis Pontificibus, cum quosdam ex ipsis in fide defecisse ex aliquot gestis negari non posse arbitretur. Hæc vero distinctio, quæ ex ipsa novitate suspecta esse debet, eo solum consilio potissimum invecta, ut Patrum traditionem, quæ Romanæ fidei indefectibilitatem apertissime testatur, cum præsumptis quorumdam Pontificum erroribus aliquatenus conciliaret, penitus rejicienda cognoscitur, quum ipsi traditioni opponatur manifestissime. Ex traditione enim concedendum creditur, Romanam fidem immotam & indefectibilem esse. Cum porro eodem Bossueto auctore * concedatur, Romanam fidem non esse distinguendam a fide, quam Summi Pontifices docent; istorum fidem in docendo esse immotam & indefectibilem est pariter concedendum. Quomodo autem eadem fides immota & indefectibilis

* De vi primatus c. 15. n. 18.

* l. 10. al. 15. Defens. c. 5. Confer dicenda §. 124

tiones fidei editas ex fine & officio primatus, quæ unitatem exigunt fidei, non vero opiniones, aliave documenta Pontificia a definitione fidei diversa, quibus non ita debetur unitas uti definitionibus fidei; omnis difficultas protinus evanescet.

ctibilis concipi potest in serie Pontificum, si aliquis ipsorum Ecclesiam docens deficere posset, & pro fidei dogmate errorem doceret ac definiret? Nonne quicumque inter illos deficeret, ad ipsam seriem pertineret? Nonne Christus ob conservandam unitatem fidei instituens auctoritatem primatus, hac auctoritate, quæ * in aliquibus deficeret, minus congrue eidem unitati providisset? Neque dicas hoc casu Romanam fidem immotam adhuc & indefectibilem fore, unitatique satis provisum, quia Pontifex, qui erravit, vel per se errorem corriget, vel a successoribus error corrigetur; sicque indefectibilis semper erit vera fides in ipsa serie, si non physice, certe moraliter; quæ moralis indefectibilitas ad traditionem Patrum, & promissiones Christi explicandas sufficit. Hæc vero alia distinctio cum opponatur fini primatus, quem declaravit traditio, commentitia & rejicienda cognoscitur. Quomodo enim primatus auctoritas, quæ in aliquo Pontifice fidem docente deficeret, & errorem fidei contrarium proponens, unitatem non posset exigere, ad fidei unitatem servandam esset per se idonea atque sufficiens? Hoc certe Pontifice auctoritas, quæ ex Christi institutione esse deberet potestas in conservationem unitatis, nonne esset medium in ipsius destructionem & scandalum? Si hac in circumstantia remedium expectandum esset a correctione, quam vel idem Pontifex, vel aliquis ejus successor, aut alius quicumque postea faceret; nonne antequam hæc correctio fieret, vera fides in serie Pontificum defecisset, & auctoritas, quæ per se habet vim obligandi, ad errorem deberet interim obligare?

* Confer De vi. primat. c. 15. n. 28.

§. X.

Errores Pontificum, qui ab adversariis opponuntur, ut in rem præsentem probarent aliquid, duo probanda essent: I. errorem, qui opponitur, ita esse certum errorem fidei ut nulla possit apta interpretatione purgari: II. esse præter-

præterea errorem definitionis dogmaticæ. Unus ejusmodi error congrue probatus, ad evertendam propositam thesim sufficeret. Nullus vero adversariis prodest, cum ex omnibus, qui objiciuntur, erroribus nullus sit error fidei certus, vel non sit error definitionis dogmaticæ.

Systema de infallibilitate Pontificia in definiendis controversiis fidei, ex vi & ratione primatus deductum, & promissis Christi ac traditioni innixum, de quo in præcedenti libro *De vi & ratione primatus*, & hac in Appendice egimus, nonne demonstratum dici potuit? Quid demonstrationem ex certissimis principiis legitime constitutam posset infringere? Soli errores id possent: iique soli adversarios moverunt. Omnes siquidem conditiones & distinctiones, quibus vel principia ipsis opposita restringere, vel consequentiam ex principiis deductam studuerunt enervare, ad errores revocantur. Ideo enim debitum unitatis & obedientiæ definitionibus Apostolicis alligarunt conditioni consensus Ecclesiæ, quia Ecclesia errare non potest; Pontifices autem in fide posse errare ex præsumptis erroribus certissimum judicant. Hæc quoque errorum certa præsumptio causam dedit distinctionibus inter Sedem Apostolicam & Præsidentem, inter infallibilitatem seriei seu successionis, ac illam singulorum Pontificum. Ut autem præsumpti errores vim demonstrationis constitutæ eliderent, & contra ipsam evincerent aliquid, duo essent præstanda.

I. Errores, qui opponendi credantur, deberent probari errores fidei ita certi, ut nulla congrua interpretatione possent explicari atque defendi. Si qua enim congrua ratione explicari & intelligi queat, quod errori tribuitur, cur pro certo errore traducatur; cum ex certa regula in dubio pro superiore semper sit præsumendum, nec in deteriorem partem sit accipiendum, quod in saniorem sensum explicari possit? Id autem tanto magis dicendum, ubi de thesi agitur, quæ ex certis principiis, nec non ex Christi promissis ac traditione Patrum demonstrata videtur: si-

quidem contra demonstrationem nulla obiectio per se insolubilis potest inveniri, adeo ut si præsto non occurrat vera solutio, non idcirco reipsa deesse dicenda sit, nec de eo, quod demonstratum est, sit dubitandum.

Cur solis definitionibus fidei infallibilitas tribuenda.

II. Quod si certus esset & evidens error in materia fidei, nihil tamen nostræ thesi ac demonstrationi obesset, si nequeat simul probari esse errorem in definitione fidei. Cum enim auctoritas Romanis Pontificibus tributa sit ad custodiendam in dissidiis unitatem fidei, unitas vero fidei in dissidiis seu controversiis circa fidem ab Ecclesiæ Præpositis non alia ratione vindicetur nisi expresse definiendo, quid vel credendum vel damnandum sit ex catholico dogmate; idque ita expresse atque præcise, ut obligatio assentiendi, unitatisque præstandæ ex ipsis verborum formulis innotescat; quidquid extra hujusmodi definitionum terminos est, nec satis exprimit debitum unitatis, sicut non refertur ad finem primatus, ita nec ex ea auctoritate primatus editum dici potest, cui infallibilitatis prærogativa tribuenda sit. Qui hanc restrictionem infallibilitatis ad solas definitiones fidei veluti novam atque violentam male audiunt, velim considerent duo. Primo animadvertant in utroque Evangelico textu, qui duplicem Christi promissionem ante memoratam continet, sermonem esse de varietate opinionum in materia fidei, quæ unitatem discinderet; & in utroque item promissiones Christi respicere fidem Petri, cui tamquam fundamento & centro unitatis omnes adhæreant, & quæ omnes ex præcipuo fine primatus in ejusdem fidei unitate confirmet, quod definitionibus efficitur. Adeo solas ejusmodi definitiones promissiones Christi respiciunt, & in his solis infallibilitas Pontificum requirenda. Secundo cogitent communem esse Theologorum doctrinam, in ipsis generalium conciliorum actis solas definitiones fidei vim infallibilem habere, & ad assensum cogere, nec obesse, si vel ratio definiendi, vel alia quædam actis obiter inserta difficultatem facessant, aut a veritate abesse videantur. Vide, quæ in hanc rem Bossuetus cum Cano monuit lib. 3. Defensionis c. 1. & quæ eodem libro addit c. 24. ubi de quadam Bonifacii VIII. constitutione sermonem faciens, distinguenda esse ait, quæ Pontifex exponit in exordio, ab iis quæ definit: *Hæc enim non ejusdem virtutis esse & sæpe*

tom. 1. pag. 270. nova edit.

pag. 319.

ſæpe diximus, & *OMNES conſitentur*. Confer conditiones, quas ad proprie dictam definitionem fidei idem Boſſuetus requirit, & ego quoque cum ipſo requiſivi in lib. *De vi primatus* cap. 13. pag. 315. ut error probetur in definitione fidei. Confer potiſſimum ibidem notata num. 36. pag. 377. ubi quamplurima Pontificia documenta a definitionibus ſegreganda oſtendi. Ex his autem principiis contra infallibilitatem nihil probare poteſt error, qui vel certus omnino non ſit in negotio fidei, vel ad proprie dictam definitionem nequaquam pertineat. Si non ſufficit error, qui alterutra ex parte deficiat: multo minus ſufficiet error, qui deficiat ex utraque.

Eja nunc percurre ſingulos, qui opponuntur, errores; & invenies ne unum quidem reperiri, qui non ex uno, vel utroque etiam ex capite claudicet. Ne repetam, quæ dixi in libro *De vi primatus* c. 15. §. 7. & ſeqq. ubi præcipua errorum objecta expendi, hic tantum pauca adiiciam de lapſu, qui Honorio oppoſitus, etſi potiſſimam & efficaciorem obiectionem continere videtur, non una tantum, ſed utraque ex parte laborat. Nimis profecto iniquum cenſorem ille ſe præferret, qui voces *unius voluntatis* in litteris ad Sergium ab Honorio uſurpatas contenderet, ut Monothelitico ſenſu excluderet a Chriſto voluntatem humanam; cum ex contextu manifeſtum ſit ipſum eam ſolam voluntatem humanam expunxiſſe, quæ ex originali culpa ac vitio divinæ voluntati repugnat: aut ex alia parte vellet definitionem ab eodem propoſitam pro aſſerenda Monothelitico ſenſu voluntate una, & operatione una; cum conſtet eum, qui nec unius, nec duplicis operationis aut voluntatis voces adhiberi volebat, nihil quoad hoc definiſſe, ſed harum vocum uſum ſpectaſſe, quas non ideo *ineptas*, & ſupprimendas cenſuit, perinde ac ſi nec unam, nec duas operationes ac voluntates in Chriſto extitiſſe crederet, qui duas naturas cum proprietatibus cujuſque propriis confeſſus eſt; ſed quia in illis circumſtantiis, quæ ſpem afferebant pacis conciliandæ, minus aptus videbatur earumdem vocum uſus, qui unitati impedimento eſſet, nec dogmati quoad ſubſtantiam aliis verbis ſatis explicato neceſſarius putaretur. Hæc interpretatio, litterarum Honorii contextui congruens, ita Monotheliticum errorem ſaltem quoad ſubſtantiam abſter-

De Honorio.

git, ut nonnisi iniquiori explicatione certus error prætendi possit. Cum autem quoad voces, tum unius, tum duarum operationum ac voluntatum appellationem Honorius removerit; palam fit eum nihil de hac ipsa verborum quæstione (8) definire voluisse, ex quo error, quicumque aliquot æquivocis verbis inesse cuipiam videatur, non definitionis error sit, sed omissionis, vel etiam subreptionis, & facti, seu æconomicæ dispensationis, quæ ad fidem non pertinent, ut pluribus explicavi loco laudato c. 15. n. 35. Neque insistas verbis Honorii in epistola ad Sergium, quibus dum affirmavit, *Hæc nobiscum vestra fraternitas prædicet, sicut & nos ea vobiscum unanimiter prædicamus*; eamdem sibi & Monothelitis sententiam videtur asserere. Ex contextu enim liquet *unanimitatem* his verbis indicatam referri tantummodo ad suppressionem vocum *unius aut geminæ voluntatis ac operationis*, quam Sergius petierat, nec non ad earumdem rationum vel momentorum usum, quæ ad ipsam suppressionem inducendam conferrent. Erravit quidem Honorius, dum suppressionem præscripsit earum vocum, de quibus erat quæstio. At cum ex ipsa suppressione cognoscatur eum nihil utrinque definisse, immo a definiendo æconomiæ causa censuisse abstinendum; quis errorem, quicumque ei adscribendus credatur, errori definitionis potius, quam omissionis adjudicare potest? In quæstionibus quandoque excitatis circa voces aliquas aut sententias, quæ nunc in bonum, nunc in pravum sensum accipi queunt, error ex prava interpretantium mente dependet. Cum itaque ex earum vocum suppressione, aliisve Honorii vocibus minus caute usurpatis, ne quoad ipsam quæstionem non malo consilio quicquam definiret, Monothelitæ suo errori patrocinium quæsierint; totus error contrarius catholico dogmati prave interpretantium error fuit, non autem Honorii, neque definitionis, a qua apertissime & consulto abstinuit. Quid dicendum de ejus condemnatione facta in Concilio VI. œcumenico, explicavimus satis in præmisso

(8) Hinc in secunda ad Sergium Epistola bis protestatur, *non debemus definire*, *non oportet definire*.

misso opere *De potest. Eccl.* c. 5. not. 2. Sed de Honorio nimis multa.

Similia de aliis Pontificibus, quibus errores opponuntur, afferri possent, & vel ab aliis infallibilitatis Pontificiæ vindicibus, vel etiam a me loco indicato allata fuerunt: (9) contra quæ si quis contentiosius insistat, nullo certo errore circa fidem probato, nulla producta definitione certa, in qua certus error insit, in cassum laborabit. Quod si adhuc non aquiescat ex quamplurium errorum præsumptione; indicet, quæso, unum suo judicio evidentem, qui sit ita certus, ut nulla possit interpretatione congrue purgari, sitque error certæ definitionis dogmaticæ; & nihil dubito quin aptæ probationes vel alterutra, vel utraque etiam in parte deficient. Si autem ne uno saltem in errore id ex æquo præstare se posse deprehendat; infallibilitati Pontificiæ neu resistat diutius, nec sententiam nostram, qua illam vindicare studui, veluti exilem aut despera-

(9) Quicumque ex. gr. absque præjudicio expenderit Nicolai III. decretalem *Exiit*, *qua* S. Francisci regulam explicat, eamque contulerit cum decretalibus Joan. XXIII. *Cum inter nonnullos*, & *Quia quorumdam* tit. *De verborum significatione*, inveniet illum non accepisse voces *simplicis facti usum* pro usu rei alienæ invito Domino, qui sane usus fuisset injustus & illicitus, neque hunc usum tam injustum tribuisse Christo vel Apostolis, aut Franciscanis Apostolicam perfectissimam paupertatem professis, quod apertam hæresim contineret, ut Joannes XXIII. definivit: sed e contra illis vocibus accepisse licitum & moderatum rerum usum eisdem Franciscanis concessum *durante*, ut idem Nicolaus declarat, *concedentis licentia*, quæ significatio nihil injustum, vel illicitum, nihilque hæreticum præfert. Ita inter Joan. XXIII. & Nicolaum III. quoad substantiam nihil dissidii, etsi quædam verba separatim considerata aliquo modo dissidere videantur: nihilque superest, ex quo Nicolaus in hæresis suspicionem a Joanne adductus credatur. Hæc addenda fuere, ut paucis & clarius expungantur quæ cum aliis adversarius ingessit Bossuetus in *dissert. prævia* §. 46. & in lib. 9. *Defensionis* c. 41. & seqq. tametsi in eadem dissertatione dubium notaverit, an duo illi Pontifices ea in quæstione *summa consentiant*, *verbis litigent*.

Proprie dictæ definitiones fidei quam raræ.

desperatam traducat. Non ignoro quosdam, contrariæ opinionis præjudiciis occupatos, de memoratis conditionibus & restrictionibus, quæ errores, qui objici solent, a quæstione præsenti alienos declarant, fuisse conquestos, eo quod hac methodo paucæ, immo nullæ sint veræ & proprie dictæ definitiones, quæ aliquem certum fidei errorem contineant, unde absoluta illis infallibilitas tribui non possit. Non abnuo. Immo ita his solis definitionibus infallibilitatem asserendam affirmo, ut si velint (10), in ceteris quæ non sunt proprie dictæ definitiones fidei, nec omnino exigunt unitatem & assensum fidei præstandum ex fine & officio.

(10) In Pontificiis decretis, quæ veræ certæque definitiones fidei sunt, non minus quam in veris certisque definitionibus conciliorum generalium, quibus infallibilitatem omnes catholici adversarii asserunt, nullus fidei error invenietur. Quæ vero Pontificia decreta, ab iisdem opposita, aliquod erroris dubium inspergunt, non ad certas & proprie dictas definitiones pertinent, sed fere ad opiniones, quæ contineri solent in Pontificiis rescriptis atque responsis præsertim circa casus practicos, in quibus Romanos Pontifices consulere antiquus mos fuit. Cum enim illi ad Petri Sedem provecti nec humanam conditionem deposuerint, nec facultatem opinandi; in casibus autem practicis, in quibus tuta sententia quæritur, ad licite ac tute agendum non sit necessaria certitudo fidei, nec metaphysica, immo nec physica, sed moralis sufficiat, ut multis probavi in libro *Moralium actionum regula in opinabilibus* c. 2. Romani Pontifices in rescriptis ejusmodi respondere consueverunt, quod opinando ex prudentiæ regulis pro circumstantiarum varietate moraliter certum, seu probabilius crediderunt, vel tutius; idque fecerunt pariter in aliquot speculativis quæstionibus circa materiam fidei, in quibus certum dogma declarare & constituere ob vindicandam fidei unitatem necessarium non judicabant. Hinc illæ solæ definitiones fidei sunt, in quibus doctrinam fidei se declarare & decernere certis vocum aut formularum caracteribus significant, ut ex officio ac fine primatus fidei unitatem custodiant & vindicent. Cum id in rarissimis casibus præstiterint; nil mirum, si veræ & certæ definitiones Pontificiæ, quibus absoluta infallibilitas competit, rarissimæ sint; cumque in rescriptis ac

ficio primatus, Pontifices errare posse non negem, uti neque alii Pontificiæ infallibilitatis propugnatores inficiantur: & siquidem hac ratione cum adversariis conveniamus, nulla in hoc erit amplius nobiscum quæstio. Satis nimirum mihi ceterisque ejusdem infallibilitatis propugnatoribus est, si hoc privilegium iis decretis Apostolicis asseratur, ad quæ promissiones Christi, & finis ac officium primatus refertur; promissiones autem Christi & primatus officium ac finis ea solum Pontificia decreta respiciunt, quibus in controversiis & dissidiis circa fidem Pontifices fidei unitatem vindicare & custodire student: quod solis definitionibus proprie dictis assensum fidei exigentibus fit, cum ob dirimenda dissidia quid credendum aut condemnandum est, expresse declarant atque decernunt. Adversarii, qui vellent definitionis nomen indicatis conditionibus haudquaquam restringi, idcirco vellent, ut error aliquis in fide facilius inveniretur, quo infallibilitas Romanorum Præsulum manifeste revinceretur. Sed non excurrendum extra præmissos verarum definitionum limites; nec ad probandum contra propositam thesim idonei erunt errores, qui certi non sint in materia fidei, nec sint definitionum errores. Si autem nulli ejusmodi errores opponi queunt; nihil superest, ex quo Pontificia infallibilitas in definiendis controversiis fidei in dubium revocetur.

Si ita est (inquiet fortasse quispiam), eritne infallibilitas Pontificum in definitionibus omnino certa; & credendum ne assensu fidei, quidquid Pontifices circa fidem definiunt? Non dico credendum ex catholica fide, Papam in decidendis controversiis fidei esse infallibilem: fidei quippe* dogma non est, quod inter catholicos controvertitur, & ab Ecclesia nondum est expresse definitum: unde hæretici non habentur adversarii ceteroquin catholici, qui sententiam infallibilitati Pontificiæ contrariam propugnant. Dico ta-

* *Vid. de potest. Eccl. c. 5. n. 2.*

decretis, quæ obiici solent, omne dubium non circa definitiones, sed circa opiniones versari præmissa verarum definitionum notio patefaciat; hæc (etiamsi errorem aliquem continerent) extra propositum opponi manifestum est.

eo tamen obediendum esse Papæ, cum ex fine & officio primatus definit aliquid credendum vel damnandum ex catholica fide; & obediendum quidem his Apostolicis judiciis etiam assensu fidei & obsequio interno, ut vel Gallicani Episcopi confessi sunt; & ita præstandam ipsis eam fidei unitatem, quam cum centro catholicæ unitatis necessariam traditio docet. Infallibilitatem Papæ in ejusmodi definitionibus atque judiciis hinc sequi atque deduci legitima & evidenti ratiocinatione demonstratam existimo. Si vero hujus corollarii atque demonstrationis evidentiam, quam ipsis etiam Christi promissis & oratione confirmavimus, adversarii præjudiciis impediti non percipiunt; non multum fortassis refert ad praxim, dum fidei unitatem, quæ *propter potentiorem principalitatem*, ut Irenæus loquitur, est penitus necessaria, & obedientiam cum assensu cordis dogmaticis Apostolicæ sedis judiciis debitam præstent. Illud porro serio animadvertant, non peccari tantum, quando quis contra propositiones certa fide propositas aut definitas agit aut sentit, sed etiam quando se se opponit propositionibus, quæ ex certis Theologicis principiis legitime deductæ & evidenter sunt demonstratæ. Quæ culpa in re præsenti eo magis evidens agnoscetur, si adversarii iis principiis, quæ non inanibus ratiociniis, sed certissimis auctoritatibus ac documentis nixa, ab ipsis adversariis concedenda fuere, se se opponant, idque non methodica ipsorum principiorum discussione, ad quam provocavimus, sed aliquot tantum præsumptis erroribus, ad quos totam revocarunt quæstionem, qui tamen non sunt certi errores fidei, nec ad fidei definitiones pertinent, de quibus solis est disputatio. Illud tandem oppositores, si qui erunt, moneo, etiam atque etiam videant, qua se possint æqua ratione ab omni culpa purgare coram Deo, dum infallibilitatem Pontificiam eo nomine impugnaturi, quia dogma catholicum non est, non paucos hoc tempore erga Pontificiam auctoritatem non bene animatos excitabunt ad eam contemnendam atque carpendam in ipsis definitionibus fidei, sicque a debita fidei unitate atque obedientia plurimos retrahent. Si de solius disciplinæ materiis, in quibus unitas cum Romana sede omnibus Ecclesiis jure divino necessaria non est, tota esset concertatio (salva tamen semper Apostolica potestate,

testate, & debita moderatione adhibita); non esset magnopere laborandum. At certamen in materia fidei, in qua unitas cum Romana fide catholicæ unitatis centro est maxime necessaria, certamen, inquam, eorum, qui huic unitati impedimentum afferunt, quis excusare & defendere potest? Nonne id est apertissime se se opponere institutioni & consilio Christi Domini, qui Pontificio primatu unitati potissimum fidei prospicere voluit; ut omnes cum ea potestate conspirantes, eidem unitati custodiendæ cooperentur, nulli autem resistentes & oppugnantes, in ipsa fidei unitate scissuras & dissensiones pariant aut foveant?

§. XI.

Num sententia, quæ infallibilitatem Pontificiis definitionibus in materia fidei tribuit, antiquis fuerit ignota.

Ab hac Appendice calamum nequeo subducere, nisi prius a sententia, quæ infallibilitatem Romanis Pontificibus in fidei definitionibus asserit, novitatis notam abstergam, ejusque antiquitatem aliqua non obscura ratione constituam. Ut autem hujus sententiæ probetur antiquitas, haud opus est eam expresso infallibilitatis vocabulo inveniri apud antiquos, sed sufficit, si æquivalentibus verbis atque sententiis satis declarata vetustis testimoniis monstretur, nihilque solidum ex antiquis Scriptoribus contra opponi queat. Antiquitatem sane ejus sententiæ nonne æquivalentibus verbis atque sententiis satis declarant antiqui illi Patres, qui Romanam fidem immotam, indefectibilem, *De primat. c. 15. §. 4.* perpetuo conservatam, petramque solidissimam testantur, contra quam non prævalebunt unquam portæ inferi, & pro qua Christus rogavit, ne deficeret; nec non ii, qui *Ib. c. 2. & 3.* has Christi promissiones aptarunt fidei, quam Pontifices Romani Petri successores docent atque definiunt, ut unita-

tem ejusdem fidei ex fine & officio primatus custodiant;
De primat. c.13. §.14. & ita aptarunt, ut affirmarint S. Petrum in ipsis fidem definientibus loqui & docere fidei veritatem? Adversarii, qui tot antiquorum testimonia a me allata in libro *De vi & ratione primatus* eludere nisi sunt eo nomine, quod loquantur de fide sedis seu Ecclesiæ Romanæ, non de ipsis definitionibus Pontificiis; perinde ac si prærogativæ competentes sedi aut Ecclesiæ Romanæ ratione primatus, non sint alligatæ personæ ipsorum Pontificum, vel fides sedis aut Ecclesiæ Romanæ alia sit a Pontificum fide, ipso Bos-
Ib c.15.n.17. sueto hanc distinctionem reprobante, rejiciendi sunt: sicuti non minus ineptam ac repugnantem ostendi aliam ejusdem Bossueti distinctionem, qua fidem seriei ac successionis sum-
Ib. n. 18. morum Pontificum infallibilem & indefectibilem agnoscendam concedens, distinguendam credidit a fide singulorum Pontificum, quorum aliquos in fide errasse ac defecisse existimat. Hæ nimirum distinctiones aliaque ejusdem generis effugia ab adversariis excogitata, ut antiquæ traditionis testimonia de indefectibilitate fidei Romanæ cum sua sententia aliqua ratione conciliarent, cum per se se sint inania & imbecillima, nulloque idoneo antiquo teste fulciantur, ipsam nostræ sententiæ antiquitatem non destruunt, sed potius confirmant.

Sola facta errorum probarent aliquid contra infallibilitatem, tot licet antiquis Patrum sententiis ac testimoniis fultam, si vel unus saltem esset error certus in aliqua certa definitione fidei: cujusmodi nullum ab adversariis oppositum hactenus vidimus. Testimonia vero antiqua, quæ contra nos valerent non modicum, nulla pariter sunt, cum nulli antiqui errores definitionum accusaverint, atque impetiverint pertinaciter, nisi hæretici, cum se damnatos viderunt: quorum auctoritatem allegare omnes catholicos pudebit. Immo si qui etiam ex catholicis aliqua particulari opinione, antequam definiretur, occupati, certæ definitioni subinde editæ restitisse invenirentur, minus apti testes essent, sicut nec idonei judices habentur, qui præjudicio antecedenti occupantur.

Cum itaque neque facta errorum, neque idonei testes antiqui ullum certum definitionis errorem evincant, nullaque proinde fuerit unquam quæstio, qua fides ab Aposto-

lica

lica sede definita, & Pontificia infallibilitas traditione ac promissis Christi munita vocaretur in dubium; nonne hæc sententia ab antiquitate tuta, novitatis nota perstringi nequit; sed hoc nomine potius rejicienda adversariorum sententia, quæ antiquæ traditioni, & Christi promissis opposita, veterum suffragiis caret, & posterioribus temporibus inducta probari potest.

§. XII.

Quam sera contrariæ sententiæ initia, & quatenus inter catholicos recipi atque in scholas induci & propagari cœperit, veteri sententia ac traditione non omnino exclusa.

Cum infallibilitas Pontificia, quam propugnavi, solas proprie dictas fidei definitiones a summis Pontificibus editas respiciat; ex iis tantum, qui in aliqua proprie dicta definitione eosdem Pontifices errasse aut errori obnoxios prætulerunt, contrariæ nobis sententiæ origo deduci potest. Ab iis porro, qui vel olim alicui definitioni Pontificiæ se se opposuere, quando suos errores ab aliquo Pontifice damnatos viderunt, originem ducere opus non est; cum apud catholicos nullius auctoritatis fuerint, nec eorum sententia infallibilitati dogmaticarum definitionum contraria inter catholicos fuerit recepta aut propugnata. De illis tantum videndum, qui inter catholicos recensiti, eam sententiam ita in scholas catholicas invexerunt, ut sensim aliquot peculiaris famæ Theologos non tam partiarios, quam vindices & propugnatores obtinuerit. Dimissis autem Okamo aliisque Fraticellis schismaticis, qui a Joanne XXII. condemnati, plures errores summis Pontificibus ipsique potissimum Joanni objicere ausi, contrariæ nobis sententiæ auctores a nonnullis traduntur; dubitari non posse videtur, quin eadem sententia inter catholicos Theologos irrepserit,

ac invalescere cœperit eodem fere tempore, occasione eadem, iisdemque auctoribus, quibus sub Pisanam synodum & Constantiensem inducta fuit opinio de conciliorum generalium auctoritate supra ipsum Romanum Pontificem. Petrus enim de Alliaco, & Joannes Gerson, aliique earumdem partium, qui ob inveniendum diuturno & perniciosissimo schismati efficax remedium, contendentes de Papatu subjiciendos crediderunt in casu schismatis auctoritati concilii œcumenici, eosdem quoque huic auctoritati subjici putarunt in casu hæresis, quæ a schismate pertinaci vix separari potest, ac propterea eos in errorem fidei posse cadere præsumpserunt: qua in hypothesi summos Pontifices errantes circa fidem a generali saltem synodo posse judicari, &, si pertinaces invenirentur, posse etiam deponi existimarunt. Quo vero sensu hæc conciliorum generalium auctoritas in casu hæresis possit in ipsum summum Pontificem a fide devium exeri, explicavimus in dissertatione *De potest. Eccles.*, ubi etiam ostendimus eos non posse circa fidem errare, cum aliquid circa fidem definiunt: quidquid sit, num errare possint opinando, seu extra materiem ac terminos definitionum fidei.

Vid. c. 9. §. 2.

Cum porro præsens quæstio non in eo versetur, utrum Papa opinando, aut extra terminos definitionis, sed utrum definiendo errare queat, aut erraverit aliquando, idque ex Christi promissis ac traditione probarimus impossibile; non omnino esse certum affirmare me posse reor, Petrum de Alliaco, ac Joannem Gersonem, qui inter Theologos magni nominis primi infallibilitatem Pontificiam expresse impetiverunt, judicasse Romanos Pontifices errori obnoxios etiam, cum proprie dictas definitiones ex primatus fine atque officio promulgant. Certe Petrus de Alliaco Gersonis Magister, antiquorum traditionem de indefectibilitate Romanæ fidei, Christi pollicitationibus fultam, suo quoque ævo obtinentem deserere non ausus, in legatione, quam adversus Montesonum Universitatis Parisiensis nomine Avenione gessit ad Clementem VII. eamdem traditionem sequutus, Christique promissis innixus affirmavit: *De qua sede* (Romana) *in persona Petri in ea sedentis dictum est: Petre rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* Et similiter in tractatu, quem in eadem legatione ad Papam

Sententia Petri de Alliaco.

pam & Cardinales edidit, eadem Christi promissione laudata, approbat quod in cap. *Hæc est fides* de Romanæ sedis fide traditur: *Ipsa semper immaculata permansit, & in futuro permanebit*; infertque statim, *Ex quibus omnibus satis patet, quod ejus numquam deficit fides*, uti Christus promiserat. Non absimiliter Joannes Gerson in sermone coram Alexandro V. die Ascensionis Domini habito, rationem redditurus, cur Græca Ecclesia erroribus fidei vitiata fuerit, non autem Latina; Romanæ fidei indefectibilitatem exinde deducit, quia *Latinitas ipsa purior & immaculata sedem habet Petri, pro cujus fide ne deficeret, specialiter oravit ille, qui in omnibus exauditus est pro sua reverentia*. Similis Gersonis sententia.

Quomodo hæc conciliari queant cum sententia, qua hi auctores aliis in operibus Romanos Pontifices in fide posse errare propugnant, explicari solet (1) distinctione solemni inter fidem sedis seu cathedræ Romanæ, & fidem Pon-

(1) Hac distinctione inter sedem & Præsidentem ex S. Leone sumpta adversarii nimium abutuntur, cum definitionum Pontificiarum errores, quos possibiles præsumunt, non sedi Apostolicæ, sed ipsis Pontificibus attribuunt. S. Leo eam distinctionem inter sedem & Præsidentem perinde accepit, ut distinguendum indicarit inter legitima jura sedium, & inter vitia seu demerita Præsidum, quæ legitimis sedium juribus nihil præjudicant. Vide lib. *De vi primatus* c. 14. n. 24. Id generatim convenit omnibus Ecclesiæ Præsidibus in iis actibus, in quibus proprio vitio vel defectu aliquo potestate abuterentur, aut errarent. Ab hoc numero non sunt excipiendi summi Pontifices quoad eos actus, in quibus sive ex obreptione, sive ex subreptione, sive opinionum præjudicio, aut vitio aliquo in Apostolicæ auctoritatis usu errarent, uti multis in capitibus eos posse errare negari non potest. Cum vero errare nequeant in proprie dictis, quas explicavimus, definitionibus fidei, de quibus vis & ratio primatus, nec non promissiones Christi, atque traditio cavent; in his ea distinctio, qua definitionum errores præsumuntur, tametsi ne unum probare licuerit, locum non habet, nec habere potest; ac propterea in rem, de qua nunc agimus, est prorsus inepta.

Pontificum. Quam conciliationem afferunt vel illi acerbiores Pontificiæ infallibilitatis impugnatores * Launojus, atque Dupinius, cum explicaturi quorumdam Patrum testimonia, quibus oratio Christi pro fide Petri numquam defectura ingeritur, hæc accipienda affirmant de fede Petri, non de successoribus ejus, quos in fide posse deficere, & aliquando defecisse non dubitant. Ita omnes ex traditione Patrum atque oratione Christi immotam & infallibilem præsumunt Romanæ sedis, non autem Pontificum fidem.

*Vid. Launoj. part. 5. epist. 2. ad Anton. Varill. Dupin. de Antiq. Eccl. discipl. dissert. 5. ad object. Nicolai I. pag. 374. & ad object. S. Bernardi pag. 371.

Bossueti testimonium.

Eamdem conciliationem ingerit etiam Bossuetus, dum loquitur de textu Petri Cardinalis de Alliaco, qui memorata distinctione inter sedem & sedentem utens, huic conciliationi primus aditum aperuit: unde in ejus verba Bossuetus notavit: *Cum ergo ex Petro Alliacensi* aliud sit sedes, aliud sedens; *non mirum est aliud convenire* sedi, *quod* sedenti *non conveniat*, *nempe ut* sedes *deficere non possit*, *cum* sedens *sit* deviabilis *etiam in judicio de fide*. Mirum autem vel maxime esse debet, eumdem Bossuetum hanc conciliationem ducere ex ea distinctione inter fidem *sedis* Apostolicæ seu Romanæ, fidemque in ea sedentium Romanorum Pontificum, quam idem aperte destruit lib. 10. Defensionis c. 5. illis verbis: *Neque vero distinguimus a Romanorum Pontificum fide Romanæ Ecclesiæ fidem*, *quam scilicet non aliter*, *quam a Petro primo atque a Petri successoribus Romani didicerint*, traditam scilicet ex fede Petri, quam a persona Pontificum haud distinguendam ibidem præmiserat scribens: *Neque propterea dicimus ipsam sedem aliquid exercere posse potestatis aut jurisdictionis aliter quam per ipsum Præsidentem*. Hac itaque conciliatione repudiata, sicut & illa est repudianda, quam idem Bossuetus induxit, allata alia distinctione inter fidem seriei & successionis Pontificum, ac fidem singulorum, perinde ac si illa immota & indefectibilis sit, & dici possit, etiamsi aliqui separatim aliquando deficiant (quod non minus ineptum atque repugnans * ostendimus): ut constet certa traditio de immota & indefectibili Romanæ sedis seu Ecclesiæ fide, quam hi ipsi adversarii præsumunt certissimam, & constent certæ Christi promissiones, quibus eadem traditio innititur; constent, inquam, componanturque aliquo modo cum illorum sententia, qua Pontifices definiendo fidei dogmata errare

Lib. 10. Defens. c. 12. p. 203.

*Supra §. 5.

errare posse & aliquando errasse arbitrantur, alia aptiori si fieri potest, nec repugnante conciliatione utendum est.

Non alia autem præsto esse videtur nisi distinctio inter definitiones, quas Pontifices edunt, ut fidei unitati ex officio primatus custodiendæ prospiciant, & inter cetera documenta, quæ vel ad fidem non pertinent, vel nihil certi dogmatis in conservationem unitatis constituunt. Hanc distinctionem ex primatus natura ac fine, nec non ex circumstantiis ipsarum promissionum Christi erutam nemo jure rejiciet; & hoc quidem sensu quicumque eos Theologos explicandos, contrariasque eorum, uti videntur, sententias conciliandas putet, inveniet quomodo ipsi veterum traditionem reipsa non deseruerint, sed continuarint, ita ut contentio tota & contradictio in verborum tantum significatione & interpretatione diversa posita sit. Quodsi hæc conciliatio abhorrere prorsus credatur ab eorumdem auctorum sensu, qui infallibilitatem Pontificiam in ipsis proprie dictis definitionibus reipsa videantur impetere; id ipsorum inadvertentiæ tribuendum, qui pro apta & congrua distinctione atque conciliatione certis principiis repugnantem attulerunt.

Id autem quodcumque sit, eorumdem sententiæ nihilum proderit. Semper enim hæc contrariæ nobis sententiæ origo inductam ab ipsis novitatem antiquorum traditioni oppositam, & promissis Christi contrariam satis reprobabit, & circumstantiæ difficillimi schismatis, quæ ejusmodi novitati occasionem seu causam dederunt, quibusque vetus traditio deserenda visa est, excusare quidem eos aliquatenus poterunt, non autem novitatem in tuto ponere. Neque invictam auctoritatem ipsis præstare credendum est Concilium Constantiense, uti a nonnullis perperam præsumitur. Nam etsi sessionibus quarta & quinta statuatur decretis generalium conciliorum circa fidem ipsos Pontifices obligari (quæ propositio per se verissima est, ut explicavi c. 8. n.9.); non tamen hinc sequitur eosdem in definiendis fidei dogmatibus posse errare; neque hac in re quicquam ibidem aut alibi uspiam decretum invenietur, quod œcumenicæ synodi, aut dogmaticæ definitionis vim habeat, uti colligere est ex dictis in opere *De potestate Ecclesſ.* c. 7. & 8. Hinc quidem statim etiam post eam

quoque

quoque synodum licuit semper veterem traditionem atque sententiam sequi, quam plerique amplexi fuerunt etiam in Gallia, adeo ut inter ipsos Gallos omnes fere Scriptores sive Theologi sive Canonistæ Pontificum infallibilitatem defenderint usque ad an. 1682. Claudio Florio teste dissert. 9. in Historiam Ecclesiasticam: *In Gallia vix reperietur Regularis, cui certa non sit Romanorum Pontificum infallibilitas. Non Regulares tantum, sed presbyterorum etiam* (sæcularium) *qui privilegiis carent, & Episcopis subsunt, cœtus, in hanc sententiam tamquam pietati magis conformem inclinant.* Ita multo magis in aliis universæ Ecclesiæ regionibus potestati Apostolicæ magis addictis, veteri traditione retenta, omnes ferme in infallibilitate Romanæ fidei defendenda perstiterunt. Post declarationem vero Cleri Gallicani anni 1682. nihil mirum si non pauci ex Gallis contrariam sentenriam cœperunt fortius ingerere & vindicare, cum auctoritas ejusmodi Comitiorum (licet certam fidei doctrinam * non condidissent) apud eosdem Gallos prævaleret, & quodammodo cogeret. Cum autem postea ejusdem declarationis *Defensio* olim a Bossueto luculentissime scripta, & subinde auctior edita duobus magnis voluminibus prodierit, & toto Orbe fuerit vulgata; summa tanti viri auctoritas, & multo magis modus tractandi hanc materiem effecit, ut eadem sententia extra ipsam Galliam facilius persuaderetur, & persuaderetur non paucis, qui antea nostram veterumque sententiam propugnabant. Licet Magnus Bossuetus de Ecclesia catholiea, ac de fidei dogmatibus, pro quibus contra Novatorum errores invicte dimicavit, benemeritus, auctoritate plurimum valeat; non tamen in hac causa tanti est, ut ejus gratia antiquorum sententia de Romanæ fidei firmitate atque infallibilitate in definiendis catholicis dogmatibus, quæ promissis Christi, antiquorum traditione, ac principiis nostri systematis adversariorum consensu demonstratis legitimeque deductis fulcitur, deferenda sit.

* *Vid. Bossueti dissert. Defens. nove edit. præmissam* §.6.

Qui Bossueto ipsi plurimum deferunt, ponant tria illa principia, quæ de Romana fide idem Auctor certissima statuit. I. Certum esse S. Petrum semper in successoribus vivere, atque in ipsis loqui, & loquuturum semper eam fidem, quam Christus bono unitatis fidei in Petro ac succes-

* *Vid. textus De vi primatus c.* 14. §.4.

cessoribus ejus ratione primatus totius Ecclesiæ fundamentum instituit. II. Certum quoque esse eamdem fidem in cathedra Petri depositam, & ad eosdem successores transmissam esse petram illam firmam, stabilem, & immotam, supra quam Christi pollicitationibus & oratione munitam atque firmatam ita Ecclesia ædificata est, ut contra ipsam portæ inferi prævalere non possint, nec unquam sit defectura. III. Certum tandem esse hanc fidem perinde firmatam & indefectibilem * non esse distinguendam a fide, quam a Petri Sede successores ejus Romani Pontifices docent, & ex fine primatus definiunt, ut in dissensionibus & controversiis fidei fratres in unitate fidei contineant atque confirment. Hæc tria si certissima ipsius Bossueti auctoritate concedenda sint, nonne definitionum Apostolicarum infallibilitas, quæ exinde necessario sequitur, certissima pariter dicenda erit? Nonne sperandum est fore ut illi, qui eidem Bossueto maxime deferentes, ejus potissimum auctoritate ab antiquorum sententia ac traditione recesserunt, mero præjudicio ac studio partium se permotos agnoscentes, in veterem sententiam cum primatus ratione ac promissis Christi cohærentem, sibi redeundum intelligant?

* Vid. ibid. c. 15. n. 17.

Concludam hanc Appendicem testimonio Romani Sacramentarii omnium antiquissimi, quod S. Leoni attributum tomo secundo operum ejusdem Pontificis recudimus. In præfatione Missæ XIV., die natali SS. Petri & Paulli hæc leguntur. *Qui secundum promissionis tuæ inviolabile constitutum Apostolicæ confessioni superna dispensatione largiris, ut in veritatis tuæ fundamine solidata, nulla mortiferæ falsitatis jura prævaleant; & quantalibet existat errantium multitudo, illi sint redemptionis tuæ filii, & illis Ecclesia tota numeretur, qui ab electorum tuorum PRINCIPALI traditione non dissonant: ipsaque sit sacri corporis ubique vera compago, quæ te dispensante devota obsequitur, quidquid sedes illa censuerit, quam tenere voluisti totius Ecclesiæ PRINCIPATUM.* Hæc quæ S. Leonis stilum exhibent, cum vetustissimum Romanæ Ecclesiæ sensum, ac *Principalem*, seu principalis Sedis *traditionem* præferunt; tum infallibilitatis Pontificiæ fundamenta, quæ præmisimus, satis indigitant. Verba: *qui secundum promissionis tuæ inviolabile constitutum*, infallibilitatis fundamentum

T. 2. Leon. edit. Ven. col. 40.

mentum Christi promissioni innixum declarant. Hujus promissionis effectum & efficaciam indicant sequentia, quibus *Apostolica confessio*, seu fides ex promissione inviolabili in Romana Ecclesia ac principali ejusdem Ecclesiæ traditione ita *solidata* dicitur, ut nulla falsitatis jura prævaleant nec contra ipsam, nec contra illos, qui ab eadem fide ac *principali traditione non dissonant*: quæ verba unitatem cum fide ac traditione Ecclesiæ principalis necessariam adstruunt. Ut autem inter errantium ac diffidentium multitudinem discernatur, *quænam sit sacri corporis ubique vera compago*, hoc est vera Ecclesia Christi *ubique* diffusa, contra quam in fidei dissidiis falsitas non prævalebit; ea esse subjicitur, *quæ te dispensante, devota obsequitur, quidquid sedes illa censuerit, quam tenere voluisti totius Ecclesiæ principatum*. Nonne hæc unitatem fidei cum *obsequio* mentis debitam significant decretis dogmaticis, quæ e sede Apostolica summi Pontifices edunt, ac debitam quidem ratione *principatus* seu primatus, quem ob unitatem potissimum fidei in tota Ecclesia conservanda ipsorum personæ adnexum, idonea auctoritate præditum, & promissis ac oratione Christi munitum vidimus? Quam belle hoc unum Romanæ veteris traditionis testimonium totam Appendicem confirmat!

F I N I S.

INDEX

INDEX
RERUM MEMORABILIUM.

Con-

Defi-

I.

vam

L

M

T

U

NOI

RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

Avendo veduto per la Fede di Revisione ed Approvazione del P. F. Filippo Rosa Lanzi Inquisitor Generale del S. Offizio di Venezia nel Libro intitolato: *De potestate Ecclesiastica Summorum Pontificum & Conciliorum Generalium. Accedunt Vindiciæ potestatis Pontificiæ contra opus Justini Febronii, cui titulus: De statu Ecclesiæ, & legitima potestate Summi Pontificis &c.* ms. non v'esser cos'alcuna contra la S. Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro niente contro Principi e buoni costumi, concediamo Licenza a Marco Moroni Stampator di Verona, che possi essere stampato, osservando gli Ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Pubbliche Librarie di Venezia e di Padova.

Dat. li *6.* Febbrajo *1767.* M. V.

(Sebastian Zustinian *Rif.*
(Alvise Vallaresso *Rif.*
(Francesco Morosini II. *Cav. Proc. Rif.*

Registrato in Libro a c. *339.* al num. *2375.*

Davidde Marchesini Segr.

